

BAYERISCHE AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN

Veröffentlichungen der Musikhistorischen Kommission

Band 11

Glossa maior
in institutionem musicam Boethii

edd.

MICHAEL BERNHARD et CALVIN M. BOWER

Editionsband III

MÜNCHEN 1996
VERLAG DER BAYERISCHEN AKADEMIE DER
WISSENSCHAFTEN

IN KOMMISSION BEI DER C. H. BECK'SCHEN
VERLAGSBUCHHANDLUNG MÜNCHEN

ISBN 3 7696 6004 8

© Bayerische Akademie der Wissenschaften. München, 1996

Satz der Autoren in PC-TeX und CRICKET DRAW

Druck und Bindung der C. H. Beck'schen Buchdruckerei Nördlingen

Gedruckt auf säurefreiem,

aus chlorfrei gebleichtem Zellstoff hergestelltem Papier

Printed in Germany

INHALTSVERZEICHNIS

Konkordanz der Diagramme	VII
Stemma	VIII
Siglen der Handschriften	IX

Edition

lib. III, cap. 1	1
lib. III, cap. 2	48
lib. III, cap. 3	57
lib. III, cap. 4	68
lib. III, cap. 5	78
lib. III, cap. 6	86
lib. III, cap. 7	87
lib. III, cap. 8	90
lib. III, cap. 9	94
lib. III, cap. 10	104
lib. III, cap. 11	111
lib. III, cap. 12	127
lib. III, cap. 13	150
lib. III, cap. 14	161
lib. III, cap. 15	170
lib. III, cap. 16	176
lib. IIII, cap. 1	184
lib. IIII, cap. 2	188
lib. IIII, cap. 3	212
lib. IIII, cap. 5	222
lib. IIII, cap. 6	235
lib. IIII, cap. 7	243
lib. IIII, cap. 8	246
lib. IIII, cap. 9	249
lib. IIII, cap. 10	253
lib. IIII, cap. 11	255
lib. IIII, cap. 12	259
lib. IIII, cap. 13	262
lib. IIII, cap. 14	268
lib. IIII, cap. 15	281
lib. IIII, cap. 16	286
lib. IIII, cap. 17	291
lib. IIII, cap. 18	298

lib. V, cap. 1	301
lib. V, cap. 2	302
lib. V, cap. 3	313
lib. V, cap. 4	314
lib. V, cap. 5	316
lib. V, cap. 6	317
lib. V, cap. 7	318
lib. V, cap. 8	319
lib. V, cap. 9	320
lib. V, cap. 10	324
lib. V, cap. 11	325
lib. V, cap. 12	329
lib. V, cap. 13	330
lib. V, cap. 14	331
lib. V, cap. 15	333
lib. V, cap. 16	334
lib. V, cap. 17	344
lib. V, cap. 18	348
lib. V, cap. 19	350

Appendices

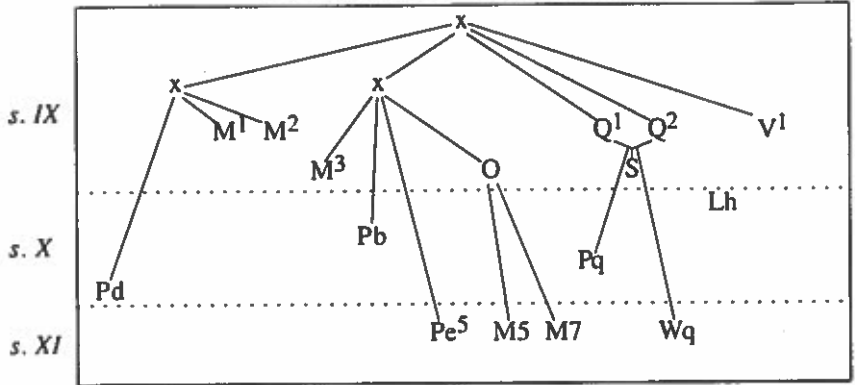
Appendix I: Glossa ex codice Monacensi Latino 14523	355
Appendix II: Glossa ex codice Parisiensi Latino 10275	367
Appendix III: Decretum Lacedaemoniorum	376
Appendix IV: Tractatus de intervallis	383
Appendix V: Tonarius additus in Boethii institutionem musicam	387
Appendix VI: Regula semitonii inveniendi	398
Appendix VII: Tabulae minutiarum	400

KONKORDANZ DER DIAGRAMME

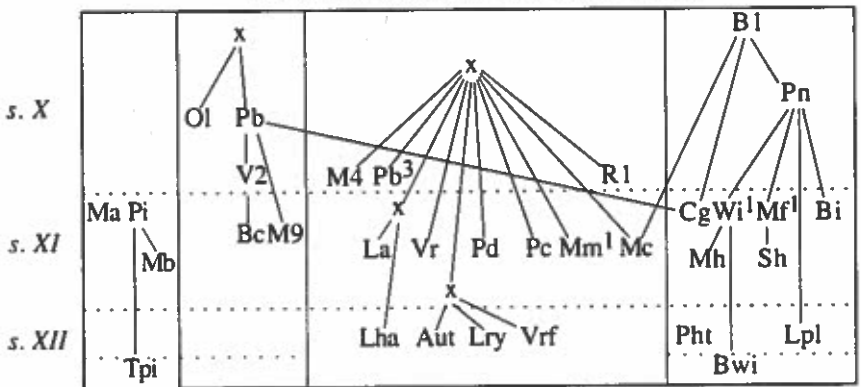
Boethius	Friedlein	Bower	Boethius	Friedlein	Bower
III,1	271,1	C1	III,2	303,17	D2
III,3	274,3	C2	III,2	304,16	D3
III,3	274,18	C3	III,2	304,app	D4
III,4	276,1	C4	III,2	305,13	D5
III,9	279,16	C5	III,2	306,9	D6
III,9	280,1	C6	III,2	306,25	D7
III,9	280,13	C7	III,2	307,16	D8
III,9	281,5	C8	III,2	308,10	D9
III,9	281,10	C9	III,4	312-314	D10
III,9	282,1	C10	III,5	316,23	D11
III,9	282,6	C11	III,5	318,1	D12
III,9	282,11	C12	III,6	319,13	D13
III,9	283,4	C13	III,6	322,5	D14
III,10	284,17	C14	III,8	327,11	D15
III,11	286,5	C15	III,9	330,5	D16
III,12	288,3	C16	III,10	332,3	D17
III,12	289,22	C17	III,11	334,13	D18
III,12	291,7	C18	III,14	341,3	D19
III,13	292,13	C19	III,15	343,6	D20
III,13	293,3	C20	III,16	343,15	D21
III,14	295,7	C21	III,17	345,12	D22
III,15	297,1	C22	III,17	347,20	D23
III,16	298,7	C23	III,18	349,14	D24
III,16	299,4	C24	V,14	364,17	E1
III,16	299,22	C25	V,16	367,23	E2
III,2	302,26	D1	V,17	369,17	E3

STEMMA

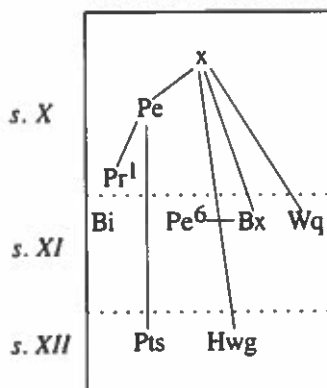
Zentrale Tradition - Central Tradition

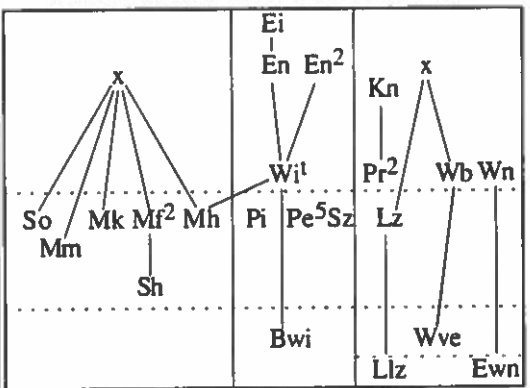
Französische Tradition - French Tradition

Rhein-Maas Tradition

Deutsche Tradition - German Tradition

SIGLEN DER HANDSCHRIFTEN

- Aut* Autun, Bibliothèque municipale 46 (olim 40 B)
B Besançon, Bibliothèque municipale 507
Bc Barcelona, Archivo de la Corona de Aragón, Ripoll 42
Bi Brugge, Stadsbibliotheek 531
Bwi Bruxelles, Bibliothèque Royale II-6188
Bx Bruxelles, Bibliothèque Royale 10114-6
Cg Chicago, Newberry Library F. 9
Ei Einsiedeln, Stiftsbibliothek 298
En Einsiedeln, Stiftsbibliothek 358
Ewn Erlangen, Universitätsbibliothek 66
Hwg Johannes Hervagius, Opera Bedae Venerabilis presbyteri, Basel 1563
Kn Köln, Historisches Archiv W 331
La London, British Library, Arundel 77
Lh London, British Library, Harley 3595
Lha London, British Library, Harley 2688
Llz Leipzig, Universitätsbibliothek 1492
Lpl London, Lambeth Palace 67
Lry London, British Library, Royal 15.B.IX
Lz Leipzig, Universitätsbibliothek 1493
M Paris, Bibliothèque Nationale, lat. 7200
Ma Madrid, Biblioteca Nacional 9088
Mb Melbourne, State Library 091/B.63
Mc Milano, Biblioteca Ambrosiana C 128 inf.
Mf München, Bayer. Staatsbibliothek clm 18480
Mh München, Bayer. Staatsbibliothek clm 6361
Mk München, Bayer. Staatsbibliothek clm 18478
Mm München, Bayer. Staatsbibliothek clm 14272
O Orleans, Bibliothèque de la ville 293-B
Oi Orleans, Bibliothèque de la ville 293-A
Pb Paris, Bibliothèque Nationale, lat. 7297
Pc Paris, Bibliothèque Nationale, lat. 17872
Pd Paris, Bibliothèque Nationale, lat. 7199
Pe Paris, Bibliothèque Nationale, lat. 10275
Pht Paris, Bibliothèque Nationale, lat. 7205
Pi Paris, Bibliothèque Nationale, lat. 7202
Pn Paris, Bibliothèque Nationale, Nouv. acq. lat. 1618
Pns Paris, Bibliothèque Nationale, lat. 16201
Pq Paris, Bibliothèque Nationale, Nouv. acq. lat. 2664
Pr Prag, Národní knihovna IX.C.6 (1717)
Pts Prag, Národní knihovna XIX.C.26
Q Paris, Bibliothèque Nationale, lat. 13908
R Paris, Bibliothèque Nationale, lat. 13955

- S* Paris, Bibliothèque Nationale, lat. 14080
Sh Schaffhausen, Stadtbibliothek 108
So Solothurn, Staatsarchiv Fragm. 8
Sz Szeged, Somogyi Könyvtár, s. n., Fragment
Tpi Torino, Biblioteca Nazionale G.IV.31
V Vaticano (Citta del), Vat. Reg. lat. 1638
Vr Vaticano (Citta del), Vat. Reg. lat. 1283
Vrf Vaticano (Citta del), Vat. Reg. lat. 1005
Wb Wolfenbüttel, Herzog-August-Bibliothek 72 Gud. lat. 2°
Wi Wien, Österreichische Nationalbibliothek cod. 50
Wn Wien, Österreichische Nationalbibliothek cod. 55
Wg Wien, Österreichische Nationalbibliothek cod. 2269
Wve Wien, Österreichische Nationalbibliothek cod. 51
- Ces* Cesena, Biblioteca Malatestiana S. XXVI. 1
Gbt Martin Gerbert, *Scriptores I*, St. Blasien 1784, S.343-4
Me Metz, Bibliothèque municipale 494
Mo Montpellier, Bibliothèque de l'Ecole de Médecine H 159

LIB. III, CAP. 1

268,13 ARISTOXENUM

- 1 Aristoxenus virtutis ospitium
Q²SV¹
cf. II,31,98; III,1,14

268,14 ATQUE IDEO NEC TONUM

- 2 in aequa dividi
Pc⁵

268,16 SUPERIORE VOLUMINE

- 3 † ... † si cum facit, ostendens de quibus dixerit, et de quibus dic-
 turus sit
Vrf
dtis (suprascr. a) si cum facit Vrf

268,18 CONSTARE (*pro COPULARI*)

- 4 monstratum est
Aut

268,18 SED EA SEMITONIA DIMIDIUM TONI INTEGRUM NON
 POSSE PERFICERE

- 5 diximus, s. quod in hoc libro probabit
Vrf
- 6 et non tantum hoc
Aut
- 7 per se sola, s. unumquidque illorum
Pn
sula Pn

268,18 SEMITONIA

- 8 minora
Aut

268,19 NON POSSE PERFICERE, SI SINGILLATIM CONSIDERATA TRACTENTUR

9a demonstratum est

CgPe⁵

9b monstratum est

Aut

268,19 SINGILLATIM

10 per se

Pe⁵Aut

268,19 CONSIDERATA

11 semitonia

Aut

268,20 TRACTENTUR

12 si diligenter considerentur

Vrf

268,21 DIAPASON AD SEX TONOS NULO MODO PERVENIRE

13 monstratum est

Aut

268,21 ARISTOXENUS

14 virtutis hospitium interpretatur

Pe⁵

cf. II,31,98; III,1,1

268,23 CONTRACTIORA

15 minora

OVrf

16 breviora

OPbV2Aut

al. add. O

268,23 DIMIDIO

- 17 toni
Pe⁵Aut
 tono] *Aut*
- 18 recta medietate toni
Vrf

268,24 SED, SICUT SEMITONIA DICUNTUR, ITA ESSE DIMIDIETATES TONORUM

- 19 Aristoxenus
V2
- 20 quia hoc est idem
Vrf
- 21 ¹[Sicut hoc nomen semitonium videtur sonare, ita volunt, ut sint dimidii toni, quod dicit:] ²Non attendens rationem semitonium esse maius et minus, et quod semitonium possit dici, quod plus vel minus dimidii toni habeat; ³sed ad vocabulum respiciens, quod est semis, semitonium dicit habere semper toni medietatem [quod non potest fieri secundum Pitagoricos].
McPbV2AutLryVrf
 1 Sicut - dicit] *add. Vrf*
 2 posset *McLry*
 3 semper dicit habere *Vry* quod - Pithagoricos] *add. V2*

268,24 ITA ESSE DIMIDIETATES TONORUM

- 22 arbitratur
Aut

268,25 EISDEM

- 23 tonis
Aut

268,25 DISPUTANDUM

- 24 est
O

268,25 DEMONSTRANDUMQUE

- 25 sed
Aut

268,26 NULLAM SUPERPARTICULAREM HABITUDINEM NOTO NUMERO POSSE DIVIDI INTEGRA MEDIETATE

- 26 ¹Ut si sesqualterum vel sesquitercium vel aliam quamlibet proportionem in aequa scindere velis, ²veluti si II III, aut IIII et VI, vel VI et VIII in sesqualteris, ³inter IIII et VI quinarium interest, ⁴qui, ad quaternarium sesquiquartus, ad senarium subsesquiquintus, non eandem proportionem tenet ad ambos.

EiLzMj²MhMkPe⁵ShSz*Wb

1 sesqualteram vel sesquiterciam *LzMjMhMkSh* vel aliam quamlibet proportionem] *om. Pe* scindere *MjSh* volueris *Pe*

2 II et III *LzMjMhMkSh* et VI] et II *Wb* VI et] VII et *Pe* VIII] VIII *Lz*

3 inter] enim *LzMjMhMkSh* et] ad *MjMhMkSh* est inter *Sh*

4 ad IIII quidem *MjMhMkSh* non - tenet] invenitur non eandem proportionem tenere *LzMjMhMkSh* ad ambos] *om. LzMjMhMkPeShSz*

cf. 269,5

- 27 geometrica s., nam arithmetica potest

Bz

- 28 Hinc sumet demonstrationem suam.

Vrf

268,26 NULLAM SUPERPARTICULAREM HABITUDINEM

- 29 nec sesqualteram, nec sesquiterciam, nec sesquiquartam et c.

Aut

268,26 HABITUDINEM

- 30 proportionem

O

- 31 speciem

Pq

268,27 NOTO NUMERO

- 32 unitatis divisio ignota est

PnWiBwiLpl

- 33 naturali

Pq

268,27 NOTO

- 34 certo

CgMkMmPb³AuLryVrf
aliquo certo *Pb*

268,27 INTER DUOS ENIM NUMEROS ...

35 in XXXIII capitulo I libri

*Q*²

cf. 223,18

268,27 INTER DUOS ENIM NUMEROS SUPERPARTICULAREM
PROPORTIONEM CONTINENTES

36 ¹Ut inter XVIII et XII nullus numerus potest medius locari, qui eandem proportionem teneat cum utroque, quod inter multiplicem proportionem continentes numeros sepe fieri potest, ²ut inter VIII et II, qui quadruplam proportionem tenent, medius locatur IIII, qui cum utroque duplam facit proportionem. ³Quia, si ponas XII inter X et VIII et VIII, nichil ad rem, quia XVIII <ad VIII> non sunt superparticulares.

Aut

269,2 ILLI

37 numeri

*V*¹*V*²

269,2 PRINCIPALES, QUORUM EST UNITAS DIFFERENTIA

38a ut II III sesquialtera, III IIII sesquitertia

*OQ*¹⁺²*V*¹*EiEnOIPeSz**Wq

Ut - sesquialtera *scr. Q*² III - sesquitertia *scr. Q*¹ ut] *om. O* duo et III

O in sesquialteris *EiEn* sesquialter *SzWq* vel III *EiEn* III et IIII *O* in sesquiteritiis *EiEn* sesquiteritius *Wq*

38b ut II ad III [vel III ad IIII]

*CgLzMj*¹*MhMkPe*⁵*ShWiAutLlz*

II III *MjSh* II et III *Wi* vel III ad IIII] *add. Pe*

38c binarius et ternarius primi sesquialteri

M9PbV2

38d ut II III IIII

Pr

38e priores in ordine naturalis numeri, ut II et III et IIII

Vrf

39 radices, ut sunt VIII et IX

Lpl

269,2 PRINCIPALES

- 40 primi
Lry

269,3 SIVE POSTERIORES

- 41a ut IIII VI sesquialtera, VI VIII sesquitertia
OQI+2VI OI*Pe⁵Wq
Ut - sesquialtera *scr. Q¹ VI - sesquitertia scr. Q² IIII et VI OO!* IIII ad VI
Pe sesquialter OPeWq VI et VIII O
- 41b ut IIII VI
CgEiEnSzAut
ad VI *CgAut*
- 41c ut IIII, VI, VIII et reliqua
Pr
- 42 ut XII ad XVIII
LzMf²MhMkSh
- 43 qui excreverunt, ut XVI XVII XVIII
Lpl
- 44 de quibus magis videtur
Lpl

269,3 NULLUS ITA POTERIT MEDIUS NUMERUS COLLOCARI, ...

- 45 De his dicitur, qui seriatim sese transeunt in naturali ordine numeri.
Lpl

269,4 UT

- 46 est
Vrf

269,4 QUAM

- 47 illam proportionem
Aut

269,4 PROPORCIONEM

- 48 quod posset dividi in duas equas medietates
Vrf
posset] esset *Vrf*

269,5 EAM

- 49 proportionem
O

269,5 UT IN GEOMETRICA PROPORZIONE

- 50 I II IIII
Pe⁵Wb

- 51 Hoc enim fit, quando plures aequae proportiones sibi aggregantur [s. superparticularis proportio].

EiEnLzMj²MhMkPe⁵Sz^oLlz

sit *En* sibi aggregantur] iunguntur *LzMjMhMkLlz* s. superparticularis proportio] *add. Pe* quando] quoniam enim *Llz*

269,6 PROPORZIONE

- 52 fit
V¹V²Aut

- 53 accidit
Aut

269,7 AEQUALITAS SECUNDUM ARITHMETICAM MEDIETATEM

- 54 in differentiis
Pe⁵

- 55 ut IIII, V et VI
BzPe⁵

- 56 ut I II III
Lpl

269,7 AUT ARMONICAM

- 57 ut X XII XV
BzPe⁵
et XV *Bz*

- 58 ut III IIII VI, in quibus neque differentiae sunt <aequales>, neque proportiones
Lpl

- 59 musicam
Vrf

269,9 AUT QUAMLIBET ALIAM

- 60 X proportionum
OQ¹V¹OIP⁵
 proportionem *Q*
cf. Boethius arithm. II, 50-53; cf. III,1,62
- 61 medietatem
Aut

269,9 QUARUM IN ARITHMETICIS FECIMUS MENTIONEM

- 62 ¹medietatum; quia decem medietates docuit in arithmetica, ex quibus nulla potest habere hanc proportionem praeter geometriam, ²ut quam minimus proportionem tenet ad medium, eam medius teneat ad extremum.
McPbV2AutLryVrf
 1 Sed medietatem *Mc* praeter] propter *McAut* praeter geometriam] *om. V2*
 geometricam *McAutVrf*
 2 proportionem] terminus *V2* ut s. quam proportionem minimus *Vrf*
cf. Boethius arithm. II, 50-53

269,10 SI ID DEMONSTRABITUR

- 63a quod superparticulares proportiones non possint in aequa dividi
CgM9PbV2
 possunt *Cg*
- 63b nullum superparticularem in aequa dividi posse
Pc⁵
- 63c nullam superparticularem habitudinem posse dividi integra medietate
Lpl
- 64 nequaquam posse fieri
Pn
- 65 ut nullus medius numerus ita poterit collocari, et c.
Aut
cf. 269,3

269,11 NE

- 66 nec
Aut

269,11 ILLUD QUIDEM CONSTARE POTERIT

- 67 a toto
Aut

269,11 SESQUIOCTAVAM PROPORTIONEM

- 68 scilicet
Aut

269,12 IN DIMIDIA

- 69 proportione
Aut

269,13 QUANDOQUIDEM

- 70 hoc est quod
Aut

269,14 INDUCTIONE MONSTRABITUR

- 71 parcium, s. hoc ostendendo per diversas partes
Aut

269,14 INDUCTIONE

- 72a isagoga: inductio vel introductio
 $Q^1 V^1 O^1 P^e$
isagoga inductio. isago inductio vel inductio O^1
- 72b isagoga
 $E^i E^n P^n W^n E^w n L^p l$
ysagoge $L^p l$
- 72c inductio: subtilis argumentatio
 W_q
- 73a exemplo
 $C_g K^n P^n P_q L^p l V^r f$
- 73b exemplorum collectione
 $C_g P^e$
collectione exemplorum C_g
- 74 ostensione
 $M^9 P^b V^2$

- 75 inspiciendo singulas tales proportiones
Vrf
- 76 argumentum a minore ad maius
Pe⁵
- 77 Inductio est oratio, per quam fit a particularibus ad universale
progressio.
LzMf²MhMkMmShLlz
Inductio vero *Mm* sit *Mh* a) ab *MfMhMkSh* progressum *Sh*
- 78 ¹Inductio est species argumentorum, hoc a syllogismo differens,
quod syllogismus ab universalibus ad singularia tendit approbanda,
inductio vero a singularibus infirmit universalia. ²Aliter: Inductio
est exemplorum collectio, ut si Cicero et Plato animal non est, nec
homo animal est.
Pe
2) cf. III,1,73b

**269,15 SI PER SINGULAS PROPORTIONES CONSIDERATIONE DE-
DUCTA**

- 79 numero sequenti se naturaliter
Lpl

269,15 CONSIDERATIONE

- 80 parcium
Aut

269,16 NULLA

- 81 proportio [superparticularis]
Pe⁵PnPgV²AutLpl
superparticularis] add. *Pq*

269,17 QUAE

- 82 proporcio
Aut

269,17 INTERPOSITO MEDIO TERMINO

- 83 ut III IIII VI
Pe⁵

269,18 QUOD SUPERPARTICULARIS COMPARATIO NON POSSIT IN
AEQUA PARTIRI

84 quod quaeritur, utrum tonus in duo possit dividi aequa

McAut

qui *Aut* tonus musicus *Aut*

85 sicut nec tonus

V2

269,19 QUODSI VIDETUR AURIBUS CONSONUM ALIQUID
CANERE

86 sed non constat ratione.

Q²V¹Pe⁵Wq

87 ordo: *quodsi videtur* vocula, *consonum au<ribus> a<liquid>*
c<anere> et c., et dicit voculam rectam toni medietatem

Vrf

viderunt *Vrf*

88 In numeris sic est videndum; nam sensibus corporis, utpote au-
ribus, non est tantopere credendum, quia sensus non possit dis-
cernere nisi grossiora.

Lpl

quia] *lectio incerta Lpl*

269,19 QUODSI

89 quis

RiLpl

269,20 CUM CUILIBET VOCI DUOS TONOS AC SEMITONIUM IN-
TEGRUM DISTANS VOCULA COMPARETUR

90 *Quaelibet vox est ut duo toni; distans vocula ut semitonium.*

OV¹Pe⁵Wq

ut] *om. V*

269,20 CUILIBET VOCI

91 acuti vel gravi

Aut

acuti] *ante Aut*

269,20 DUOBUS TONIS AC SEMITONIO INTEGRO (*pro* DUOS TONOS AC SEMITONIUM INTEGRUM)

- 92 vel diatessaron habens integrum semitonium modo diatessaron
Aut
 modo] *lectio incerta Aut*

269,21 SEMITONIO INTEGRO (*pro* SEMITONIUM INTEGRUM)

- 93 recte medie partito
Lpl
- 94 haec toni medietas
Vrf

269,21 DISTANS

- 95 in acuitate vel gravitate
Aut

269,21 VOCULA

- 96 acuta vel gravis
Aut

269,22 ID NON ESSE CONSONUM NATURA MONSTRATUR

- 97 ¹Idcirco non est consona talis vox [in qua s. est recte toni medietas], quia natura non habet in se, sicut in numeris monstratum est, semitonium posse ex toto esse integrum, ²sed aut maius aut minus, quia tonus non potest in duo aequa dividi. ³Licet secundum Aristoxenum integrum sit semitonium.

McPbAutLryVrf

1 Idcirco s. *Vrf* consona talis] consonalitas *Mc* in qua s. est recte toni medietas] *add. Vrf* non posse ex tot *Mc* posse esse ex toto *Vrf*

2 sed - dividi] i. tonum dividi recte in duo aequa, sed aut maius aut minus *Vrf*
 3 integrum sit semitonium] *om. McAutLryVrf*

269,22 NATURA

- 98 ratione
Pc⁵Vrf
- 99 cui plus credenda est
Lpl

269,23 SENSUS

- 100 auditus
MfMk

269,23 SENSUS OMNIS

- 101 aurium, oculorum, odoratum, et c.
PbV2
- 102 hic i. nullus
Aut

269,23 QVAE

- 103 aliquis
Aut

269,23 QVAE MINIMA SUNT

- 104 sicut *minima* semitonii, quoniam oporteret cum minuciis irretiri,
et tandem cassus esset labor
Aut

269,23 COMPREHENDERE NEQUEAT

- 105 donec venerit ad incrementum
PnWqLpl
venire Pn veniant Lpl incrementum Pn

269,25 NON POSSE DISTINGUERE

- 106 manifestum est
M9MaPbPiV2
- 107 monstratur
BzPrAut
monstrat Bz
- 108 palam est
Pe5
- 109 videtur
Lpl
- 110 demonstratum vel verum est
Vrf
dms Vrf

**269,25 FORE AUTEM UT DEPREHENDATUR, SI FREQUENTISSIME
TALIS PARTICULA PER EOSDEM CRESCAT ERRORES**

- 111 in consonantia; quod dicit, posset comprehendi in consonantia, si multe tales particule, i. multae equales tonorum medietates simul proferrentur.

Vrf

269,25 FORE AUTEM UT DEPREHENDATUR

- 112 illud iunctum, quod *ultra consonum procedit*

Aut

cf. 269,24

269,25 FORE

- 113 queat
Q²V¹Pq

- 114 esse
Pe⁵

- 115 fieri
Pn

- 116 monstratur
BzAut

- 117 potest
Vrf

269,25 DEPREHENDATUR

- 118 cognoscatur
PnLpl

**269,26 SI FREQUENTISSIME TALIS PARTICULA PER EOSDEM
CRESCAT ERRORES**

- 119 Multiplicata proferatur, quod est error.

Vrf

269,26 PARTICULA

- 120 minima
Pr

269,27 NAM QUOD IN MINIMO HAUD SANE CERNITUR

- 121 sicut † in se aliquo † videns, quam per athomos, per momenta
Aut

269,27 IN MINIMO

- 122 minima vocula
Pc⁵
- 123 numero
Vz
- 124 in uno tantum
Vrf

269,27 HAUD SANE

- 125 integre
Q²V¹Pq
- 126 non perspicue
Pq
- 127 facile
Vrf

269,27 CERNITUR

- 128 vix perpenditur
Aut

269,28 COMPOSITUM CONIUNCTUMQUE, CUM IAM MAGNUM ESSE COEPERIT, PERVIDETUR

- 129 Nota: assidue senectus reperit: non sentitur, sed cum iam massam fecerunt, aggravant, tunc sentitur, quia *coniunctum* et *magnum cepit esse*.
Aut

269,29 PERVIDETUR

- 130 aperte
V¹Wq
- 131 quod dicendum est de semitonio
Lpl

269,29 A QUA IGITUR PROPORTIONE EST ORDIENDUM?

- 132 Cum inductione possit monstrari, quod nulla superparticularis proportio in equa dividatur.

Aut

cf. III,1,71-78

269,30 AN COMPENDIUM DABIMUS QUAESTIONI

- 133 compendius eam tractemus

Lry

269,30 AN

- 134 ne

O

- 135 numquid

V2

269,30 COMPENDIUM

- 136 brevitatem

PnPgLpl

269,30 EO

- 137 tono

Aut

269,30 DE QUO QUAERITUR

- 138 Hoc quaeritur, utrum tonus in duo possit dividi aequa.

M9PbV2(V1)LryVrf

Hoc] de quo *Vrf* quod *Lry* quaeritur *scr. V1*(*cf. III,1,140*) utrum] iterum
Lry duos *V2* aequa dividi *M9* possit dividi in duo aequa *Vrf*

- 139 Quasi: quod illud unum quaeritur, ecce i. tonus, et hoc est, quod dicit.

Aut

269,31 ID VERO EST

- 140 quod quaeritur

Q2V1Pq

quod] *om. V* (*cf. III,1,137*) de quo *Pq*

- 141 axioma

Vrf

269,31 TONUS

- 142 utrum
MaPiPnTpi
 citrum *Pn*

269,32 NECNE

- 143 an non
Pc⁵PqV2
 non] *om. Pq*

- 144 nullo modo
Pn

**269,32 NUNC IGITUR DE TONO EST PERTRACTANDUM ET QUEM-
 ADMODUM NON POSSIT IN DUO AEQUA DIVIDI DEMON-
 STRANDUM EST.**

- 145 quod non statim facit, s. hic imprimis probat medietates toni non
 esse aequales, i. duo semitonia non esse equalia
Vrf

**270,1 SI QUIS AD RELIQUAS SUPERPARTICULARES COMPARA-
 TIONES TRANSFERAT**

- 146 sicut transfertur ad sesquioctavam.
M9PbV2

**270,2 SIMILITER DEMONSTRABITUR SUPERPARTICULAREM IN
 AEQUA NOTO ATQUE INTEGRO NUMERO SEPARARI NON
 POSSE**

- 147 sicut demonstratum est in sesquioctava
M9PbV2
 sicut] *om. V2* est demonstratum *M9*

270,3 NOTO ATQUE INTEGRO NUMERO

- 148 Non ad minucias recurramus.
Aut

270,3 NOTO

- 149 cognito integro
Pn
 cagnito *Pn*
- 150 certo
AutVrf

270,3 ATQUE

- 151 pro: id est
Vrf

270,4 PRIMI IGITUR TONUM CONTINENTES NUMERI

- 152 in sesquioctava
V2

270,6 QUONIAM SE ISTI ITA NATURALITER CONSEQUUNTUR

- 153 VIII et VIII
V2

270,7 EOSDEM BINARIO, QUO SCILICET MINIMO POSSUM, MULTIPLICO

- 154 bis octoni, et bis noveni
M9PbV2Vrf
bis] II *M9* et] *om. Vrf* octoni] octonos *V2 VIII M9Vrf* noveni] novenos *V2 VIII M9Vrf*
- 155 ut medium habeant, de quo videatur, an possit dividere unam sesquioctavam in duas sesquisextas decimas, vel alias aequas particulas
McPb³PcAutLryVrf
habeat *Mc* habent *Vrf* videntur *Aut*

270,7 BINARIO

- 156 quia breviori numero ciclus non possit multiplicari VIII et VIII quam binario
Aut
VIII et VIII] VIII et VIII *Aut*

270,7 QUO

- 157 binario
Aut

270,8 MINIMO

- 158 numero
MmVrf

270,8 FIUNT IGITUR XVI ATQUE XVIII. INTER HOS VERO NATURALIS NUMERUS CADIT, QUI EST XVII.

- 159 ¹Isti numeri, XVI XVII XVIII, assignantur in sequenti figura istis litteris ADCB; ²unde sciendum, quia AC faciunt maius semitonium, quia est ibi maior proportio, cum sint minores termini, CB vero minus semitonium, cum sit minor proportio utpote maioribus terminis. ³D vero gratia medietatis ostendende, si ibi esset, est appositus. ⁴Sic in numeris notis ostendit, non posse dividi integra medietate; ⁵et quia non potest his integris numeris dimidius tonus reperiri, scrutabitur alio modo, si possit fingendo minutias convenientiores quam alias, et ostendet, nec illo modo posse dimidium tonum fieri.

Lpl

1 XVI XVII XVIII] A DC B *suprascr. Lpl*

2 maioribus] minoribus *Lpl*

cf. 271,1 (C1)

270,8 XVI ATQUE XVIII

- 160 bis octoni et bis noveni
Vz

270,9 INTER HOS

- 161 inter XVI ac XVIII
PbVz

270,10 IGITUR XVIII AD XVI TONUS EST

- 162 XVII vero numerus ad XVI comparatus habet eum totum et insuper eius sextam decimam partem.

KnPc^t

insuper] *om. Pc* sesquiseptimam decimam *Kn*

add. in marg. instar textus Pc

- 163 quoniam XVIII continet octo binarios, qui sunt in XVI, et octavam partem eius, i. binarium

Aut

continet occies octo *Aut*

- 164 in sesquioctava
Vrf

270,10 SED XVIII AD XVII COMPARATUS, HABET EUM TOTUM ET EIUS SEPTIMAM DECIMAM PARTAM

165 et ne quis putaret, similiter X et VIII ad X et VII fieri semitonium dicit

Aut
semitonium] tonum *Aut*

270,11 HABET

166 XVIII

Aut

270,11 EUM TOTUM

167 X et VII

Aut

270,11 SEPTIMAM DECIMAM PARTEM

168 unitatem

Aut

270,11 SEPTIMAM DECIMAM

169 disisetena

Aut

270,12 SEPTIMA DECIMA VERO PARS MINOR EST SEXTA DECIMA NATURALITER, MAIOR EST IGITUR PROPORTIO, QUAE SUB XVI AC XVII NUMERIS CONTINETUR, QUAM EA, QUAE SUB XVII AC XVIII.

170 ¹Notandum, quia in minoribus numeris maior est proportio, et in maioribus minor. ²Plus est enim habere XVI^{ma} partem quam septimam decimam.

McPb V2AutLryVrf

1 Nota quod *Vrf* est] *om. V2* et] etiam *Mc*

2 XVII^{ma} *Mc*

cf. I, 16, 83

171 Scilicet septima X^{ma} sextae decimae, i. S c ÷ Z Q et septima decima S S ÷ Z Q. Hoc evenit, cum eiusdem rei nunc sexta decima, nunc septima decima sumitur.

Bz

- 172 Haec omnia ideo dicit, ut destruat sententiam Aristoxeni, qui dicebat: *sicut semitonia dicuntur, ita medietates tonorum esse.*

Aut

cf. 268,24

- 173 Bene ergo superius dixit, quia in superparticularibus, quia illam *proportionem quam tenet minimus ad medium.*

Lpl

cf. 269,4

270,12 SEPTIMA DECIMA

- 174 disisetena

Aut

270,12 SEXTA DECIMA

- 175 parte

M9P6V2

- 176 setena

Aut

270,14 QUAM EA

- 177 maior est

Pts

270,15 ET SIT

- 178 significet

Vrf

270,16 XVI A XVII C

- 179 supersesquiXVI^{ma}

Lz

270,16 XVII C XVIII B

- 180 supersesquiseptima decima

Lz

270,17 MEDIETAS IGITUR INTEGR A TONI INTER C AC B NULLO MODO CADET

- 181 Ideo inter A et B C interserit, quia inter A et B spatium toni extendit, quem C quasi per apotome et limma dividit.

OQ²V1PePqWq

AB interserit C Pq interseritur Wq extendit] ostenditur Wq quem] quod Pq apotome Pe lima O limna QPq

- 182 aspice figuram

Aut

cf. 271,1 (C1)

270,17 INTER C AC B

- 183 inter XVII et XVIII

PbV2

270,18 MINOR EST ENIM CB PROPORTIO

- 184 <sesqui>XVII^{ma}

MmAuLryVrf

- 185 XVII et XVIII

PbV2

270,18 CA PROPORTIONE

- 186 <sesqui>XVI^{ma}

MmAuLryVrf

- 187 XVII et XVI

PbV2

XVI XVIII V2

270,19 AD MAIOREM IGITUR PARTEM MEDIETAS RATA PONENDA EST

- 188 in figura, quod non potest in sono

M9PbV2

- 189

A	X	B

Mc

270,19 AD MAIOREM

- 190 ad sesquisextam decimam

Pn

270,19 AD

- 191 intra
Vrf

270,19 RATA

- 192 recta
PbV2Vrf
- 193 conveniens
M9PbV2

270,19 SIT VERO MEDIETAS D

- 194 inter A et C
MmAuLryVrf
- 195 totius toni, s. inter A et <C> ponenda
Cg

270,20 QUONIAM IGITUR DB QUIDEM PROPORTIO, QUOD EST DIMIDIUM TONI, MAIOR EST CB PROPORZIONE, QUAE EST MINOR PARS TONI

- 196 quantum ad hanc divisionem
CgMm¹Pb²PcAutVrf

- 197 ¹Duae sesquisextae decimae huius XVII, i. duo et octava pars unius, maior CB proportione, i. duobus sesquiseptimis decimis. ²Nam si duas sesquisextas decimas XVII^{mi} iungas ad XVI, fiunt XVIII et octava pars unitatis. ³Si vero duas sesquiseptimas decimas <XVII^{mi}> iungas ad eosdem XVI, non fiunt nisi XVIII tantum. ⁴Maiores est igitur DB in octava parte unitatis CB.

McPnWiWqBwiLpl

1 Dieses qui sextae Pn II. sesquidecimae Wq huius XVII] huius (*suprascr.*) XVII^{num} Mc huius hui (*suprascr.*) XVI Pn XVII Wq XV Lpl i. duo] *om. Mc* i. unitates WiBwi pars unitatis WiBwi maior] maior est Wq maiores sunt WiBwi duabus Lpl sesquiseptimus decimus Mc

2 sesquisextas] sesquiseptas Wq XVII^{mi}] *om. PnLpl XVII McWq ad XVI]* *om. Lpl XVI^{mo} WiBwi fient PnWiBwi faciunt Lpl*

3 XVI] XVII WiBwi non fiunt nisi XVIII tantum] nisi XVIII tantum Wi fient tantum XVIII Bwi

4 DB] *rel. om. Mc* in octa WiBwi quam CB Wq

- 198 in figura patet

Aut

cf. 271,1 (C1)

270,21 DIMIDIUM

- 199 integrum
Pts

270,21 QUAE EST MINOR PARS TONI

- 200 parenthesis
Aut

270,23 DIMIDIUM TONI

- 201 integrum
LzLpl

270,24 EST AUTEM AC PROPORTIO SESQUISEXTADECIMA, CB
AUTEM SESQUISEPTIMADECIMA

- 202 Unde constat, quod partes non sunt equales.
Vrf

270,24 EST AUTEM AC PROPORTIO SESQUISEXTADECIMA

- 203 XVI et XVII
PbV2

270,25 NON EST DUBIUM, QUIN INTEGRA MEDIETAS IN-
TER SESQUISEXTAMDECIMAM AC SESQUISEPTIMAMDE-
CIMAM CADAT.

- 204 ¹Ut et minor [s. illa medietas] sit sesquisepta decima [(ablativus est)], ²et maior [s. illa medietas] sesquiseptima decima [(ablativus est)].

OQ²V¹EiEn³KnLzMf²MhMkPc⁵PqShWbWnWqEwnLlzWvc

1 - 2 Ut et maior sit sesquiseptima decima et minor sesquisepta decima. *V*

1 Ut et minor] Ut minor *En* Ut et maior *Pe* et ut maior *add. supra Mh* s. illa medietas] *suprascr. KnWbWvc* sesquisepta decima] sesquiXVI decima *Wb* ablativus] *suprascr. KnWvc* ablativus est *suprascr. Wb*

2 maior] maior sit *LzMfMkShLlz* sit *suprascr. Ei* minor *Pe* minor *add. supra Mh* s. illa medietas] *suprascr. WbWvc* sit illa medietas *Kn* sesquiseptidecima *Q XVII^aPe* ablativus] *suprascr. KnWvc* ablativus est *suprascr. Wb* instar textus *EiKnLzMhMkShWnEwnLlz*; cf. Friedlein *app. crit. ad 270,27*

- 205 ¹Duae sesquiseptimae decimae proportiones non possunt implere tonum; nam XVIII ad XVII est in sesquiseptima <decima> proportione. ²Si autem alium sesquiseptimum decimum requiro ad XVIII, fiunt XVIII et septima decima pars unitatis, qui tonum ad XVII

non possunt implere. ³Nam XVIII et octava pars unitatis tonus est ad XVII.

LzLz

1 sesquiseptimae decimae] sesquiseptimae *Lz*

3 tonorum *Lz*

270,25 QUIN

206 ut

Cg

270,25 INTEGRA MEDIETAS

207 quae est D

LaPbV2Aut

i. *Aut*

208 toni

Aut

270,26 INTER SESQUISEXTAMDECIMAM AC SESQUISEPTIMAM- DECIMAM

209 inter A et C

PbV2

270,26 SESQUISEXTAMDECIMAM

210 XVI

Aut

270,26 SESQUISEPTIMAMDECIMAM

211 XVII

Aut

270,27 SED HOC INTEGRO NUMERO NULLO MODO POTERIT IN- VENIRI.

212 *hoc*, i. pars media, i. recta medietas; et ita probat, et quod toni partes non sunt equales et quod medietas toni cadit intra XVI et XVII.

Vrf

213 ubi non dividatur unitas nisi minuciis

Aut

214 Tamen per minutias posset inveniri.
Vrf

215 Hic servit figura.
Vrf
cf. 271,1 (C1)

270,27 HOC

216 integra medietas toni
Aut

270,27 INTEGRO

217 continuo
Cg

271,1 A C (C1)

218 semitonium maius. AC maior pars est toni.
V2Ph1

271,1 C B (C1)

219 semitonium minus. CB minor pars est toni.
V2Ph1

271,2 QUONIAM VERO AD XVI NUMERUM XVII NUMERUS COMPARATUS SUPERSESEXAMDECIMAM OBTINET PROPORTIONEM

220 Probat, quod partium toni altera est maior medietate, s. apotome; altera autem minor, i. lima.
Vrf

221 ¹Quaerit, cur XVII non recte dividat tonum, i. proporcionem, quae est inter XVI et XVIII, quod ita probatur: XVII continet XVI totum et eius sextam decimam partem, i. I. Et hic leviter potest videri, quia XVI habet equales sextas decimas partes, i. unitates. ²Sed si vis sextas decimas habere XVII, ita facies: dispartire sedecim unitates, quae sunt in XVII, et remanet unitas. ³Hanc unitatem divide in sedecim minutias, et unamquamque de his minutiis distribue per unitates illas, quibus supererat haec unitas, cum dividebas XVII.

⁴Ecce habes XVII divisum in sedecim sextas decimas, et unaquaque habet in se unitatem et unitatis sextam decimam partem. ⁵Et

si modo vis scire, si decem et VII dividit proporcionem, quae est inter XVI et XVIII per medium, ita fac: accipe aliunde hanc sextam decimam partem, quae est unitas et sexta decima pars unitatis, et appone illi numero, cuius est pars. ⁶Et si numerus, qui ex hac additione fiet, sit talis, quod plus non superet XVII quam XVII superabat XVI, tunc XVII sine dubio illam proporcionem in equa partitur. ⁷Sed falsum est, quia ex illa addicione fit XVIII et sexta decima pars unitatis, et haec minutia impedit XVII, ⁸quod non potest recte dividere illam proporcionem, quae est inter XVI et octavam decimam, i. tonum.

Aut (alia manu)
 1 XVIII] XVII *Aut*
 4 unaquaque *Aut*
 8 octava decima *Aut*
cf. III,1,225

271,3 SESQUISEXTAMDECIMAM (pro SUPERSEQUISEXTAMDECIMAM)

222 disitena
Aut

271,4 SI EIUSDEM XVII NUMERI SEXTAMDECIMAM REQUIRAMUS, ERIT UNITAS ATQUE UNITATIS PARS SEXTADECIMA

223 ¹Si vis scire, quae sit sexta decima pars in XVII: collige numerum qui perveniat ad XVII, ²de quibus unum subtrahe et remanebunt XVI unitates, ³ex quibus XVI unitatibus accipe XVI^{am}, unitatem, et divide in XVI partes, ⁴ex quibus XVI partibus XVI^{ma} pars est unitatis divisae septimi decimi numeri, ⁵quem prius tulisti de XVI, antequam illum divideris in sedecim partes.

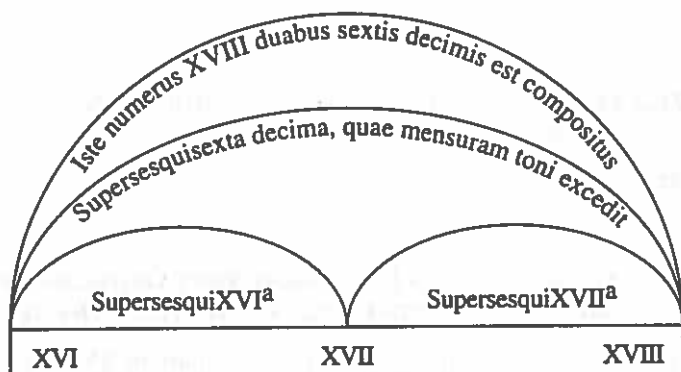
EiLzMf²MhMkShWbCesLlz
 1 quae sit] *om. Ces*
 2 unam *Ei*
 3 ex] de *Ces* XV unitatibus *Ei*
 5 illam *MfMkSh* divideres *MfMhMkShCes* divideris *Wb*

224 ¹De XVII° numero sexta decima pars unitas est, et remanet unus, quem dividimus in XVI; et sumimus inde XVI^{am} partem, i. unum et unitatis sextam decimam partem; adiungimus ad XVII, et fiunt XVIII et sexta decima pars unitatis. ²Quodsi geminaverimus et superioribus adiunxerimus, fiunt XVIII et octava pars unitatis. ³Si autem in XVII non sextam decimam ut supra, cum fuit consideratio ad XVI, sed septimam decimam partem inspiciamus, erit unitas. ⁴Et ecce una septima decima pars, quae ipsi XVII° adiuncta

facit XVIII. ⁵Rursus numeri XVIII ipsa septima decima pars considerata, ut s. geminetur, si forte integrum restituat tonum, reperitur septima decima pars, unitas, et restat unus; unde septima decima pars. ⁶Qui adiuncti superioribus, XVIII et XVII^{am} partem unitatis efficiunt.

⁷Igitur inter XVI et XVII - ex sexta decima parte geminata - creverunt XVIII et octava pars, et inter XVII et XVIII et septimam decimam partem unitatis creverunt XVIII et XVII^a pars.

⁸Maior est XVIII et octava pars unitatis - qui factus est ex sexta decima parte geminata - quam sit XVIII et septima X^a pars - qui factus est ex septima X^a parte geminata. ⁹Maior igitur est proportio numerorum XVII et XVIII et octava.

Pe⁵

5 numeri] VII Pe

225 ¹Queritur, quomodo sexta decima proportio non eque tonum dividat. ²Quodlibet ingreditur dicere, sed ita solvitur: XVII continet XVI et eius sextam decimam partem, i. unitatem; et haec comparatio levis est, quia XVI notissimam sextam decimam partem habet, i. unitatem. ³Sed si vis scire, qui numerus contineat totum XVII et sextam decimam partem, prius oportet scire, quae sit sexta decima pars XVII, quod ita videbis: XVI unitates, quae sunt in XVII, subtrahe, et eas dispartire in XVI, et remanet unitas. ⁴Hanc divide in XVI minucias, et has dispartire per illas XVI unitates, quibus hec superat, que divisa est.

⁵Ecce habes XVII divisum in XVI equas partes, et unaquaeque pars est unitas et sexta decima pars unitatis. ⁶Et secundum regulam libri, hanc partem adde ei cuius est pars, i. XVII, et habebis XVIII et sextam decimam partem unitatis. ⁷Et haec summa est sesquisexta decima cum XVII. ⁸Sed hec proportio, ita bis accepta,

superat spacium toni. ⁹Ergo equa non est toni dimidium sesquisepta decima porporcio.

Aut

cf. III,1,221

- 226 Quia non potest in integris numeris inveniri, quod quaerebat, transit ad minutias, et ut mihi videtur, fingit eas convenientes gratia ostensionis.

Lpl

271,4 SEXTAMDECIMAM

- 227 proportionem

Pb³

271,5 UNITAS

- 228 Unitatem, quam dicit, ubivis accipe.

Aut

271,5 HANC

- 229a unitatem

V2

- 229b unitatem, quae est XVI^a pars

Pc⁵

- 230a numerum, i. unitatem atque XVI^{am} partem unitatis, qui et sesquisepta decima est proportio.

EiEnKnMhWbWn*Ewn

numerum, id est] *om. Mh* et] *om. Mh*

- 230b [numerum, i.] sextam decimam, quae est unitas et pars unitatis sexta decima

PnWqLpl

numerum, i.] *add. Pn* vel hunc numerum s. *Lpl* sextam decimam] XVI. X^a *Lpl* et pars unitatis sexta decima] atque unitatis pars *Lpl*

- 230c unitatem et VIX^{am} partem unitatis

PqAut

sextam decimam partem unitatis et unitatem *Aut*

271,6 PARS XVI^{ma}

- 231 unitatis
Q¹V¹CgLzM4Pb³Pe⁵PqWiAutBwiLryLlzVrf
- 232 unitas
V₂
- 233 quae remanet de XVI
Pe⁵

271,7 PARS XVI^{ma}

- 234 unitatis
OQ¹V¹CgLzM4MmPnWiLlzLplLryVrf
- 235 unitas
OIV₂
- 236 sesqui
Bi

271,8 RECTE TONI MENSURAM VIDEATUR EXCEDERE

- 237a in XVI^a parte unitatis
OQ¹V¹MfOlPe⁵PnPgV₂
in] om. OMfOl sedecim Mf
- 237b absque XVI^{ma} parte unitatis
EiEnKnWb
instar textus EiEn
- 238 Excedit enim per minutias additas.
Lpl

271,8 CUM

- 239 licet
V₂

271,8 EUM

- 240 XVI
PbPe⁵PnPgV₂
- 241 in XVI^{ma} parte unitatis
OOlPn
cf. III,1,237a

271,8 SOLUS XVIII NUMERUS

242 sine XVI^a parte unitatis

Q¹V¹P⁵V²
cf. III,1,297b

271,10 UNDE FIT, UT, QUONIAM SUPERSESEXTEDECIMA
PROPORTIO TONUM BIS AUCTA TRANSCENDIT243 quia super duas unitates habet [duas XVI^{mas} unitatis]

Mm¹Pb⁹AutLryVrf
duas XVI^{mas} unitatis] add. Mm quia habet super, i. plus, duas unitates Vrf

271,10 SUPERSESEXTEDECIMA PROPORTIO ... BIS AUCTA

244 bis aucta, i. bis continue posita, sic:

XVI XVIII et XVII XVIII S

haec notula <S> signum est octave partis unitatis.

Vrf

acta Vrf

245a ¹Si quis in integris numeris has habitudines pervidere voluerit, oportet, ut hac ratione consideret. ²Si XVI in se ipsos multiplicet, fient CCLVI; si vero per XVII, fient CCLXXII; quodsi XVII per se ipsos ducat, fient CCLXXXVIII. ³Erunt igitur duae sesquiseptimae decimae proportionales: CCLVI CCLXXII CCLXXXVIII; quas haud dubio constat sesquioctavum excedere, ⁴quia si CC^{orum}LVI octava perquiratur, quae XXXII^{bus} unitatibus colligitur, eisdemque, quorum est octava, apponatur, fient CCLXXXVIII, qui nimirum ab CC^{is}LXXXVIII unitate superantur.

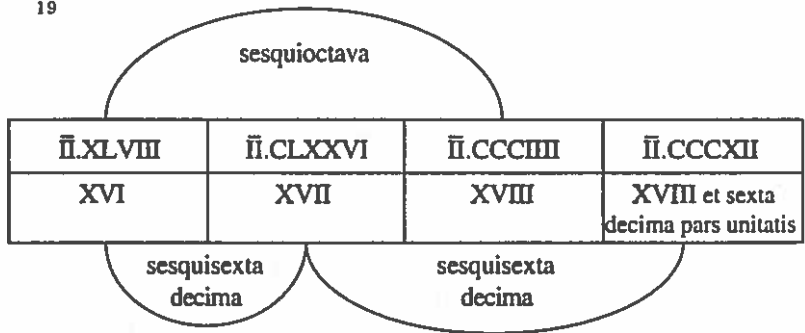
⁵Rursus XVII in se ipsos multiplicet, fient CCLXXXVIII; si vero eosdem XVII per XVIII ducat, fient CCCVI; quodsi XVIII per se ipsos colligantur, fiant CCCXXIII, ⁶quae nimirum duae sesquiseptimae decimae proportionales, i. CCLXXXVIII, CCCVI, CCCXXIII, sesquioctavum non implent, ⁷quia si CC^{orum}LXXXVIII octava perquiratur, quae XXXVI unitatibus et octava parte unitatis efficitur, ⁸ac eisdem, quorum est octava, copuletur, erunt CCCXXV et octava, qui superant CCCXXIII unitate et octava parte unitatis.

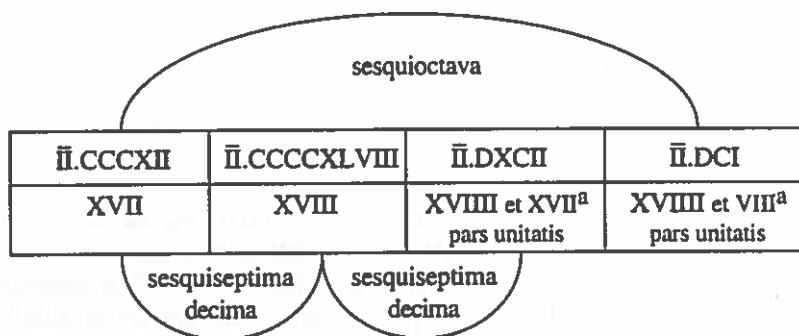
⁹Quod si haec fortasse octava pars unitatis molesta videbitur, superiores numeri per octonarium multiplicentur et in integris numeris eadem habitudines reperientur. ¹⁰Multiplicatis igitur CC^{is}LVI per VIII, fient $\bar{\text{II}}\text{.XLVIII}$; CC^{is}LXXII vero octies ducti, $\bar{\text{II}}\text{.CLXXVI}$ complent; similiter CCLXXXVIII octies facti, $\bar{\text{II}}\text{.CCCXII}$ reddunt. ¹¹Et sunt iterum duae sesquiseptimae decimae: $\bar{\text{II}}\text{.XLVIII}$

II.CLXXVI II.CCCXII, quae constant sesquioctavum superare, quia si II^{bus}.XLVIII pars eorundem octava, i. CCLVI copuletur, fiet II.CCCIII, qui certe superantur a II.CCCXII VIII unitatibus. ¹²Rursus CCLXXXVIII per VIII ducti, faciunt II.CCCXII; CCC^{ti} quoque VI octies augmentati, faciunt II.CCCCXLVIII; eodem modo CCCXXIII octuplicati, II.DXCII complebunt. ¹³Et erunt iterum duae sesquiseptimae decimae proportionis: II.CCCXII II.CCCCXLVIII II.DXCII, quae in hoc pervidentur sesquioctavum non implere, ¹⁴quia si II^{bus}.CCCXII octava ipsorum, i. CCLXXXVIII, apponatur, fiet II.DCI, qui pro certo superant II.DXCII VIII unitatibus.

¹⁵In prioribus ergo numeris unitas differentiam inter sesquioctavum et sesquisextas decimas habitudines fecit, quae eodem numero, quo et ipsae summae, quarum differentia fuit augmentata in posterioribus numeris, VIII unitatum pluralitate succrevit. ¹⁶Similiter inter sesquioctavum atque sesquiseptimas decimas proportionis, unitas et octava pars unitatis distantiam fecit. ¹⁷Unitas ergo per VIII sicut et illae summae, quarum distantia fuit multiplicata in posterioribus ad VIII unitates excrevit, octava vero pars unitatis, eodem octonario ducta, in integram unitatem profecit. ¹⁸Et ideo in posterioribus numeris inter sesquioctavum et sesquisextas decimas VIII^{us}, inter sesquiseptimas decimas et sesquioctavum VIII^{us} differentia est.

19

PeHwg

1 Si - consideret cancell. *Pe*⁵ et add.: Quia - multiplica, (cf. III,1,243b) has] om. *Hwg* oportet ut hac] hac oportet ut *Pe*

2 per XVII] per 7 et 9 *Hwg* XVII per se] 7 et 9 per se *Hwg*

4 CCLVI^{orum}] CC ex LVI *Hwg* est] etiam *Hwg*

5 fiant] fiunt *Hwg*

6 proportiones] om. *Hwg*

7 perquiritur] perquiratur *Hwg* octava] octa *Hwg* efficitur *Hwg*

8 CCCXXIII] CCCXXIII *Hwg*

9 integris] integerrimis *Hwg* eadem] decem *Hwg* reperientur] reperiuntur *Hwg*

10 igitur] ergo *Hwg* fient] sunt *Hwg*

11 CCLVI] CCXLVI *Hwg* copuletur] copulentur *Hwg*

12 II.CCCXII] II.CCCLXII *Hwg* CCC^{ti} quoque VI] CCCVI quoque *Hwg*
II.CCCCXLVIII] 2648 *Hwg* II.DXCII] II.DXXII *Hwg* complebunt] complent *Hwg*

13 proportiones] om. *Hwg*

14 VIII] VIII *Hwg*

15 pluralitatem *Hwg*

16 sesquioctavam *PeHwg* atque sesquiseptimas] et sesquiseptimas *Hwg*

17 distantia] differentia *Hwg* ducto *Pe*

18 numeris] terminis *Hwg* intra *Hwg* sesquioctavum] sesquioctavam *Hwg* decimas et] vero et *Hwg*

19 - 20] om. *Hwg*

- 245b ¹Quia hae duae sesquisextae decimae vel duae sesquiseptimae decimae integris numeris non sunt constitutae, eisdem numeris ambarum proportionum secundum supradictam regulam multiplicatis integri aliquatenus numeri eiusdem proportionis emergent.
- ²Haec est autem regula: positis radicibus proportionum, quae duobus semper numeris continentur, primum in se ipsum multiplica, secundum per primum, item ipsum secundum per se ipsum, et ita tres numeros efficiens duas proportiones aptabis.
- ³Si igitur duas sesquisextas decimas requiras, pone radices XVI et XVII: duc primum in se, fiunt sedecies sedeni CCLVI; duc secundum per primum, sedecies deni septeni CCLXXII; duc ipsum

secundum per se, septies decies deni septeni CCLXXXVIII. ⁴Has ita ordina: CCLVI CCLXXII CCLXXXVIII. Sed hic ultimus numerus ad primum plus est quam sesquioctavus. ⁵Octava enim primi est XXXII, quae ei addita CCLXXXVIII faciet. ⁶Hic vero ultimus unum plus habet, et ideo duae sesquiseptimae decimae tonum transcendunt.

⁷Similiter duas sesquiseptimas decimas eadem regula perquire hoc modo: Septies decies XVII CCLXXXVIII; septies decies XVIII CCCVI; octies decies XVIII CCCXXIII. ⁸Sed inter hos duos extremos sesquioctava proportione minus habetur. ⁹Est enim primi octava XXXVI et octava pars unitatis, quae ipsi primo addita efficit CCCXXV cum octava unitatis, ¹⁰qui, cum tonum ad primum reddunt, apparet CCCXXIII, ad quem usque duae sesquiseptimae decimae protensae sunt, ad tonum non pervenire.

¹¹Quod si scrupulosius inquiratur, quanto ipsa octava septimam decimam superet partem (quia in hac multiplicatione pars octava integro numero deficit), si ipsum, qui a septimo decimo in se multiplicato productus est, octies multiplicemus, integram mox repperimus octavam. ¹²Fiant enim octies CCLXXXVIII, erunt II.CCCXII, quorum octava sunt idem CCLXXXVIII - qui fiunt octies ducta superiori octava, i. XXXVI et octava ¹³(nam octies XXX CCXL; octies VI XLVIII; octies octava, I). ¹⁴Septima decima vero similiter octies ducta superiori septima decima, i. XVII, procreatur, et est CXXXVI (nam X octies LXXX, VII octies LVI). ¹⁵Manifeste ergo patet, quia octava maior est septima decima bis, et adhuc XVII^{mo} numero, qui est septima decima ipsius octavae. ¹⁶Octava vero est septimae decimae, i. CXXXVI.

*Lz*Mf²Mh**Mk*Pc⁵Wb*Lz*

1 in integris *MfMhMk* eisdem - emergent] *om. Pe* eisdem numeris] eisdem numero *Lz* proportionum] propositionum *MfMhMk* multiplicatis *Mh* eiusdem numeri *Lz*

2 est autem] autem est *MfMhMk* est *Pe* regula] ut integri proveniant *add. Pe* continetur *Lz* primum] *om. Pe* efficiens numeros *Mf*

2 secundum per primum - 10] *om. Pe*

3 i. XVI et XVII *MfMhMk* in se ipsum *MfMhMk*

9 ipso primi *Lz*

11 si scrupulosus inquirator inquirat *MfMhMk* ipsa octava pars *MfMhMk* reperiemus *Pe*

12 eruntque *LzLz* idem *om. MfMhMk* octies ducta superiori octava, i. XXXVI et octava] octava superiori, i. XXXVI et octava, octies ducta *Pe* superiori *Mk* i.] idem *Lz* et octava unitatis *LzLz*

13 CCXL] CCCXL *Mh*

14 superiori *Mk* XVII] XVIII *corr. ex XVII Lz XVIII^aLz* procreantur *corr. ex* procreatur *Lz* procreantur *Lz* CXXXVI] CXXXVII *corr. ex. CXXXVI Lz CXXXVII Lz* decies VIII° *Pe* VII octies] octies VII *MfMhMk* CXXXVII *Pe*

15 septima decima bis] quam septima decima bis *MfMhMk* XVII^{mo} numero]
quam XVII numerus *MfMhMk* decem et septem numero *Pe*
16 CXXXVII *PeWb*

271,10 SUPERSEQUISEXTADECIMA PROPORTIO

- 246a in XVII
Q²
- 246b XVII^{mi} numeri
OV¹OIPqWq
cf. III,1,264; III,1,273
- 247a Quae fit inter XVI et XVII, cum sua sexta decima parte, i. uno et
sexta decima parte unius.
OQ²V¹McPc⁵PnPgWiWqBwiLpl
sit Lpl XVI ac XVII McPnWiBwi cum sua sexta decima parte] parte om. Q
uno] una McPnWqLpl unitate WiBwi parte unius] parte om. Wq unitatis
PeWiBwi
- 247b XVII, quod est unitas et XVI^a pars unitatis.
Pr

271,11 BIS AUCTA

- 248 duplicata
OQ²Pq
- 249 Nam duae unitates duo faciunt, duae autem sextae decimae oc-
tavam partem unitatis.
OQ¹LzMcOl*PnPgWiWqBwiLplLlz
Nam] om. LzLlz unitates] unitatis WiBwi duo] duos O autem] vero Ol
enim Lpl octava WiBwi unitatis reliqui Q
- 250 Si ad XVI bis sesquisepta decima pars addatur, i. bis unitas bisque
sexta decima pars, i. octava pars unitatis.
EiEnSz*WbWn*Ewn
bis unita Ei
- 251 Erunt enim due unitates et due XVIe, i. una octava.
Pr
- 252 bis accepta, vel s. unitate et VIII^{va} parte unitatis
Aut
VI^{ta}Aut
- 253 i. duabus minimis auctitata
Lpl

271,11 NON SIT INTEGRUM TONI DIMIDIUM

- 254 sed magis
OPe⁵
- 255 sed plus
OI
- 256 sed plus quam dimidium
Pb³
- 257 sed aliquanto maior
Mm

271,12 QUICQUID ENIM BIS DUCTUM TRANSCENDIT ALIQUID, ID ULTRA DIMIDIUM ILLIUS ESSE VIDEBITUR, QUOD TRANSCENDIT.

- 258 verissimum est
Lpl

271,14 QUOCIRCA SUPERSEQUISEXTEDECIMA NON ERIT TONI DIMIDIUM.

- 259 sed plus
OQ²V¹KnOIPe⁵PnPr¹WnEwnLplPtsVrf
sed] s. KnVrf
- 260 sed magis
Pq
- 261 in minoribus, sicut est sesquiXVII^{ma} et sequentes eam
Mm
cf. III,1,265c
- 262 quia bis aucta transcendit
Aut

271,14 SUPERSEQUISEXTEDECIMA

- 263 XVI
OIPrAut
a sedecim Aut vel i. XVII add. in marg. Pr
- 264a in XVII
Q²
- 264b XVII numeri
OI
cf. III,1,246; III,1,273

**271,15 AC PER HOC NEC ULLA ALIA MAIOR SESQUISEXTADECI-
MA PROPORZIONE TONI POTERIT ESSE DIMIDIUM**

- 265a ut sesquiquinta decima et aliae
OQ²V¹K_nP_e⁵P_nP_rW_n*W_qE_wn
 sesquiXVI^{ma} P_n vel sexta add. supra Pr alia retro P_n
- 265b sicut est sesquiquinta decima et sesquiquarta decima, vel aliae inferiorum numerorum
EiEn
- 265c infra, sicuti est sesquiXV^{ma} et praecedentes eam
Mm
cf. III,1,261
- 266 quia dimidium toni cadit inter sesquisextam X^{am} et sesquiVII^{am} X^{am} vero alibi; sesquisexta <decima> autem maior est sesquiVII^a X^a, ideo non potest maior sesquisexta X^a esse toni dimidium.
Vrf
 dimidium toni] tonus *Vrf*
- 267 et ita ostendit de minori semitonio
Lpl
- 268 Pro Nicomacho enim quaereres in aliis numeris, cum hic non reperias, ubi magis videretur.
Lpl
- 269 quoniam bis accepta transcendit
Aut

271,15 ULLA ALIA

- 270 proportio
Pq

**271,16 CUM IPSA SESQUISEXTADECIMA INTEGRO TONI DIMIDIO
SIT MAIOR**

- 271 quasi dicit, cum sesquisexta decima proportio non potest esse dimidium toni, multo minus sesquiseptima vel aliqua alia consequenter
Aut

271,16 CUM

- 272 hoc est quod
Aut

271,16 SESQUISEXTADECIMA

273a in XVII

*Q*²273b XVII^{mi} numeri*OV¹MhPe⁵PnPqPrWnWqLpl**XVII] om. Lpl numeri] om. MhPrWn**cf. III,1,246; III,1,264*

271,17 INTEGRO TONI DIMIDIO

274 quam integra medietas toni

PnLpl

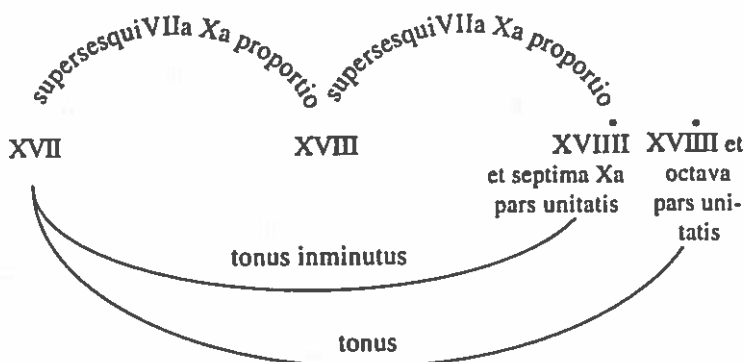
271,17 SED QUONIAM SESQUISEXTAMDECIMAM PROPORTIONEM CONTINUA SEQUITUR SESQUISEPTIMADECIMA, VIDEAMUS, AN EA TONUM BIS MULTIPLICATA NON IMPLEAT.

275 ¹Tonus in equas partes dividi nequaquam potest, ut XVI et XVIII medius naturaliter terminus XVII nullo modo aequaliter secare praevallet, quod ita probare potes: ²Duplica proportiones, vel medii ad primum, vel extremi ad medium, quo facto, si quae harum proportionum duplicata tonum aequaverit, eius medietas iure censebitur. ³Si vero infra substiterit, aut supergressa integritatem toni fuerit, nequaquam medietas eius erit, cui aequari duplicata non poterit. ⁴Age enim duplicemus proportionem prioris et medii termini, i. XVI et XVII. ⁵Numeri quippe XVII sexta decima pars est unitas et sexta decima pars unitatis. ⁶Quod si eidem termino, i. XVII, iungamus, fient XVIII et sexta decima pars unitatis. ⁷XVIII vero et sexta decima pars unitatis ad XVI comparati, tonum videntur excedere; cum inter XVI et XVIII tantum integritas toni sese contineat. ⁸Ergo haec, quoniam duplicata toni excedit integrum, non erit eius medium.

⁹Medii nunc et extremi proportionem videamus. ¹⁰Numeri sane XVIII septima decima pars est unitas et septima decima pars unitatis. ¹¹Quod eidem si iunxeris, fient XVIII et septima decima pars unitatis. ¹²XVIII autem et septima decima pars unitatis, collati ad XVII, tonum non implere probantur; cum XVIII et octava pars unitatis ad XVII toni integram servent proportionem. ¹³Igitur neque haec toni erit medium, quae duplicata ad eius non pervenit integrum, quod subiectae demonstrant formulae.

Vrf*

tonus - tonus inminutus] *ordo inversus Vrf* XVIII et octava pars unitatis]
 XVIII et octava decima pars unitatis *Vrf*

277 Probat, quod apotome plus est quam toni medietas; probat eadem ratione, quod lima minus est toni medietate.

Vrf

278 Sufficeret, quod dixerat, sed exhabundanti et superaddendo prosequitur.

Lpl

271,18 CONTINUA

279 naturalis

PnLpl

280 coniuncta

V2

271,19 SESQUISEPTIMADECIMA

281 ubi continetur apotome

PbPe⁵V2

gl. cancell. Pb

282 XVII

Pr

271,19 EA

283 sesquiseptima <decima>

Aut

271,19 MULTIPLICATA

- 284 bis accepta
Aut

271,20 XVII IGITUR NUMERI SESQUISEPTIMAMDECIMAM PARTEM TENET TERMINUS XVIII.

- 285 ¹Si eiusdem, inquit, proportionis, i. sesquiseptimae decimae, alium numerum comparemus ad XVIII numerum. ²Quae sesquiseptima X^a intelligitur in XVIII numeri septima decima parte, quae est unitas et septima decima pars unitatis.

Ei*KnSz*WbWn*CesEwn

1 comparemus ad XVIII numerum] *om. Ces*

2 X^a] *om. EiKnSzWbWnEwn*

271,20 XVII IGITUR NUMERI

- 286 genitivus
EiMhVrf
- 287 septimi decimi
MhMkV2

271,20 SESQUISEPTIMAMDECIMAM PARTEM

- 288 Hic *sesqui* nil operatur, nisi tantum facit, ut ostendat proportionem.
Aut
opertur Aut

271,21 IN EADEM PROPORCIONE SI AD XVIII NUMERUM ALIUM COMPAREMUS, ERIT XVIII ET XVII^{ma} PARS.

- 289 ¹Ita probatur sesquiseptima X^{ma} proporcio duplicata non implere tonum: ²XVIII continet XVII et eius septimam decimam partem, i. unitatem. ³Si vero vis duplicare hanc proporcionem, oportet te habere numerum, qui habet in se XVIII et eius septimam decimam partem. ⁴Sed quia non habet recte septimam decimam partem, ita inquires eam: ⁵XVII unitates, quae sunt in numero XVIII, subtrahe, easque dispertire singulatim et remanet unitas, octava decima pars, i. octavam decimam unitatem. ⁶Hanc iterum divides in XVII minucias, et has dispertire per illas unitates, quae subtracte sunt a XVIII. ⁷Hac superstite, quae divisa est, ecce habes XVIII divisum equaliter in XVII partes, et unaquaeque pars est unitas

et septima decima pars unitatis. ⁸Accipe igitur hanc partem et adde eidem, cuius est pars, i. XVIII, et habebis XVIII et septimam decimam partem unitatis, qui cum XVIII facit sesquiseptimam decimam proporcionem. ⁹Ecce habes duplicatam sesquiseptimam decimam proporcionem: a XVII in XVIII, et a XVIII in XVIII et septimam decimam partem unitatis. ¹⁰Sed si haec proportio duplicata impleret tonum, tunc XVIII et septima decima pars contineret XVII et eius octavam partem, i. binarium et octavam partem unitatis, sed binarium, quod continet, et non octavam, sed septimam decimam unitatis partem. ¹¹Ergo tantum deest, quod duplicata sesquiseptima decima proportio non efficit tonum, quantum septima decima pars minor est parte octava.

Aut

271,21 IN EADEM IGITUR PROPORCIONE

290 [in] sesquiseptima decima [porporcione]

MmPbPe⁵V2AutVrf

in] *add. MmPe⁵Aut* porporcione] *add. Aut*

271,22 ALIUM COMPAREMUS

291 ¹qui fit ex XVIII et septima decima parte eius, ²i. uno et septima decima parte unius, et est XVIII et septima decima pars unitatis.

Q²V¹B¹E¹McMhPn*PqWiWnWqBwiEwn*Lpl

1 sit *Lpl* ex] *om. PnLpl* decima] *om. Wi* eius parte *V* eius] eiusdem *B¹McPnWiWqBwiLpl*

2 i. uno - unitatis] *om. EiMhWnEwn* uno et] una i. *Pq* decima] *om. PnLpl* et est] non est *Pq* pars] parte *Mc* unitates *Bwi*

292 qui factus est additamento XVII^{ae} partis

Pe⁵

293 XVIII, non alium

Aut

271,23 ERIT XVIII

294 numerus

Pq

271,23 ET XVII^{ma} PARS

295 unitatis

OQ¹V¹CgKnMmPe⁵WbAutLryVrf

296 non octava decima

PbV2

271,23 QUOD SI AD XVII TERMINUM IN SESQUIOCTAVA PROPORTIONE POSITUM NUMERUM COMPAREMUS, FIENT XVIII ET PARS OCTAVA.

297 Nam in XVIII est simplex, in XVIII ipsa septima decima proportio geminatur, quantum ad hoc.

PbV2

gl. cancell. Pb

298 ¹Quasi dicit, ita oportet fieri sesquioctavam proporcione[m] cum VIII parte; quoniam quia non habet XVIII, sed potius septimam decimam partem, non facit sesquioctavam proporcione[m] cum XVII. ²Quod si faceret, necessario illum et eius octavam partem, i. binarium et octavam partem unitatis haberet, non septimam decimam, et hoc in libro aliis verbis.

Aut

1 facit sesquioctavam] sesquioctavam bis *Aut*

271,23 QUOD SI

299 geminata tamen

PbV2

gl. cancell. Pb

271,23 AD XVII TERMINUM IN SESQUIOCTAVA PROPORTIONE POSITUM NUMERUM

300 qui fit ex X et VIII et septima decima parte eius

Wb

271,24 COMPAREMUS

301 coniungamus et requiramus

MhWi

271,25 FIENT XVIII ET PARS OCTAVA

302a ¹Quia de XVII duo et octava pars unius sunt octava pars, ²qui duo et octava pars unius, si addantur ad XVII, fiunt XVIII et octava pars unius. ³Et sunt XVIII et octava pars unius ad XVII sesquioctavus.

OQ²V¹B¹LzMcPn*PqWiWqLplLlz

1 Quia] *om. Lz(2) de] om. B¹PnLpl XVII] X et VI Lpl et octava] et octa V unitatis Lz(1)Llz sunt octava pars] sunt octava Lz(1)Llz*

2 qui] *quae O quorum Pq quam Lpl unius] unitatis Lz(1)Llz sumus Pn ad] et B¹PnLpl ad XVII] XVII ex XVII WiBwi et decem VII Lz(2) fient O unius] unitatis Lz(2) sumus Pn*

2 et octava - 3 XVIII] *om. Lz(1)WiBwiLlz* fiunt - pars unitatis] *repet. Lz(2)*
 3 Et sunt] fiunt *Lz(2) XVIII] XVIII Pq* et octava] et quia octava *Pn*
 et sesquioctava *Lpl unius] om. OQPq* unitatis *Lz(2)* sesquioctavus] in
 sesquioctava proportione *Lz(1)Llz*
gl. repet. Lz in fine lib. III

- 302b ¹XVII numeri octava pars, duo et octava pars unitatis, ²qui duo et octava pars unius, si addantur ad X et VII fient XVIII et octava pars unius, ³qui numerus est sesquioctavus ad XVII, i. tonus.

EiKnLzMj²MhMkPrShSz*WbWnCesEwn*

1 pars] pas *Sz* sunt duo *Pr* unitatis] *om. Ei* ad XVII XVIII fient XVIII et VIII⁸ *add. Ces*

2 quae *Pr* cui *Wn* sij et *Sh* fient XVIII] XVIII fient *Ces*

271,25 PARS OCTAVA

- 303 unitatis

OQ¹CgM⁴MmOlPe⁵PqWqAutLplLryVrf

271,25 MAIOR VERO EST PARS OCTAVA PARTE SEPTIMADECIMA

- 304 quia maior est binarius et octava pars unitatis sola unitate, quae est XVII^{ma} pars XVII^{mi} numeri

OQ¹V¹B¹Ol*PnPgWqLpl

quia] qui *PnLpl* unitatis] unitas *B¹* XVII^{ma}] VII *Lpl* XVII^{mi}] XVI *B¹PnLpl*

- 305 ¹Octava pars bis et aliquid plus maior est quam septima decima, quia si duas aequas res divides, unam in VIII, aliam in XVII, ²ipsamque octavam et septimam decimam sibi compares, videbis quia bis maior et adhuc septima decima parte propensior sit ipsa octava quam septima decima.

EiLzMj²MhMkPe⁵ShWbLlz

1 divides duas aequas res *MjMkSh* divides aequas res *Mh*

2 propennor *MjMh* propentior *Sh*

- 306 VIII^{va} pars est ⅓, XVII^{ma} vero ⅓ c ÷ Z Q et VIII XVIII^{mae} calci. Maior est ⅓ quam ⅓ c ÷ Z Q et VIII XVIII^{mae} calci. Inter hanc VIII^{vam} et XVII^{vam} ⅓ ⅓ differētia et VIII^{to} XVIIme differētia est.

Mm

272,1 PARS OCTAVA

- 307 unitatis

Q²Aut

- 308 binarius

Ol

272,1 PARTE SEPTIMADECIMA

309 quam

B1

310 unitatis

Q²Aut

272,1 MAIOR IGITUR EST PROPORTIO NUMERORUM XVII AC XVIII ET OCTAVA QUAM EA, QUAE IN XVII AC XVIII ET PARTE SEPTIMADECIMA CONTINETUR

311 ¹Nam XVII et XVIII sesquiseptimam decimam proportionem inter se habent, ²quae sesquiseptima decima in sola unitate intelligitur. ³Si iterum alteram sesquiseptimam decimam proportionem, i. unitatem, addidero, erunt duo, ⁴et si duo addam super XVII, i. bis sesquiseptimam decimam, erunt XVIII, ⁵qui XVIII non faciunt sesquioctavam proportionem ad XVII, nam deest octava pars unitatis. ⁶Et ex hoc intelligitur, quia non faciunt duae sesquiseptimae decimae tonum integrum.

OQ¹V¹+V²B1EiKnLzMcMj²MhMkOl*PbPe⁵Pn*PqPrShWbWiWn*WqBwi-CesEwn*LplLlz

1 Nam] Huius descriptionis hec ratio est *Lz(2)* Nam si *Lz(1)MfMhMkShLlz XVII et VIII Kn XVII^aet XVIII^aPe XVI et XVII Pq XVII octava decima Ewn sesquiXVII decimam Q sesquiseptima decimam WiBwi* habent inter se *OIPb* inter se habent] tenent *Vⁱ* inter se *add. V²*

2 quae] *om. Lz(1)MfMhMkPeShLlz* qui *EiKnMcPrCes* quae sola *Lz(2)* sesquiseptima decima] sesquiseptimam decima *Ei XVII Ol* in] *om. VEwn* intelligitur *Mf* intelligit *Llz*

3 iterum] igitur *B1Lz(1)PqPrWiBwiLlz* enim *Lpl* sesquiseptimam portionem *Lpl* addidero i. unitatem] *WiBwi* unitatem] *repet. Pb* addidero] addero *QV* addidere *Lz(2)* *corr. ex. addiderunt Wq* addidero, erunt] addidit eo *Pq* 4 et si] *lectio incerta Pn* et illa *Lpl* super] erunt *Pq XVII] X et VI Pb* i.] et *Lpl* sesquisesquiseptimam *Lz(2)*

5-6] *om. V¹add. V²*

5 quae *QEiKnMfMkPePqShWbCes* quae sive qui *Mk* que est *Ewn* qui *XVI-III om. LplLlz* statuunt *Lz(2)* ad *XVIII Ces* deest] decima *B1* octava] sesquioctava *Ei*

6] *om. WiBwi (cf. III,1,323), sed add: iste nonus decimus de duabus septimis decimis constat:*

Sesquiseptima decima	supersesquiseptima decima
XVII	XVIII

6 Ex] *om. Q* quia] qui *OIPbV²*

gl. repet. Lz in fine lib. III; gl. cancell. Pb

272,1 MAIOR IGITUR EST PROPORTIO

312 sesquioctava, in duabus unitatibus et octava unius

Mm¹Pb³AutLryVrf

272,1 PROPORATIO NUMERORUM XVII AC XVIII ET OCTAVA

- 313 in sesquioctava proportione
PbV2

272,2 OCTAVA

- 314 unitatis
KnAut
- 315 parte
Vrf

272,2 EA

- 316 proporcio
Aut

272,3 XVIII ET PARTE SEPTIMADECIMA

- 317 Quae fit ex XVIII et XVII parte eius, et est XVIII et XVII pars unitatis.
O

272,3 PARTE SEPTIMADECIMA

- 318 unitatis
KnAut

272,4 QUAE SUNT SCILICET BIS SESQUISEPTIMADECIMAE PROPORCIONES

- 319 Quia XVIII et pars septima decima de duabus septimis decimis concreverunt
OQ²Pe⁵PqWq
decimis] *om. Q*
- 320 duplicata sesquiXVII^{ma} proportione
Mm
- 321 Set sume XVII ad XVIII, et XVIII et septima decima pars unitatis ad XVIII.
Aut
sūme Aut
- 322 in figura patet
Aut

**272,5 DUAE IGITUR SESQUISEPTIMAE DECIMAE UNUM TONUM
NON VIDENTUR INPLERE.**

323 De dimidia octava

MmPb³Vrf

324 impediēte dimidia octava et parte octava septimae decimae partis

PcAutLry

impediēte] *om. AutLry* parte octava] octava parte *Lry*

325 quid iste

Aut

**272,6 NON EST IGITUR SESQUISEPTIMADECIMA TONI DIMIDI-
UM, QUONIAM QUAE DUPLICATA NON INPLENT INTE-
GRUM, NON TENENT DIMIDIUM.**

326 Et ex hoc intellegitur, quia duae sesquiseptimae decimae non faci-
unt tonum integrum.

Wi

cf. III,1,311

272,7 QUONIAM

327 quare

Aut

LIB. III, CAP. 2

272,10 SEMITONIUM (*pro TONI DIMIDIUM*)

- 1 dimidietatem toni
Vrf

272,12 IAM VERO SI EOS NUMEROS DISPONAMUS, QUI DE SESQUITERTIA PROPORTIONE DUOBUS TONIS RETRACTIS RELINQUUNTUR

- 2 De dyatessaron
Vrf
- 3 Item in aliis numeris vult ostendere semitonium non esse dimidium tonum, s. in illis, in quibus diatessaron fecimus primum: CXCII CCXVI CCXLIII CCLVI.
Lpl

272,12 DE SESQUITERTIA PROPORTIONE

- 4 diatesseron
Aut

272,15 INTEGRI LOCO SEMITONII CENSEATUR

- 5 quod non erit
Wi

272,15 INTEGRI LOCO SEMITONII

- 6 recte dimidietas toni
Vrf

272,16 QUOD SI ITA REPERTUM SIT

- 7 ¹*Si ita fuerit inventum, ut post duos tonos in diatesseron proportione integrum semitonium relinquatur -* ²*quod nullo modo invenietur, ut integrum sit dimidium semitonium;* ³*quapropter diatesseron non habet duos tonos et integrum dimidium semitonium.*
CgM5McPbV2AutLryVrf
1 *Quod si McLry Hoc est si Vrf duos] om. Mc proportione] om. CgVrf invenietur] invenitur Vrf rel. om. Cg*
2 *ut integrum sit dimidium semitonium] om. LryVrf*
3 *integre Vrf*
- 8 ut cum astruis, Aristoxene
Aut

272,16 ITA

- 9 quod non est
Pn

272,16 ILLUD QUOQUE EST CONPROBATUM

- 10 ut *censeatur integri loco semitonii*
Mm
cf. 272,15.
- 11 quod non potest esse
Vrf

272,17 DIATESSARON CONSONANTIAM DUOBUS TONIS ATQUE INTEGRO SEMITONIO COPULARI

- 12 quod minime est
PbV2
- 13 quod esse non poterit
Wi

272,18 ERAT IGITUR SUPERIUS PRIMUS TERMINUS CXCHII; AD HUNC SESQUITERTIAM PROPORTIONEM TENEBANT CCLVI

- 14 Hos numeros multiciens superius retulit.
Aut
cf. 203,21-204,9
- 15 CXCHII CCXVI CCXLIII CCLVI
Vrf

272,19 CXCHII

- 16 ter LXIII
Mc

272,19 AD HUNC SESQUITERTIAM PROPORTIONEM TENEBANT CCLVI

- 17 Continet CCLVI numerus totum CXCHII in se et eius tertiam partem, quod est LXIII.
Mc

272,19 SESQUITERTIAM PROPORCIONEM

- 18 diatesseron
Aut

272,20 CCLVI

- 19 quater LXIII
Mc

272,20 AD PRIMUM TERMINUM CCXVI FACIUNT TONUM

- 20 quia sesquioctavi sunt
PbV2

272,20 AD PRIMUM TERMINUM

- 21 CXCI
BiPbPnV2WbAut

272,21 AD CCXVI RURSUS CCXLIII TONI OBTINENT LOCUM

- 22 quia sesquioctavi sunt
PbV2

272,22 EST IGITUR QUOD RELINQUITUR EX TOTA DIATESSARON PROPORCIONE

- 23a subtractis duobus tonis
PbV2

- 23b retractis tonis
Pc5

272,23 HABITUDO, QUAE IN CCXLIII ET CCLVI UNITATIBUS CONSTAT

- 24 Vide in animo tuo, quae differentia habeatur inter hos numeros.
Aut

272,23 HABITUDO

- 25 proporcio
Aut

272,23 QUAE

- 26 tredecim
Cg

272,24 HAEC IGITUR SI PROBATUR INTEGRJ TONI ESSE DIMIDIUM

- 27 non probatur
Pn
nam Pn

272,24 HAEC

- 28 habitudo
MhAut

272,24 INTEGRI TONI ESSE DIMIDIUM

- 29 medietas, quod non est
Vrf

272,26 SEMITONIOQUE

- 30 integro
M^SCgMmPl V2WiAutBwi
- 31 dimidietate toni
Vrf

272,26 QUONIAM IGITUR DEMONSTRATUM EST, TONI DIMIDIUM INTER SESQUISEXTAMDECIMAM ET SESQUISEPTIMAMDECIMAM PROPORTIONEM LOCARI

- 32 Hoc est, vel in ista vel in illa, et ut ad ultimum veniam, neque in ista neque in illa. Sed si inveniret, in illarum aliqua necesse esset inveniri.
Lpl
- 33 Sesquisextam decimam proportionem dicit illam, quae est inter XVI et XVII, quae est maior, cum sint minores termini. Sesquiseptimam decimam dicit illam, quae est inter XVII et XVIII, quae est minor, cum sint maiores termini.
Lpl
XVIII] XVIII *Lpl* maiores} minores *Lpl*

272,27 TONI DIMIDIUM INTER SESQUISEXTAMDECIMAM ET SESQUISEPTIMAMDECIMAM

- 34 semitonium maius et minus, i. in sesquisexta <decima> et sesquiseptima <decima>.

Aut

273,1 AB HAC COMPARATIONE

- 35 sesquiXVI^{ma} et sesquiXVII^{ma}

PbV2Aut

sesquisexta et sesquisepta *Aut*

273,2 METIENDA

- 36 dividenda

Aut

273,2 NE ENIM LONGIUS PROGREDIAMUR, SUMO EX CCXLIII OCTAVAMDECIMAM PARTEM. EA FIT XIII S.

- 37a ¹XIII decies octies sunt CCXXXIII, ²qui in VIII minus sunt a CCXLIII, ³de quibus VIII semis est pars octava decima.

OQ²McPc⁵Pn*PqWiWqBwiLpl

1 XIII] Terdecies O Tredecies *Lpl* decies] *om. Lpl* dies *Pn* sunt] *om. Wq* fiunt *PnLpl*

2 in] *om. PcPq* sunt] *om. Lpl*

3 de quibus] deque *Pq* VIII] XVIII *Lpl* octa *Pq* octava decima] VIII^{ma} *O* cf. III,2,53

- 37b Nam octecies XIII CCXXXIII; octecies semis VIII; simul iuncti fiunt CCXLIII.

McMm¹Pb²PcAutLryVrf

octecies XIII] octies decies XIII *PbAut* sunt CCXXXIII *Mm*

- 37c ¹Octies decies XIII fiunt CCXXXIII, octies decies semis fiunt novem, qui reddunt CCXLIII, et ideo XIII semisque unitatis octava decima pars est eorum. ²Quae tamen octava decima, si additur ipsi, supercrescit ipso semisse CCLVI, qui sesquitercius ad primum terminum rite coaptatus est. ³Et ideo minus habent hi duo numeri quam sesquioctavam decimam habitudinem, ⁴quia non potest dici quod maior numerus habeat minorem in se et eius octavam decimam partem; ⁵quia XIII, quos plus habet CCLVI, non est per se octava decima CCXLIII, sed additur semis ad octavam decimam partem quaerendam.

EiEnMf²MhMkPc⁵ShWb

1 novem] *om. MfSh* decima] *om. Pc*

2 tamen] et *Pe* addatur *MfMhMkPeSh* CCLVII *MfMkPeSh* sesquiertius
 est *Pe* terminum] *om. Pe* rite coaptatus est ad primum terminum *Wb*
 3 quam] quamquam *Pe*
 4 dici] *om. Sh* eius] *om. Sh* octavam decimam eius *Mf*
 5 habent] *Wb* partem] *om. Mk*

273,2 NE ENIM LONGIUS PROGREDIAMUR

- 38 post duas has ad nonam X^{mam} et caeteras, vel ad maiores numeros
*Pe*⁵
- 39 Decies novies XIII faciunt CCXLVII, qui iterum novenario diffe-
 rentia a CCLVI.
WiBwi

273,3 OCTAVAMDECIMAM PARTEM

- 40 quam tamen non habet integram, quia semis unitatis additur
EiEnMh
 tam *En*
- 41 quae minor est septima decima
*Pe*⁵
- 42 XIII <et semis>
Aut

273,4 S

- 43 semis, s. unitatis adiecta
MmPb³LryVrf
 semis s.] *om. Mm* media pars *Lry* semis s. pars *Vrf*
- 44 unitatis dimidietas
Aut

273,4 HANC SI EISDEM APPOSUERO, FIUNT CCLVI S

- 45 Sic ergo si XIII fuerit simpliciter, non facit dimidium tonum, ut
 supra ostensum est, vel si fuerit additum semis, tanto minorem
 proportionem dabit, ut modo palam est, quia maior proportio est
 in minoribus et minor in maioribus.
Lpl
- 46 CCXLIII CCXLVI CCXLVI S
Vrf
 1 CCXLVI *Vrf* CCXLVI S *Vrf*

273,4 HANC

47 XIII S

PnWiBwi
et S] *WiBwi*

273,5 APPARET IGITUR MINOREM ESSE PROPORTIONEM CCLVI AD CCXLIII SESQUIOCTAVADECIMA HABITUDINE.

48 Reddit, quod promisit.

Mc
cf. 272,14-18

49 ¹In hoc *apparet*, quia non cecidit in sesquiXVI^{mam} et sesquiXVII^{mam}, sed in sesquioctavam decimam, quae minor est. ²In minore enim numero maior proportio est quam in maiore.

McPbPe⁵V2AutLryVrf
1 sesquiXVI^{mam}et] om. *McAutLryVrf* sesquiXVII^{mam}] XVII^{mam}PbPe est minor *Aut*

2 om. *Aut* In maiore enim numero minor proportio est quam in minore. *Pe* est] om. *Mc* quam in maiore] in maiore minor *McLryVrf*

50 ¹Haec est summa, si CC^{ti}XLIII apponatur pars sua octava <decima>: faciet CCLVI et S, quod superat CCLVI uno semisse. ²Sed inter <CCXLIII et> CCLVI et S est sesquioctava <decima> proportio, igitur sesquioctava <decima> proportio maior est per unum semissem proportione, quae est inter CCXLIII et CCLVI. ³Ergo minor proportio est inter CCLVI et CCXLIII quam sesquioctava <decima>, quod si minor est sesquioctava <decima>, minor est sesquiseptima X^a, quia si minor est minore, et minor est maiore. ⁴Quare non est medietas toni. Oportet enim quod cadet inter sesquiVI X^{am} et sesquiVII X^{am}, modo autem multo minor est sesquiVII X^a, cum et sit minor minore, i. sesquiVIII X^a.

Vrf

273,5 MINOREM ESSE PROPORTIONEM CCLVI AD CCXLIII SESQUIOCTAVADECIMA HABITUDINE

51 quia deest semisse unitatis

Q²

52 uno semisse

MmPb³PcAutVrf

273,7 QUOD SI DIMIDIUS TONUS MAIOR QUIDEM EST IN SESQUISEXTADECIMA (*pro* MINOR QUIDEM EST SESQUISEXTADECIMA), MINOR VERO IN SESQUISEPTIMADECIMA PROPORTIONE (*pro* MAIOR VERO SESQUISEPTIMADECIMA), SESQUIOCTAVADECIMA VERO MINOR EST SESQUISEPTIMADECIMA HABITUDINE, DUCENTORUM VERO XVI AD CCXLIII COMPARATIO, QUAE SCILICET RELINQUITUR EX DIATESSARON DUOBUS RETRACTIS TONIS, MINOR EST SESQUIOCTAVADECIMA

53 ¹Quia VIII^aX^a pars CC^{torum} XLIII sunt XIII et insuper dimidius ex XVIII, qui remanent, cum octies X^{es} multiplicatur XIII. ²Nam tredecies XVIII CCXXXIII^{or} sunt, et remanent VIII, ex quibus medietas unitatis est XVIII^a pars.

*Pc*⁵

1 sesquiVIII^aX^a *Pe* ex XVIII *Pe*

2 CCXXXIII^{or} sunt *Pe*

cf. III,2,37a

273,7 MAIOR (*pro* MINOR)

54 apotome

*Q*²

273,8 MINOR VERO IN SESQUISEPTIMADECIMA PROPORTIONE (*pro* MAIOR VERO SESQUISEPTIMADECIMA PROPORTIONE)

55 sicut verum est

Aut

verus *Aut*

cf. III,2,57

273,8 MINOR (*pro* MAIOR)

56 diesis

*Q*²

273,8 SESQUIOCTAVADECIMA VERO MINOR EST SESQUISEPTIMADECIMA HABITUDINE

57 ut verum est

Aut

**273,10 DUCENTORUM VERO LVI AD CCXLIII COMPARATIO ...
MINOR EST SESQUIOCTAVADECIMA**

- 58 in XIII tantum super VIII unitatum semisse
Q²
- 59 Intendit enim ad nonam decimam partem, et inde aliquid habet.
PbPe⁵
enim] eum *Pb* aliquid inde *Pb*
gl. cancell. Pb
- 60 In dimidio; quae fuit plena inter CCXXXVIII et CCLVI, minor vero
in maioribus.
Pe⁵
CCXXXVIII Pe
- 61 quia VIII desunt
PnWiBwiLpl
VIII Lpl
- 62 ut est verum
Aut

273,12 MINOR

- 63 minor minore
Lpl
- 64 a minori
Aut

273,12 SESQUIOCTAVADECIMA

- 65 ablativus
Q²

273,13 HAEC DUORUM NUMERORUM PROPORTIO

- 66 CCLVI ad CCXLIII
Aut
LVI Aut

273,13 SEMITONIO

- 67 integro
WiAutBwiLry

LIB. III, CAP. 3

273,15 DIATESSARON CONSONANTIAM EX DUOBUS TONIS ET SEMITONIO NON CONSTARE INTEGRO NEC DIAPASON TONIS SEX

- 1 Hoc nullo modo verum est, quia semitonium numquam integre est dimidium.

PbV2
est dimidium est *V2*

- 2 Item in maximis numeris iam praemissis ostendit, non posse esse dimidium tonum.

Lpl

273,19 SEMITONIOQUE

- 3 integro

M³Q²CgMaPbPcPrV2AutPhl

- 4 medietate toni

Vrf

273,19 DUAE DIATESSARON CONSONANTIAE NECESSARIO V TONOS EFFICIENT

- 5 quod esse non potest

BIPn

- 6 quod nullo modo sit

Cg

- 7 quod non est

Wi

273,20 ET DIAPENTE

- 8 aliud consequens

Aut

273,21 ITA SEX TONIS CONTINUA PROPORZIONE COAEQUANTUR

- 9 secundum eum

Aut

273,22 ET QUONIAM PAULO ANTE SEX DISPOSUIMUS TONOS

- 10 ubi octupli in serie sunt descripti

Mc
series *Mc*
cf. 266,1-10 (B31)

- 11 superius in figura, in qua disposuit octuplos in limite, sesquioctavas in tramite, hos ita dispositos ibi invenies numeros.

Aut
cf. 266,1-10 (B31)

274,3 CCLXII.CXLIII ... DXXXI.CCCCXLI (C2)

- 12 Inter hos intervallum sex tonorum et diapason secundum Aristoxenum [non secundum Boetium].

MmPbV2Vrf
Et est diapason secundum Aristoxenum inter hos intervallum VI tonorum *PbV2* et diapason] quod est dyapason *Vrf* non secundum Boetium] *add. Mm*

274,3 DXXXI.CCCCXLI (C2)

- 13
- VII.CLIII
- supervadens duplum, quod est
- DXXIII.CCLXXXVIII

Mc
cf. 266,27

274,4 CCLXII.CXLIII ... CCCCLXXII.CCCXCII (C2)

- 14 Inter hos intervallum V tonorum, quod est bis diatesseron secundum Aristoxenum [non secundum Boetium], [quod utrumque falsum est].

MmPbV2Vrf
non secundum Boetium] *add. Mm* quod utrumque falsum est] *add. Vrf*
cf. III,3,12

274,6 SEMITONIO

- 15 integro

Q²BiPnPrAut

- 16 integra medietate toni

Vrf

274,7 CONSISTERE TONIS (*pro* CONSISTERET TONIS)

- 17 dicamus

O

274,7 CUM EX CCLXII.CXLIIII DIATESSARON INTENDEREM
CUMQUE DE CCCCLXXII.CCCXCII ALIUD DIATES-
SARON REMITTEREM

- 18 ¹Si unum diatesseron intendo et aliud remitto, in unam summam numerus convenit, ut in VIII et XII et XVI apparet: ²si novem intendo, i. suam terciam sibi coniungo, faciunt XII; ³si autem XVI remitto, i. quartam partem demo, XII similiter fiunt, quod in istis numeris non evenit.

LzWiBwiLlz

1 VIII] IX *Bwi*

2 i.] vel *Bwi* terciam partem *WiBwi* faciunt] fiunt *WiBwi*

3 fiunt] sunt *Bwi*

- 19 ¹Numeros secundum musicam ita queris: positis extremis, utpote VI et decus (X) pondius (II), vides quot monadibus superatur a XII sex, i. VI monadibus. ²Duc per quadratum: sexies seni faciunt XXXVI. ³Coniungis extrema illa prima VI et XII simul efficiunt XVIII. ⁴Partire tricies sexies per decus octus, efficitur dipondius. ⁵Hoc iungis cum summa minore, i. sexies, erunt VIII. ⁶Et erit medium inter VI et XII. ⁷Quapropter VIII superant VI duabus monadibus, i. tertia de sexis, et superantur VIII a duodecim IIII monadibus tertia particione. ⁸Qua parte ergo superat, eadem superatur.

Pe⁵WbWve

1 quaeres *Wve* ut puta *WbWve* X] om. *WbWve* II] om. *WbWve* superentur *Wve*

2 Ducis *Wb* Duces *suprascr.* s. illam *Wve* faciunt] om. *Pe*

3 Coniunges *Wve* efficient *Wve*

4 Partitis *Wb* Partieris *Wve* trigies *Pe* decem et VIII *Wve*

5 iunges *Wve* sexies] sex *Wve*

7 superatur *Pe*

274,8 INTENDEREM

- 20 in acumen

BIWiBwi

- 21 ascendendo, ut in monacordo videtur vel voce cantando, quasi caute, quoniam ut in ascendendo notatur diatesseron, ita in descendendo. Hoc vide in sequenti figura.

Aut

cf. 274,18-21(C3)

274,9 REMITTEREM

- 22 in gravem
B1PnWiLpl
- 23 in descendendo; in figura, quae sequitur, patet
Aut

274,9 IDEM INTER UTRAMQUE INTENTIONEM REMISSIONEMVE
NUMERUS INVENIRETUR

- 24 i. equalis summe. Sic enim fert natura, ut si diatessaron geminatur, altero a gravi, altero autem ab acuto incipiente, medietates oportet esse aequales, ut sive fiat detractio sive non, aequalitas remaneat. Donantur enim gratia † qualemque † exempli: III IIII V. Si ergo <de> V unitatem detraho, remanent III IIII IIII.

Lpl
III IIII IIII] II IIII IIII *Lpl*

- 25 Planum est, si consideraveris ad figuram, quam superius fecimus, in qua limites et tramites notavimus.

Aut
cf. 266,1-10 (B31)

- 26 ¹Inter CCLXXII.CXLIIII et CCCCLXXII.CCCXCII est spacium V^e tonorum, quia ibi sunt quinque sesquioctave. ²Et inter eosdem numeros secundum Aristoxenum est bis diatessaron, quod est impossibile. ³Dicit ergo Boetius, quod, si hoc est, tunc, si una diatessaron intendatur et altera remittatur, debet necessario convenire in aliquem numerum medium; ⁴hoc est, erit aliquis numerus medius, qui ad primum erit sesquitercius, ad tertium autem subsesquitercius. ⁵Hoc enim per se notum est; sed hoc probare geometrorum est, Boetius enim non probat hoc. ⁶Nunc autem intensa cadit in alium numerum, et remissa in alium, qui non tantum non sunt idem, sed potius differunt in IIII.DCCLXVIII et semis, sicut patet in figura.

Vrf
1 CCLXXII.CXLIIII *Vrf*
2 est bis diatessaron] est dyatessaron *Vrf*
5 geometrarum *Vrf*
6 IIII.DCCLXV *Vrf*

274,9 IDEM

- 27 numerus
V2

274,11 A NUMERO, QUI EST CCLXII.CXLIII DIATES-
SARON INTENDO, ID EST SESQUITERTIUM, QUI FIT IN
CCCXLVIII.DXXV §.

28a CCLXII.CXLIII tertia pars sunt LXXXVII.CCCLXXXI et triens.

Q²B1BcCgEiEnPnPgPrWbWiWn*WqEwnHwg
CCLXII.CXLIII] *om. Wq huius Cg CXLIII*] *om. Bc sunt tertia pars*
B1BcEiEnPnPgPrWbWnEwn tertia pars est WiBwiHwg pars tertia est Cg
sunt] *om. Wq LXXXVII.CCCLXXXI*] *XXVII.CCCLXXXI Bc 80.7381 Hwg*
triens] tertia pars unitatis *Hwg*

28b ¹CCLXII.CXLIII tertia pars sunt LXXXVII.CCCLXXXI et
triens:

ter LXXX, CCXL;

ter VII, XXI;

ter CCC, DCCCC;

ter LXXXI, CCXLIII;

ter triens, unus.

²Item CCCXLVIII.DXXV <et triens> quarta pars sunt ipsi
LXXXVII.CCCLXXXI et triens:

quater LXXX, CCCXX;

quater VII, XXVIII;

quater CCC, I.CC;

quater LXXXI, CCCXXIII;

triens quater, unum et triens, qui supercrescit.

Mj²MhMkPe⁵

1 sunt] *Pe LXXX VII.CCCLXXXI Mk et triens*] et tertia pars unitatis
Pe LXXX ter Pe Ter CCC, DCCCC Mk DCCC Mk

2 CCCXLVIII.DXXV *Pe LXXXVI.CCCLXXXI Mh LXXX quater Pe*
CCCXXX *Mj CCC quater Pe LXXXI quater Pe*

28c [Unde diatessaron intenditur.] Tertia pars CCLXII.CXLIII est
LXXXVII.CCCLXXXI et triens, i. tertia pars unitatis, quae tertia
pars addita praedicto numero, facit CCCXLVIII.DXXV et trien-
tem.

M5McPb³PcAutLry

Unde diatessaron intenditur] *add. Mc LXXXVII.CCCLXXXI LXXXVII.-*
CCCCLXXXI Mc addi Aut Lry CCCXLVIII.DXXV] CCCXLVIII.DXXI
Mc

28d ¹CCLXII.CXLIII sunt tertia pars LXXXVII.CCCLXXXI et
triens, i. tertia pars unius. ²Triens autem, i. quatuor unciae as-
sis, sic notatur: §.

³LXXXVII.CCCLXXXI § [semel], hoc ter, fiunt CCLXII.-
CXLIII. Hic assis de tribus trientibus est. ⁴Quater vero,

CCCXLVIII.DXXV $\S$. Hic de tribus trientibus unus, et quartus superest.

⁵Quater CXVIII.XCVIII sunt CCCCLXXII.CCCXCII, quibus deme quartam, restant CCCLIII.CCXCIII.

⁶CXVIII.XCVIII. semel;

CXVIII.LXXXVIII. bis CCXXXVI.CXCVI;

CXVIII.LXXXVIII. ter CCCLIII.CCXCIII;

CXVIII.LXXXVIII. quater CCCCLXXII.CCCXCII.

*McPb*³

3 XXXVII.CCCLXXXI *Pb* semel] *add. supra Mc* CCLXII.CXLIII]

CCLXII.CXLIII *McPb*

5 CCCCLXXII.CCCXCII] CCCCLXXII.CCCXC *McPb* quartam] III^{ta} *Mc*

6] *om. Pb*

274,12 SESQUITERCIMUM

29 diatesseron

Aut

274,13 $\S$

30 triens unius

Q²S

31 Pro triente fecit aliquis hic mencionem istius numeri, i. assis, denx, et cetera, ut videamus, quid sit triens, s. tertia pars unitatis, quid sit bisse, s. due partes unitatis, quoniam uncia in XII partes dividitur, similiter quasi unitas dividitur.

Aut

274,13 RURSUS DE CCCCLXXII.CCCXCII NUMERIS REMITTO SESQUITERTIAM PROPORTIONEM, QUAE FIT IN CCCLIII.CCXCIII.

32a ¹De CCCCLXXII.CCCXCII remittitur sesquitercia proportio, si eius ab eo quarta dematur pars, ²quae est subsesquitercii illius tertia, quae pars sunt CXVIII.XCVIII eademque pars triplicata CCCLIII.CCXCIII facit.

Q²B1EiEnMcPb³Pn*PqPrWbWiWn*WqBwiEwn

1 CCCCLXXII.CCCXCIII *B1* remittatur *EiEn* si eius] fiet *WiBwi* eius] *ei* *Pq* eo] ea *WiBwi* quarta dematur] quarta decima *Pr* dematur] *om. Wq*

2 subsesquitercii] subsesqui *B1* subsesquitercii] *Pn* illius] alius *Pq* ille *Bwi* quae pars sunt] pars quae *EiPrWb* pars quae sunt *WiBwi* pars quae est

EnWnEwn CXVII.XCVIII *B1Wb* CXVIII.XCVIII *Pr* CXVIII.CCVIII *Wi*

triplicata pars *EiEn* CCCLIII.CCXCIII *Pq* 374294 *Bwi* CCCLIII.CCXCIII

Ewn facit] *om. B1McPbPnPgPrWbWnWqBwiEwn* reddit *EiEn* fiunt *Wi*

32b ¹De CCCCLXXII.CCCXCII remittatur sesquitercia proportio, si eius quarta dematur pars, que est CXVIII.XCVIII:

quater C, CCCC;

quater X, XL;

quater VIII, XXXII;

quater XC, CCCLX;

quater VIII, XXXII;

²quae eadem quarta subsesquiertii illius tertia pars est, quia triplicatis CXVIII.XCVIII, CCCLIII.CCXCI reddunt:

ter C, CCC;

ter X, XXX;

ter VIII, XXIII;

ter XC, CCLXX;

ter VIII, XXIII.

Mf²MhMkPe⁵

1 CCCCLXXII.CCCXCII *Mh* C quater *Pe* quater X XL *Mh* X quater *Pe* VIII quater *Pe* XC quater *Pe* VIII quater *Pe*

2] *repet. MfMhMk* tertia pars est *Mk(1)* triplicitas *Mf(1)Mh(1)Mk(1)* triplicati *Pe* CXVIII.XCVIII CXVIII.XCVIII *Pe* CCCLIII.CCXCI CCCLIII *Mf(1)Mk(1)Pe* CCCLIII *Mh(1)* redduntur *Mf(2)Mk(2)* ter enim *Mf(1)Mh(1)Mk(1)Pe* X ter *Pe* VIII ter *Pe* ter VIII XXIII *Mh(1)* XC ter *Pe* CCLXX *Pe* VIII ter *Pe* XXIII XXXII *Mh(1)*

32c [A quo remittitur alia diatessaron:] Quarta pars CCCCLXXII.CCCXCII est CXVIII.XCVIII, quae triplicata facit subsesquiertiam summam, i. CCCLIII.CCXCI.

M5McPb³PeAutLry

A quo remittitur alia diatessaron] *add. Mc* CCCCLXXI.CCCXCII *Aut* quae] et que *Aut* i.] *om. Mc* CCCLIII.CCXCI *Mc*

33 ¹Sciendum ergo, quia vult ducere ad inconveniens Aristoxenum, incipiens a superiori dispositione sex tonorum, quos ordinavit consequenter quanto convenientius potuit, utpote ad reddendum sex continuos tonos. ²Sumit ergo de supradictis hos duos, CCLXII.CXLIII et CCCCLXXII.CCCXCII, qui faciunt inter se V tonos. ³De priore ergo assumit terciam partem et eidem supponit, et sit diatessaron, qui stat in <sesqui>tercia proportione, et sit diatessaron intensa. ⁴De gravi in acutum hoc modo: CCLXII.CXLIII CCCXLVIII.DXXV <et triens>, et hoc est diatessaron intensa de gravi in acutum. ⁵Si ergo, quod oportet, volumus facere diatessaron remissam, s. quae descendendo occurrat praedicto de acuto in gravem, ⁶alium numerum diminuamus per sui terciam partem, ut sit remissio de CCCCLXXII.CCCXCII ad

CCCLIII.CCXCHII. ⁷Remissa est ergo, i. ablata, tertia pars, ut fieret diatessaron.

⁸Ecce ergo habemus duo diatessaron: intensam de gravi in acutum CCLXII.CXLIII CCCXLVIII.DXXV <et triens>, et CCCLIII.CCXCHII CCCCLXXII.CCCXCII occurrentem prae-misse. ⁹Sic ergo et prima diatessaron per augmentum suae tertiae partis sibi superpositae crevit, et ideo vocatur intensa, et secunda per diminutionem suae tertiae partis de acuto in remissioem sonum illi occurrit. ¹⁰Si ergo, ut Aristoxenus volebat, semitonium est dimidius tonus, tunc est dimidius tonus utrinque; et si utrinque est dimidius tonus, tunc debent esse equales numeros; unde, in quibus offendunt utrinque, destruamus consequens. ¹¹Sed non sunt equales. Si differunt, tunc non sunt equales, sed differunt - quod verum est.

Lpl

2 CCLXII.CXLIII *Lpl* 3 stat in <sesqui>tercia] statim sequitur in *Lpl* 8
CCCLIII.CCXCHII *Lpl*

- 34 Retrograde figura indicat.

Aut

cf 274,18 (C3).

274,16 ET SIT PRIMUS QUIDEM NUMERUS A

- 35 In capite figure vide.

Aut

cf. 274,18-21 (C3)

274,18 ad C3

- 36 ¹De secundo, i. CCCXLVIII.DXXV <et triens>:

LXXX quater, CCCXX;

VII quater, XXVIII;

CCC quater, I.CC;

LXXXI quater, CCCXXVIII;

quater triens unum et triens, qui supercrescit.

²De primo, i. CCLXII.CXLIII:

LXXX ter, CCXL;

VII ter, XXI;

CCC ter, DCCCC;

LXXXI ter, CCXLIII;

Ter triens, I.

³De quarto:

C quater, CCCC;

$\overline{X}$ quater, $\overline{XL}$;
 $\overline{VIII}$ quater, $\overline{XXXII}$;
 XC quater, CCCLX;
 VIII quater, XXXII.

⁴De tertio:

$\overline{C}$ ter, $\overline{CCC}$;
 $\overline{X}$ ter, $\overline{XXX}$;
 $\overline{VIII}$ ter, $\overline{XXIII}$;
 XC ter, CCLXX;
 VIII ter, XXIII.

EiEn

1 De secundo, i. $\overline{CCCXLVIII.DXXV}$ om. *Ei* supercrescit] *lectio incerta Ei*
 2 De primo, i. $\overline{CCLXII.CXLIII}$ om. *Ei*

274,19 $\overline{CCCXLVIII.DXXV}$ § (C3)

- 37 ¹In supradicta figura in omnibus libris VII invenitur, ubi debuis-
 sent esse V §; ²nam quattuor trientes remanserunt super integrum
 numerum, qui est $\overline{CCCXLVIII.DXXIII}$. ³Inde ex triente compu-
 tatur unitas integra, et tres trientes, qui remanserunt, iunguntur in
 duos semisses, etenim triens [et] sextans dimidium unitatis efficit.
⁴Et duo semisses pro duabus unitatibus accipiuntur. ⁵Hinc ternar-
 ius iunctus quaternario VII fiunt. ⁶Et in differentia, ubi octo §
 debuissent esse, ibi novenarius invenitur scriptus. ⁷Nam bisse pro
 uno accipitur. ⁸Ubi autem iterum comma adiungitur differentiae,
 unitas ibi efficitur ex bisse et triente.

OQ¹B1McOl*PbPcPnV2WiWqLpl

1 suprema *B* superdicta *Pn* in omnibus libris] om. *Lpl* inveniuntur *OIPbV2*
V §j V Z OBI PcWiWq Z eras. Q V OIPbV2 V L PnLpl V L vel §Mc

2 trientis *Lpl* integros numeros qui sunt *B1Wi* $\overline{CCCXLVIII.DXXIII}$ *PnLpl*
 $\overline{CCCXLVIII.DXCIII}$ *V2*

3 unde *B1* unitas] una *Lpl* integra unitas *Mc* iunguntur *Lpl* duas
B1PnWiLpl et] *add. Wq* sextans] § *suprascr. Mc* 3-4 efficit et duo se-
 misses pro duabus unitatibus om. *V2 add. V2*

4 duos *Mc* semisses] § *suprascr. Mc*

5 iunctus] numerus *Pe* coniunctus *Wi* quaternario] quia ternario *Pn* fiunt]
 fiunt § *PnLpl* efficit *Wq*

6 octo] et *add. supra V2 §j* om. *Wi* esse] om. *OIPbV2 add. V2* ibi] om.
Wq

8 iterum] inter *PnLpl* iungitur *B1McPnLpl* differentia *B1PnWiLpl* ibi
 unitas *O* ibi] om. *Mc* ubi *Pn* ex bisse et triente efficitur *Lpl*

gl. cancell. Pb

6 spectat ad 275,3-5

8 spectat ad 276,3 et 5 (C4)

274,20 D CCCCCLXXII.CCCXCII (C9)

- 38 quarta pars CXVIII. XCVIII
Wi
cf. III,3,32a

274,22 A TERMINUS AD D TERMINUM V REMOTUS EST TONIS

- 39 ut figura suggerit
Aut
cf. 266,1-10 (B31).

274,23 SEMITONIO

- 40 integro
V¹CgAut
- 41 integra toni medietate
Vrf

274,24 UT ARISTOXENUS ARBITRATUR

- 42 sententia Aristoxeni: quinque tonos ex bis diatesseron constare, et VI tonos diapason consonantiam efficere
Pts
et] ets lectio incerta Pts

275,1 B ET C TERMINOS NON OPORTET ESSE DIVERSOS

- 43 ut figura dicit
Aut
cf. 274,18-21(C9)

275,2 SED UNOS ATQUE EOSDEM, UT INTEGRE V TONI ET DUABUS DIATESSARON CONSONANTIS CONSTARE VIDERENTUR

- 44 Aristoxenus
PrAut

275,2 SED UNOS ATQUE EOSDEM

- 45 terminos oportet esse ad hoc ut
Aut
- 46 In talem oportet posse invenire medium numerum, qui ad primum sit sesquitercius et ad tertium sit subsesquitercius.
Vrf

275,4 EST DIFFERENTIA IIII.DCCLXVIII 55

- 47 terminorum mediorum
Vrf
- 48 ut supradicta figura innuit
Aut
cf. 274,18-21 (C3)

275,4 ARGUITUR DIATESSARON MINIME TONIS DUOBUS AC SEMITONIO CONIUNGI

- 49 Vide in animo tuo, si verum est. Crede sic est.
Aut

275,4 ARGUITUR

- 50 ostenditur
Q²W_q
- 51 demonstratur
B1P_n
- 52 probatur
MmPbPcAutVrf

275,5 SEMITONIO

- 53 integro
M³Q²V¹C_gLzP_nPrAutLlz

LIB. III, CAP. 4

275,8 SED HANC SI QUAERIMUS IN INTEGRIS NUMERIS DIFFERENTIAM COLLOCARE

- 1 Hoc dicit, ubi non est integra unitas.

EiEnPe⁵

- 2 ¹Integros numeros dicit integritatem commatis, in quo a sex tonis diapason superatur. ²Nam inter CCLXII.CXLIII et inter DXXXI.CCCCXLI sex toni sunt. ³Sed ad priorem numerum (i. CCLXII.CXLIII), sunt duplus DXXIII.CCLXXXVIII. ⁴Inter hunc vero duplum et DXXXI.CCCCXLI, in quo sex toni complentur, sunt differentia (i. comma) VII.CLIII. ⁵Superius autem inter extensum diatessaron et remissum (i. inter CCCXLVIII.DXXV $\S$ et CCCLIII.CCXVIII) fuerunt differentia III.DCCLXVIII $\S$, ⁶cui differentiae, si sui dimidium addatur (i. II.CCCLXXXIII et triens), commatis (i. in quo sex toni diapason supervadunt) integritas, quae est VII.CLIII, redditur, ⁷quoniam eorundem VII.CLIII, bisse (i. duae tertiae), III.DCCLXVIII $\S$ existunt.

O*Q²B1EiEnLzMcMeMf²MhMkMoPe⁵Pn*PqPrShWbWiWn*WqBwiEwn LplLlz

1 numeros] tonos *Wb* dicimus numeros *MeMo* vocat *LzWiBwiLlz* diapason] comma *LzWiBwiLlz a sex*] XVI *Sh*

2 Nam in *PrWbWnEwn* CCLXII.CXLIII *Mk* CCLXXII.CXLIII *MeMo* CCLVII.Llz inter] Ter *Wq* DXXXI.CCCCXLI DXXIII.CCLXXXVIII *Mc* DXXX.CCCCXLI *Pq*

3 ad primum *EiEnMeMfMhMkMoPeSh* i.] *om.* *B1LzMcPnWiWqBwiLplLlz* sunt] *est LzMeMfMhMkShWiBwiLlz* dupli *Lpl* DXXIII.CCLXXXVIII *Mc* DXXIII.CCLXXXVIII *Mh* DXXIII.CCLXXXVIII *Lpl*

4 hec *Ewn* duplum et] *om.* *Wq* et] *om.* *Mc* et inter *MfMhMkSh* ex *Ewn* DXXXI.CCCCXLI *Me* DXXX.CCCCXLI *Lpl* sunt] *est Me* fuerunt *Wn* sunt - VII.CLIII] *om.* *PnLpl* sunt differentia, i. comma, VII.CLIII] comma est differentia, i. VII.CLIII *MfMhMkSh* i.] et *Pq* i. comma] *om.* *Mc* i. commata *WnEwn* DC.CLIII *B1*

5 - 7] *om.* *Pr*

5 Superius] *st alio loco* Perius *Wq* Superius autem] *om.* *MeMo* extensam *EiMfMhMkPeSh* extentum *B1Pn* diatessaron extensum *LzBwiLlz* ditessaron extensum *Wi* remissam *MfMhMkPeSh* inter *om.* *Pq* $\S$] *om.* *EnMeMoPe* et semis *EiWnEwn* et semis *corr.* in trientem *Wb* et] et inter *MfMh* inter *Mk* et in *Sh* CCCLIII.CXVIII *MeMo* CCCLIII.CCXVIII *MfMhMkPe* fuerunt] *est Me* $\S$] trient *suprascr.* *Mc* III.DCCLXVIII] CCCC milia *LX* octo *B1* III.DCCXLVIII *Pq* 4697 *Bwi* III.DCCLXVIII *Lpl* III.DCCLVIII *Llz* $\S$ bisse *LzWiLlz*

6 demedium *Q* sui] suum *LzBwiLlz* id *Lpl* II.CCCLXXXIII] CCCLXXXIII *MeMo* duo. CCCLXXXIII *Pn* et triens] *om.* *O* *EiEnLzMcMfMhMkPePn* *PqWiWnWqBwiEwnLplLlz* $\S$ *suprascr.* *Q* ac bisse *suprascr.* *B1* et triens *suprascr.* *Wb* commatis - redditur] commatis integritas, in quo sex toni diapason consonantiam supervadent, redditur, quae integritas est VII.CLIII *MfMhMkSh* sex tonij sextam *B1McPnWnEwnLpl* i. VI toni *suprascr.* *Wi*

toni] tadi Wq supervadent $EiEnMcMo$ supervalent $WnEwn$ VII.LIII $En-MoMe$ VI.CLIII $Lp!$
 7 eorundem] eorum differentia Pe VII.LIII $EnMcMo$ bissem Mc bisse vero Sh bis $Lp!$ VII.CLIII - tertiae] bisse, id est VII.CLIII, due tertiae $LzLz$ duo et tertiae $PnLp!$ $\S$]om. $LzWiLz$

275,8 HANC

3 IIII.DCCLXVIII bisse

 $EiEnPe^5$ III.DCCLXVII $EiEn$ IIII.DCCLXVIII Pe bisse] om. $EiEn$

275,8 IN INTEGRIS NUMERIS

4 in quibus unitas non dividatur

 $Mm^1Pb^3AutVrf$

275,8 DIFFERENTIAM COLLOCARE

5 ut s. efficiatur comma

 Pe^5

275,8 DIFFERENTIAM

6a quae est inter diatessaron extensam et diatessaron remissam

 $Q^2B1PqWq$

6b [differentia est] quae est inter diatessaron intensam et remissam

 $O EiEnLzMeMf^2MhMkMoPe^5(bis) ShWbWiWn^*Ewn^*$ differentia est] add. $EiEnLzMfMhMkPeSh$ differentia quae est necessario $MeMo$ est] om. O diatessaro O $EiEnLzMfMhMkPeSh$ in fine III,4,2

7 IIII.DCCLXVIII et bisse, quia integra ibi unitas non est

 $Mf^2MhMkSh$ integram Mh integritas Sh non est unitas Sh

8 IIII.DCCLXVIII <et bisse>

 Aut

9 diatesseron dupla

 $MmAuVrf$ duple Vrf

275,9 IN EA PARTE

- 10 quantitate [commatis]
Q²Pe⁵PqWq
 quantitatis] *PqWq commatis] add. Pe*
- 11 quae dividitur in tria, sicut comma
Q²B1Pe⁵PqWiWq
 tribus *Wq sicuti Pq*
- 12 ubi posuit cum superiore numero
EiEn
- 13 unitatis
AutVrf
- 14 *In ea parte subauditur differentia, in qua bisse est, hoc est duo trientes, si pars tertia, quae est <SS>, addatur, i. triens. Sextans est dimidia pars trientis, nam triens [SS] et dimidia pars trientis [S], i. sextans, dimidium unitatis efficiunt. IIII unciae triens est <et> duae unciae dimidium est.*
Mc

275,9 SS

- 15a bisse, duae unitatis partes
V2
- 15b Bisse due unitatis partes sunt. Triens autem dimidium bisse, id est tertia pars unitatis.
Cg
- 15c comma VII.CLIH; bisse IIII.DCCLXVIII SS bisse; triens II.CCCLXXXIII SS triens
Mc
- 15d Bisse, i. due partes unitatis, quoniam unitas componitur ex semisse et triente et sextante.
Aut

275,9 PARS TERTIA SI ADDATUR

- 16a ad bisse eadem pars tertia
Q²PqPrWiWq
 tertia pars *PqWq eadem pars tertia om. PrWi ac bisse add. Wi ad bisse add. Wq*
- 16b [differentiae, i.] bissis
CgLzMj²MhMkPnShLlz
 differentiae, i.] *add. Cg bisse CgLzShLlz*

275,9 PARS TERTIA

- 17 unitatis
MmPbV2Aut
- 18a [in] triente
CgPn
in] *add. Cg*
- 18b triens
LzPrAutLlzVrf
- 18c Triens est tertia pars unitatis
V2
- 18d unitas, quae est triens
Wb
- 18e ut est unus triens
Wq

275,10 PLENAM EFFICIT UNITATEM

- 19 totam redintegrat
OQ²PqWq
totam] totum *OPq om. Wq*
- 20 Si enim divides aliquid in tres partes, una pars dicitur triens, duae vero dicuntur bisse. Si ergo bisse reddas trienti, reddis integrum, quod erat in tres partes divisum; estque ipsa tertia pars, i. triens, medium duarum, i. bisse.
Cg
- 21 Quia due partes alicuius rei, et tertia pars eisdem addita, totum efficiunt; ideo cum bisse sit due partes unitatis, et triens tertia, apposito triente bissi efficietur integra unitas.
Vrf

275,10 UNITATEM

- 22 assem
Pn
- 23 commatis
Pe⁵
- 24 plenum comma
Pn.s

275,10 QUAE PARS TERTIA EIUSDEM $\S$ DIMIDIUM EST

25 tertiae partis, sextans

B1

26a Triens et dimidia pars trientis, i. sextans, medium integrae unitatis efficiunt.

*Q²*demedia *Q*

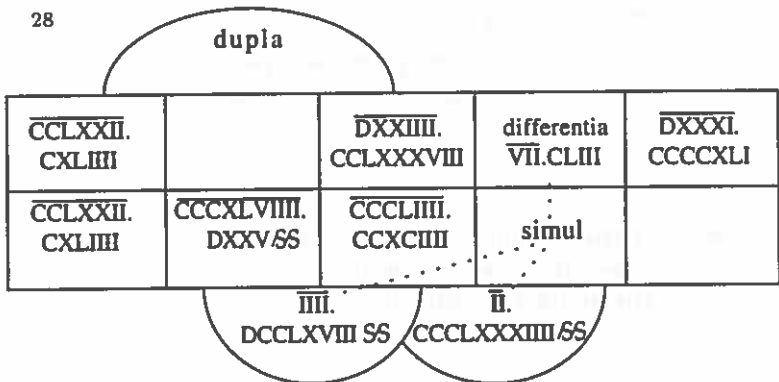
26b Triens et dimidia pars trientis, i. sextans, medium integritatis reddunt.

*OLzPe⁵PqWiBwiLlz*et] om. *Pq**OLzWiBwiLlz in fine III,4,2*

27 Sextans triens; i. pars dimidia trientis, nam triens et dimidia pars trientis, i. sextans, dimidium unitatis efficiunt [i. semis].

*OB1CgOIPbPnPgV2WiWqBwiLpl*Sextans triens; i. pars dimidia trientis] om. *V2(2)* Sextans est dimidia pars trientis *B1CgPnWi(1)WqBwi(1)Lpl* i. quod pars *OIPbV2(1)* nam triens et dimidia pars trientis] om. *WiBwi(2)* nam triens et] triens vero et *Cg* et] om. *O* dimidia pars *O* dimidiam pars *Pq* i. sextans] om. *V2(2)* dimidium dimidiam *WiBwi(2)* i. semis] add. *WiBwi(2)**OIPbV2(1)Lpl in initio III,3,37; gl. repet. V2WiBwi; WiBwi in fine III,3,37*

28

huius dimidium   bisset medietas, quae triens numeri

Quae pars tertia et eiusdem subauditur tertiae partis. Semis $\S$ (i. medietas, quae medietas sextante efficitur, i. duabus $\S$ uncis) dimidium est unitatis, quod aperte potest dici: III^{or} unciae pars tertia est unitatis. Ipsius partis tertiae medietas, vel semis, IIe uncie sunt; adde II ad IIII uncias, VI fiunt uncie, quod est dimidium unitatis.

Mc

Vltante *Mc*
cf. III,4,14

- 29 Hoc est in illa superiori differentia. Nam si totum comma dividatur in tribus, duas partes habet illa differentia; unde si medietas ipsi addatur, integrum restituit comma.

*Pc*⁵

- 30 interposicio
Aut

275,10 PARS TERTIA

- 31 differentia
OQ²SB1Pc⁵Pq
differentiae *Pc*

- 32 triens
CgLzMf²MhMkMmPnAutLlzVrf

- 33 unitatis
V2Wq

275,11 DIFFERENTIAE

- 34 [quae est] IIII.DCCLXVIII et bisse
EiEnLzPnLlz
quae est] *add. LzLlz et bisse] om. Llz besse EiEn*

275,12 EIDEM

- 35 differentiae
PnV2Aut

275,12 QUOD

- 36 dimidium
Aut

275,12 S

- 37 ista est medietas besis
EiEnPc⁵
ista est] *om. Pc quod est En*

- 38 medietas, sextans
Mc

275,12 FIT OMNIS SUMMA $\overline{\text{VII}}.\text{CLIII}$

39 in sequenti figura patebit

Aut

cf. 276,1-13 (C4)

275,13 $\overline{\text{VII}}.\text{CLIII}$, QUAE DUDUM COMMATIS PROPORCIONEM TENEBAIT

40 In hac ultima unitate redeunt illa duo in unum, i. bes et triens.

EiEn

41 Nam in comma conscendit per adiectionem suae ipsius medietatis, et haec est integritas. Nam non dicit de triente, sed de tota quantitate numeri.

Pe⁵

275,13 QUAE

42a summa

V2

42b $\overline{\text{VII}}.\text{CLIII}$, summa

Aut

275,13 DUDUM

43 superius

Aut

275,15 QUAE

44 coma

V2Aut

275,16 UT IGITUR

45 quemadmodum

Aut

275,16 DIMIDIUM PROPRIUM

46 $\overline{\text{III}}.\text{DCCLXVIII}$ et bisse, i. $\overline{\text{II}}.\text{CCCLXXXVIII}$ <et triens>

Aut

275,16 PROPRIUM

- 47 suum
V₂

275,17 CUNCTIS A B C D TERMINIS

- 48 III^{or}
V₂
- 49 praedictis, in praeterita figura
Aut
cf. 276,1-13 (C₄)

275,18 MEDIETATES PROPRIAS

- 50 suas III^{or} s.
V₂
cf. III,4,47-48
- 51 ut iam dicit in sequenti figura
Aut
cf. 276,1-13 (C₄)

275,18 MEDIETATES

- 52 tertias partes
P_{ht}

275,19 EADEM ERIT IN OMNIBUS QUAE SUPRA PROPORTIO

- 53 sesquitertia inter duos, et dyatessaron intensa; sesquitertia inter alios duos, et dyatessaron remissa.
V_{rf}

275,19 OMNIBUS

- 54 terminis
V₂

275,19 QUAE SUPRA PROPORTIO

- 55 fuit
OQ²V¹Aut

275,19 PROPORTIO

- 56 commatis
OQ¹S

275,20 DIFFERENTIA

- 57 VIĪ.CLIII, quae faciunt comma
Pb³

275,23 COMMATE

- 58 uno
V₂

275,24 QUOD IN PRIMIS VIĪ.CLIII UNITATIBUS INVENITUR

- 59 in numeris qui faciunt dyatessaron; in illis enim, qui faciunt dyapason, invenitur coma in aliis numeris, ut patet in figuris suppositis
Vrf

275,24 QUOD

- 60 comma
Aut

276,2 DUO DIATESSARON (*pro BIS DIATESSARON*) (C₄)

- 61 intensum et remissum
Aut

276,3 CCCXLVIII.DXXV S (C₄)

- 62 Dimidium unitatis et triens et dimidium trientis unitatem perficiunt.
EiPe⁵
- 63 Nota unitatem compositam ex semisse et triente et sextante [secundum quosdam]
McPb³AutLryVrf
secundum quosdam] *add. Vrf*
- 64 De CCCXLVIII.DXXV <S> divides V, s. ultimum, in duo et duo, sed I remanet, cuius medietatem, i. semis, pones cum altera semisse composita ex triente et sextante.
Pc*AutLry
et triente Aut
- 65 S, signum semis; S, signum sextantis
Aut
- 66 Semis et sextans complent bisse, et bisse cum triente iunctus, red-integrat unitatem.
Ma
cf. III,4,19

276,3 CCCLIII.CCXIII CCCCLXXII.CCXII (C4)

- 67 remissum diatesseron
Aut

276,7 DXXIII.CCLXXXVIII

- 68 Semis et sextans et triens unitatem faciunt.
Q²OI*PbPeV2
et sextans] i. sextans *Pe*
OIPbV2 in fine III,3,37

276,9 VII.CLIII

- 69 Haec est differentia sex tonorum, in quibus differunt sex toni a dyapason, et in his est coma
Vrf

276,10 TONI SEX

- 70 inter hos duos
BIPn

276,10 DUPLUM

- 71 inter hos duos
McPn

LIB. III, CAP. 5

276,14 QUEMADMODUM PHILOLAUS TONUM DIVIDAT.

- 1 titulus est
Aut

276,15 PHILOLAUS

- 2 amor populi
Q¹M₄OIW_q
gl. cras. M₄
- 3 proprium <nomen>
Aut

276,15 PYTHAGORICUS

- 4 Pitagore discipulus
Aut

276,15 ALIO MODO TONUM DIVIDERE TEMPTAVIT

- 5 quam Aristoxenus
Aut

276,17 QUI

- 6 numerus
Aut

276,17 CYBUM A PRIMO INPARI

- 7 XXVII
Pe⁵Aut
- 8 primus cubus <a> pari VIII
Pe⁵

276,17 A PRIMO INPARI

- 9 ternario
M³PbPe⁵VzAut

276,17 QUOD

- 10 talis divisio
M³PbV2
- 11 primus impar
Aut

276,19 TRES TERTIO

- 12 VIII sunt
B1LzPnV2Lpl
sunt] *om. B1 IX Lpl*

276,19 ATQUE ID TER SI DUXERIS XXVII.

- 13 ter terni ter [XXVII]
Pe⁵Vrf
XXVII] *add. Vrf*

276,19 ATQUE ID

- 14 VIII
B1PnLpl
IX Lpl
- 15 tres ternos
PbV2
- 16 Ducas tercia vice tres, erunt VIII, et id, i. VIII, si ducas ter,
erunt XXVII, qui est a ternario cubus primus.
Aut

276,20 QUI

- 17 numerus
M4Pb
- 18 XXVII
PnV2AutLpl

276,20 AD XXIII NUMERUM TONO DISTAT

- 19 ternario
Pb
- 20 tribus, quoniam XXVII continet XXIII et VIII partem eius, i. tres
Aut
- 21 sesquioctava proportione
Vrf

276,21 EANDEM TERNARIII DIFFERENTIAM

- 22 ad eum
B1

276,21 EANDEM

- 23 ipsam
V2

276,23 QUAE . . . ADDITA

- 24 pars VIII, ternarius
PnV2Aut
octava pars *V2Aut* ternarius] *om. V2 i. tres Aut*

276,23 EISDEM

- 25 XXIII
Pc5PnV2Aut
summa XXIII *Pe*

277,1 EX HOC

- 26 XXVII
B1Pc5PnAutLplVrf
- 27 tono
EiEnPc5
- 28 numero
V2

277,1 DUAS PHILOLAUS EFFICIT PARTES

- 29 XIII, alia XIII
AutLpl
alia] et *Lpl*

277,1 PHILOLAUS

- 30 musicus
V2

277,1 UNAM

- 31 partem
Pc5

277,2 DIMIDIO

32 medietate
V₂

33 integro
Pc⁵

277,2 MAIOR

34 plus quam dimidiam
Lpl

277,2 APOTOMEN

35 apotome est semitonium minus et comma
B1Pn

36 maius semitonium
Aut

277,3 DIMIDIO

37 medietate
V₂V_{rj}

277,3 MINOR

38 minus quam dimidiam
Lpl
dimidium *Lpl*

277,3 EAMQUE

39 partem
Pc⁵

277,3 DIESIN

40 vel limma
Pc⁵

41 minus semitonium
Aut

277,4 HARUM VERO DIFFERENTIAM COMMA

- 42 arbitratur
BIPnLpl
- 43 apellavere
CgPbAut

277,4 HARUM

- 44 partium
Cg
- 45 divisionum
PbV2
- 46 apotome et diesis
Pe5

277,5 DIFFERENTIAM

- 47a in qua maius semitonium minus superat
Cg
- 47b qua maius semitonium superat minus semitonium
PbV2
quam *V2*
- 48 XIII
V2

277,5 COMMA

- 49 incisio vel subdistinctio
KnWb
- 50 unitatem
MhWnEwn
gl. repet. Mh

277,5 DIESIN

- 51 minus
Vrf

277,6 ARBITRATUR

- 52 Phylolaus
V2Aut

277,6 HAEC INTER CCLVI ET CCXLIII PERVISA SIT DIFFERENTIA

- 53a ut in capitulo XVII primi libri dictum est, ubi semitonium minus probavit

B1CgPn

XVI Cg

cf. 203-04

- 53b Hoc invenire potes in capitulo XVII primi libri.

McPb³Aut

invenire] respicere McAut invenire suprascr. Aut capitulum Mc tali signo add. McPbAut

- 54 Ratio haec prorsus nulla est, sequens autem pene ridicula.

Vrf

277,6 HAEC

- 55 diesis

B1

- 56 differentia

V2

277,7 DIFFERENTIA

- 57 XIII

PbV2Aut

277,7 QUODQUE

- 58 et etiam ideo, quia

Aut

277,9 UNITAS PUNCTI OBTINEAT LOCUM

- 59 initii

V2

277,9 TERNARIUS VERO PRIMAE INPARIS LINEAE

- 60 quia III ter VIII

OQ¹Pe⁵Wg

ter ter O ter III Wg

- 61 locum obtineat

CgPnAut

optineat locum Aut

277,10 INPARIS

- 62 imparium numerorum
P₁V₂

277,10 NOVENARIUS PRIMI INPARIS QUADRATI

- 63 novem ter XXVII
OQ¹Pe⁵W_q
ter VIII *Pe*
cf. III,5,60

- 64 est
W_i²

- 65 optineat locum
CgP_nV₂Aut
optineat] *om. CgP_n*
cf. III,5,61

277,10 QUADRATI

- 66 Omnis cubus quadratus dicitur apud Graecos.
OQ¹Pe⁵W_q
cubus *corr. ex cibus Q cybus PeW_q*

277,11 EX HIS IGITUR CAUSIS

- 67 praemissis
Aut

277,11 CUM XIII DIESIN PONAT

- 68 esse
Pe⁵
- 69 in tredecim unitatibus
P₁V₂

277,12 RELINQUAM XXVII NUMERI PARTEM

- 70 quae restat post XIII
P₁V₂

**277,13 QUAE XIII UNITATIBUS CONTINETUR, APOTOMEN ESSE
CONSTITUIT**

- 71 Phylolaus
V₂

277,13 APOTOMEN

- 72 semitonium maius
V₂

277,15 CENSET

- 73 constat
M₄
- 74 iudicat
V₂

277,16 TOTUM VERO TONUM IN XXVII UNITATIBUS LOCAT EO, QUOD INTER CCXVI AC CCXLIII, QUI INTER SE DISTANT TONO, XXVII SIT DIFFERENTIA

- 75 et hoc invenies in eodem capitulo
McPb³Aut
cf. III,5,53

277,16 TONUM

- 76 Tonum constat ex duobus semitoniis.
Aut

277,16 LOCAT

- 77 Phylolaus
V₂

277,17 QUI INTER SE DISTANT TONO

- 78 quia sunt in sesquioctava proportione
V_{7f}

277,18 XXVII

- 79 numerus
V₂

LIB. III, CAP. 6

277,19 TONUM EX DUOBUS SEMITONIIS ET COMMATE CON-
STARE

- 1 Eius enim sententia non improbat.
Lpl

277,20 EX QUIBUS

- 2 rationibus
Pe⁵
- 3 ex superius dictis
PbV₂
- 4 Istud *quibus* non refertur ad proxime dicta a Philolao, sed ad superius dicta a Boetio.
Vrf

277,21 NAM SI TOTUS TONUS EX APOTOME CONSTAT AC SEMI-
TONIO

- 5 ut verum est
Aut

277,22 APOTOME

- 6 quae maius est semitonium
PbV₂

277,22 SEMITONIO

- 7 minore
Q²PbPe⁵V₂
minori *Q* minus *Pe*

277,22 SEMITONIUM

- 8 minus
Q²PbPe⁵V₂

LIB. III, CAP. 7

277,26 DUOBUS SEMITONIIS

- 1 a
Pb

277,26 SEMITONIIS

- 2 minoribus
Pb

277,27 IDEM VERO HOC QUOQUE PROBABITUR MODO

- 3 si quaero
MaPiRITpi
vel si quaero RIPi

277,28 SI DIAPASON V TONIS AC DUOBUS MINORIBUS SEMITONIIS CONTINETUR

- 4 Diapason fit ex diapente et diatessaron consonantiis, in quibus diatessaron quidem tonus, tonus, hemitonium; diapente vero tonus, tonus, hemitonium, tonus.

Mc
fit et Mc

- 5 quod totum supra ostensum est
Vrf

- 6 ut verum est
Aut

278,1 SUPERANTQUE VI TONI DIAPASON CONSONANTIAM UNO COMMATE

- 7 quod verum est
PbAut
verum ut est Aut

278,2 QUINIS

- 8 quinque
Vrf

278,2 AB UTROQUE SPATIO

- 9a diapason et VI tonis
OEiEnMhMkPe⁵Pq
 et diapason *Pq* et] vel *EiEnMhMk* tonorum *O*
- 9b a sex tonis et diapason, quod consistit V tonis et duobus semitoniis
PbV2
 quod] qui *Pb* quae *V2*
- 9c a quinque tonis et duobus semitoniis, et a VI tonis
Vrf

278,4 DE SEX VERO TONIS TONUS

- 10 tonis V sublatis
Mm

278,4 TONUS

- 11 est reliquus
BIM4MaPn
 est] *om. Ma* sit *M4* et *Pn*
- 12 relinquitur
Wi
- 13 qui remanet
M4PbV2
- 14 qui de VI tonis relictus est
BIPn

278,5 HAEC DUO SEMITONIA

- 15 minora
PbV2

278,5 QUAE RELINQUUNTUR

- 16 [de] diapason
BIPn
 de *add. Pn*

278,5 VINCET COMMATE

- 17 Si tonus de VI tonis ablatu fuerit, vincet duo semitonia, quae relinquantur uno commate.
V2

278,5 COMMATE

- 18 uno
Aut

278,6 SEMITONIIS

- 19 minoribus
PbV2

278,6 REPONATUR

- 20 adiungatur
OPe5
- 21 reddatur
BIPn
- 22 iterum ponatur
Aut

278,7 AEQUABUNT TONUM

- 23 semitonia et comma
OPe5

278,7 CONSTAT IGITUR UNUM TONUM DUOBUS SEMITONIIS MINORIBUS ET COMMATE

- 24 manifestum est
V2

278,7 CONSTAT ... UNUM

- 25 esse tonum
Aut

278,8 QUOD

- 26 comma
Pe5Vrf

278,9 AEQUARI

- 27 compleri
Q2

LIB. III, CAP. 8

278,10 DE MINORIBUS SEMITONIO INTERVALLIS.

- 1 Nota: Quid diesis, quid comma, quid schisma, quid diaschisma
Wn*Ewn
 Nota] *om. Ewn*
- 2 Ad diversorum generum tetracorda spectat haec ratio.
Pc⁶

278,11 SPATIA

- 3 Spacia vocat sicut diesin, coma, scisma et huiusmodi alia, quorum
 diffinitiones secundum Philolaum ponit hic.
Vrf

278,12 DIESIS, INQUIT, ...

- 4a Quid sit diesis
Bl
- 4b Dyesys
Pc⁶

278,12 DIESIS

- 5 semitonium minus
PbV2

278,12 QUO

- 6 spatio [diesis i. semitonio minore]
OPbAut
 diesis i. semitonio minore] *add. Pb*
- 7 quo diatesseron superat duos tonos
Pc⁵

278,13 SESQUITERCIA

- 8 diatesseron
OAut

278,13 COMMA VERO ...

9a Quid comma

Bl

9b Comma

*Pe⁶***278,14 QUO**

10 spacio

*Aut***278,14 SESQUIOCTAVA**

11 tonus vel epogdous

*OEiEnMhPbPe⁵V2Aut*vel epogdous] *om. EiEnMhPbPeV2Aut***278,15 SCHISMA EST ...**

12a Quid sit scisma

Bl

12b Scisma

OPe⁶

12c Schisma, i. dimidium comma

*KnWb*Scisma *Kn***278,16 DIASCISMA VERO**

13a Quid diascisma

Bl

13b Dyascisma

Pe⁶

13c Diaschisma, i. dimidium diesis

*KnWb*diacisma *Kn***278,16 DIESEOS**

14 genitivus

M³

278,17 EX QUIBUS

15 rationibus
Pc5

16 praemissis
Aut

278,19 APOTOMEN

17 in
V2

278,19 SEMITONIA

18 minora
Pb V2

278,20 QUO

19 quare
Pc5

278,20 UT DIVIDATUR IN QUATUOR DIASCHISMATA ET COMMA

20 tonus
Pb V2

278,21 INTEGRUM VERO DIMIDIUM

21 plena medietas
Pa

278,21 SEMITONIUM

22 verum
Pb V2

278,25 SI QUIS ID INTEGRUM DIVIDERE VELIT, FACIET UNUM SEMITONIUM MINUS COMMATISQUE DIMIDIUM.

23 ¹Si querimus semitonium et commatis dimidium, quae integrum dimidium toni facit, ²sumamus superiores numeros, qui faciunt semitonium et apotome, i. M.DCCCCXLIII $\bar{\text{II}}$ .XLVIII $\bar{\text{II}}$ .CLXXXVII, ubi est differentia semitonii CIII, differentia apotome CXXXVIII. ³Apotome autem superat semitonium commate, quod comma in eo numero habebimus, quo differentiae se

supervadunt. ⁴Superat autem differentia apotomes differentiam semitonii XXXV, qui est comma. ⁵Huius dimidium subtrahamus ab apotome differentia, i. XVII semis, remanent CXXI S. ⁶Item ipsum dimidium commatis addamus semitonii differentiae, fiunt similiter CXXI S. ⁷Et sic tonus, qui constat ex semitonio et apotome, integro medio divisus est.

EiEnMf²MhMkPe⁵Wb

1 queramus *MfMh* quaeremus *Mk*

2 superiores sumamus *Wb* faciunt semitonium *Mf* I.DCCCCXLVIII
MfMhMkPeWb II.XLVIII] *om. MfMhMkPeWb* differentia semitonium *Wb*
CXXXV *Ei* CXXVIII *Wb*

3 semitonium *Mf*

4 semitonium *Wb*

5 XVI *MfMh*

6] *om. MfMhMkPe* semitonium *Wb*

7 emitonio *Wb*

278,28 DIMIDIUM VERO COMMATIS UNUM SCHISMA

24 est
PbV2

25 habet
Pe⁵

278,31 INTEGRUM SEMITONIUM

26 Aristoxenus
Pe⁵

278,32 DUOBUS SCHISMATIBUS

27a quod est unum comma
PbV2

27b quae duo unum faciunt comma
PnLpl

279,1 COMMATE

28 diascisma est dimidium commatis
V2

LIB. III, CAP. 9

279,3 DE TONI PARTIBUS PER CONSONANTIAS SUMENDIS.

- 1 proponit spatium toni in acuto vel gravi sumendum
McPn
 summundum *Pn*

279,4 SED DE HIS QUIDEM HACTENUS.

- 2 ¹Expeditis minutissimis sonis, transit ad grossiores sonos, s. tonum, semitonium minus, et maius, quod apotome, etiam et comma, ²ut disponat, secundum quod proferuntur modo acute modo graviter, sive sint <contenta> intra diatesseron seu extra.
Lpl
 1 sonis] tonis *Lpl*
 2 contenta] lectio incerta *Lpl*

279,4 DE HIS

- 3 de divisionibus toni
Cg

279,6 IMPERATA

- 4 constituta
M9P6V2
- 5a ab aliquo quaessita et proposita
Q²Pc⁵PqWq
 proposita et ab aliquo quesita *Pq*
- 5b ab aliquo proposita
OP6V2
 proposita ab aliquo *P6* praeposita ab aliquo *V2*
- 6 si quis inperet nobis, hoc facere
Vrf

279,7 REMITTERE

- 7 in gravem
Wq

279,7 LINEAEQUE

- 8 quae lineae ducantur ad litteras
M9P6V2

279,9 PROPOSITUM

- 9 institutum
Pq

279,10 SUMERE IN ACUTUM SCILICET ATQUE GRAVEM

- 10 tonum
Vrf

279,10 GRAVEM

- 11 ad acutam partem
Pe⁵

279,10 SIT SONUS B

- 12 a B incipiat cantus et sonus
M9PbV2
- 13 in figura patet
Aut
cf. 279,16 (C5)

279,11 SONUS

- 14 emmeles, hoc est casus vocis
Pe⁵
cf. 195,2

279,11 AB HOC

- 15 B
Aut

279,11 INTENDO

- 16 in acumen
Q²Pe⁵Pq

279,12 AD EUM

- 17 scilicet
Aut

279,12 AB HOC

- 18 ab C
M9PbV2

279,13 REMITTO

- 19a in gravem
Q²Pc⁵
- 19b in gravitatem
OPq
- 19c in graviorem
Wq

279,13 AD ID QUOD EST D

- 20 inchoans usque ad C
WiBwi

279,15 DB SPATIUM TONUS REPERTUS EST

- 21 in acumine
OQ²Pc⁵PqWq
- 22 in acuto
M9

279,16 ad C⁵

- 23 Graviorem partem in sinistra parte figurae intellegendum est.
B1McPnWiWq
graviorem partem] *om. WiWq sinistrae B1 sinistram partem Wi figurae]*
om. Mc intelligendum est] om. Wi
- 24 tonus in acutum, quia fit in acutam partem ab inicio intensionis
Aut
- 25 a C ad B dyapente intensa, a C ad D dyatessaron remissa, inter D et B acutus tonus; sic nota alias figuras
Vrf
ad C ad D *Vrf*
- 26
diatessaron diapente
exemplum: T T † T T † T

Mc
cf. III,9,29

279,17 AD GRAVEM VERO PARTEM ITA MODULABIMUR TONUM

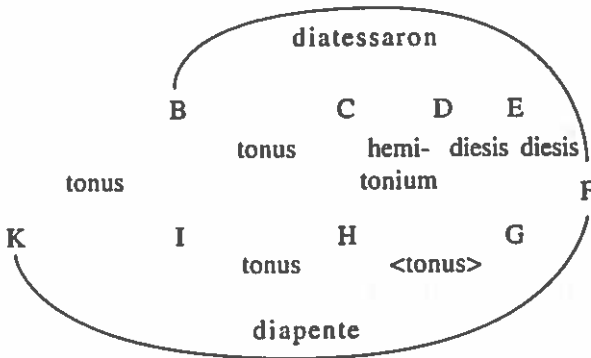
- 27 In figura sequenti vide.
Aut
cf. 280,1 (C6)

279,17 MODULABIMUR

- 28 Nota: modulabimur
Pb³

279,17 AB EO QUOD EST B, DIATESSARON INTENDO AD F ET AB F DIAPENTE REMITTO AD K

29

McPn
hemitonium tonus] he to *Mc* het *Pn*
cf. III,9,26

279,18 INTENDO

- 30 in acumen
Q²Pc⁵Pq

279,19 ERIT IGITUR KB TONUS

- 31a in gravitate
OPq
- 31b in gravi
M9

279,20 DB

- 32 inter illas duas literas
PbV2

279,20 AD ACUTAM PARTEM EFFECTUM TONUM

33a in prima figura videndum est

B1P_n
 dividendum *P_n*
cf. 279,16 (C5)

33b in superiori

EiE_n

33c in superiori figura

Aut

279,20 EFFECTUM

34 factum

P_q

279,21 AD KB AUTEM AD GRAVEM

35 Primum propositum finitum est.

B1McP_n
cf. 279,9

36 per consonantiam

P_c⁵

37 in secunda et instanti figura videndum est

B1P_n
 et et *P_n*
cf. 280,1 (C6)

280,1 ad C6

38 tonus effectus ad graviorem partem, i. repertus in gravi parte principii intensionis

Aut

280,2 SIT PROPOSITUM MINOREM TONI PARTEM PER CONSONANTIAM SUMERE IN ACUTAM PARTEM ATQUE GRAVEM.

39 Proponit minorem partem toni in acuto vel gravi parte sumendam.

McP_n
 sumendi *Mc* summendum *P_n*

40 Ceperunt omnes turbe d<escendentium>

semitonium in gravem	semitonium in acutum
-------------------------	-------------------------

g<audentes> l<audare> De - um vo - ce

EiEn

Semitonium ad gravem Caeperunt omnes turbe semitonium ad acutum g. l.
deum voce *En*
,Coeperunt ...' ant. de palmarum processione
neumas om. *En*

280,4 QUO

41 spacio

Aut

280,4 DIATESSARON

42 consonantia

Lz

280,5 SIT ENIM SONUS A

43 praepositio est A

B1Lz
est A] om. *Lz*

44 In sequenti figura patet.

Aut

280,7 TONUS EST IGITUR BD.

45 ad gravem partem

B1

280,8 REMITTO ITERUM AB E

46 a trite yperboleon

Pc⁵

280,9 TONUS EST IGITUR DF

47 ad acutam partem

B1PnLpl

280,11 ERIT IGITUR FA MINOR TONI PARS

- 48 in acuta parte
B1PnLpl

281,1 AD GRAVIOREM VERO PARTEM HOC MODO.

- 49 modulabimur semitonium
Pe5

281,2 INTENDO DUOS TONOS

- 50 ab A
B1Pn
- 51 Vide figuram sequentem.
Aut
cf. 281,5 (C8)

281,2 PER CONSONANTIAM

- 52 quia consonantiam inde vult facere
Lz

281,2 AD G

- 53 ab A ad G
Mm

281,5 ad C8

- 54 Graves in sinistra, acutae in dextra
Pe5
acuta Pe

281,5 A G (C8)

- 55a diatonum
Pb
- 55b duo toni
Pb3

281,6 SI TRIBUS TONIS DIATESSARON AUFERAMUS, APOTOME FIT RELIQUA.

- 56 In figura sequenti vide.
Aut
cf. 281,10 (C9)

281,6 SI TRIBUS TONIS

57 a
PbV2

58 ex
Pn

281,7 AB

59 tonus
PnLpl

281,7 BC

60 tonus
PnLpl

281,7 CD

61 tonus
PnLpl

281,8 APOTOME

62 semitonium et comma
McPn
et comma] *om. Mc*

63 semitonium maius
V2

281,10 DIATESSARON (C9)

64 remissa
V2

281,11 APOTOMEN

65 ¹Si nonam partem netes diezeugmenon vel nonam partem paramese vel nonam utriusque hypate sumpseris, ²rectissimam utriusque paranete cromatice vel utriusque lichanos cromatice mensuram in monocordo habere poteris, ³ubi quoque apotomes mensura te nullatenus effugiet. ⁴Si commatis quoque mensuram verissimam habere quaesieris, inter lichanon hypaton chromaticam hypolidii modi ⁵et parhypate meson chromaticam hypodorii modi, procul dubio reperies.

PcHwg

- 1 nete *Hwg*
 2 rectissima *Hwg*
 3 apotomes] apotemes *Pc* apotomos *Hwg*
 4 verissimam] *om. Pc* hypolidii modi] hypolumodi *Hwg*
 5 modi] *om. Hwg*

281,11 SIC SUMEMUS

- 66 ut praedictum est
Vrf

281,12 PRIMUM QUIDEM AD ACUTUM

- 67 apotomen habitudinem
Vrf

281,13 EOS

- 68 scilicet
Aut

281,14 ET FIT AB APOTOME RELIQUA

- 69 sequens indicat figura
Aut
cf. 282,1 (C10)

281,14 APOTOME

- 70 semitonium maius
V2

282,1 DIATESSARON (C10)

- 71 remissa
V2

282,2 IDEM SPATIUM

- 72 apotomes
Pc
 73 ab acuto
PnLpl

282,5 QUAM REQUIRIMUS

- 74 superius
Mf

282,5 APOTOME

- 75 semitonium minus et comma
P_n

282,9 APOTOME

- 76 ablativus
Q²M₄P₆

283,1 RURSUS AD GRAVEM PARTEM HOC MODO

- 77 sit propositum comma sumere
P_nL_pl
summere *P_n*
- 78 invenitur comma
P_rl
invenitur] *lectio incerta P_r*

283,3 ID

- 79 scilicet
Aut

LIB. III, CAP. 10

283,6 OPORTET VERO HAS OMNES CONSONANTIAS RITE ESSE ANIMO ATQUE AURIBUS NOTAS.

- 1 Docet in hoc capitulo, qualiter semitonium minus - et grave et acutum - possit inveniri circa dyatessaron. Et nota, quod littera totius capituli per figure, quae sequitur, inspectionem declaratur.
Vrf

283,6 RITE

- 2 firme
Vrf

283,8 NISI FUERINT USU

- 3 auribus
PnLpl

283,8 EXERCITATIONE

- 4 animo
Lpl

283,9 ADORSI SUMUS

- 5 caepimus
Pc⁵

283,10 NON MOX AURIBUS

- 6 quia post rationem
Aut

283,10 MOX

- 7 in tantum
PnLpl

283,10 PROVECTORUM

- 8 sapientum
PnLpl
sapientiam *Pn*

283,11 CENSEATUR

- 9 diiudicetur
*Pe*⁵

283,12 QUOD VIDETUR ESSE PAULO DIFFICILIUS

- 10 praedictis
Vrf

283,13 UT

- 11 qualiter
Vrf

283,15 SIT DIATESSARON AB

- 12 ¹Propterea ab hoc spacio melius placuit incipere, quia in eo tota intentio praesentis conflictus versatur, ²s. agnitio semitonii et apotome et commatis, sive acutorum seu gravium, ³et quod de illis simul aggregatis efficiatur, utrum tonus, vel minus vel amplius tono.

Lpl

² agnitii *Lpl*

283,15 OPORTET IGITUR CIRCA AB ...

- 13 Figura sequens totum hoc aperit.
Aut

283,17 INTENDO IGITUR BC DIATESSARON. REMITTO RURSUS DIAPENTE CD.

- 14 In omnibus his nil aliud intendit, nisi per diatessaron et diapente modo citra, modo ultra ordinatis per differentiam eorum, quae est tonus, similiter modo supra, modo infra appositam, tonum semitonium, apotome, comma in spacio, quod est inter A et B, reperire, ut inventis ibi tonis et iterum semitoniis et apotome et commate super inventis ostendat. Tonus de quibus minoribus se constet consonantiis, i. semitoniis et ceteris, hoc autem ibi patefaciet, ubi dicit: *per consonantiam igitur sumpta sunt et c.*

Lpl

cf. 284,8

283,18 ERIT IGITUR TONUS BD.

- 15 per semitonium minus et apotome
BIP_n
- 16 quandoquidem tono differunt
Lpl

283,18 DIATESSARON ENIM CONSONANTIA A DIAPENTE CONSONANTIA TONO SUPERATUR

- 17 probatio, quod superatur tono
Vrf

283,19 ET

- 18 pro quia
Vrf

283,19 CB SPATIUM CD SPATIO

- 19 diatessaron a diapente
PnLpl
a) *om. Lpl*

283,19 CD SPATIO

- 20 ab
Q^l

283,20 BD SPATIO

- 21 in
Q^l
- 22 tono
Q^lSP_n

283,21 TONUS EST IGITUR DF

- 23 per duo semitonia
P_n
- 24 quandoquidem tono differunt
Lpl

283,22 SED ET BD TONUS ERAT

- 25 in praedictis consonantiis
Lpl

283,22 SEMITONIUM IGITUR MINUS EST AF

- 26 in gravi parte
B1Pn

283,23 QUOD SUBTRACTIS DUOBUS TONIS FD BD AB AB DIATESSARON SPATIO RELINQUITUR

- 27 causa, cur semitonium sit AF
Lpl

283,23 QUOD

- 28 semitonium [relinquitur]
CgPbPe⁵Rl
relinquitur] *add. Rl*

283,23 SUBTRACTIS DUOBUS TONIS

- 29 per duo semitonia minora et duobus apotome
B1Pn*

283,24 DIATESSARON

- 30 genitivus
Q²S

284,1 ERIT IGITUR AH TONUS

- 31 per semitonium et apotome
Pn

284,2 SED ERAT AF SEMITONIUM, ERIT IGITUR FH APOTOME.

- 32 tonus
Lpl

284,3 TONUS IGITUR EST HL.

- 33 per semitonium et apotome
Pn

284,5 SED ERAT TONUS DB

- 34 per apotome et semitonium
P_n

284,5 ERIT IGITUR LD APOTOME

- 35 et DH semitonium
M_m

284,8 PER CONSONANTIAM

- 36 in consonantia, s. diapente et diateseron
OQ²
- 37 in cantando
P_e⁵

284,10 TOTUMQUE MN MINUS EST QUAM DIAPENTE

- 38 in uno commate
OQ¹
in] *om. O*

284,11 CONSTAT

- 39a illud spatium ab N usque M
P_b
- 39b hoc spatium quod est inter NM
C_g
- 39c MN spacium
A_{ut}
- 40 diapente
P_nL_pl

284,12 EX DUOBUS IGITUR TONIS ET TRIBUS SEMITONIIS MINORIBUS

- 41a constat [MN]
C_gP_qR_l
MN] *add. R_l*
- 41b constat id ipsum spatium
M_m¹P_bV₂A_{ut}
id] *s. id V₂*

284,13 DUO SEMITONIA

- 42 minora
Cg

284,16 QUOD FACILLIME DILIGENS LECTOR INTELLEGET

- 43 In figura hoc poterit intelligere totum, si eam diligenter inspiciat.
Vrf

284,16 INTELLEGET

- 44 agnoscet
Kn

284,21 NON EST DIFUGIENDUM

- 45 lyptotes est, i. sine dilatione est ostendendum
Vrf

284,21 IDEM IPSUM

- 46 comma
PbV2

285,1 EST ENIM COMMA, QUOD ULTIMUM CONPREHENDERE POSSIT AUDITUS

- 47 Quid sit comma
B1

- 48 secundum Boetium; secundum Aristoxenum enim scisma minus erat, et potest audiri
Vrf

285,2 DICENDUMQUE

- 49 a me
Vrf

285,3 SINGILLATIM

- 50 per se
M4MaPbPiTpi

285,5 CONIUNGATUR

- 51 copuletur
Bi

285,5 AC PRIMUM HINC CONVENIENS SUMATUR INITIUM.

- 52 a semitonio, et quantis comatibus coniungatur
Aut
- 53 ab eo, quod sequitur, s. a superparticulari proportione
Vrf

LIB. III, CAP. 11

285,7 ARCHYTAE

- 1 Archytas principalis [interpretatur]
Q¹Pe⁵Wq
 Archita *Wq* principales *Q* interpretatur] *add. Pe*
cf. III,11,117

285,8 EIUSQUE

- 2 Architae
V2

285,9 SUPERPARTICULARIS PROPORTIO

- 3 ut sesquialtera vel sesquitercia vel alia
Aut

285,9 MEDIO

- 4 numero
Wi

285,10 PROPORTIONALITER

- 5 regulariter
Lpl

285,10 INTERPOSITO NUMERO

- 6 quia proportionalitas in tribus et in pluribus terminis constat
Pb
- 7 aliquo
Aut
- 8 et unum est
Aut

285,10 ID

- 9 s. quod non potest, s. in *e<qua scindi>*
Aut

285,11 POSTERIUS FIRMITER DEMONSTRABITUR

- 10a in IIII libro
Q²
cf. 303,19-304,19
- 10b in IIII capitulo IIII libri
S
- 10c in secundo capitulo libri IIII
B1McWi
ubi hoc signum inveneris add Mc
- 11 a me, Boecio
AutVrf
a me, s. Vrf

285,11 QUAM ENIM DEMONSTRATIONEM PONIT ARCHYTAS,
NIMIUM FLUXA EST.

- 12 ¹Ideo *nimis fluxa* est demonstratio Archite, quia in sesquialtera proporcione, ut inter II et III, non poterat invenire numerum, ²qui faceret equam proporcionem et ad inferiora, i. ad II, et ad superiora, i. ad III, quoniam non est nisi unum in medio; ³et unum in duo dividi non potest. ⁴Quia in his minimis terminis videbat hoc evenire, extendabat suam demonstracionem ultra modum, dicens in nulla proporcione numerus inveniri, qui medius ad duae equa scinderetur, ⁵quod falsum est, quoniam in multiplici proporcione fallit, et ideo *non est universaliter dicendum*. ⁶Multiplex proportio est ut II ad VIII, et in medio invenitur IIII, duplum ad inferiora, i. II, subduplum ad superiora, i. VIII.

Aut
⁴ scideretur *Aut*
⁴ *cf. III,11,16*
⁵ *cf. 286,18*

285,11 QUAM ENIM

- 13 quia illam
Aut

285,12 FLUXA

- 14 lubrica
Q¹

- 15 vana
MaPiTpi
- 16 ultra modum procedit
Aut

285,12 HAEC

- 17 demonstratio
PqAut

285,13 SIT, INQUIT, SUPERPARTICULARIS PROPORTIO A B

- 18 quasi tota integritas comparandi
Q²PqWq
- 19 ¹In hoc bene dicebat Architas, ut videas, in sesquialtera proportione. ²Ecce IIII ad VI in medio non potest esse numerus, qui habeat se in eadem proportione, in qua habent se IIII ad VI, s. in sesquialtera. ³Nam inter IIII et VI sunt II, qui alio modo se habent ad IIII, et alio modo ad VI. ⁴Sed *nimis fluze* dicebat, quia in multiplicibus dicebat illud idem evenire, quod falsum est. ⁵Quoniam VIII ad II quadruplus est, nam VIII quater continet II (i. VIII ad II est multiplex proportio) et in medio est IIII, qui equali proportione se habent ad II, s. in dupla, et ad VIII, i. in dupla.
Aut
1 Archita *Aut*

285,13 INQUIT

- 20 Architas
AutVrf
Archita *Aut*

285,13 SUPERPARTICULARIS PROPORTIO A B

- 21 in genere
PbV2

285,14 A B

- 22 in maioribus numeris
B1CgPnWiBwiLpl
- 23 ut IIII et VI [vel aliqui alii termini]
B1KnLaMkMmPb³Pc²PnPgWbWiAutBwiLplLryPtsVrf
ut] *om. KnLaMkMmPbPcPnPgWbWiBwiLplLryPtsVrf* et] *om. LaMk-*
MmPbPnWbAutLryVrf ad *Lpl* vel aliqui alii termini] *add. Aut*

285,14 SUMO IN EADEM PROPORTIONE MINIMOS

- 24 qui unitate a se distant
Q²Pe⁵PqWq
 quia *Pe* in unitate *Wq* a se] om. *Wq*

285,14 SUMO

- 25 autem
PiTpi

285,14 IN EADEM PROPORTIONE

- 26 superparticulari
Pe⁶WqVrf
 superparticulare *Pe* superparticula *Wq*

285,14 EADEM

- 27 simili
B1CgPnPqLpl

285,14 MINIMOS

- 28 numeros
CgPnWbAutLpl

285,14 C DE

- 29 II I III
PnWb

285,14 C E (pro C DE)

- 30 II [et] III
KnLaMmPb³Pe^tPnAutLryVrf
 et] add. *Pe* C E ut II III in marg. *Pn*

285,15 C DE

- 31 II I III
Pn

285,15 C E (pro C DE)

- 32 II III
LaPe^tAut
 II et III *Pe*

285,15 ET SUNT SUPERPARTICULARES

- 33 quia sunt subsuperparticulares C
BiMcPn
 superparticulare *Mc* C] om. *McPn*

285,16 DE NUMERUS

- 34 I III
Pn

285,16 E NUMERUS (pro DE NUMERUS)

- 35 ternarius
LaMaPbPe^tPiV2AutPtoTpi
 IIII (pro i. III?) *Pts*

285,16 C NUMERUM

- 36 binarium
LaMaPbPe^tPiPnV2AutPto
 III (pro i. II?) *Pts*

285,17 PARTE UNA SUA

- 37 sed non eadem
Q²
- 38 maioris
BiCgPnWiBwiLpl
- 39 tertia
MaPiPhitPti
 et tertia *Phit*
- 40 sui E
Aut
- 41 hoc est unitate
Vrf

285,17 EIUSQUE

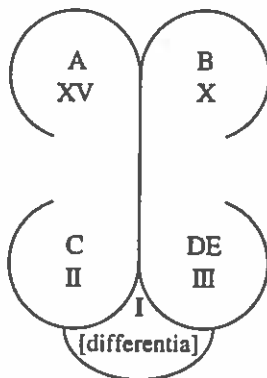
- 42 minoris
BiCgPnWiLpl
- 43 binarii media sui i. uno
MaPbPiV2Tpi
 i.] ab *V2*
- 44 i. C, una
Aut

285,17 SIT HAEC D

45a verbi gratia C E
 II III
 D
 I

Q²S
 verbi gratia] om. S

45b

KnLzMmPe⁶WbLlz

D] om. *LzMmWbLlz* II I III *Mm* II III *KnLzWbLlz* DE C] om. *Pe* C DE
KnLzMmWbLlz differentia] add. *Mm*
 cf. 304,16 (D3)

46 Illa pars, qua ternarius transcendit binarium, sit figurata in D.
MaPbV2

285,17 HAEC

47 pars
BICgPnAut
 instar textus *Cg*

285,17 D

48 unitas
LaPe^tPnPqWi²Aut
 I *LaPePnPq*

285,18 QUONIAM D NON ERIT NUMERUS, SED UNITAS

49 quia non convenit ei diffinicio numeri
Aut

285,18 QUONIAM

50 pro quia
Vrf

285,18 D

51 I
LaPnPq

285,18 UNITAS

52 quae non est numerus
Vrf

285,18 SI ENIM ...

53 Verba sunt Archite
Aut

54 secundum ipsum
Vrf

285,18 SI ENIM EST NUMERUS D

55 quod non est. [Haec tota sententia falsa est.]
MaPbPiPqRiV2
Haec - est] *add. Pq*

285,19 D

56 unitas
CgLaPe^tPnPq
I LaPePq

285,19 PARS EST EIUS

57 ternarii
MaPiV2Tpi

285,19 QUI EST E (pro QUI EST DE)

58 ternarius
LaMmPe^tPht

285,19 METITUR D NUMERUS D (pro DE) NUMERUM

59 in augmentum

Aut

60 Omnis numerus per se multiplicatus crescit in augmentum, quia si dico bis duo, i. IIII, si dicam bis ter, sunt VI, et sic in infinitum. Sed unitas, quoniam non est numerus, non habet hoc, ut videas: semel unus unum est, semel duo duo sunt, semel ter tres sunt, semel IIII quatuor sunt, et sic in infinitum.

*Aut*ter tres] ter ter *Aut*

61 quod falsum est

Aut

285,20 D NUMERUS

62 unitas

*CgLaMaPbPc^tPiPnV2Tpi**I LaPePn*

285,20 DE NUMERUM

63 I III

Pn

285,20 D NUMERUM (pro DE NUMERUM)

64 se ipsum

*CgMaPbPiV2Tpi*ipsam *CgPbV2*

65 I

LaPq

285,20 E NUMERUM

66 ternarium

*LaMaPbPc^tPiPnPqV2Tpi*II [ex III?] *Pe*

285,21 C

67 binarium

LaMaPbPc^tPiPnPqV2PhlTpi

285,21 UTRUMQUE IGITUR C ET E (pro DE) NUMEROS METIETUR D NUMERUS

- 68 in augmentum
Aut

285, 22 C ET E (pro C ET DE)

- 69 binarium ternarium
LaPbPePnV2Aut
II III PePnAut

285,22 D NUMERUS

- 70 unitas
LaPbPePnV2Aut
I LaPe gl. repet. V2

- 71 non
V2

285,22 METITUR D NUMERUS

- 72 et se
M4

285,23 QUOD EST IMPOSSIBILE

- 73 ut se metiatur
M4
- 74 quia non est numerus
MaPbPiV2Tpi
- 75 ut eadem proportionalitas sit in ambobus
Lpl
- 76 ut sit numerus unitas secundum ipsum
Vrf
- 77 ait Architas
Aut
Archita Aut

**285,23 QUI ENIM SUNT MINIMI IN EADEM PROPORTIONE
QUIBUSLIBET ALIIS NUMERIS**

78a verbi gratia, sesqualteri minimi, sesqualteris maioribus

B1CgPnLpl
sesqualteris] sesqualteras *Lpl*

78b ut sesqualteri aliis sesqualteris

WiBwi

79 in superparticulari

MaPbPiV2Tpi
in] *om. PiTpi*

285,23 MINIMI

80 numeri

V2

285,23 IN EADEM PROPORTIONE

81 II et III

Aut

285,23 EADEM

82 simili

B1CgPnPgLpl

285,24 ALIIS NUMERIS

83 eiusdem proportionis

Q²Pc⁵PqWq

285,24 HI PRIMI

84 minimi

B1CgPn

85 II et III

Aut

285,24 AD SE INVICEM SUNT

86 comparantur

Q²Pc⁵

285,25 ET SOLAM DIFFERENTIAM RETINENT UNITATEM

- 87 ut II ad III
B1CgPnLpl
 ad] et *CgPnLpl*

285,25 UNITAS IGITUR EST D.

- 88 figura indicat
Aut
 cf. 236,5 (C15)

285,26 D

- 89 I
LaPc^t

285,26 DE NUMERUS C NUMERUM UNITATE TRANSCENDIT

- 90 ut excedit ternarius binarium
B1CgPn

285,26 DE NUMERUS

- 91 I III
Pn
 D in *textu cancell.* I in *glossa cancell.* *Pn*

285,26 E NUMERUS (pro DE NUMERUS)

- 92 ternarius
LaPbPc^tV2

285,26 C NUMERUM

- 93 binarium
LaPbPc^tPnV2

285,27 QUOCIRCA NULLUS INCIDIT MEDIUS NUMERUS, QUI EAM PROPORTIONEM AEQUALITER SCINDAT.

- 94 ait Architas
Aut
 Archita *Aut*

- 95 ¹Verbi gratia, si unitas inter binarium ternariumque collocata fuerit, non scindit illam proportionem aequaliter, ²binarius enim duplus est unitati, ternarius triplus.

BcCgMaMcPbPcPiV2AutLryTpiVrf

1 Verbi gratia] non mea est *add. Aut si unitas] om. Bc binarium et ternarium Vrf intra Aut scindat Bc scindet MaPiTpiVrf scidit Mc aequaliter]* et qualiter *Mc*

2 unitati duplus est *Vrf ternarius vero est MaPi ternarius vero Tpi triplus est Bc*

95 Sed quia est hic, non ideo ubique sic esse credendum est.

Aut

97 quod dicit, quia unitas intercidit, non igitur numerus ab oppositis secundum Architam. Nos autem dicimus, quod est omnis numerus potestate.

Vrf

285,27 QUI EAM PROPORTIONEM AEQUALITER SCINDAT

98 in maioribus et minoribus

B! CgPnLpl

et] *vel CgPnLpl*

286,1 EAM PROPORTIONEM

99a superparticularem

MaPiTpi

99b sesquialteram et superparticularem

PbV2

286,1 QUO FIT, UT NEC INTER EOS, QUI EANDEM HIS PROPORTIONEM TENENT, MEDIUS POSSIT NUMERUS COLLOCARI, QUI EANDEM PROPORTIONEM AEQUALITER SCINDAT.

100 ait Architas

Aut

Archita Aut

101 Quia nullus numerus equaliter metitur se duosque numeros circa se, s. praecedentem atque subsequentem, quia subsequentem, ut minor, se, ut equalis, praecedentem vero nullo modo, quia neque ut minor (cum sit maior), neque ut equalis unitas vero istos equaliter.

Phl

286,1 QUO FIT

102 a causa

Aut

103 a simili

Vrf

286,1 UT NEC INTER EOS

104 maximos
MkMm

105 numeros
V2

106 VI et IIII
MaPiTpi

286,2 QUI EANDEM HIS PROPORTIONEM TENENT

107 sesquialteram vel sesquiterciam
B1CgPnLpl

108 sesquialteram et superparticularem
V2

109 superparticularem
Vrf

286,2 EANDEM

110 similem
B1CgPnAutLpl

286,2 HIS

111 cum [sesquialteris]
M4PbV2
sesquialteris] *add. V2*

112 in
Pn

113 minimis
MkMm

114 III et II
MaPiAutTpi
II III *Aut*

286,3 EANDEM

115 similem
CgLpl

286,7 ET

- 116 sciendum
Aut

286,7 ARCHYTAE

- 117 principalis interpretatur
B1 CgPn
principaliter *B1* Architas interpretatur principalis *Cg*
cf. III,11,1
- 118 musici
V2

286,9 MINIMI

- 119 duplices ut duo ad unum
MaPbPiV2Tpi
- 120 radices
Pe5
cf. 236,22
- 121 termini
Aut

**286,10 QUASI VERO NON ETIAM IN MULTIPLICI PROPORTIONE
MINIMI EANDEM UNITATIS DIFFERENTIAM SORTIANTUR**

- 122 reprehensio
B1PnLpl
- 123 Ita affirmat istud esse verum, ac si non inveniretur falsum esse, cum plures videamus numeros praeter eos, i. II et III, qui sunt radices numerorum, inter quos medius terminus scindit equaliter eadem proportionem.
Aut
- 124 Sicut I et II, qui sunt dupli, et tamen I est differentia. Secundum autem Architam non poterit medius collocari, cum non sit numerus secundum ipsum, quod penitus falsum est, et est hic reprehensio demonstrationis eius.
Vrf

286,11 MINIMI EANDEM UNITATIS DIFFERENTIAM SORTIANTUR

- 125 nam sortiuntur
B1Pn

286,11 MINIMI

- 126 numeri
Pc⁵V₂
- 127 habeant
MaPbPiV₂
- 128 adhibentur
V₂
hadhibentur *V₂*

286,12 CUM PLURES VIDEAMUS ESSE MULTIPLICES PRAETER EOS, QUI IN RADICIBUS COLLOCATI SUNT, INTER QUOS MEDIUS TERMINUS SCINDENS AEQUALITER EANDEM PROPORTIONEM POSSIT APTARI

- 129 ¹Ut in duplicibus, inter II et IIII et VIII, duo ad IIII duplus sunt, IIII ad VIII duplus; sunt VIII ad II quadruplus. ²Est igitur extremorum proportio quadrupla in duo aequa scissa.
Q²Pc⁵Pq*Wq
1 inter I et III *Pq* duo vero *Pc* duplus est *PcWq* IIII ad VIII duplus] et IIII ad VIII *Pc* sunt VIII] sed VIII *PcWq* quadruplus est *Wq*
2 extrema *Wq* i. quadrupla *PcWq* i. quadruplus *Pq* scissa est *Q*
- 130 ait Boecius
Aut

286,12 CUM PLURES VIDEAMUS ESSE MULTIPLICES PRAETER EOS

- 131 II IIII VIII
Pq

286,13 QUI IN RADICIBUS COLLOCATI SUNT

- 132 ut I ad II, II ad III, et c.
Aut
- 133 hoc est inter I et II
Vrf

286,15 ARITHMETICOS

- 134 libros
Q¹PqLpl

286,16 ADDENDUM VERO EST, ID ITA EVENIRE, UT ARCHYTTAS PUTAT, IN SOLA SUPERPARTICULARI PROPORZIONE

- 135 Haec erat Archite responsio, quod dicit, etsi contingat hoc idem in quadam multiplici, s. quod non possit dividi ut in radicibus, tamen non contingit in omni; sicut in omni superparticulari contingit, et ideo dicitur superparticularem non posse dividi, non autem multiplicem.

Vrf

286,17 IN SOLA SUPERPARTICULARI PROPORZIONE

- 136 generaliter

Vrf

286,18 NON AUTEM UNIVERSALITER EST DICENDUM

- 137a Quia ubicumque in primis radicibus unitas interfuerit, non possit deinceps in eadem proportione aliquis medius proportionaliter inveniri, qui eam in aequa dividat.

$Q^2Pq \cdot Wq$

Quod in primis radicibus ubicumque Wq proporcialiter Wq invenire $PqWq$ eam proportionem $PqWq$

- 137b Non est universaliter dicendum, quod ubicumque in radicibus unitas invenitur in differentia, in maioribus eiusdem proportionis nullus proportionaliter interveniat, qui eam proportionem dividat in aequa.

Pc^5

286,18 UNIVERSALITER

- 138 in multiplici

Vrf

cf. III,11,135

LIB. III, CAP. 12

286,20 IN EA

- 1 sub<auditur>: proportione est
 Q^2
- 2 [est] proportione
 $MaPbPiV^2Tpi$
est] *add.* $MaPiTpi$
- 3 sunt
 Vrf

286,21 LXXV AD LXXIII

- 4 sesquiseptuagesima quarta proportio
 PbV^2

286,22 LXXIII AD LXXIII

- 5 sesquiseptuagesima tertia
 Pb

286,23 PRIMUM

- 6 inprimis
 Pc^5

286,23 HI NUMERI

- 7 illi duo numeri, qui comma inter se continent
 $EiEn$
- 8 in quibus est comma, i. sextus tonus et diapason
 $MaPbV^2$

286,25 QUAM LXXV AD LXXIII

- 9 contineant
 V^2

286,25 LXXV AD LXXIII

- 10 Septuagesimus quintus numerus ad septuagesimum quartum
sesquiseptuagesimus quartus est.
 M_4
- 11 isti duo
 En

286,25 MINOREM QUAM LXXIIII AD LXXIII

- 12 proporcionem obtinent; in fine aparebit istius praecepti, cum hoc dicat.

Aut
cf. III,12,61

287,1 ID

- 13 quod dicimus

V₂

287,3 COMMATE

- 14 uno

V₂Aut

287,3 SIT IGITUR A

- 15 ut hoc videatur

Aut

- 16 Inspice ergo diligenter suppositam figuram et totum, quod dicitur hic, tibi manifestabit.

V_{rf}
cf. 288,3-8 (C16)

287,4 CCLXII.CXLIIII

- 17 Aspice retro in figura, in qua disposuit limites et tramites, ibi invenies hos numeros.

Aut
cf. 266,1-10 (B91)

287,4 AD EUM

- 18 ad numerum A

MaPiTpi

- 19 CCLXII.CXLIIII

Aut

287,5 DUPLICI

- 20 proportione

V₂

287,7 ET SIT $\overline{\text{DXXXI}}$ .CCCCXLI

- 21 C
Aut

287,7 QUAE OMNIA EX SECUNDI VOLUMINIS TONORUM DISPOSITIONE SUNT COLLIGENDA

- 22 quomodo VI toni superent diapason comate, et c.
Aut
cf. 266,1-10 (B31)
- 23 ubi disposuit figuram, in qua disposuit limites et tramites
Aut

287,7 QUAE

- 24 isti numeri
MaPbV2

287,9 AU FERRO IGITUR B NUMERUM DE NUMERO C, RELINQUITUR D IN $\overline{\text{VII}}$ .CLIII UNITATIBUS COLLOCATUS

- 25 Aufero numerum, qui signatur per B, a numero, qui signatur per C, et remanet numerus, qui signatur per D, i. $\overline{\text{VII}}$ .CLIII differentia, nam tantum est plus C quam B.
Aut

287,11 D NUMERUS

- 26 commatis
Pc⁵
- 27 $\overline{\text{VII}}$ .CLIII
Wi

287,12 UT SIT SEPTUAGESIMA TERTIA PARS B NUMERI

- 28 quod sunt $\overline{\text{VII}}$ .CLXXXII et septuagesima tertia pars duarum unitatum.
Mm
cf. III,12,31

287,12 SEPTUAGESIMA

- 29 a septuaginta dictum
Aut

287,12 B NUMERI

- 30 $\overline{\text{DXXIII.CCLXXXVIII}}$
Wi

287,13 EIUDEM SEPTUAGESIMA QUARTA

- 31 Que est $\overline{\text{VII.LXXXIII}}$ et septuagesima quarta $\text{LXXII}^{\text{arum}}$ unitatum
Mm
cf. III,12,28

287,13 EIUDEM

- 32 numeri diapason
Pe⁵
- 33 $\overline{\text{DXXIII.CCLXXXVIII}}$
Wi*
- 34 B numeri
Aul

287,14 NAM SI EUNDUM D NUMERUM, QUI EST $\overline{\text{VII.CLIII}}$ SEPTUAGIES TER MULTIPLICEM, FIT MIHI E NUMERUS IN $\overline{\text{DXXII.CLXVIII}}$ UNITATIBUS CONSTITUTUS

- 35 ¹ $\overline{\text{VII}}$ septuagies $\overline{\text{CCCCXC}}$; $\overline{\text{VII}}$ ter, $\overline{\text{XXI}}$;
²C septuagies, $\overline{\text{VII}}$; C ter, CCC;
³L septuagies, $\overline{\text{III.D}}$; L ter, CL;
⁴III septuagies, CCX; III ter, VIII;
⁵summa $\overline{\text{DXXII.CLXVIII}}$.
Ei*En*Mj²MhMkMmPe⁵Sh
¹ Septuagies VII $\overline{\text{CCCCXI Sh}}$ ter $\overline{\text{VII MjMhMkSh}}$ ter septem *Mm* $\overline{\text{XXXI}}$
Mj XXXI Sh
² septuagies C *MjMhMkMmSh* ter C *MjMhMkMmSh*
³ septuagies L *MjMhMkMmSh* ter L *MjMhMkMmSh*
⁴ septuagies III *MjMhMkMmSh* ter III *MjMhMkMmSh*
⁵ $\overline{\text{DXXXII.CLXVIII Pe}}$
ordo inversus in Mm

287,16 SI EUM SEPTUAGIES QUATER MULTIPLICEM, FIT F NUMERUS $\overline{\text{DXXVIII.CCCXXII}}$

- 36 ¹< $\overline{\text{VII}}$ septuagies $\overline{\text{CCCCXC}}$ >; $\overline{\text{VII}}$ quater $\overline{\text{XXVIII}}$;
²<C septuagies, $\overline{\text{VII}}$ >; C quater, CCC;
³<L septuagies, $\overline{\text{III.D}}$ >; L quater, CC;

⁴<III septuagies, CCX>; III quater, XII;

⁵summa $\overline{\text{DXXVIII}}.\overline{\text{CCCXXII}}$.

Ei*En*Mj²MhMkMmPe⁵Sh

1 quater VII *Mm*

2 quater C *MjMhMkMmSh* $\overline{\text{C}}$ quater $\overline{\text{CCCC}}$

3 quater L *MjMhMkMmSh*

4 quater III *MjMhMkMmSh* XII] X *Mm*

5 $\overline{\text{DXXVIII}}.\overline{\text{CCCXXII}}$ *MjMhMkSh*

287,16 EUM

37a D

V₂

37b eandem D

P_q

287,17 F NUMERUS

38 Sesquiseptuagesima quarta proportio

Ma

287,17 QUORUM

39 ex quibus E et F

Mh

E] B *Mh*

287,18 E

40 sesquiseptuagesima tertia proportio

Ma

287,18 QUI PER LXXIII AUCTIONEM EST

41 crevit in numerum $\overline{\text{DXXII}}.\overline{\text{CLXVIII}}$

Aut

$\overline{\text{DXXII}}.\overline{\text{CLXVIII}}$ *Aut*

287,18 MINOR EST B NUMERO

42 $\overline{\text{II}}.\overline{\text{CXVIII}}$

CgEiEnLzMaMj²MkMmRiWi

$\overline{\text{II}}.\overline{\text{CXVIII}}$ *Ma*

287,19 B NUMERO

43 in proportione

MaPiTpi

287,19 F AUTEM

- 44 numerus
Pe⁵

287,19 QUI PER LXXIII

- 45 auctus est
MaMhPbPe⁵PiR1V2AutTpiLpl
est] *om. Lpl*

287,19 MAIOR EST B NUMERO

- 46 $\bar{V}$ .XXXIII
EiEnLzMaMf²MhMkMmWi

287,20 EIUS

- 47 numeri
V2Aut

287,21 B MINOREM QUIDEM ESSE

- 48 uno comate
V2

287,21 SEPTUAGESIMAM TERTIAM

- 49 minorem dico
Aut

287,22 MAIOREM VERO QUAM SEPTUAGESIMAM QUARTAM

- 50 secundum supradictam rationem
MaPbV2
praedictam *Ma*

287,21 MAIOREM

- 51 partem dico
Aut

287,23 QUOCIRCA ET C NUMERUS B NUMERUM MINORE QUIDEM PARTE EIUS, QUOD EST B EUNDEM B SUPERAT QUAM SEPTUAGESIMA TERTIA, MAIORE VERO QUAM SEPTUAGESIMA QUARTA.

- 52 ¹quia septem milia centum LIII, in quo numero continetur comma, septuagies ter multiplicata, minus sunt quam DXXIII.CCLXXXVIII (qui numerus pertinet ad B), ²septuagies vero quater VII.CLIII multiplicata, maius sunt quam DXXIII.CCLXXXVIII (qui numeri similiter in B figurantur). ³Quapropter comma non ponitur in certo numero, sed inter septuagesimam tertiam partem et septuagesimam quartam cadit.

MaMcPbV2Lry

1 septem milia centum LIII] VII.CLVI *Mc* septem milia centum LVI *Lry*
DXXIII.CCLXXXVIII *Ma* DXXIII.CCLXXXVIII *Mc*

2 quater] *om.* *V2* maius sunt] sunt *rel. om.* *Mc* sunt plus *Lry* quam - figuratur] *om.* *Lry* qui numerus similiter in B figuratur *MaPb*

3 numeri *PbV2*

287,23 MINORE

- 53 parte
V2

287,24 EIUS

- 54 numeri
V2

287,24 EUNDEM B SUPERAT

- 55 C numerus
V2

287,24 QUAM SEPTUAGESIMA TERTIA

- 56 commate
MaPbPiV2Tpi

- 57 minore dico
Aut

287,25 MAIORE

- 58 eius parte est
V2

- 59 parte dico
Aut

287,25 QUAM SEPTUAGESIMA QUARTA

- 60 similiter [uno] commate
MaPbPiV2Tpi
 similiter] *om. PiTpi uno] add. V2*
cf. III,12,56

287,26 EIUS IGITUR, QUOD EST C PROPORTIO AD ID, QUOD EST B, MAIOR QUIDEM EST QUAM LXXV AD LXXIII MINOR VERO QUAM LXXIII AD LXXIII.

- 61 redit, ubi dixit: *maiolem obtinent proportionem hi numeri, qui coma continent, quam LXXV et c.*
Aut
cf. III,12,12

287,26 EIUS

- 62 numeri
Aut

287,27 MAIOR QUIDEM EST QUAM LXXV AD LXXIII, MINOR VERO QUAM LXXIII AD LXXIII

- 63 ea ratione, quod in maioribus minor et in minoribus maior proportio est
MaPbV2
 in minoribus - est] in minoribus proportionibus sit numerus maior *Ma*

287,28 IN PRIORE UNITAS SEPTUAGESIMA QUARTA EST MINORIS, IN POSTERIORE VERO EADEM UNITAS SEPTUAGESIMA TERTIA.

- 64 ¹Non absoluta, sed quantum potest proxima. ²Aliter: in LXXV sunt LXXIII et septuagesima quarta pars eorum, i. unitas, ³et in LXXIII sunt LXXIII et eorum septuagesima tertia pars, i. unitas.
Q²Pc⁵PqPrWq
 2 i.] est *PrWq*
 3 eorum] erum *Pr i.] est Pr*
- 65 hic est inspicienda figura
Vrf
cf. 288,2 (C16)

287,28 IN PRIORE

- 66 inter LXXV et LXXIII
MaPbPiV2Tpi
 inter] *om. MaPiTpi et] om. Pi ad Tpi*
- 67 LXXV
R1
cf. III,12,75
- 68 [hoc est] in F
Q²SPe⁵PrWq
 hoc est] *add. Pe in] om. S*
- 69 proportione
MmPbAutLryVrf
 proportionis *Pb*

287,28 UNITAS

- 70 comma, i. VIĪ.CLIII
Q²SPe⁵PrWq
 VIĪ.CLII *Wq*

288,1 MINORIS

- 71 dupli
Q²SPe⁵Pr
- 72 LXXIII
MaPi
- 73 summae
MmPcAutLryVrf

288,1 IN POSTERIORE

- 74 LXXIII et LXXIII [i. minore]
MaPbPiV2Tpi
 et] *om. Tpi i. minore] add. Ma*
- 75 LXXIII
R1
cf. III,12,67
- 76 proporcione
Aut

288,1 EADEM UNITAS

- 77 est
Aut

288,2 SEPTUAGESIMA TERTIA

- 78 pars est minoris eiusdem
 Q^2SPe^5PrWq
est] om. Pe minoris Pr
- 79 minoris
 $MmPcAutLryVrf$
minoris summe Aut

288,3 B $\overline{DXXIII.CCLXXXVIII}$ ... E $\overline{DXXII.CLXVIII}$ F
 $\overline{DXXVIII.CCCXXII}$ (C16)

- 80 differentia minor, $\overline{II.CXVIII}$; differentia maior, $\overline{V.XXXIII}$
 $LzWb$

288,9 IDEM ALITER EXPLICANDUM ...

- 81 De proporcione commatis
 Pe^5
- 82 maiorem proportionem esse in numeris continentibus coma, quam in LXXV et LXXIII
 Aut
- 83 ¹Haec igitur speculatio in istis capitulis, i. XII et XIII, hoc demonstrare contendit, quod in maioribus numeris minor quantitas est proportionis. ²In VI et III numeris, si eorum differentia (i. binarius) utrisque apponatur, fiunt VIII et VI. ³Sed quatuor et VI sesquialteram obtinent proportionem, VIII vero et VI sesquiterciam. ⁴Idem fit, si eorum differentia auferatur, minorati in proportionibus crescunt. ⁵Hoc quoque observare debes et in maioribus inter se comparatis, et hoc est, quod dicit maiorem proportionem esse inter LXXIII et LXXIII quam inter LXXIII et LXXV, quia licet unitas sit utrorumque differentia. ⁶Sed si dici potest, maior est unitas, quae LXXIII pars est, quam quae septuagesima quarta numeratur. ⁷Decies novies XIII fiunt CCXLVII; semis vero si addatur, i. XIII dimidius, quod sunt VI et semis unitatis, fiunt CCLIII et unum dimidium.

Mm

1 capitul] capitul Mm XII et XIII] XI et XII Mm

6 quam quae] quam qui *Mm*

7 *cf.* 291-92

- 84 ¹Demonstratio talis est, qua probat proportionem commatis maiorem esse quam LXXVe ad LXXIII^{or}. ²Sumatur, inquit, differentia numerorum illorum, inter quos est comma, et sunt VII.CLIII. ³Haec igitur differentia septuagies quinquies ducta facit numerum maiorem, quam sit DXXXI.CCCCXLI; ⁴iterum eadem differentia septuagies quater ducta facit maiorem numerum, quam sit DXXIII.CCLXXXVIII, inter quos est comma. ⁵Igitur in minori proportione est comma, quam sit inter LXXVe et LXXIII^{or}; est enim in minoribus numeris. ⁶Quod inde patet, quia si esset in eadem proportione, igitur differentia ipsorum numerorum, inter quos est coma, septuagies quinquies multiplicata et septuagies quater, faceret illos eosdem numeros, inter quos est coma, nec maiores nec minores. ⁷Nunc autem facit maiores. Unde constat, quod comma est in maiore proportione, quia est in minoribus numeris; in minoribus autem semper est maior proportio et in maioribus minor.

Vrf

288,9 EXPLICANDUM

- 85 expediendum

V2

288,9 PRAESUMPTO

- 86 praedicto

*Pc*⁵

- 87 praemisso

Vrf

- 88 quasi praeviso; hoc s. *quod si cui et c.*

Aut

cf. 288,9-10

288,10 NUMERORUM

- 89 terminorum

Aut

288,10 AEQUALITER AUGEATUR

- 90 si
Pc⁵
- 91 totum exponet
Aut
- 92 augendo addatur
Vrf

288,11 EOS

- 93 numeros
Pc⁵Aut

288,11 QUI POST ADDITIONEM FIUNT

- 94 ut ipse exponet
Aut

288,11 ADDITIONEM

- 95 auctionem
V2

288,13 UT SEX ET QUATTUOR

- 96 exponet
Aut

288,14 UTRISQUE

- 97 VI et III^{or}
V2

288,14 DIFFERENTIA SUA

- 98 propria
V2

288,15 FIENT VIII ET VI

- 99 sesquitercia
V2

288,15 SED INTER VI ET IIII

100 sesquialtera
V₂

288,20 ET SIT A

101 hic numerus
PbV₂

288,20 SIT

102 significet
V_{rf}

288,20 SIT ETIAM B DXXIII.CCLXXXVIII

103 † a ceteris, istos numeros †
V_{rf}

288,21 HORUM DIFFERENTIA SIT C

104 littera adnotata
PbV₂

288,21 SIT

105 significet
V_{rf}

288,21 C¹

106 ce
M_m
cf. III,12,108; III,12,115

288,21 C IGITUR NUMERUS MAIOREM NUMERUM, QUI EST A SEPTUAGIES QUINQUES METIATUR.

107 ut dicamus, septuagies quinques VII.CLIII
Aut
VII.LIII Aut

288,21 C²

108 ce
M_m
cf. III,12,106; III,12,115

288,22 A SEPTUAGIES QUINQUIES

- 109 ductus
Aut Vrf

288,23 METIATUR

- 110 trutinet
Aut
- 111 multiplicet; quot enim vices multiplicat, tot metitur illum
Mm¹PbV2AutLryVrf
multiplicet] *om. MmAutLryVrf* vices *Mm* metiatur *Mm*

288,23 SI ERGO C NUMERUM SEPUAGIES QUINQUIES MULTIPLICEM, FIET MIHI D NUMERUS, QUI EST $\overline{\text{DXXXVI}}$. $\overline{\text{CCCCLXXV}}$

- 112 ¹< $\overline{\text{VII}}$ septuagies $\overline{\text{CCCCXC}}$ >; $\overline{\text{VII}}$ quinquies $\overline{\text{XXXV}}$;
²<C septuagies, $\overline{\text{VII}}$ >; C quinquies, D;
³<L septuagies, $\overline{\text{III.D}}$ >; L quinquies, CCL;
⁴<III septuagies, $\overline{\text{CCX}}$ >; III quinquies, XV;
EiMf²MhMkMm
1 Quinquies VII *Mm*
2 quinquies C *MfMhMkMm*
3 quinquies L *MfMhMkMm*
4 quinquies III *MfMhMkMm*
cf. III,12, 35-36.

288,25 IGITUR D NUMERUS EUM, QUI EST A, NUMERO EO, QUI EST E, ANTECEDIT, ID EST $\overline{\text{V.XXXIII}}$. RURSUS C NUMERUS EUM, QUI EST B, METIATUR SEPTUAGIES QUATER, MULTIPLICETURQUE. FIET IGITUR NUMERUS F $\overline{\text{DXXVIII.CCCXXII}}$, QUI F EO, QUI EST B, MAIOR EST EODEM E NUMERO, QUI EST $\overline{\text{V.XXXIII}}$.

- 113 Si iungam $\overline{\text{V.XXXIII}}$, quod est E, $\overline{\text{DXXXI.CCCCXLI}}$, qui sunt A, tunc fit $\overline{\text{DXXXVI.CCCCLXXV}}$, quod est D. Si vero $\overline{\text{V.XXXIII}}$ $\overline{\text{DXXVIII.CCLXXXVIII}}$ addo, tunc est totius summae $\overline{\text{DXXVIII.CCCXXII}}$, qui sunt F.
Mm

288,25 IGITUR D NUMERUS EUM, QUI EST A, NUMERO EO, QUI EST E, ANTECEDIT, ID EST $\overline{\text{V.XXXIII}}$

- 114 D maior numerus est quam A numero E, i. $\overline{\text{V.XXXIII}}$.
Aut

288,25 D

- 115 de
Mm
cf. III,12,106; III,12,108

288,25 EUM

- 116 numerum
Mm
- 117 priorem
Vrf

288,26 EO

- 118 per eum
Pe⁵

288,26 QUI EST E

- 119 quem significet E
Vrf

288,26 ANTECEDIT

- 120 supervadit
V2
- 121 superat
Vrf
- 122 differentia
Vrf

288,27 EUM

- 123 minorem
Vrf

288,27 QUI EST B

- 124 numerus
V2

289,1 MULTIPLICETURQUE

- 125 C
Aut

289,1 NUMERUS F

126 per multiplicacionem C, qui erit F, i. DXXVIII.CCCXXII.

Aut
DXXVIII.CCCXXII *Aut*

289,2 EO

127 numero
V2

289,2 EODEM

128 ipso
V2

289,3 D NUMERUS EUM, QUI EST A, TRANSCENDIT E NUMERO

129 Maior est F de tanto, quantum est E, i. numerus ille, qui intelligitur per E.

Aut

289,6 FIET D

130 numerus, qui signatur per D
Aut

289,7 FIET F

131 numerus, qui notatur per F
Aut
per D *Aut*

289,8 AUCTUS EST

132 crevit
PnAut

289,9 C

133 numero
V2

289,10 OBTINENT IGITUR INTER SE PROPORTIONEM D ATQUE F, QUAM HABENT LXXV AD LXIII.

134 Nam LXXV continet LXXIII et septuagesimam quartam eius partem, i. unitatem.

Aut

135 ad se collati, quia quociens duo numeri multiplicant tertium, illi numeri, qui ex illa multiplicatione conficiuntur, in eadem sunt proportione, in qua illi multiplicantes.

Aut

136 quia si addatur aliquis numerus aliquibus, erunt in eadem proportione facta additione, in qua erant ante additionem.

Vrf

289,10 OBTINENT IGITUR INTER SE PROPORTIONEM D ATQUE F

137 LXX^{am}III^{am} partem

Pc⁵

289,10 PROPORTIONEM

138 illam

PcV2Vrf

289,12 A ET B

139 comma continent

V2

289,12 EIS

140 A atque B

Aut

289,12 MAIOREM IGITUR NECESSE EST PROPORTIONEM CONTINERI INTER A ATQUE B QUAM INTER D ATQUE F.

141 hic est figura, quae sequitur, inspicienda

Vrf

cf. 289,22-27 (C17)

289,13 A ATQUE B

- 142a in minoribus numeris
PbV2
- 142b qui minores sunt numero
PnLpl
qui inmemores *Lpl*

289,14 D ATQUE F

- 143a maioribus [numeris]
PbV2
numeris] *add. V2*
- 143b [quam inter illos,] qui plures sunt numero
PnLpl
quam inter illos] *add. Lpl*

289,15 MINOR IGITUR PROPORTIO EST INTER D ATQUE F QUAM INTER A ATQUE B.

- 144 quia in maioribus numeris minor est proportio, in minoribus maior
Vrf
cf. 289,22-27 (C17)

289,19 LXXV

- 145 acceptum loco D
Aut

289,19 LXXIII

- 146 acceptum loco F
Aut

290,2 QUAM EAM

- 147 proporcionem
Aut

290,3 NUNC OSTENDENDUM EST, QUEMADMODUM MINOREM INTER SE PROPORTIONEM CONTINEANT NUMERI SPATIUM COMMATIS CONTINENTES QUAM LXXIII AD LXXIII COMPARATI

- 148 Quod est dicendum, quod DXXXI.CCCCXLI ad DXXIII.CCLXXXVIII neque habet se in sesquiseptuagesima quarta, ut LXXV ad LXXIII, neque in sexquiseptuagesima tertia, ut LXXIII ad LXXIII, sed potius cadit inter utrumque.
Aut

290,7 QUID SECUNDO VOLUMINE DIXERIMUS, CUM DE MENSURA DIFFERENTIAE LOQUEBAMUR

- 149 in VIII capitulo libri II
Q¹S

290,7 QUID

- 150 illud
Vrf

290,9 SI ENIM EX QUALIBET PROPORTIONE DIFFERENTIAM EORUM NUMERORUM ...

- 151 Differentia causa proporcionis: sine differentia non est proporcio.
Pe⁵
- 152 hoc s. diximus
Vrf
cf. 239,2-26

290,10 EAM

- 153 proportionem
Lz
- 154 differentiam
Aut

290,10 HI, QUI RELINQUITUR

- 155 ablata differentia
Aut

290,10 HI

- 156a minores numeri
Vz
- 156b numeri
Aut

290,11 HIS

- 157 in
Aut

290,12 QUI

- 158 numeri
Aut

290,12 SINT ENIM VIII ET VI ...

- 159 quod dicit verbi gratia
Vrf

290,14 SED IN SUPERIORIBUS SESQUITERTIA, IN HAC SESQUALTERA PROPORATIO CONTINETUR. MAIOR VERO EST SESQUALTERA PROPORATIO SESQUITERTIA PROPORATIONE.

- 160 ¹Haec demonstratio patet ex priori per contrarium, quae talis est: si differentia numerorum, inter quos est coma, multiplicetur septuagies quater et septuagies ter, fient numeri minores illis, inter quos est coma. ²Igitur coma est minori proportionem quam septuaginta quatuor ad septuaginta tres, quia in maioribus numeris est minor et in minoribus maior.
Vrf
2 quam septuaginta] quam sestuaginta *Vrf*

290,14 SUPERIORIBUS

- 161 in VIII et VI
PbV2Aut
- 162 in primis numeris
Vrf

290,14 IN HAC SESQUALTERA

- 163 VI et III^{or}
V2
- 164 proportione
Aut

290,17 A ATQUE B

- 165a DXXXI.CCCCXLI DXXIII.CCLXXXVIII
M4PbV2
CCCCCXXXI.CCCCXLI *M4* VXXXI.CCCCXLI *V2*

- 165b numeri DXXXI.CCCCXLI, DXXIII.CCLXXXVIII
Pq
DXXXI.CCCLI *Pq* DXXIII.CLCCLXXX *Pq*

290,17 QUI SUNT SUPERIUS DESCRIPTI

- 166 numeri, inter quos est coma
Vrf

290,17 QUORUMQUE DIFFERENTIA

- 167 sit
Pn
- 168 in sequenti lineari figura patebit, vel aliam aspice figuram, sed non bene constat secundum quodlibet exponit
Aut
patebit hoc signo] *Aut repet. 289,21-28 (C17) Aut*

290,18 C¹

- 169 [est] VII.CLIII
M4PbPqV2Vrf
est] *add. PqV2*

290,18 DIFFERENTIAM C NUMERI

- 170 comma
PbV2
- 171 VII.CLIII
Pq

290,20 QUI

- 172 numerus F
M4PbV2

290,20 A

- 173 numero, quem significat A
Vrf

290,20 VINCITUR NUMERO G

- 174 minor est quam A
Vrf

290,20 VINCITUR

- 175 A
M4PbV2

290,23 VINCITUR

176 B
Vrf

290,23 $\bar{\text{II}}$ .CXVIII

177 hoc est
Vrf

290,24 NUMERIS

178 istis
Vrf

290,27 PROPORTIONEM

179 maiorem
PbV2

290,28 HI (*pro HIS*) ENIM MULTIPLICATO C EFFECTI SUNT.

180 [numeri, i.] F et K
CgM4PbV2Aut
numeri, i.] *add.* Cg   atque Cg

181 C septuagies quater multiplicato factum est F; similiter C septuagies ter complicatus facit K.
McPn
C s. i. Pn factum est F] C F Pn ter] *om.* Pn fecit Pn

290,28 C

182 numero
Cg

290,29 A ATQUE B

183 qui habent maiores numeros
PbV2

291,1 EANDEM COMMATIS PROPORTIONEM MAIOREM ESSE

184 LXXIII ad LXXIII
PbV2

291,2 MONSTRATI SUNT IGITUR NUMERI

- 186 Hic inspicere figuram, quae subiacet.
Vrf
cf. 291,7-12 (C18)

291,3 NUMERI, QUI COMMA CONTINENT

- 185 A et B
PbV2

291,7 C VII.CLIII (C18)

- 187 differentia
Lz

LIB. III, CAP. 13

291,13 QUOD SEMITONIUM MINUS MAIUS QUIDEM SIT QUAM ...

- 1 quia in maioribus numeris minor est proportio

PbV2

291,15 QUOD SI AD SEMITONIUM MINUS TALIS SPECULATIO
CONVERTATUR ...

- 2a qualis fuit in proportione commatis

Pe5

- 2b qualis est in comate

Aut

- 3 ¹Inter CCXXXIII et CCXLVII sesquioctava decima proportio est, quia differentia eorum, quae est XIII, in minori est octies et decies et in maiore novies et decies. ²Quibus si addideris medietatem differentiae (quae est XIII), i. VI et medium unitatis, fiunt numeri CCXL semis et CCLIII semis, inter quos est proportio sesquioctava decima semis.

³His adde II et semis, efficies CCXLIII et CCLVI, qui semitonii retinent proportionem, VIII s. unitatibus maiores quam illi, qui retinebant sesquioctavam decimam proportionem. ⁴Et ideo minoris proportionis sint quam sesquioctava decima vel sesquioctava decima semis.

⁵His si addideris IIII, fient CCXLVII et CCLX, inter quos est sesquinona decima proportio, qua musici semitonii proportio maior est.

PeHwg

1 et in maiore novies et decies] *om. Pe*

2 CCLIII] 233 *Hwg*

3 sesquioctava decimam *Hwg* inter quos est] inter quos *Hwg*

3-4 spectat ad 291,15-292,14

5 spectat ad 292,15-293,9

- 4 Eadem via priusquam probavit de comate, probat de semitonio minore: primum, quod semitonium minus est in minori proportione quam XVIII et semis ad XVIII et semis, ostendit, quod diligens lector facile ex supradictis conciet.

Vrf

- 5 Demonstratio est talis: similis superioribus, differentia numerorum, inter quos est semitonium, s. XIII, decies novies et semis ducta, et iterum decies octies et semis, facit duos maiores numeros quam

sint illi, inter quos est semitonium. Igitur semitonium est in minori
 proportione quam XVIII et semis et XVIII et semis. Et dictum
 est quare, quia in maioribus numeris> mi<nor> pro<portio> et c.
Vrf

291,16 EIUS

- 6 semitonii minoris
Aut

291,17 SIT

- 7 significet
Vrf

291,18 HORUM DIFFERENTIA

- 8 sit
PnAut

291,18 HORUM

- 9 A et B
V2

291,18 C

- 10 litera
V2

291,20 XVIII S AD XVIII S

- 11 Nota semis superfluere.
Lry

291,20 S

- 12 dimidium
S

291,20 METIATUR ENIM C ID, QUOD EST A, DECIES NOVIES
 SEMIS, ID EST MULTIPLICETUR C DECIES NOVIES SEMIS,
 FIUNT CCLIII S

- 13a tredecies XVIII, CCXLVII tredecies semis, VI et dimidium
Ei*EnLzMj²MhMmMkPe⁵ShWbLlz

- 13b tredecies decus novies et tredecies semis sunt CCLIII <S>.
BcMcPbV2AutLryVrf
 decus] om. *McAutLryVrf* decem et *Bc* et] om. *Mc* VI semis *Bc* CCCCLIII
Vrf

291,20 METIATUR ENIM C ID, QUOD EST A, DECIES NOVIES SEMIS

- 14 quotiens possit habere XIII ipse maior, i. A
EiEnLzWbLlz

291,20 C

- 15 XIII
LaM4PbPe⁵V2Aut

291,20 METIATUR ENIM C ID, QUOD EST A, DECIES NOVIES SEMIS

- 16 multiplicetur C decies novies semis
QSBiKnLaLzMaOIPePnWbWiWnBwiEwnLlz
instar textus QSBiKnLaLzMaOIPePnWbWiWnBwiEwnLlz
gl. cancell. La
cf. III,13,30

291,22 SEMIS

- 17 medietas unitatis
Aut
- 18 VI et medietas unitatis
LaPe⁵
medium La
gl. cancell. La

291,22 QUOD SIT D

- 19 CCLIII 5
Aut

291,22 QUI SCILICET COMPARATUS AD A EODEM A DUOBUS SEMISQUE TRANSCENDITUR

- 20 Numerum ducentorum quinquaginta trium et semis transcendit A duobus et semis, i. CCLVI, qui figurantur in A.
McPbV2AutLryVrf
Numerus *Aut* duobus] i. duabus unitatibus *add. Vrf* in A] vel potius tribus sed s. duabus et tribus *add. Vrf*

291,22 QUI

- 21 D
PnV2Aut

291,23 EODEM

- 22 ab
Vrf

291,23 SEMISQUE

- 23 medietate duorum
Wi

291,24 TRANSCENDITUR

- 24 in proportione maiori
PbV2

291,24 SITQUE HAEC DIFFERENTIA F

- 25 duo et semis
Aut

291,24 II S

- 26 a D
Vrf

292,1 RURSUS EADEM C DIFFERENTIA B NUMERUM METIATUR OCTIES DECIES SEMIS ID EST MULTIPLICETUR OCTIES DECIES SEMIS, FIENT CCXL S , QUOD EST E.

- 27 tredecies XVIII, CCXXXIII; tredecies semis, VI S
EiEnLzMj²MhMkMmPe⁵ShWbLlz
CCXXXIII MjMkMmPeSh rel. eras. Mm VI et dimidium MjMhMkSh

292,1 C

- 28 XIII
LaPe⁵Aut

292,1 EADEM C DIFFERENTIA B NUMERUM METIATUR OCTIES DECIES SEMIS

- 29 tredecies octies <decies> semis
V2

292,1 METIATUR OCTIES DECIES SEMIS

- 30 multiplicetur octies decies semis
QBiEnKnLzMaMbMfOIPiPnPgWbWiWnBwiEwnLplLlz
 glosa est] *add. En*
instar textus QBiEnKnLzMaMbMfOIPiPnPgWbWiWnBwiEwnLplLlz
gl. cancell. KnMaMbMf
cf. III,13,16

292,1 METIATUR

- 31 multiplicet
PbV2

292,2 SEMIS

- 32 [si addatur] VI et medietas unitatis [i. 5]
KnLaPe⁵
 si addatur] *add. Kn medietas] dimidium La i. 5] add. Kn*
gl. cancell. La
cf. III,13,18

292,3 QUOD SIT E

- 33 CCXL 5
Aut

292,4 ID EST DUOBUS SEMIS

- 34 in numero
PbV2

292,5 F

- 35 duobus et semis
V2Aut
 duo *Aut et] om. V2*

292,6 SUBTRACTO IGITUR F AB EO, QUOD EST A ATQUE B

- 36 *ab eo subtracto quod est <A atque> B, i. ab illis duobus numeris*
primis subtracta differentia communi, i. duo et semis
Vrf

292,6 F

- 37 duobus et semis
PbV2Aut
 duo *Aut*

292,7 D ATQUE E

- 38 simplices
MmPbV2Vrf

292,7 MAIOREM IGITUR TENENT PROPORTIONEM INTER SE D
ATQUE E QUAM A ATQUE B

- 39 antequam subtrahantur ab eis duo et semis
Mm¹PbV2AutVrf
subtrahatur AutVrf

292,10 A IGITUR AD B ...

- 40 † si non est proportio †
Pe

292,15 VIDETUR TAMEN EADEM PROPORTIO CCLVI AD
CCXLIII MAIOR ESSE AB EA, QUAM CONTINENT XX ET
XVIII.

- 41 ¹CCLVI habet CCXLIII in se et eius plus quam nonam decimam partem, ²quia, si computes decem et novem vicibus XIII, habet plus [quam] CCXLIII^{bus} quatuor, ³et ipsis quatuor superatur, quod ad plenam nonae decimae partis computationem non cohercetur. ⁴In maioribus vero numeris, i. CCLX et CCXLVII, ipsa tantummodo proportio fixe custoditur, ⁵quia maior habet minorem in se et eius nonam decimam partem, quae pars est XIII.

EiEnLzMf²MhMkMmPe⁵ShWb*Llz

1 CCXLVI *EiEnMmPe* CCXLVII *MfMhMkSh* habet] item *Sh* CCXLIII
Mh

2 habes *Pe* habebit *Llz* quam] *add. Pe*

3 superat *Ei* partis] *om. LzWbLlz* cohercetur] coheretur *LzMmLlz* coheret
MfMhMkPeSh

4 CCXL *Llz* CCXLVII] CCLXVII *MfSh*

5 eius] *om. MfMhMkMmPeSh* est] *om. LzWbLlz*

- 42 ¹Decies decem C sunt; novies decem nonaginta; sive ter decem XXX fient; novies tria sive ter novem XXVII componunt.
²Haec ergo collocata sunt CCXLVII, quae novem minus sunt a CCLVI, qui novenarius est XVIII semis. ³Tolle a senario, qui appositus CCL, semissem, i. tria, fiunt CCLIII.
⁴Simili modo multiplicata differentia, quae est XIII, per X et octo, CCXXXIII reddit, ⁵qui iterum a CCXLIII in novem minus sunt (sed novem adiunctis fiunt CCXLIII). ⁶De his aufer ternarium, qui est semis senarii, fiunt CCXL.

WiBwi

1 sive ter decem XXX fient] ter X treginta *Bwi* 2 semis] sonus *WiBwi*
4 X et octo] X et novem s *WiBwi*

- 43 Hic iterum probat, quod semitonium minus est in minori proportione quam sint XX ad X et VIII eadem prorsus via, qua probavit cetera. Ideoque tota littera per se patet.

Vrf

292,15 PROPORTIO CCLVI AD CCXLIII MAIOR ESSE AB EA, QUAM CONTINENT XX ET XVIII

- 44 quia in minoribus maior proportio

PbV2

292,16 AB EA

- 45 proportione

Aut

292,17 A. B. C.

- 46 A et B notae sunt numerorum, inter quos est semitonium minus. C autem est nota differentie ipsorum, quae est XIII.

Vrf

notae] nota *Vrf*

292,17 IDEM

- 47 numeri

Aut

292,17 METIATUR IGITUR C DIFFERENTIA A TERMINUM VICIES

- 48 per XX multiplicata XIII

O

292,18 C

- 49 XIII

M4PbPe5V2Aut

292,18 A

- 50 CCLVI

PbV2

292,19 QUI

51 CCLX
M4PbV2Aut

52 D
Aut

292,19 A

53 CCLVI
PbV2

292,19 EUNDEM QUATERNARIO TRANSCENDUNT

54 Quatuor unitatibus est plus D quam A.
Aut

292,19 EUNDEM

55 A
PbV2Aut

292,20 HIC SIT F.

56 quaternarius
V2

292,20 IDEM C

57 XIII
PbV2

58 differentia inter A et B
Pc⁵

59 ducentorum LX^{ta} et ducentorum XLVII XIII^{cim} sunt differentia
V2

292,21 B

60 CCXLIII
PbV2

292,22 QUI

61 CCXLVII
PbV2

62 E
Aut

292,22 B

63 CCXLIII
PbV2

292,22 EODEM F

64 quaternario
MmPbPcV2AutLryVrf

292,22 TRANSCENDUNT

65 B
Cg

292,23 EODEM F

66 quaternario
V2Aut

292,24 ADIECTO IGITUR F

67 apposito quaternario
PbPcV2AutLryVrf

292,26 A ATQUE B

68 semitonium minus
Pc5

69 primum, cum sunt in sua natura, antequam addatur quaternarius,
eorum differentia
McPbPcV2LryVrf
differentia quaternario *Vrf*

292,26 A

70 CCLVI
PbV2

292,26 B

- 71 CCXLIII
PbV2

292,27 D ATQUE E¹

- 72 cum differentia, quaternario
PbV2

292,27 D²

- 73 CCLX
PbV2

292,27 E²

- 74 CXLVII
PbV2

292,28 MULTIPLICATUS

- 75 C
Aut

292,28 C NUMERUS EFFICIT

- 76 numerum D et E
V2

292,28 C

- 77 XIII
PbV2

293,1 A

- 78 CCLVI
PbV2

293,1 B

- 79 CCXLIII
PbV2

293,1 QUI SCILICET SEMITONIUM CONTINENT

- 80 quae XIII habent differentiam
Q²Pq
 XIII inter differentiam *Pq*

293,1 SEMITONIUM

- 81 minus
P_e⁵

293,2 EA

- 82 proportio
Q²PbPqV₂

293,2 XX

- 83 XX optinent locum D.
Aut

293,2 XVIII

- 84 XVIII optinent locum E.
Aut

293,7 NUNC IDEM MINUS SEMITONIUM COMMATI COMPARAMUS

- 85 Ostendamus, quot commata contineat minus semitonium.
Vrf

293,8 QUOD EST ULTIMUM AUDITUI SUBIACENS ULTIMAQUE PROPORTIO

- 86 Nichil extremum invenitur subiacere auditui quam coma; adest hic quid est.
Aut
adest hic lectio incerta Aut

293,8 QUOD EST ULTIMUM

- 87 coma
Pq
- 88 Nota: ultimum
McAutVrf

293,9 ULTIMAQUE

- 89 Nota: ultima proportio
Pc

LIB. III, CAP. 14

293,13 SEMITONIUM MINUS MAIUS QUIDEM ESSE COMMATIBUS
TRIBUS, MINUS VERO QUATTUOR

- 1 in sequenti solvetur
Aut

293,14 QUATTUOR

- 2 commatibus
PbVz

293,14 SINT TRES NUMERI ITA DISPOSITI, UT INTER SE PROPOR-
TIONEM CONTINEANT DIAPASON ET EAM, QVAE DICITUR
SEX TONORUM.

- 3 in XXXI° capitulo II libri
Q²
XXX° Q
cf. 266,1-10 (B31)

293,15 UT INTER SE PROPORTIONEM CONTINEANT DIAPASON
ET EAM, QVAE DICITUR SEX TONORUM

- 4 ad unum numerum diapason proportionem, ad tertium sex tono-
rum
McPbVzAutLry

293,16 SIT ENIM A CCLXII.CXLIII

- 5 sextus octuplus
Pe⁵
sextus] octavus *Pe*

293,16 SIT ENIM A CCLXII.CXLIII. INTENDANTUR IGITUR AD
B QUIDEM QUINQUE TONI CONTINUI ...

- 6 ¹A CCLXII.CXLIII si omnes tonos computare vis usque ad VI tonos, qui sunt DXXXI.CCCCXLI, hoc modo reperies. ²Sume octavam partem de CCLXII.CXLIII, quae est XXXII.DCCLXVIII, et hunc numerum adde cum eis, quorum octava est, erunt CCXCIII.DCCCCXII. Ecce primus tonus. ³Item sume octavam de CCXCIII.DCCCCXII, quae est XXXVI.DCCCLXIII, et adde hos cum CCXCIII.DCCCCXII, fiunt CCCXXI.DCCLXXVI.

Ecce secundus tonus. ⁴Item sume octavam ex his, quae est XLI.CCCCLXXII, et adice cum eis, fiet CCCLXXXIII.CCXLVIII. Ecce tertius tonus. ⁵Item huius octavam quoque sume, quae est XLVI.DCLVI, et adice cum eis, fiet CCCCVIII.DCCCIII. Ecce quartus tonus. ⁶Iste est inter E atque B remissus. ⁷Item ex hoc sume octavam, quae est LII.CCCCLXXXVIII, et cum ipso, cuius octava est, adice, erunt CCCCLXXII.CCCXCII. Ecce quintus tonus. ⁸Item sume octavam horum, quae est LVIII.XLVIII, et adde cum eis, fiunt DXXXI.CCCXLI. Ecce sextus tonus. ⁹Si vero diapason, i. duplam, ad CCLXII.CXLIII facere vis, tolle de sexto tono VII.CLIII, remanent DXIII.CCLXXXVIII. Ecce diapason habes. ¹⁰Diatesseron est E ad F, hoc est CCCLXXXIII.CCXLVIII ad CCCCXCVII.DCLXIII. ¹¹Sume ergo tertiam de E, quae est CXXIII.CCCXVI, et eisdem adice, fiet CCCCXCVII.DCLXIII, et maior numerus habet minorem in se et eius tertiam partem.

Mj²MhMkPe⁵

A CCLXII.CXLIII] *om. Pe vis*] volueris *MjMhMk*

2 CCLXII.CXLIII] CCLXII.CCXLIII *MjCCXLIII Pe XXXII.DCLXVIII Pe*

3 XXXVI.DCCCCLXIII *Pe*

5 octavam quoque sume] octavam si reperire vis sume ipsius quoque octavam partem *Pe eis*] *eo Pe*

7 est] *om. MjMhMk LII.CCCCLXXXVIII Pe CCCCLXXII.CCCXCII*

Mj

10 CCCLXXXIII.CCXLVIII] CCCLXXXIII.CCXLVIII *MjMhMk*

CCCLXXXIII.CCXLVIII *Pe fiunt Pe*

11 E] *G Pe fiunt Pe*

293,18 AB C AUTEM DIAPASON CONSONANTIA REFERATUR

7 intendatur ab A

Vrf

293,21 MANIFESTUM EST INTER C ATQUE D COMMA CONSTITUI

8 quia sex toni excedunt dyapason uno comate. Sed ab A usque ad C est dyapason, item ab A ad D sunt sex toni; igitur inter C et D est coma.

Vrf

husque *Vrf*

293,23 VII.CLIII

9 In hac differentia, C atque D, consistit comma.

McMm¹PbV2AutLry

gl. repet. V2

**293,23 REMITTANTUR IGITUR DUO TONI AB EO, QUOD EST B,
AD ID QUOD EST E**

10 $\overline{\text{XCVIII.CXLIII}}$

Pq

11 Respice retro ad figuram illam, in qua constituit tramites et limites, et ibi clarius videbis ea, quae hic tractantur; et invenies eosdem numeros, quibusdam tamen intermissis, in quibus poteris notare tonos et remittendo et intendendo.

Aut

cf. 266,1-10 (C15)

293,25 RURSUS AB EO, QUOD EST E, INTENDO DIATESSARON

12 $\overline{\text{CXXIII.CCCCXVI}}$

Pq

293,26 INTENDO DIATESSARON

13 ad id

Aut

**293,28 INTER B IGITUR ATQUE F MINUS SEMITONIUM REPPE-
RITUR**

14 $\overline{\text{XXV.CCLXXII}}$

Pq

**294,1 SUBLATIS ENIM DE DIATESSARON CONSONANTIA DUOBUS
TONIS**

15 $\overline{\text{CXXIII.CCCCXVI}}$

Pq

cf. III,14,10

294,2 FIT RELIQUUM SEMITONIUM MINUS

16 $\overline{\text{XXV.CCLXXII}}$

Pq

$\overline{\text{XXV.LXXII}}$ *Pq*

cf. III,14,14

294,3 CCLVI ET CCXLIII

17 in his s.

Vrf

294,4 QUOS EOSDEM NUMEROS, SI MILLIES NONGENTIES QUADRAGIES QUATERQUE MULTIPLICES, B ATQUE F NUMEROS EXPLICABIS.

- 18 ¹In omni enim proportione, si uno atque eodem numero uterque multiplicetur terminus, numeri ex illa multiplicatione nati in eadem sunt habitudine, qua et primi, ²quae multiplicatio et per unum et per duos et per quoslibet in infinitum facta, numeros eadem constabit ratione. ³Hic autem secundum hunc modum, ut CCLVI et CCXLIII excrescerent in eadem habitudine in CCCCXCVII.DCLXIII et CCCCLXXII.CCCXCII necessario per I.DCCCCXLIIII multiplicati sunt.

Q^2Pq^*

1 enim] om. Pq

2 eodem Pq

3 excrescerent] et crescerent Pq in CCCCXCVII.DCLXIII] i. CCCCXCVII. DCLXIII Pq

- 19 ¹CC^{ti} milies $\overline{CC}$; XL milies $\overline{XL}$; III milies $\overline{III}$;
²CC nongenties $\overline{CLXXX}$; XL nongenties $\overline{XXXVI}$; III nongenties $\overline{II}$ .DCC;
³CC quadragies $\overline{VIII}$; XL quadragies $\overline{I}$ .DC; III quadragies CXX;
⁴CC quater DCCC; XL quater CLX; III quater XII;
⁵summa CCCCLXXII.CCCXCII

$EiEn^*LzMj^2MhMkPe^5WbLlz$

1 milies XL $MjMhMk$ milies III $MjMhMk$

2 nongenties CC $MjMhMk$ CC nongenties XL $MjMhMk$ III] om. Llz nongenties III $MjMhMk$

3 CC quadragies] quadragies DCCCC Mj quadragies DCCCC $MhMk$ quadries Llz VIII; XL quadragies] om. $LzPeLlz$ quadragies XL Mj quadragies XL $MhMk$ quadragies III Mj quadragies III $MhMk$ quadries Llz

4 quater CC $MjMhMk$ quater XL $MjMhMk$ quater III $MjMhMk$

5 CCCCLXXII.CCCXCII $LzWbLlz$

- 20 ¹CC milies $\overline{CC}$; L milies $\overline{L}$; VI milies $\overline{VI}$;
²CC nongenties $\overline{CLXXX}$; L nongenties $\overline{XLV}$; VI nongenties $\overline{V}$ .CCCC;
³CC quadragies $\overline{VIII}$; L quadragies $\overline{II}$; VI quadragies CCXL;
⁴CC quater DCCC; L quater CC; VI quater XXIII;
⁵summa CCCCXCVII.DCLXIII

$EiEn^*LzMj^2MhMkMmPe^5WbLlz$

1 milies CC $MjMhMkMm$ L III L Llz milies L $MjMhMkMm$ milies VI $MjMhMkMm$

2 nongenties CC $MjMhMkMm$ nongenties L $MjMhMkMm$ nongenties VI $MjMhMkMm$

3 quadragies CC $MjMhMkMm$ VIII Mj quadragies L $MjMhMkMm$ quadragies VI $MjMhMkMm$

4 quater CC *MfMhMkMm* DCC *LzWbLlz* CCCC *Mm* quater L
MfMhMkMm quater VI *MfMhMkMm*

- 21 ¹Milies nongenties quadragies et quater ducenti quinquaginta sex multiplicati sunt CCCXCXCVII.DCLXIII, qui in F figurantur. ²Et milies nongenties <quadragies> et quater ducenti quadraginta tres multiplicati sunt CCCCLXII.CCCXCII, qui in B praefiguntur.

Bc*McMm¹PbVzAutLryVrf

1 nongenties] nonagies *Vrf* multiplicati] multiplicat *Vz*

2 ducenti quadraginta tres] CCXLIII *Aut* sunt] fiunt *Vrf*

- 22 modo probat

Aut

294,4 QUOS

- 23 CCLVI et CCXLIII

PbPq

et] om. *Pq*

- 24 quia

Aut

294,4 NONGENTIES

- 25 novies centum

Aut

294,6 QUOS NECESSE EST EANDEM PROPORTIONEM SUPERIUS DICTIS NUMERIS CONTINERE, QUI UNO ATQUE EODEM NUMERO, ID EST M.DCCCCXLIIII PARITER MULTIPLICATI CREVERUNT.

- 26 ¹Quoscumque enim duos numeros unoquolibet numero multiplicaveris, qui inde procreantur, eandem retinebunt proportionem, quam primi duo tenuerunt. ²Verbi gratia IIII et VI multiplicata denario, fiunt XL et LX; in prioribus sesquialtera et in sequentibus similiter, nam LX habent XL in se et eius medietatem, i. XX.

EiEnLz*Mf²Mh*MkMm¹Pc⁵ShWbLlz

1 Quoscumque enim duos numeros] *repet.* *En* numeros] numerus *Llz* inde] deinde *Mm* procreantur] multiplicantur *Mm* retinebit *LzLlz* tenuerunt] retinebant *Mm* habuerunt *Pc*

2 om. *Pc* LX] XL *Llz* similiter] simul *LzLlz* nam LX] nam XL *Llz* habet *MkMm* XL in se] in se XL *Mf* medietatem] medium *Mm* i.] hoc est *Mm*

294,6 EANDEM PROPORTIONEM

- 27 minoris semitonii

Vrf

294,6 SUPERIUS DICTIS NUMERIS

28 CCLVI CCXLIII

EiEnMhPe⁵

294,7 QUI

29 B et F

EiEnMh

294,8 M.DCCCCXLIII

30 Iste productus est superius in fine libri secundi per octonarium multiplicato CCXLIII [numero].

*EiEnLzMj²MhMkPe⁵ShWbLlz*secundi libri *Pe XLIII Pe numero] add. MjMhMkSh**cf. 264,8-9*

294,8 CREVERUNT

31 Illi duo numeri simul iuncti hunc numerum faciunt.

*Vrf*294,8 IDEM AB EO, QUOD EST F, INTENDO DIATESSARON, SCILICET AD G ET SIT G DCLXIII.DLII.32 Tertia CCCCXCVII.DCLXIII. est CLXV.DCCCLXXXVIII, quae addita eis facit DCLXIII.DLII*EiEnMj²MhMkPe⁵ShWb*CLXV.DCCCLXXXVIII *MjSh* DCLXIII.DLIII *Mj* DCLXIII.DLII *Ma*

294,9 ITEM AB EO QUOD EST F INTENDO DIATESSARON

33 Addo tertiam partem, quae est CLXV.DCCCLXXXVIII.*Mm²Pb³PcAutLry*addo] *om. Lry*294,10 RURSUS AB EODEM G REMITTO AD P DUOS TONOS ET SIT P DXXIII.CCLXXXVIII.

34

medius

DLXXXVIII.DCCCXXIII

remissus

LXXIII.DCCXXVIII*Pb³*

remissus

LXV.DXXXVI

294,11 QUOD P NECESSE EST UT EUNDEM SONUM QUEM C NUMERUS EXHIBEAT

- 35 Locum, ut patet in subiecta figura, et quod sic esse debeat, ostendit dicens *ad equalitatem* et c.

Vrf

cf. 295,7-19 (C21); 294,13

294,13 AD AEQUALITATEM NAMQUE EIUS TALI RATIONE PROGRESSUS EST

- 36a ut unum numerum haberent C et P

EiEnMf²MhMkPc⁵

C et P] *om. Pe et] om. MfMk*

- 36b C, s. P

CgV2Aut

s. P] *om. V2*

294,14 ETENIM EA, ...

- 37 Ecce rationem

Vrf

294,17 HOC MODO

- 38 qui sequitur, ecce

Vrf

294,23 IURE IGITUR P ATQUE C EISDEM NUMERIS CONSCRIBUNTUR.

- 39 quia similiter ab A usque ad C sunt V^{que} toni et duo semitonia minora pro dyapason

Vrf

husque Vrf

294,23 EISDEM NUMERIS

- 40 similibus, i. vel equalibus

Pn

294,26 EST AUTEM EORUM DIFFERENTIA ...

$$\begin{array}{r}
 41 \qquad \qquad \qquad \text{F} \qquad \qquad \qquad \text{C} \\
 \hline
 \text{CCCCXCVII.} \qquad \text{DXXIII.} \\
 \text{DCLXIII} \qquad \text{CCLXXXVIII} \\
 \text{M} \\
 \hline
 \text{XXVI.} \\
 \text{DCXXIII} \\
 \text{differentia}
 \end{array}$$

EiEn*

- 42 Inspice diligenter subiectam figuram et totum erit tibi manifestum.
Vrf
cf. 295,7-19 (C21)

294,27 K

$$\begin{array}{r}
 43 \quad \overline{\text{VII}}.\text{CLIII} \\
 \text{EiEn}
 \end{array}$$

294,28 M AUTEM SEMITONII MINORIS

- 44 sit differentia
Pb V2AutLry Vrf
 differentia sit *Vrf*

294,28 K

- 45 differentiam commatis, quae est $\overline{\text{VII}}.\text{CLIII}$
Pb V2AutLry Vrf
 differentia *Aut*

294,29 AUXERIMUS

- 46 multiplicaverimus
Pn

295,2 M MAIOR QUIDEM EST AB L

$$\begin{array}{r}
 47 \quad \overline{\text{V}}.\text{CLXV} \\
 \text{EiEnMf}^2\text{MkMmWvc} \\
 \overline{\text{V}}.\text{CLXVI} \text{ Mm}
 \end{array}$$

295,2 M¹

- 48 semitonium minus
MmPb V2LryAutVrf

295,2 AB L

- 49 a tribus commatibus
MmPb V2Vrf

295,2 IDEM AUTEM M MINOR EST AB N

- 50 $\bar{\text{I.DCCCCLXXXVIII}}$
EiEnMf²MhMkMmWve
 $\bar{\text{I.DCCCCLXXXVIII}}$ *Mf*

295,2 IDEM AUTEM M

- 51 semitonium minus
MmPb V2LryVrf

295,3 AB N

- 52 a quattuor commatibus
Pb V2AutLryVrf

295,3 COMMATE

- 53 $\bar{\text{VII.CLIII}}$
LaPb V2LryVrf

295,3 L AUTEM TERTIO

- 54 ducto comate succrevit
Aut

295,4 M VERO SEMITONII MINORIS OBTINET DIFFERENTIAM

- 55 Differentia, qua semitonium minus tria commata superat, est $\bar{\text{V.CLXV}}$, qua vero a quattuor commatibus superatur, est $\bar{\text{I.DCCCCLXXXVIII}}$, quae simul iunctae efficiunt $\bar{\text{VII.CLIII}}$ in commatis proportione.
PeHwg
a) *om. Hwg 7154 Hwg*

295,13 F. $\bar{\text{CCCCXCVII.DCLXIII}}$ (C21)

- 56 $\bar{\text{Istius tertia est CLXV.DCCCLXXXVIII}}$, que sibi addita facit $\bar{\text{DCLXIII.DLII}}$, hoc est diatesseron.
Mm¹

LIB. III, CAP. 15

295,23 EADEM HAC RATIONE ET SEMITONIUM MAIUS ...

- 1 consimili demonstratione
Vrf

296,5 SEMITONIUM MINUS

- 2 $\overline{XXV.CCLXXII}$
Pq
cf. III,14,14

296,6 C $\overline{CCCCXCVII.DCLXIII}$

- 3 semitonium
Pn
- 4 Iste superius in alia descriptione fuit F, inter quem et B semitonium minus erat.
EiEn
cf. 295,7-17 (C21)
- 5 Hunc numerum proba in superiore figura [ubi diximus limites et tramites esse].
McPb²AutLry
superiori *Pb* ubi diximus limites et tramites esse] *add. Aut (cf. 266,1-10 (B31))*
cf. 295,7-17 (C21)

296,7 APOTOME PROPORTIO

- 6 semitonium maius
Pq

296,9 QUOD APOTOMEN ESSE SUPRA RETULIMUS

- 7 in fine secundi libri
EiEn
cf. 263,21-264,26

296,9 MAIUS

- 8 semitonium
 Q^2PqPr^2

296,9 INTER D IGITUR ATQUE C EST DIFFERENTIA
 $\overline{\text{XXXIII.DCCLXXVII}}$

9 differentia E $\overline{\text{XXXIII.DCCLXXVII}}$

$\overline{\text{CCCCLXXII.}}$ CCCXCII	$\overline{\text{CCCCXCVII.}}$ DCLXIII	$\overline{\text{DXXXI.}}$ CCCCXLI
semitonium apotome		
B	C	D
differentia $\overline{\text{XXV.}}$ CCLXXII		

$\overline{\text{EiEnLzWb}}$
 B $\overline{\text{CCCLXXII.CCCXCII}}$ LzWb

296,9 INTER D IGITUR ATQUE C

10 quae est apotome
MaMmPbV2AutLryVrf

296,11 SED ERAT COMMATIS DIFFERENTIA $\overline{\text{VII.CLIII.}}$

11 quo transcenditur diapason a sex tonis, i. inter $\overline{\text{DXXIII.}}$
 $\overline{\text{CCLXXXVIII.}}$ et $\overline{\text{DXXXI.CCCCXLI}}$
EiEn

296,12 COMMA

12 $\overline{\text{VII.CLIII}}$
MaPbV2Aut

296,15 G IGITUR AB EO, QUOD EST E

13 $\overline{\text{I.DCCCCLXXXVIII}}$
EiEnMf2MhMkMm

296,15 G

14 $\overline{\text{XXXV.DCCLXV}}$
Aut

296,15 E

- 15 ablativus
Lz
cf. III,15,19
- 16 $\overline{\text{XXXIII.DCCLXXVII}}$
Aut
 $\overline{\text{XXXIII.DCLXXVII}}$ *Aut*

296,16 K MINUS

- 17a ab E
EiEn
- 17b E
Aut
- 18 $\overline{\text{V.CLXV}}$
EiEnMj²MhMkMm

296,16 K

- 19 nominativus
LzLz
cf. III,15,15
- 20 $\overline{\text{XXVIII.DCXII}}$
Aut

296,16 SED G QUINQUES ACUTUM EST COMMA, K VERO QUATER

- 21 In unciis metallorum haec experienda sunt.
Aut
cf. III,16,30, III,16,39

296,16 G QUINQUES ACUTUM EST COMMA

- 22 coma est quinquies aucta G, i. V comata faciunt unam G
Aut

296,17 K VERO QUATER

- 23 auctum comma est
V₂
- 24 multiplicatum est comma
Aut

296,17 EST AUTEM APOTOMES DIFFERENTIA E.

- 25 $\overline{\text{XXXIII.DCCLXXVII}}$
EiEnMf²MhMk
 $\overline{\text{XXXIII.DCCLXXXVIII}}$ *Mh*

296,17 EST AUTEM APOTOMES DIFFERENTIA

- 26 apotome est differentia
Aut

296,17 APOTOMES

- 27 genetivus
Aut

296,17 E

- 28 $\overline{\text{XXXIII.DCCLXXVII}}$
V₂

296,19 MAIROEM VERO QUAM QUATTUOR

- 29 commata
V₂

296,20 EX HOC IGITUR CONPROBATUR ...

- 30 Quandoquidem apotome minus est quam V comata, et maior quam IIII, *igitur* est.
Aut

296,21 MINOREM VERO QUAM VIII

- 31 commata
V₂

296,21 NAM SI MINUS SEMITONIUM MAIUS QUIDEM EST QUAM TRIA COMMATA, MINUS VERO QUAM IIII, APOTOME AUTEM MAIOR QUIDEM EST QUAM IIII COMMATA, MINOR VERO QUAM V ...

- 32 ¹Minus semitonium plus habet quam tria commata, maius semitonium plus quam quatuor commata. ²Numerus autem, quo utrumque semitonium ea commata supergreditur est $\overline{\text{V.CLXV}}$.
³Is enim numerus, qui habet plus quam tria commata, est

XXVI.DCXXIII. ⁴Is vero, qui habet plus quam quatuor commata, est XXXIII.DCCLXXVII. ⁵Comma autem est VII.CLIII, qui numerus ter atque quater ductus ab utrisque praedictis numeris transcenditur V.CLXV. ⁶Cum sint igitur in minore semitonio tria commata integra, in maiori quatuor, septem procul dubio commata perficiunt. ⁷Si autem eum numerum, qui in utralibet parte supercrescit, simul iungamus, reddunt octavum comma et plus eo. ⁸Duplicati enim V.CLXV faciunt X.CCCXXX, qui utique transcendunt VII.CLIII [eo numero, qui est III.CLXXVII]. ⁹Et in hoc probatur tonus plus quam octo commata habere, sed excessus ipse numerorum unum comma non implet, ut usque ad novem pertingat.

EiLzMf²MhMkMmShWb

1 quatuor commata] IIII MfMhMkMmSh

3 tria - 4 plus quam] *om. Lz*

4 quatuor commata] IIII MfMhMkMmSh est] est iste *MfMhMkMmSh*

5 est autem *Lz* est] *om. MfMhMkMmSh* qui numerus ter atque quater ductus] qui numerus tertio atque quater ductus *EiWb* qui numerus tertio atque ductus *Lz* qui numerus tertio multiplicatus est ter quaterque *MfSh* qui numerus tertio multiplicatus ter quaterque *MhMk* qui numerus ter quaterque multiplicatus *Mm* praedicatis *Mm*

6 Cum sunt igitur] Igitur cum sint *MfMhMkMm* Igitur sint *Sh* septem procul dubio] procul dubio VII MfMhMkMmSh perfluunt *MfSh*

8 transcendit *EiLzWb* eo numero, qui est III.CLXXVII] *add. MfMhMkSh* et numero, qui est III.CLXXVII *Mm*

- 33 Eadem differentia apotome superat IIII^{or} commata, qua minus semitonium tria; et eadem superatur a quinque commatibus, qua semitonium minus a quatuor.

PeHwg

296,22 MINUS SEMITONIUM MAIUS QUIDEM EST QUAM TRIA COMMATA

- 34 ut revera est

Aut

296,24 MINOR VERO QUAM V

- 35 commata

Vz

296,24 IUNCTUM SEMITONIUM MINUS SEMITONIO MAIORI,
QUOD EST APOTOME, ERIT OMNE MAIUS QUIDEM VIII
COMMATIBUS, MINUS VERO VIII.

- 36 tria et III^{or} iuncta, et duae particulae, quae super tria commata
sunt et super III^{or} [quae aliquantulum excedunt unum comma, et
in illo excessu est tonus maior VIII comatibus, sed minor VIII]

MaMcMm¹PbV2AutLryVrf

tria III *Ma* quae - sed minor VIII] *add. Vrf*

296,25 ERIT OMNE MAIUS QUIDEM VIII COMMATIBUS, MINUS
VERO VIII

- 37 omnis tonus, vel hoc quod colligitur ex semitonio maiore et minore

MaMcMkMm¹PbPcV2AutLryVrf

hoc] omne *Mk* quod] *om. V2* emitonio *V2* minore et maiore *MaPbV2*

296,26 OMNE

- 38a totus tonus

EiEn

- 38b tonus

Mf²MhPnSh

- 38c semitonium maius et minus

Pq

296,26 MINUS VERO VIII

- 39 commatibus

V2

LIB. III, CAP. 16

297,9 DEMONSTRATIO

- 1 vel explanatio
Kn

297,10 QUEMADMODUM PER HANC RATIOCINATIONEM

- 2 praemissam s.
Vrf

297,11 QUEMADMODUM TONUS COMMATIBUS COMPARETUR

- 3 ex quot commatibus constet tonus
Vrf

297,12 SEGNIBUS

- 4 pigris
Wi²

297,12 QUOMINUS

- 5 ut non
CgPbV2AutVrf

297,13 HANC CONTRA COMMATA COMPARATIONEM

- 6 maior quidem VIII comatibus, minor vero VIII
Aut

297,14 SIT IGITUR A QUIDEM CCLXII.CXLIII ...

- 7 In figura ubi limites tramites vide.
Aut
cf. 266,1-10 (C91)

297,17 D AUTEM AB EO, QUOD EST A VI TOTOS DIFFERENS
TONOS

- 8 Distant sex toni uno integerrimo tono a quinque tonis.
KnLzWbLlz
integerrimo] integer primo *LzLlz*

297,20 VI (pro SEXTI) TONI AB DIAPASON SCILICET CONSONANTIA

- 9 distant
Q²SPqAut

297,20 AB DIAPASON

- 10 post diapason
MmPbV2AutLryVrf

297,20 ID

- 11 comma
CgLzAutLlz

297,22 VI SCILICET TONI QUINQUE TONIS

- 12 distant
PqAut
distat Pq

- 13 A
V2Aut

297,23 ID

- 14 per quod distat A B
Aut

297,23 F LVIII.XLVIII

- 15 differencia
Wi

297,23 SI IGITUR E NOVIES AUXERO

- 16 E: VII novies LXIII;
C novies DCCCC;
L novies CCCCL;
III novies XXVII;
summa: LXIII.CCCLXXVII H

Ei*En*Lz*Mj²MhMkMmShWb*

E] *om. MjMhMkMmSh novies VII MjMhMkMmSh novies C MjMhMk-*

MmSh novies L MjMhMkMmSh CCCL Mm novies III MjMhMkMmSh

H] *om. LzMjMhMkMmShWb*

297,23 E

- 17 $\overline{\text{VII}}.\text{CLIII}$
PbPqV2Aut

297,24 SIN VERO OCTIES, FIENT $\overline{\text{LVII}}.\text{CCXXIII}$. ID SIT G.

- 18 E: $\overline{\text{VII}}$ octies $\overline{\text{LVI}}$;
 C octies DCCC;
 L octies CCCC;
 III octies XXIII;
 summa: $\overline{\text{LVII}}.\text{CCXXIII}$ G
Ei*En*LzMj²MhMkMmShWb*
 E] Item *MjMhMkMmSh* octies $\overline{\text{VII}}$ *MjMhMkMmSh* octies C *MjMhMk-*
MmSh octies L *MjMhMkMmSh* octies III *MjMhMkMmSh* G] *om.*
LzMjMhMkMmShWb

297,24 SIN VERO OCTIES

- 19 E auxero
PbPe⁵V2Aut
 E] *om.* *Pe* auxero s. E *Aut*

298,1 SED H QUIDEM F NUMERO COMPARATUS SUPERAT, G VERO SUPERATUR, ET EST F TONI DIFFERENTIA.

- 20 Differentia, qua toni proportio superat VIII commata est $\overline{\text{I}}.\text{DCCCXXV}$, qua vero superatur a VIII est $\overline{\text{V}}.\text{CCCXXVIII}$, quae iunctae reddunt comma, i. $\overline{\text{VII}}.\text{CLIII}$.
PeHwg

298,1 SED H QUIDEM F NUMERO COMPARATUS SUPERAT

- 21 $\overline{\text{V}}.\text{CCCXXVIII}$
EiEn
- 22a eundem F
Pn
- 22b ipsum F
Aut
- 23 Differentia inter F et H est $\overline{\text{V}}.\text{CCCXXVIII}$, quae addita F restituet H.
EiEn*Lz*Mj²MhMkMmShWb
 F et H] F h H *Lz*

298,1 H

- 24 $\overline{\text{LXIII.CCCLXXVII}}$
Aut

298,2 G VERO SUPERATUR

- 25 $\overline{\text{I.DCCCXXV}}$
EiEn
- 26a comparatus F
EiAut
F] om. Aut
- 26b ab F
PbPnV2Aut
H corr. ex F Pn
- 27 Differentia inter F et G est $\overline{\text{I.DCCCXXV}}$, quae addita G restituet F.
EiEn**Lz*Mf²MhMkMmShWb
F g G *Lz*Wb

298,2 ET EST F TONI DIFFERENTIA

- 28 F $\overline{\text{LVIII.XLVIII}}$
Ei*En*Lz*Mf²MhMkShWb
G Sh
in fine III,16,23 *Lz*MjMhMkShWb

298,3 DIFFERENTIA

- 29 intervallum
Pc⁵

298,3 H AUTEM NOVIES MULTIPLICATUM COMMA

- 30 per metalla experire
Aut
cf. III,15,21, III,16,39
- 31 Numerus, quem hic repraesentat, factus est numero, in quo est comma novies multiplicato.
Vrf
novies] novibus Vrf

298,3 H AUTEM

- 32 est
PbV2Vrf

298,4 OCTIES

- 33a comma multiplicatum
Pn
- 33b multiplicatum est coma
Aut

298,4 DEMONSTRATUS IGITUR EST

- 34 Figura subiecta totum declarat.
Vrf

298,16 LICET

- 35 quamvis
Pn

298,18 SIT A NUMERUS CCCCXCVII.DCLXIII

- 36 Iste fuit in tertia ab hac figura F, faciens diatesseron ad E, semitonium autem ad C.
EiEnLzMj²MhMkMmShSz*Wb
Iste - F] ab hac F *Sh* ab hac figura F] figura ab hac F *MjMhMkSz* figura ab F *Mm* autem] *om. MjMhMkMmSh* ad C] ad E *Sh*
cf. 295,7-19 (C21)
- 37 Ordina tibi figuram.
Aut
cf. 299,4-8 (C24)

298,21 DXXIII.CCLXXXVIII

- 38 iste diapason per omnia superius fecit ad CCLXII.CXLIII
EiEnLzMj²MhMkShSzWb
fecit per omnia superius *LzWb* superius] *om. En* CCLXII.CXLIII *MjSh*
cf. 293-298 (C21-23)

298,21 APOTOMEN VERO DISTET AB EO, QUOD EST A, IS NUMERUS, QUI COLLIGITUR UNITATIBUS DXXXI.CCCC-XLI.

- 39 quae omnia potes videre in nolis, si tot metalla posueris in nola hac, et tot in illa, quot exigunt isti numeri
Aut
cf. III,15,21, III,16,30

298,22 QUI COLLIGITUR UNITATIBUS

- 40 locutio est
Vrf

298,23 $\overline{\text{DXXXI.CCCCXLI}}$

- 41 Iste sex tonos ubique implevit.
EiEnMf²MhMkSz
implevit ubique *En*
cf. 266,1-10 (B31), 288-289 (C16-17), 295-299 (C21-25)

298,23 AB MINUS SEMITONIUM

- 42 est
Vrf

298,24 AC MAIUS

- 43 est
Vrf

298,24 AC

- 44 apotome
PbVzVrf
ypotome lectio incerta *Vrf*

298,24 DIFFERENTIA EIUS, QUOD EST B, AB EO, QUOD EST C, PERQUIRENDA EST. EA EST $\overline{\text{VII.CLIII}}$.

- 45 differentia BC: $\overline{\text{VII.CLIII}}$
EiEnMhMkMm¹Aut
BC] ABC *En* inter B et C *Aut*

299,4-7 A ... (C24)

- 46 ¹Differentia A et B est $\overline{\text{XXVI.DCXXIII}}$. ²Differentia A et C $\overline{\text{XXXIII.DCCLXXVII}}$, et sunt in ista differentia plus superiore VII.CLIII, quod est comma. ³Unde apparet maiorem esse apotome a semitonio, quod continetur in superiori differentia.

EiEn*LzMf²Mh*MkShWb

1 inter A et B *MfMhMkSh*

2 differentia A et C] A et C *Lz* inter A et C *MfMhMk* inter A et B C *Sh*

3 a semitonio] semitonio *MfMhMk*

299,10 SIT A NUMERUS CCCCLXXII.CCCXCII AB HOC INTEN-
DATUR TONUS DXXXI.CCCCXLI ...

47 Haec probare potes superius in quinta figura.

McMmPb³Pc*AutVrf

Hoc *Pb* potest s lectio incerta *Mc* in quinta figura superius *Vrf*

48 dispone tibi figuram

Aut

cf. 299,22-26 (C25)

299,11 CCCCLXXII.CCCXCII

49 iste quintus tonus habitus supra

EiEnMj²MhMkSz

cf. 266,1-10 (B31), 288-289 (C16-17), 295-299 (C21-25)

299,11 TONUS

50 recte

Aut

299,11 DXXXI.CCCCXLI

51 Iste est sextus tonus superiorum.

EiEnMj²MhMkSz*

ipse *EiEn* superiorum *Mk*

cf. 266,1-10 (B31), 288-289 (C16-17), 295-299 (C21-25)

299,12 AB EO

52 numero

P_r²

299,18 EST AUTEM, E SCILICET, UNITATUM VII.CLIII

53 differentia eorum

Aut

299,19 DEMONSTRATUM EST IGITUR

54 quinque E est differentia C atque D, *igitur*

Aut

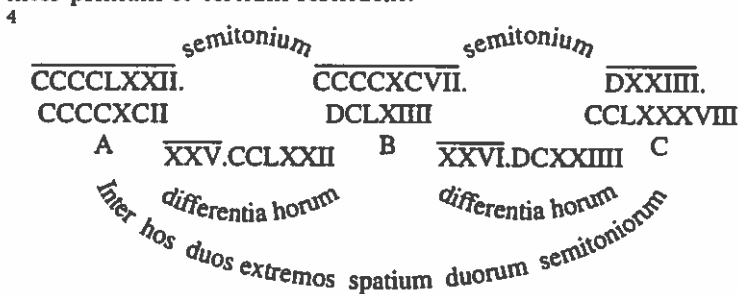

299,20 COMMATE

- 55 in
Pn
- 56 uno
Aut

299,22 ad C25

- 57 ¹Differentia inter A et C, i. inter $\overline{\text{CCCCLXXII.CCCXCII}}$ et $\overline{\text{DXXIII.CCLXXXVIII}}$, est $\overline{\text{LI.DCCCXCVI}}$, quae ita dividitur inter duo semitonia. ²Inter primum ac secundum terminum est differentia $\overline{\text{XXV.CCLXXII}}$. ³Inter secundum ac tertium est differentia $\overline{\text{XXVI.DCXXIII}}$, quae duae simul iunctae superiorem differentiam inter primum et tertium restituent.

EiEnLzLf²Mh^{*}MkMm¹ShWb

¹ i. inter] i. in *Lz* et inter *MfMhMkMmSh* $\overline{\text{LI.DCCCXCVI}}$ *Mm*

³ primum ac *MfMhMkMmSh* restituant *MfMhMkMmSh*

⁴ om. *MfMhMkMmSh* $\overline{\text{CCCCLXXII.CCCXCII}}$ $\overline{\text{CCLXXXVIII}}$ *LzWb*
 $\overline{\text{LI.DCCCXCVI}}$ $\overline{\text{LI.DCCCXCVII}}$ *LzWb*

300,2 MUSICAE INSTITUTIONI

- 58 de arte musica
Vrf

300,3 PARTITIO

- 59 divisio
Aut

300,4 QUAM REM QUONIAM LONGIOR TRACTATUS EXTENDIT,
IN POSTERIORIS COMMENTARII DISPUTATIONEM CENSUIMUS TRANSFERENDAM.

- 60 In principio libri sequentis hoc reperitur.
Oi

LIB. III, CAP. 1

301,7 ETSI OMNIA ...

- 1 Ostendit vocum differentias in quantitate consistere.
V_rf

301,7 ETSI

- 2 quamvis
P_e⁵

301,9 CUM QUADAM DIVERSITATE TRACTATUS

- 3 non sensus
P_n
- 4 diverso stilo non *diversitate tractatus*
W_q

301,10 TRACTATUS

- 5 genitivus
W_i²

301,11 AD REGULAM (*pro* REGULAE) DIVISIONEM

- 6 *Regulam* vocat monacordi divisionem, tonorum distinctionem,
quae fit per magadam, instrumentum ipsius monacordi.
L_ry

301,11 REGULAE

- 7 monochordi
P_nA_{ut}

301,12 SI FORET RERUM ...

- 8 et notandum quod
W_q
in fine III,1,4

301,12 QUIES

- 9 pacifice
W_i²

301,14 CIERENT

10 moverent
PbPc⁵V2Aut

11 concitarent
PbV2

301,15 PULSU EST OPUS

12a *opus est pulsu, i. indiget illo*
PbV2

12b *opus est pulsu, i. eget eo*
AutLryVrf
opus est pulsu] om. AutVrf

301,17 TUM¹

13 aliquando
Pq

301,18 IMPELENDO

14 dum impellit
Pq

301,19 STATIONI

15 ut stet in uno loco
PbV2
uno] illo V2(1)
gl. repet. V2

301,20 CONTIGUA

16 proxima
Pn

17 propinqua
Pq

301,21 EST INTENTIONE

18 intendatur
Lry

301,21 INTENTIONE

- 19 per magadam
Pc5

301,22 CRESCIT AD MEDIUM

- 20 ut non sit nimis gravis, sed mediocriter
PbV2
gl. cancell. Pb
- 21 ut bis enim sonat
Lry
- 22 ad mediocritatem
Pts
alia manu

301,22 AD MEDIUM

- 23 ad duplum
Pq

301,22 REMISSIONE DECRESCIT AD MEDIUM

- 24 ut non sit nimis acuta
PbV2
gl. cancell. Pb
- 25 ablato hemisperio
Pc5

301,23 AD MEDIUM

- 26 duplex lectio
Pq

301,23 SONUS

- 27 consonancia
Aut

301,23 EX QUIBUSDAM PARTIBUS COMPOSITUS

- 28 ex velocitate et tarditate
CgLz
tarditate et velocitate Lz
- 29 ex gravitate et acumine
MmPbPcV2AutLryVrf

301,25 COMMITTITUR

- 30 fit
Cg
- 31 coniungitur
PcAutVrf

301,26 PROPORTIONIBUS

- 32 in dupla, sesquialtera, sesquitertia
Pe⁵Wq
 in] *om Wq et alii add. Wq*

**301,26 PROPORTIONES AUTEM PRINCIPALITER IN NUMERIS
 CONSIDERANTUR.**

- 33 Ternarius enim ad II facit diapente, quaternarius ad III diates-
 saron, quattuor ad II diapason.
Aut

301,27 PRINCIPALITER

- 34 primo loco
Pe⁵

301,28 SIMPLEX

- 35 una
PnLpl

302,2 CONSONAE QUIDEM SUNT, ...

- 36 De consonis et dissonis vocibus
Bx

302,2 CONSONAE

- 37 ut dyapente
Pe⁶

302,2 DISSONAE

- 38 toni
Pe⁵

302,3 PERMIXTUMQUE

- 39 ex gravitate et acumine
Aut
 et gravitate *Aut*

LIB. III, CAP. 2

302,7 DIVERSAE DE INTERVALLIS SPECULATIONES.

- 1 nam sunt VIII
P_n

302,7 INTERVALLIS

- 2 proportionibus
V_rf

302,8 SI INTERVALLUM MULTIPLEX BINARIO MULTIPLICETUR ...

- 3 in X^o kapitulo II libri
Q²
cf. 240,11-14
- 4 Hic dicit, quod promisit in X^o.
McP_nWiBwi
dixit *Mc* misit *P_n* omisit *Wi* obmisit *Bwi* X^o] XI° *Mc* un<decimo> XI *P_n*
XI *Wi* XI° primi *Bwi*
cf. 240,11-14

302,8 INTERVALLUM MULTIPLEX

- 5 ut II ad unitatem et III ad II; bis enim unus fiunt duo, et bis duo IIII.
Aut
ut II] ut III *Aut*

302,8 INTERVALLUM

- 6 proportio
Aut

302,8 MULTIPLICETUR

- 7 geminetur
Aut

302,10 BC

- 8 II et I
EiPbP_nV₂
et] om. *P_n*
- 9 intervallum
P_q

302,10 ET B MULTIPLEX EIUS

- 10 fiat
W_i²
- 11 duplus
P_n

302,10 B

- 12 II
EiPbP_nV₂Aut

302,11 C¹

- 13 I
EiPbP_nP_qV₂

302,11 UT EST C AD B

- 14 I II
EiP_nP_qAut
 unitas duo *Aut*
- 15 subduplus
PbV₂

302,11 ITA B AD D

- 16 II III
EiP_nP_q
- 17 subduplus, [i. duo] ad III^{or}
PbV₂Aut
 i. duo] *add. Aut*

302,11 ITA B

- 18 II
EiPbP_nAut
 III *Ei*

302,12 B MULTIPLEX EST EIUS

- 19 duplus
P_n

302,12 C¹

- 20a I
EiP_n
- 20b unitas
PbV₂

302,12 C TERMINUS

- 21a I
EiP_n
- 21b unitas
PnLpl

302,13 B

- 22 II
EiP_n
- 23 bis unum
PnLpl

302,13 VEL BIS VEL TERTIO VEL DEINCEPS

- 24 Unitas metitur binarium *bis*, ut bis as, ternarium *tertio*, quaternarium quater.
PbV₂
- 25 ut unitas ternarium, ut unitas IIII
PnLpl

302,14 UT C AD B

- 26 subduplus
PbV₂
- 27 I II
P_n

302,14 ITA B AD D

- 28 subduplus [ad IIII^{or}]
PbV₂
ad IIII^{or}] *add.* V₂
- 29 II IIII
P_n

302,14 METITUR IGITUR B TERMINUS ID, QUOD EST D

30 binarius quaternarium, ut bis bini
PbV2

31 bis
PnLpl

302,14 B TERMINUS

32 II
Ei

302,15 QUOD EST D

33 IIII
EiLpl

302,15 QUOCIRCA ETIAM C TERMINUS ID, QUOD EST D METIETUR

34 quia C terminus id, quod est B, metitur
Ri

302,15 C TERMINUS ID, QUOD EST D

35 quater multiplicatur
Pn

302,15 C TERMINUS

36 unitas
PbV2

302,15 ID, QUOD EST D

37 IIII
Ei

302,15 ID, QUOD EST B (pro QUOD EST D)

38 binarium
PbV2

302,15 ET METIETUR B (pro METIETUR)

39 bis multiplicatur
Pn

302,16 MULTIPLEX EST Igitur D eius, quod est C

- 40 quaternarius quadruplus est unitati
PbV2
 quaruplus *V2*

302,16 MULTIPLEX

- 41 quadruplus
Pn

302,16 D

- 42 IIII
EiPn

302,16 C

- 43 I
EiPn

302,17 ET EST DC

- 44 vel est IIII ad I
Ei

302,17 EX COMPOSITO BIS COPULATOQUE SIBIMET ET PER BINARIUM MULTIPLICATO

- 45 bis enim unus duo, et bis duo fiunt IIII
Aut

302,17 BIS

- 46 binario
Ei

302,17 COPULATOQUE SIBIMET ET PER BINARIUM MULTIPLICATO

- 47 quia binarius copulatus est binario, ut bis bini
PbV2

302,18 ET

- 48 pro i.
Vrf

302,18 PER BINARIUM MULTIPLICATO BC INTERVALLO

- 49 ex composito binario bis
PbV2
- 50 bis duplum faciunt quadruplum
Pts
alia manu
- 51 duplicato binario
Vrf

302,18 BC

- 52 I II
Ei

302,19 IN NUMERIS QUOQUE

- 53 quod speculative cognovimus
Pq

302,20 C AD B

- 54 subduplus
PbV2

302,21 B AD D

- 55 subduplus
PbV2

302,21 ERIT IGITUR D QUATERNARIUS.54

- 56 quadruplus ad unitatem
M6
- 57 unitatis
Pn
cf. 302,24

302,24 BINARIO MULTIPLICATA

- 58 per binarium duplicata
Q²Pq
per binarium] *om. Pq*
- 59 binarius, qui est medietas per binarium multiplicatus
PbV2
quae V2

302,24 MULTIPLICATA

- 60 est
Cg

302,25 MEDIETAS

- 61 duplus, qui est quadrupli medietas
Q²Pq
- 62 ipsa unitas
Pc⁵
- 63 medietas binarii est unitas
PnLpl
est] *om. Lpl*

303,1 SI INTERVALLUM BINARIO MULTIPLICATUM ...

- 64 In priore dixit de multiplicatione, in hac de proportione, ut in arithmetica dixit.
McPn
cf. III,2,84

303,1 SI INTERVALLUM BINARIO MULTIPLICATUM MULTIPLEX EFFECERIT INTERVALLUM

- 65 ut II ad unitatem et III ad II: bis enim unus duo, et bis II III
Aut

303,2 IPSUM

- 66 prius intervallum
CgLz

303,3 BC

- 67 duo ad unitatem
Aut

303,5 METITUR C ID, QUOD EST D

- 68 metietur et B
LzPb³

303,6 OSTENSUM

- 69 supra
Vrf

303,9 C IGITUR METIETUR ID, QUOD EST B.

70 quia duplus
P_e⁵

303,9 C

71 unitas
P_bV₂

303,9 B

72 medium
L₂

303,10 ID RURSUS EX NUMERIS

73 probatur
V_rf

303,11 EX DUPLICATA PROPORZIONE BC

74 ex duplicato binario
P_bV₂ V_rf
cf. III,2,80

303,11 DUPLICATA

75 multiplicata
P_e⁵

303,11 PROPORZIONE

76 duplo
Q²

303,12 ET EST MULTIPLEX

77 D, qui est quaternarius
P_n

303,12 EST ENIM QUADRUPLUS

78 I IIII
P_n

303,12 C

- 79 unitas
PnLpl

303,13 EX DUPLICATA BC PROPORZIONE

- 80 ex duplicato binario
PbV2
cf. III,2,74

303,14 DIMIDIUM EIUS

- 81 binarius
Vrf

303,14 EIUS

- 82 quaternarii
PnLplVrf

**303,15 SED DUPLUM MULTIPLEX EST. ERIT IGITUR BC PROPOR-
TIO MULTIPLEX.**

- 83 ita B ad D. Erit igitur D quaternarius; multiplex autem est B ad C, multiplex est igitur D ad B, i. quaternarius ad binarium.
Ma

303,17 D B C (*D2*)

- 84 In priori figura dixit de multiplicatione, in hac de proportione.
WiBwi
cf. 302,26-27 (D1); III,2,64

**303,19 SUPERPARTICULARIS INTERVALLI MEDIUS NUMERUS
NEQUE UNUS NEQUE PLURES PROPORTIONALITER IN-
TERVENIENT.**

- 85 Verbi gratia, VIII cum sit sesquialter ad VI, cum inter se habeant duos numeros, i. VII et VIII, nullus horum valet ad senarium red-
dere sesquialteram proporcione.
Aut
Vl] XVI Aut

303,19 INTERVALLI

- 86 proportionis
AutVrf

303,20 PROPORTIONALITER

87 eiusdem proportionis
 Q^2

88 regulariter
 Lpl

303,20 BC

89 XV X
 P_nP_q
X] om. P_q

303,22 DF¹

90 III
 P_n

91 simul unum significant numerum
 Q^2P_q
in unum P_q significat P_q

92 Ideo DF simul in uno iungit termino, i. in designatione III, ut cum postea eos dividit in I et II, unicuique parti sua remaneat littera.
 Q^2

93 Nota lector DF pro uno termino debere te accipere, et in uno numero, i. III, assignare.
 $AutLry$
III] trino Aut

303,22 G¹

94 II
 P_n

303,22 DF²

95 III
 P_n

96 I II
 P_q

303,22 G²

97 II
 P_nP_q

303,23 EIUDEM PROPORTIONIS

- 98 ¹superparticularis. Primi etiam sunt in eadem proportione, i. sesquialteri. ²Prima enim species in superpartulari genere sesquialtera est, ut sunt tres ad duos.

PbV2

1 proportionem *V2*

303,23 PRIMI

- 99 maiores

PnLpl

303,23 QUOCIRCA

- 100 quia minimi sunt

PbV2

303,24 EOS

- 101a ternarium et binarium

PbV2

- 101b binarium ternarium

Aut

303,24 AUFERATUR IGITUR G AB DF ET RELINQUATUR D.

- 102 FD quasi pro una unitate accipe, de qua, si duas partes abstuleris, fit reliqua tertia unitas, qua re inter F et G nihil aliud D nisi communis differentia, et utrumque metitur.

Pts

303,24 AUFERATUR IGITUR G AB DF

- 103 binarius a ternario

PbV2

303,24 G

- 104 II

Pn

303,24 DF

- 105 III

Pn

303,25 D

- 106 unitas
PbPnPgV2Lpl

303,27 FD¹

- 107 III
PnWiBwi

303,27 G

- 108 II
Pn

303,27 FD²

- 109 III
Pn

303,28 G

- 110 II
Pn

303,28 SOLA ENIM INTEREST UNITAS.

- 111 et ipsa non est numerus
PbV2Aut
ipsa om. *V2(1)*
gl. repet. V2

304,1 QUANTI VERO IN SUPERPARTICULARIBUS PROPORTIONIBUS PROPORTIONALITER INTER EIUSDEM PROPORTIONIS MINIMOS INTERCIDENT, TOT ETIAM INTER CETEROS EIUSDEM PROPORTIONIS INTERCIDENT.

- 112 Senarius, cum sit sesquialter ad IIII, habet unum naturalem numerum inter se et IIII. Novenarius vero, qui sequitur, sesquialter ad VI, qui est secundus, habet duos numeros inter se et VI, i. VII et VIII. Duodecim, cum sit tercius, habet <tres> numeros, i. VIII, X et XI.
Aut
- 113 quod dicit, sicut hic non incidet aliquis numerus talis, ita nec non in maioribus.
Vrf
numeris *Vrf*

304,1 QUANTI

- 114 numeri
M6PqAut
- 115 quot
AutVrf

304,1 PROPORTIONALITER

- 116 ut eiusdem proportionis sit medius ad primam et eiusdem ad tertium
PnLpl

304,2 EIUSDEM PROPORTIONIS

- 117 superparticularis II III
M6

304,3 TOT

- 118 II vel III
Aut

304,3 CETEROS

- 119 maiores
PnLpl

304,3 EIUSDEM PROPORTIONIS

- 120 maioris
Vrf

304,4 SED NULLUS INTER FD ATQUE G MINIMOS EIUSDEM PROPORTIONIS INTERVENIRE POTEST

- 121 in una eademque specie superpartulari
BcPbV2

304,5 NULLUS IGITUR INTER B ATQUE C PROPORTIONALITER CADET

- 122 qui eodem modo se habeat ad extremos
Vrf

304,6 SIT QUAE LIBET SUPERPARTICULARIS PROPORITIO

- 123 Ideo *quaelibet* dicit, quia ex omnibus proportionibus generaliter dixerat.

PnLpl

304,10 NULLUS ERIT IGITUR INTER BINARIUM TERNARIUMQUE NUMERUS

- 124 quia unitas non est numerus

PbV2

304,12 ALIOQUIN UNITAS DIVIDETUR

- 125 Si ipsa unitas pro numero accipitur, dividetur ipsa, quod non procedit

BcPbV2Aut

ipsa] om. Aut accipitur] rel. om. Aut

304,15 AD EUM

- 126 qui interponetur

Q2Pq

- 127 denarium, nam sesquialteri sunt

Pn

304,20 INTERVALLUM NON MULTIPLEX

- 128 ut VI ad IIII

Aut

304,20 INTERVALLUM

- 129 proporcio

Pe5

- 130 numerus

Aut

304,20 BINARIO

- 131 ter enim duo fiunt VI

Aut

304,20 NEC MULTIPLEX EST, NEC SUPERPARTICULARE

132 quod fit ex hac multiplicatione

Lry

hac] ha *Lry*

gl. repet. instar textus Lry

133 primum s. ad ultimum

Vrf

304,22 BC

134 VI et IIII^{or}

PbV2

304,22 UT C AD B

135 IIII^{or} VI, sesquialter

PbV2

304,22 SIC B AD D

136 VI VIII, sesquialter

PbV2

304,24 SIT ENIM, SI FIERI POTEST, PRIMUM D EIUS, QUOD EST C MULTIPLEX.

137 quod esse nequit, ut novenarius numerus multiplex sit quaternarii, qui eius mensura non est.

Pn

138 Ponatur, quod non potest esse.

Vrf

304,25 D

139 VIII

PbV2

304,25 C

140 IIII

PbV2

304,26 SI INTERVALLUM BINARIO MULTIPLICATUM SIT ET MULTIPLEX INTERVALLUM CREATUM

- 141 Hoc est, si due proportiones continuerunt, et primum est multiplex ultimi, similiter et medium erit multiplex ultimi, quod hic non est.

Vrf

similiter lectio incerta Vrf

304,27 INTERVALLUM

- 142 medium et ultimum

Vrf

305,1 SED NON EST POSITUM

- 143a intervallum multiplex

Q²SPbPqV2

multiplex intervallum PbV2

- 143b tale intervallum, i. multiplex

M6

- 144 Bis enim sesquialterum neque duplicem neque superparticularem creat.

Pts

305,1 POSITUM

- 145 conveniens

CgPn

- 146 verum

Vrf

305,2 D

- 147 VIII

PbV2

305,2 C

- 148 IIII

PbV2

305,3 NAM SUPERPARTICULARIS PROPORTIONIS MEDIUS PROPORTIONALITER TERMINUS NULLUS INTERVENIT.

- 149 ut minor numerus medium aut maiorem metiatur in multiplicitate

Pn

**305,5 INTER D VERO ET C EST PROPORTIONALITER TERMINUS
CONSTITUTUS**

- 150 in superparticularitate
P_n

305,7 IMPOSSIBILE IGITUR ERIT ...

- 151 ¹Hic contrarie Boetius, quod prius negat, postea affirmare videtur. ²Sed prius multipliciter memorasse intelligendum est, dum *nullus proportionaliter intervenit* dictum est. ³Dehinc dum dixit, *est terminus constitutus*, de ratione superparticularitatis dixisse memorandum est.

McP_n*

1 memorasset *Mc*

3 Di hinc *P_n* memorandus *Mc*

2 cf. 305,4

3 cf. 305,5

305,8 ET IN NUMERIS.

- 152 hoc probatur
V_{7f}

305,9 SIT NON MULTIPLEX INTERVALLUM VI AD IIII

- 153 quia non mensuratur maior a minore
P_n

305,11 QUI

- 154 novenarius
P_bV₂

305,15 INTERVALLUM

- 155 ut VI <ad IIII>
A_{ut}

305,15 QUOD EX EA MULTIPLICATIONE CREABITUR

- 156 huiusmodi erunt omnes
P_c

305,16 MULTIPLEX NON SIT

- 157 duo extremi termini [ut VIII <IIII>]
P_bV₂A_{ut}
ut VIII] *add. A_{ut}*

305,16 IPSUM

- 158 quod binario multiplicetur
P_n

305,20 SI ENIM EST

- 159 multiplex, quod non est
P_bV2Aut

- 160 nam non est
P_n

- 161 ita
V_rf

305,23 DUPLEX INTERVALLUM EX DUOBUS MAXIMIS SUPER-PARTICULARIBUS CONIUNGITUR, SESQUALTERO ET SESQUITERTIO.

- 162 Ex diapente et diatesseron consonancia diapason nascitur. Cum enim XII sit sesquialter ad VIII, et VIII sesquitercius ad VI, XII, quod est duplum VI, facit ad senarium diapason.

Aut
et VIII] et VIII *Aut*

305,23 DUPLEX

- 163 ut IIII ad II
Aut

305,23 INTERVALLUM

- 164 numerus
Aut

305,25 A

- 165 XII
E_i

305,25 B¹

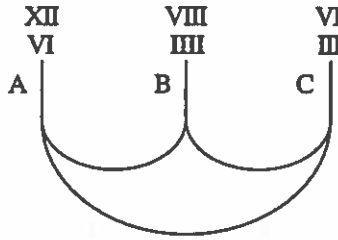
- 166 VIII
E_i

305,26 C

167 VI
Ei

305,27 QUONIAM IGITUR SESQUALTER EST A EIUS, QUOD EST B, IGITUR A HABET IN SE TOTUM B EIUSQUE DIMIDIUM.

168a ¹ut in his numeris

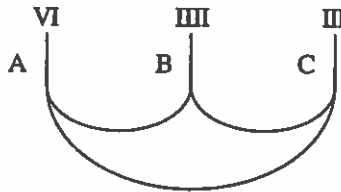

²Nam per contrarium est factum superius. Respice figuram iuxta positam.

McPn

2 om. *Mc* figuram hoc signo *Pn* iuxta positam] iuxta posita *Pn*

168b

Wi

168c <Cum> sit enim sesquialter XII <ad V>III, sesquitercius vero VIII <ad> VI, ergo XII ad VI <du>plices sunt.

Pq*

plices sunt *Pq*

cf. III,2,162

305,29 DUO IGITUR A AEQUI SUNT TRIBUS B ...

169 Ista ad quantitatem continuam ratio uniuscuiusque rei pertinet, non ad numeros.

Q²

170 Duae diapente faciunt tres diatessaron.

Ei

305,29 DUO IGITUR A

- 171 bis duodeni
PbV2

305,29 TRIBUS B

- 172 ter octoni
PbV2

306,2 TRES IGITUR B AEQUI SUNT AD QUATTUOR C.

- 173 tres octoni ad quattuor senarios
PbV2
ad quattuor] om. V2
- 174 Hoc usque non concordae, sed ab hinc facit.
Pn

306,13 EX DUPLICI INTERVALLO

- 175 ex dupla proporcione, ut VI ad III
Aut

306,13 SESQUALTERO

- 176 ut III ad II
Aut

306,13 TRIPLEX NASCITUR INTERVALLUM

- 177 nascitur proporcio; est enim VI ut triplus ad II
Aut

306,13 TRIPLEX

- 178 tripla
Aut

306,14 A

- 179 VI
Ei

306,14 B¹

- 180 III
Ei

306,15 C

181 II
Ei

306,29 SI SESQUALTERO INTERVALLO SESQUITERTIUM DEMP-
TUM FUERIT INTERVALLUM, ERIT QUOD RELINQUITUR
SESQUIOCTAVUM.

182 Verbi gratia, VIII cum sit sesqualter ad VI, et VIII cum sit ses-
quitercius ad VI; auferatur VIII in eo, quod est sesquitercius ad
VI, remanet sesquioctava proporcio, est enim VIII sesquioctavus
ad VIII.
Aut

307,1 A

183 VIII
EiP_n

307,1 B

184 VI
EiP_n

307,1 C

185 VIII
P_n

307,2 B

186 VI
EiP_n

307,5 OCTO IGITUR A

187a LXXII
P_b

187b octies noveni LXXII
EiE_n

187c LXXII, quod est octies VIII
P_nL_p
octies VIII L_p

307,5 DUODECIM B

- 188 [quoniam] duodecies seni LXXII
EiEnPn
 quoniam] *add. Pn*

307,6 C

- 189 VIII
Pn

307,6 B

- 190 VI
Pn

307,7 C

- 191 VIII
Pn

307,7 B

- 192 VI
Pn

**307,8 NOVEM IGITUR C AEQUI SUNT AD DUODECIM B.
DUODECIM AUTEM B AEQUI ERANT AD OCTO A.**

- 193 Quia novies VIII LXXII sunt, sic octies VIII LXXII, et duodecies VI LXXII.
PnLpl
 LXXII] septuaginta *Lpl* sunt et dudedecies *Lpl*

307,8 NOVEM IGITUR C

- 194 novies octo LXXII
EiEn
- 195 similiter LXXII
PbV2

307,10 A

- 196 VIII
EiEn

307,10 A AEQUUS EST EI, QUOD EST C

197 VIII; et habet eum totum et eius octavam partem
EiE_n

198 sesquioctavus est
PbV₂

307,21 SEX PROPORTIONES SESQUIOCTAVAE MAIORES SUNT UNO DUPLICI INTERVALLO.

199 ita sex toni maiores sunt uno commate diapason consonantiae
PbV₂
uno] un *V₂*

200 Diapason consistit quinque tonis et duobus minoribus semitoniis, qua in re notandum est, quia VI toni excedunt diapason uno comate.
Aut

307,21 SEX PROPORTIONES SESQUIOCTAVAE

201a quae faciunt VI tonos
PbV₂Aut

201b sex toni
P_n
gl. repet. P_n

307,21 MAIORES

202 uno comate
Aut

307,21 UNO DUPLICI INTERVALLO

203 uno diapason
W_nE_wn

307,25 ID AUTEM FIAT SECUNDUM DESCRIPTUM IN ARITHMETICA MODUM.

204 in secundi libri fine
C_g
cf. 234,19-237,27

205 ut a sexto octuplo incipiantur inquiri sesquioctavae proportionibus
P_eH_wg
portiones H_wg

307,26 ET SIT A CCLXII.CXLIII, HUIUS AUTEM SESQUIOC-
TAVUS, QUI EST B, CCXCHII.DCCCCXII ...

206 ¹Differentiae sesquioctavorum: A minor est quam B in oc-
tava parte A, i. XXXII.DCCLXVIII; ²differentia B ab C,
XXXVI.DCCCLXIII; ³differentia C ab D, XLI.CCCCLXXII;
⁴differentia D ab F, XLVI.DCLVI; ⁵differentia F ab G
LII.CCCCLXXXVIII; ⁶differentia G ab K, LVIII.XLVIII.

McPnLpl

1 sesquioctavarum *Lpl* quam] qua *Mc*
2 differentia] differentie *Lpl* passim XXXVI.DCCCLXIII *Mc*
cf. 266,1-10 (B91)

308,5 ET SUNT DXXXI.CCCCXLI, QUOD EST K, PLUS QUAM
DUPLICES A DUCENTIS LX DUOBUS MILIBUS CXLIII,
QUOD EST A.

207 uno scilicet commate, i. VII.CLIII
PbV2

308,8 UNO DUPLICI INTERVALLO

208 diapason
Pa

308,14-15 H DXXIII.CCLXXXVIII K DXXXI.CCCCXLI (*pro*
K DXXXI.CCCCXLI) (*D8*)

209 Istud H personat diapason ad superius A. Idem ipsum vero H su-
peratur a posteriore K commate, v. VII.CLIII.
Cg

210 horum differentia VII.CLIII
Wi
VII.CLIII *Wi*

LIB. III, CAP. 3**308,18 NERVUM**

- 1 cordam monocordi
Vrf

308,18 SECUNDUM PRAEDICTAS CONSONANTIAS

- 2 diatesseron, diapente, diapasos, tonus et semitonium
Q¹P_e⁵W_q
tonum *W_q*

308,19 REGULAM

- 3 monocordi
Vrf

308,20 NECESSARIOS

- 4 convenientes
Vrf

308,20 TRIBUS GENERIBUS

- 5a diatonos, enarmonicum, cromaticum
Q¹P_e⁵
chromacium *P_e*
- 5b diatonico, chromatico, enarmonio
W_qVrf

308,20 EXHIBEBIT

- 6 praesentabit
C_g
- 7 dabit ista
P_q

308,21 PARTITIO

- 8 nervi
P_e⁵

308,21 MUSICAS INTERIM NOTAS

- 9 inventas a musicis
Vrf

308,2 UNICUIQUE

- 10 cordae
Bwi
- 11 linee
Vrf

309,2 NOMINA

- 12 cordarum
PbV2

309,3 EASQUE

- 13 notulas
PbV2

309,4 PER GENERA

- 14 tria
PbV2WiAutBwi
- 15 diatonum, chromaticum, enarmonium
Pc⁵Pq
diatonum enarmonium chromaticum *Pe*

309,4 MODOSQUE

- 16 VIII
PbV2WiAutBwi
- 17 tropos
Pc⁵Pn

309,4 SIMUL ETIAM HAC BREVI TATE CAPTANTES

- 18 colligentes et conicientes illud
PbV2
cognicientes *V2*
- 19 id utilitatis
Aut

309,6 RYTHMICA

- 20a numerali
EiEnWnEwn
- 20b numerosa
Pn
numerosa *Pn*

309,7 DISTENTUM

- 21 compositum
Pq

309,7 MIRO MODO

- 22 ¹Notandum valde quod ait *miro* in *modo*, quia illud tangit, quod Fulgentius in fabula Orphei et Euridicis subtilissime diiudicat, in omnibus artibus esse primas artes et secundas. ²Sed praetermissis ceteris dicendum est de hac, in musicis est prima musica, secunda apotelismatice, ³quia in musicis aliud est armonia ptongorum, sistemmatum et diastemmatum, aliud effectus tonorum virtusque verborum, ⁴vocis enim pulcritudo delectans interna artis secretam virtutem etiam misticam verborum attingit.
- McMm¹Pb³*
1 Notantum *Pb* tagit *Mm*
2 apoterismatice *Pb*
3 sistenmatum *Pb* diastenmatum *Pb*
cf. Fulg. mitolog. III,10

309,8 TANTUM

- 23 solummodo
Pe⁵

309,8 CARMINUM VERBA

- 24 quae locantur
Pn

309,9 MELOS

- 25 accusativus
Pq
- 26 modulationem
Pn

309,11 OMNIBUS MODIS

27 XV

*P_n**cf. Cassiod. inst. II,5,8***309,11 MODIS**

28 tropis

*P_n***309,11 LYDIUM**

29 qui est temperatus

Q²W_q

30 sextus modus

*W_i²***309,14 NOTARUM**

31 cordarum

*P_c⁵***309,16 INMINUTIS**

32 ab aliqua

E_i

33 non integris

P_bV₂

34 decurtatis

*P_c⁵*decurtis *P_c*

35 non integre ponuntur ubique

*P_q***309,17 TOTA**

36 firma

P_q

309,19 NOTULAE DITIONIS, ID EST VERBORUM

37 nomina cordarum
Q²Pc⁵PqAut
 novum *Aut*

38 note
Vrf

309,20 VERBORUM

39 nominum cordarum
Pc⁵

309,20 INFERIORES

40 note, s. erunt ipsius, s. modulationis
Vrf

309,20 PERCUSSIONIS

41 soni
Pc⁵Pq

42 [ipsius] vocis
PqAut
 ipsius] *add. Aut*

43 pulsus, unde sonat
Pn

309,22 PROSLAMBANOMENOS, QUI ADQUISITUS DICI POTEST

44 erit
Aut

309,22 ADQUISITUS

45a quia illic acquiritur prima vox
Pc⁵

45b quia in eo prima vox repperitur
Pq

309,22 DICI

46 interpretaeri
Vrf

309,23 TAU IACENS

47 dasian
Mc

48 ita
Mk

**309,23 HYPATE HYPATON, QUAE EST PRINCIPALIS PRINCIPAL-
LIUM**

49 erit
Aut

309,26 HYPATON ENARMONIOS

50 lichanos
MaMkMm.PiPqTpi

310,1 ALPHA

51 est
Pq

310,1 SUPINUM

52 † laudi †
Vrf

310,1 VIRGULAM

53 vel lineam
Wq

310,2 HYPATON CHROMATICE

54 lichanos
M5MaPiPqTpi

310,3 ALPHA

55 est
Pq

310,4 HYPATON DIATONOS

56 lichanos
M5MaPiTpi

310,5 EXTENTA

- 57 acuta
Aut
cf. III,3,69

310,5 DIGAMMON

- 58 gama super gama
Vrf

310,8 MESON ENARMONIOS

- 59 lichanos
MaMkMmPiTpi

310,10 MESON CHROMATICE

- 60 lichanos
MaPe⁵PiTpi

310,12 MESON DIATONOS

- 61 lichanos
MaPiTpi

310,12 MEDIARUM

- 62 ex mediis
Pe⁵

310,13 EXTENTA

- 63 acuta
Aut
cf. III,3,57

310,16 SYNEMMENON ENARMONIOS

- 64 paranete
LzMaMkMmPiLlzTpi

310,17 THETA GRAECUM (pro ETA GRAECUM)

- 65 est
Pg

310,18 SYNEMMENON CHROMATICE

66 paranete
MaMmPe⁵PiTpi

310,19 ETA GRAECUM

67 est
Pq

311,1 SYNEMMENON DIATONOS

68 paranete
MaMmPiTpi

311,6 DIEZEUGMENON ENARMONIOS

69 paranete
MaMkMmPiAutTpi

311,7 DIVISARUM

70 disiunctarum
Mm

311,8 DIEZEUGMENON CHROMATICE

71 paranete
MaPiTpi

311,11 DIVISARUM

72 disiunctarum
Mm

311,11 DIEZEUGMENON DIATONOS

73 paranete
MaPiTpi

311,13 DIVISARUM

74 disiunctarum
Mm

311,14 N INVERSUM

- 75 non sic N, sed sic *Ū*
Aut

311,14 DEDUCTUM

- 76 prolongatum
CgLzLlz

311,16 SEMIALPHA

- 77 non perfectum [A]
M5PbV2
A] *add. M5*

311,17 HYPERBOLEON ENARMONIOS

- 78 paranete
MaMkMmPiTpi

311,19 HYPERBOLEON CHROMATICE

- 79 paranete
MaPiTpi

312,2 HYPERBOLEON DIATONOS

- 80 paranete
MaPiTpi

312,2 EXTENTA

- 81 acuta
Pe⁵
cf. IIII,3,53, 59

312,3 ACUTAM¹

- 82 lineam
Pe⁵AutVrf

312,3 PI

- 83 grecum
M5

312,3 ACUTAM²

84 lineam
AutLry

312,4 NETE HYPERBOLEON

85 quae est ultima excellentium
Pts

312,5 ACUTAM

86a virgulam
Bc

86b virgam
Aut

LIB. III, CAP. 5

314,7 MONOCHORDI REGULARIS PARTITIO

- 1 qua regulantur consonantiae
P_n

314,9 DE QUA RE

- 2 divisione
P_q

314,11 MAIUS

- 3 longius
P_bV₂

314,13 CONTRACTIOR

- 4 brevior
P_bP_c⁵V₂V_rf

314,14 NON MULTA PLURALITAS

- 5 paucitas
V_rf

314,14 NON MULTA

- 6 minor
P_nL_{pl}

314,14 MULTA

- 7 equa
L_z
eque *L_z*

314,14 EDI

- 8 effici
P_nL_{pl}

314,17 GRAVIOR

- 9 ex longiore vel pluribus
P_n

314,17 ACUTIOR

- 10 ex brevioribus vel paucioribus numeris

PnLpl
 vel] *om. Lpl*

314,18 NEC LECTOREM RES ILLA CONTURBET, QUOD INTENDENTES SAEPE SPATIA PROPORCIONUM NUMERO MAIORE SIGNAVIMUS, REMITTENTES VERO MINORE

- 11
- ¹
- Quoniam in transacto libro spatia intendens maiorem numerum miserat, hic vero de nervis, quasi per contrarium, spatium cordarum brevius minori numero comparavit.
- ²
- Propterea dixit
- nec*
- moveat
- lectorem*
- et reliqua.

McPnLpl
 1 de nervis] denarius *Mc* cordarum] corde *Mc*
 2 et reliqua] *om. McLpl*

314,18 RES

- 12 ratio

Pq

314,18 INTENDENTES

- 13a superius

CgLz

- 13b in superioribus

PbV2

314,19 SIGNAVIMUS

- 14 in transacto libro

Pn
cf. III,5,11

- 15 illam, s. intentionem

Vrf

314,20 REMITTENTES

- 16 quod contra est

PbV2

314,20 MINORE

- 17 numero

Pc⁵Vrf

314,20 CUM INTENTIO ACUMEN FACIAT, REMISSIO GRAVITATEM

- 18 Nota de intensione et remissione
Mm

315,4 INTENDIMUS

- 19 pretentum est
Pn

315,6 NATURAM RERUM SEQUI NECESSE EST

- 20 ut longitudo cordae longiori spacio, brevitatis brevitati conveniat
Pc⁶

315,7 AMPLIORES

- 21 numeros dare
PbPnV2AutLpl
dare] *om. Aut*
- 22 dare necesse est
Pc⁵
- 23 sonos
WiBui
- 24 partes
Vrf

315,8 BREVIORES

- 25 numeros
CgPnLpl
- 26 necesse est
Pq
cf. III,5,22

315,9 AB

- 27 ab A usque ad B
PbV2

315,9 HUIC

- 28 corde
PqVrf

315,9 AEQUA

- 29 equalis
Pc5

315,9 REGULA

- 30 lignum productum ad querendum
Q²Pq
productum] om. *Pq*
- 31 lignum monocordi
Pc6
- 32 Regulam dicit lignum monocordi cavum, i. cui superponitur corda.
Lry
- 33 in lignum concavum suppositum, eiusdem magnitudinis, cum et
corda, sicut paret in instrumento tali, s. monocordo
Vrf

315,10 PROPOSITIS

- 34 proportionatis, i. equi
Vrf

315,10 PARTITIONIBUS

- 35 partibus
Vrf

315,10 EA REGULA

- 36 ablativi sunt
Vrf

315,10 CORDAE

- 37 ipsi
Vrf

315,11 DIVISIONES

- 38 quae sunt in regula
PbV2
- 39 quae in ligno
Vrf

315,12 REGULA

- 40 consonantiarum
PnLpl

315,13 REGULAM

- 41 consonantiarum
PnLpl

315,14 DIVIDATUR IGITUR AB IN QUATTUOR PARTES PER TRIA PUNCTA, QUAE SUNT C D E.

McPnWi

- 43 Nota, quod omnia, quae hic dicuntur, declarat figura, quae sequitur, quam diligenter inspicere.

Vrf
cf. 316,23-24 (D11)

315,14 AB

- 44 ipse nervus, qui extenditur ab A ad B
PbV2

315,15 ERIT IGITUR TOTA QUIDEM AB DUPLA AB HIS, QUAE SUNT DB AD

- 45 divisae per medias maximi dupli, qui est AB
Q²Pq
que *Pq*

315,16 SINGILLATIM

- 46 seorsum
Pc⁵

315,17 AC

- 47 non illis duabus similis, sed unicuique illarum
Vrf

315,18 GRAVISSIMA

- 48 quia longissima et tota
PnLpl

315,19 DB AUTEM MESE. EST ENIM DIMIDIA TOTIUS

- 50 nervi vel totius proslambanomenos. Mese enim nomen accepit a medietate, sicut in primo ostensum est libro.
PbV2
cf. 206,23-24; 210,23-211,6; 211,21-25

315,19 MESE

- 51 quia medietas
PnLpl
- 51 corde
Vrf

315,19 DIMIDIA

- 52 pars
Vrf

315,20 DUPLA EST SPATIO

- 53 corporis
PnLpl

315,21 DUPLA EST ACUMINE

- 54 quia ascendendo pergit
PbV2
ascendo V2

315,21 ACUMINE

- 55 vocis
PnLpl

315,22 SPATHII ET ACUMINIS SEMPER ORDO CONVERSUS EST

- 56 quia in maiori spatio gravitas, in minori acumen
PbV2

315,24 QUOCIRCA ERIT ET EB NETE HYPERBOLEON ...

- 57 Tres cordas primitus d<etermina>t hic, et assignat s. primam et ultimam, quod patet in figura cordarum supposita.

Vrf

cf. 316,23-24 (D11)

315,24 EB NETE HYPERBOLEON

- 58 duplo acuta

PbV2

315,25 DIMIDIA QUIDEM EST IN QUANTITATE

- 59 corporis

PnLpl

315,26 DUPLA VERO EST IN ACUMINE

- 60 soni

PnLpl

315,27 QUARTA PARS IN SPATIO

- 61 corporis est

PnLpl

est] om. Lpl

315,28 EADEM IN ACUMINE

- 62 soni

Pn

315,28 ERIT IGITUR, UT DICTUM EST, NETE HYPERBOLEON

- 63 Hoc in primo libro videri potest, illo in loco, ubi sunt nomina cordarum per tria genera distincta.

PbV2

cf. 215,20-216,16 (A18)

316,4 PROSLAMBANOMENOS AD NETEN HYPERBOLEON BIS DIAPASON

- 64 Nete vero yperboleon quadrupla in acumine ab ea, quae est proslambanomenos.

Q1*Lry

Neten Q

316,5 AEQUAE PARTES SUNT AC CD DE EB

- 65 Nota quod eque debent esse, etsi non sint eque in subiecta figura.
Vrf

316,6 AB

- 66 totum
Aut

316,7 AB IGITUR SESQUITERTIA EST AB EA, QUAE EST CB

- 67 quia III^{or} ad III sesquitertia
PbV2

316,11 QUALIS

- 68 pars
MkVrf

316,12 CB¹

- 69 est totum
Aut

316,13 CONSONABITQUE PROSLAMBANOMENOS QUIDEM AD LICHANON HYPATON DIATONON CONSONANTIAM DIATESSARON

- 70 III^{or} ad III
PbV2

316,16 EADEMQUE LICHANOS DIATONOS CONSONABIT AD NETEN HYPERBOLEON DIAPASON ET DIAPENTE.

- 71
-

EiEnWi
gl. repet. Wi

316,18 SI DE TOTA AB

- 72 *si de toto nervo*
PbV2

316,20 AD QUAM

- 73 hipate hipaton
P_n

316,20 SESQUIOCTAVAM

- 74 in arithmetica
Q²
- 75 tonum
P₁V₂
totum *V₂*
- 76 in numeris
P_n

316,23 A ... (D11)

- 77 Quali ratione consonantiae reperiantur in nervis.
K_n

316,25 SUPERIOR DESCRIPTIO INFERIORA SIGNA QUAE CONTINET EIUS SUNT DESCRIPTIONIS, UBI CHORDIS NOTULAS APPOSUIMUS, QUONIAM EARUM NOMINA LONGUM FUIT ADSCRIBERE.

- 78 Reddit causam, quare litteris Latinis supposuerit Graecas notulas in descriptione ista praemissa. Et est ratio: hae littere Latine note sunt, et nomina ipsarum cordarum Graece autem note. Note sunt ipsarum percussionum (i. vocum), quas reddunt ipse corde percusse.
V_rf

316,25 SUPERIOR DESCRIPTIO INFERIORA SIGNA QUAE CONTINET EIUS SUNT DESCRIPTIONIS, UBI CORDIS NOTULAS APPOSUIMUS

- 79 quod per eas notas cordarum, i. consonantias cordarum significamus.
V_rf

316,25 SUPERIOR DESCRIPTIO

- 80 ordo litterarum
V_rf
- 81 superius facta
V_rf

316,25 INFERIORA SIGNA, QUAE CONTINET

- 82 habet sub se
Vrf

316,25 INFERIORA SIGNA

- 83 ille Graece note
Vrf

316,25 EIUS SUNT DESCRIPTIONIS

- 84 hoc significant in figura descripta
Vrf

316,26 UBI

- 85 in qua
Aut

316,27 EARUM

- 86 notarum
Vrf

317,1 AB

- 87 tota regula
P¹V²

317,1 ERIT PARS TERTIA AG

- 88 Inspice figuram subiectam, et omnia sunt tibi manifesta, quae hic dicit.
Vrf
sunt] *corr. ex est Vrf*

317,2 DUAE

- 89 partes
C₉Vrf

317,2 EIUSDEM

- 90 corde totius
Vrf

317,2 CONSONABIT IGITUR AB PROSLAMBANOMENOS

91 quae habet tres partes

*PbV2*habes *V2***317,3 AD GB, QUAE EST HYPATE MESON**

92 quae habet duas

*PbV2*abes *V2***317,5 CB**

93 quod in superiore forma fuera<t>

*Pn***317,6 ORDINE**

94 ordinabiliter

Q2

95 necessario

*Vrf***317,6 CADIT**

96 evenit

*Vrf***317,8 AB QUIDAM PROSLAMBANOMENOS**

97 quae habet III

*PbV2*habes *V2***317,9 AD CB LICHANON HYPATON DIATONON**

98 habet II

*PbV2***317,18 CB**99 habet IIII^{or}*PbV2*

317,18 AD KB

- 100 III
PbV2

317,18 SESQUITERTIAM PROPORTIONEM

- 101 III^{or} ad III
PbV2

317,21 DIATONON MESON

- 102 lycanos
Pq

317,24 DL

- 103 tonus
Q²EiEnPq

317,24 LB ERIT PARAMESE

- 104 subsesquioctava
Q²Pq
 sesquioctava *Pq*

317,25 DM

- 105 diatesseron
Q²EiEnPe⁵Pq

317,25 MB ERIT NETE SYNEMMENON

- 106 sesquiertius
Q²Pq

317,27 DN

- 107 diapente
Q²EiEnPe⁵Pq

317,27 NB ERIT NETE DIEZEUGMENON

- 108 sesqualter
Q²Pq
 sesqualtera *Pq*

317,29 KX

- 109 subduplus
 $Q^2EiEnPqWi$
 duplus Pq

317,29 ERITQUE XB PARANETE HYPERBOLEON

- 110 hinc apparet verum, quoniam EB supra dictum esse nete hyperboleon.
 Pn
cf. 315,24

318,1 A ... (D12)

- 111 Omnes quindecim soni, i. totum monochordum, hic expletum est exceptis quatuor, qui ut impleantur: XB octavum sumo et sibi addo, fit trite hyperboleon; MB octavam sumo et fit trite diezeugmenon; KB octavam in equa et fit parhipate meson; CB octavam et fit paripate hipaton.
 Pr

LIB. III, CAP. 6**318,4 DESCRIPTIO**

- 1 cordarum ordinatio
Vrf

**318,5 IN EO SCILICET MODO, QUI EST SIMPLICIOR AC PRINCEPS,
QUEM LYDIUM NUNCUPAMUS**

- 2 Quod lidius princeps modorum sit
Mm
- 3 honorabilior ceterorum
Pe⁵

318,5 MODO

- 4 tropo
PnPg

318,6 MODIS

- 5 tropis
Pn

318,7 DESCRIPTIO

- 6 cordarum
PbV₂

318,8 OMNIBUS

- 7 cordis
Pe⁵
- 8 generibus
PnPt_a

318,10 DIESEON

- 9 semitoniorum
CgLzLlzVrf
- 10 dimidio semitoniorum
Pq

318,11 MAXIMUS

- 11 numerus
P_n

318,12 MINIMUS VERO $\bar{\text{II}}$ .CCCIIII

- 12 hoc erit nete hyperboleon
P_bV₂
- 13 nete
P_n

318,14 AB INFERIORE PROCEDIMUS

- 14a a nete iperboleon [inchoamus]
Q²P_bP_qV₂
inchoamus] *add. P_q*
- 14b a nete
P_n

318,16 SED ITA

- 15 demonstramus
P_b
- 16 facimus
P_e⁵

318,17 TRIUM GENERUM

- 17 melorum
C_g

318,18 MODUS

- 18 multitudo
A_{ut}

319,1 CORDAE MODUS

- 19 spacium mensure
A_{ut}

319,2 LL

- 20 $\bar{\text{II}}.\text{CCCIII}$
M5MaPiTpi
- 21 duo L
PbV2
- 22 LL nete hiperboleon
Pe5
hipero *Pe*

319,2 PROSLAMBANOMENON $\bar{\text{VIII}}.\text{CCXVI}$

- 23 scilicet
Aut

319,6 O AUTEM MESE

- 24 cum <in> priore divisione sit DB mese, cur <LL> in hac
R1*

319,6 LL

- 25 duo L
V2

319,8 UT MESE AD PROSLAMBANOMENON DIAPASON CONSONANTIA CONVENIAT

- 26 conveniat ad O in consonantia diapason
Pq
convenia *Pq*

319,8 DIAPASON CONSONANTIA

- 27 in
Pq

319,11 QUADRUPLA ET BIS DIAPASON

- 28 est proslambanomenos, i. ad neten hiperboleon
Pq

319,12 SITQUE LL $\bar{\text{II}}$ .CCCIH

29 *sitque LL nete hiperboleon*
Lz

30 *Inspice subiectam figuram.*
Vrf
cf. 319,13-15

319,13 (APP.) Θ CIS Δ XH BT Δ (D13)

31 Θ cum virgula $\overline{\text{VIII}}$, sine autem virgula IX significat. Similiter Δ cum virgula $\overline{\text{III}}$, sine virgula IIII. Tali modo B virgulatum $\bar{\text{II}}$, sine virgula II.
Q²

319,16 SI IGITUR EX $\bar{\text{II}}$ .CCCIH ...

32 *Recurre ad tria tetracorda in fine primi libri, et erunt haec tibi manifestiora.*
Vrf
cf. 213,20-25 (A17)

319,16 $\bar{\text{II}}$ .CCCIH

33 *ubi est nete*
Pb

319,18 PARANETE HYPERBOLEON

34 *eritque $\bar{\text{II}}$ .DXCII*
Pq
DCXII Pq

320,5 DITONO (pro DITONUM)

35 *duobus tonis*
Vrf

320,6 EADEM

36 *ditonum distans a nete*
Aut

320,7 IN ENARMONIO VERO

37 *non, s. sed*
Aut

320,8 PARANETE

- 38 erit
Vrf

320,10 DESCRIPSERIMUS

- 39 in hoc eodem capitulo
Pq
capitulo] capud Pq
cf. 318,7-10

320,11 QUONIAM VERO SI A SESQUITERTIA PROPORTIONE DUAS SESQUIOCTAVAS ABSTULERO, RELINQUETUR MIHI SEMITONIUM MINUS.

- 40 De hoc plenius disputatur in libri II capitulo XXVIII et XXVIII.
Q²Pq
de] om. Pq plenus Pq II] duo Pq capitulo] caput Pq XXVIII et XXVIII
Pq
cf. 260,20-263,19
- 41 Si de diatessaron duos tonos abstulero, superest semitonium minus.
PbV2

320,11 A SESQUITERTIA PROPORTIONE

- 42 a dyatessaron
Vrf

320,11 DUAS SESQUIOCTAVAS

- 43a duae sesquioctavae sunt duo toni
V2
- 43b duos tonos
Vrf

320,13 SUMO TERTIAM EIUS

- 44 ut tertia addita. Numerus, qui inde redditur, possit cum priore in sesquitertia proportione haberi.
Q²Pq
cum priore] om. Pq

320,13 NETE

- 45 genitivus
Q²

320,14 SUNT

- 46 et
Aut

320,16 SEMITONIUM MINUS

- 47 in sesquiseptima <decima> proportione
PbV2
s. quiseptima *V2*

320,24 QUONIAM ENIM PARANETE HYPERBOLEON AD NETEN HYPERBOLEON IN DIATONICO QUIDEM GENERE TONO DISTAT, IN CHROMATICO VERO TRIBUS SEMITONIIS, IN ENARMONIO VERO DUOBUS TONIS

- 48 Nota autem, quia hoc contingit non expositione cordarum in ipsis tetracordis - sibi enim he corde in omnibus equae coniuncte sunt - sed potius extensione cordarum vel demissione, i. laxatione.
Vrf

320,27 DISTANTIAM

- 49 CCLXXXVIII
WiBwi
- 50 differentiam
Aut

320,28 EIUSQUE

- 51 differentiae
PbV2
- 52 distantiae
WiAutBwi

320,28 DIMIDIUM

- 53 CXLIII
WiBwi

321,1 PARANETE HYPERBOLEON

- 54 dativus
Q²
- 55 $\bar{\text{II}}$ .DXCII
WiBwi

321,3 ET ERIT HAEC IN CHROMATICO GENERE PARANETE HYPERBOLEON

- 56 $\bar{\text{II}}.\text{DCCXXXVI}$
WiBwi

321,6 RELINQUUNTUR MIHI CCLXXXVIII

- 57 Et haec est differentia illorum.
Vrf

321,7 ERUNT

- 58 mihi
Lz

321,7 $\bar{\text{II}}.\text{DXCII}$

- 59 dativus
Q²

321,8 HAEC ERIT PARANETE HYPERBOLEON CHROMATICA

- 60 KK
Aut

321,13 EADEM ERIT IN ENARMONIO GENERE PARANETE HYPERBOLEON, QUAE EST IN DIATONICO VEL CHROMATICO TRITE HYPERBOLEON

- 61 GG litteris insignita
Aut
instar textus Aut
- 62 Eandem vim habebit, s. ad nete hyperboleon, faciens duos tonos.
Vrf

321,19 DISTANTIAM EAM, QUAE EST INTER NETEN DIEZEUGMENON ET PARANETEN HYPERBOLEON ENARMONION SUMO

- 63 quae est due dyesis in enarmonio genere, i. due partes semitonii minoris.
Vrf

322,1 HAEC

- 64 istae litterae
PbV2

322,5-8 DD III.LXXII FF II.DCCCCXVI (D14)

- 65 ¹Huius semitonii differentia est CLVI, quae octies decies ducta reddit II.DCCCVIII, minus s. a II.DCCCCXVI CVIII. ²Novies decies vero excrescit, reddit enim II.DCCCCLXIII, ubi abundant XLVIII.

Ei*En*LzMf²MhMkShWb*Llz

1 Hius *En* octies decies] octies *MfSh* II.DCCCVIII] II.DCCCVII *Mk*
II.DCCCXVI] II.DCCCXIII *LzLlz* DCCCCXVI *Sh*

2 vero] *om. MfMhMkSh* habundavit *Sh*

LIB. III, CAP. 7**322,22 TRIA IGITUR TETRACHORDA**

- 1 trium generum
Aut

322,22 IGITUR

- 2 *igitur*, quod dicit, quia descriptionem posuimus, igitur eam exponimus
Vrf

322,23 TETRACHORDUM ENIM OMNE DIATESSARON RESONARE CONSONANTIAM

- 3 Omne tetrachordum diatesseron consonantiam resonare
Ma

322,23 OMNE

- 4 omnis generis
Aut

323,5 INSCRIPSIMUS

- 5 in figura
Aut

323,11 REFERT

- 6 repraesentat
Cg
- 7 distat
Pe⁵

323,14 HAC RATIONE

- 8 quae sequuntur
Vrf

323,16 PARANETE ENIM CHROMATICE HYPERBOLEON ... CONTINET SPATIUM PARANETES HYPERBOLEON DIATONICI GENERIS AD NETEN HYPERBOLEON, QUI EST UNUS TONUS, ID EST DUO SEMITONIA, MAIUS AC MINUS, ET DIVISUM RURSUS SPATIUM PARANETES HYPERBOLEON DIATONICI ET NETES HYPERBOLEON.

9 Paranetes cromatice tenet spacium totum paranete diatonici generis ad nete et rursus illud dimidium.

V₂

10 tria semitonia in hoc genere, s. cromatico

V_{7f}

323,16 CHROMATICE

11 nominativus est

L_{7y}

323,21 MAIUS

12 apotome

Q²

323,21 ET DIVISUM RURSUS SPATIUM

13 habet vel continet

P_n

14 medietatem eius spatii

P_n

15 Dividitur spatium paraneten et neten, quod est tonus, et dimidia pars ipsius additur duobus semitoniis, ut III semitonia sint, i. apotome et duo semitonia minora.

Q¹W_q

Divido *W_q*

323,22 DIATONICI

16 generis

P_n

323,22 ITA ENIM FACTUM EST

17 ostensum in numeris

V_{7f}

323,23 QUI

- 18 quod spacium
Aut

324,2 QUOD RELIQUUM FUIT EX DUOBUS TONIS

- 19 ¹CLXXX. Nam cum sint duo toni inter neten hyperboleon et triten, i. inter $\bar{\text{II}}.\text{CCCIII}$. et $\bar{\text{II}}.\text{DCCCCXVI}$, ²cum de ip-sis $\bar{\text{II}}.\text{DCCCCXVI}$ auferuntur $\bar{\text{II}}.\text{DCCXXXVI}$ (quod est paranete hiperboleon in chromate facientes tria semitonio ad neten hiperboleon) relinquuntur CLXXX, ³qui eisdem $\bar{\text{II}}.\text{DCCXXXVI}$ additi reddunt triten hyperboleon chromatis, i. $\bar{\text{II}}.\text{DCCCCXVI}$, ⁴quae eadem est in diatonico duorum tonorum, in chromate pro semitono accipitur ad paraneten hiperboleon.

EiEn*LzMf²MhMkShWb

$\bar{\text{II}}.\text{DCCCCXVI}$] $\bar{\text{II}}.\text{DCCCCXVI}$ *Sh*

2 cum] *CII Sh* aufertur *LzWb* facientis *LzWb* relinquuntur *Ei CXXX*
MfSh

4 in diatonico genere *MfMhMkSh*

324,8 HOC TETRACHORDUM

- 20 chromaticum
Cg

324,9 DIVISUM

- 21 tetrachordum
Cg

324,9 DIVISO (pro DIVISUM)

- 22 divisione accepto
Lry

324,9 IN UNO

- 23 semel
Kn

324,20 SIGNAVIMUS

- 24 in figura
Aut
cf. 322,5-20 (D14)

324,23 INMORANDUM

- 25 laborandum
Pns

LIB. III, CAP. 8

324,26 MONOCHORDI NETARUM DIEZEUGMENON ...

- 1 Hoc tetrachordum ideo diezeugmenon dicitur, quia in ultima sua disiungitur a subsequente tetrachordo, quod incipit a nete synemmenon. Illud quoque nunc servans vocabulum, quod habet quando tetrachordorum divisio a proslambanomenos incipit. Sed ibi diezeugmenon vocatur, quia est desiunctio inter paramesen et mesen tribus nervis intervenientibus.

Q²

325,9 EADEM VERO NETE DIEZEUGMENON . . . AD PARAMESEN

- 2 sesquitercia

Ma

325,17 HAC

- 3 paranete

Pn

326,4 SUMO DISTANTIAM NETES ET PARANETES DIEZEUGMENON DIATONI ...

- 4 Sicut hic fit augmentum in numeris causa doctrine, ita potest fieri in cordis per extensionem earum ita, ut modo minus sonet, et faciat tonum minus extenta, sicut fit in dyatonico genere, modo plus extenta faciat tria semitonia ut in cromatico, illa eodem modo duos tonos et magis extenta, faciet eadem corda ut in enarmonio. Sed hic ostendit in numeris causa doctrinam.

Vrf

326,5 EST EORUM DIFFERENTIA

- 5 autem

Aut

326,6 HANC

- 6 medietatem differentiae

PbV2

326,13 III.DCCCLXXXVIII

- 7 ad

Aut

326,13 SEMITONIUM RELIQUUM

- 8 reliquam partem toni divisi
Vrf

326,14 AB EO TONO

- 9 distat
PtV2

326,14 QUOD

- 10 qui
Aut

- 11 Illud dico positum subter, vel qui totus est inter has cordas in
dyatonico genere.
Vrf
totus] totius *Vrf*

326,14 PARANETEN DIATONON DIEZEUGMENON

- 12 ens in diatono
Aut

326,16 RELIQUUM

- 13 semitonium
Pn

326,17 QUOD

- 14 illud
Pn

326,18 EA

- 15 consonantia
PtV2

- 16 ex ea
Pn

326,27 ENARMONIO

- 17 in enarmonio genere
PtV2

327,4 $\overline{\text{III}}$ .DCCCLXXXVIII

- 18 dativus
Q²

327,5 DIEZEUGMENON ENARMONIOS

- 19 Haec media posita ad paraneten sonabit dyesim et ad paramese similiter dyesim, ita quod inter paraneten et paramese tantum erat semitonium.

Vrf
sonabat *Vrf*

327,8 UTI

- 20 sicut
Pn

327,8 UTRORUMQUE

- 21 et hyperboleon et diezeugmenon
PbV2

LIB. III, CAP. 9

327,13 DUO QUIDEM TETRACORDA, QVAE SIBIMET QUIDEM
CONIUNCTA SUNT, A MESE VERO DISIUNCTA

- 1 hyperboleon et diezeugmenon
Pb V2

327,14 DISIUNCTA

- 2 per interpositionem trium synemmenarum
Q2

327,21 TRES VERO TONI SUNT IN HOC PENTACHORDO ...

- 3 quasi quaedam repetitio est hoc supradictorum
Vrf

327,21 QUORUM

- 4 tonorum
Vrf

327,24 RELINQUUMQUE SEMITONIUM

- 5 id quod restat
Vrf

327,28 SI EX EO PENTACHORDO, QUOD EST A NETE DIEZEUG-
MENON AD MESEN ...

- 6 Primum comprehendit inter quas cordas sit tetracordum, postea
explicat quomodo.
Vrf

328,5 QUONIAM

- 7 nam
M5

328,6 PARANETES DIEZEUGMENON DIATONI

- 8 est autem haec eadem, quae et synemenon
Pb V2
quae] alie *V2*

328,7 HORUM TERTIA

- 9 $\bar{\text{I}}.\text{CLII}$
MmLryPts
 $\bar{\text{M}}.\text{CLVI}$ *Lry*

328,8 MESEN

- 10 $\bar{\text{III}}.\text{DCVIII}$
Pts

328,11 IN SYNEMMENON AUTEM TETRACHORDO, ID EST CONIUNCTARUM, SIT NETE SYNEMMENON

- 11 ipsa quae erat paranete diezeugmenon
MmPnLryPts
 ipse *Pts*
- 12 paraneten quantum ad numerum, i. nete sinemenon habet numerum paranetes diezeugmenon
Aut
 habet] hae

328,19 QUAE

- 13 corda
PbV2

329,2 HOC MODO EST FACTA PROPORTIO

- 14 Quod facit in numeris, hoc idem fit in cordis secundum tensionem earum vel remissionem, ut supra dictum est.
Vrf
cf. III,8,4

329,5 EA

- 15 proportione
PbV2

329,12 A QUA

- 16 trite
V2

**329,13 SED QUONIAM A NETE SYNEMMENON USQUE AD TRITEN
SYNEMMENON DIATONON VEL CHROMATICAM DUO TONI
SUNT**

- 17 Sicut in illis duobus generibus sunt duo toni a nete synemmenon usque ad triten synemmenon, ita in enarmonio erunt duo toni a nete synemmenon usque ad paranete synemmenon.

Vrf
husque *Vrf* husque *Vrf*

**329,16 EADEM IN GENERE ENARMONIO PARANETE SYNEM-
MENON ENARMONIOS EST**

- 18 eundem numerum habet

PbV2

329,23 ENARMONIO

- 19 in enarmonio genere

Pb

329,24 FIENT III.CCCCXCI

- 20 proba

Pb

329,24 Q P PERNOTETUR (*pro* QUAE P LITTERA PERNOTETUR)

- 21 Non simul duabus litteris pernotatur, sed nunc Q nunc P.

BcPbV2

329,28 DIVISUM PER TRITEN SYNEMMENON ENARMONION

- 22 in diesin et diesin

PbV2

329,29 III.CCCCXCI

- 23 P

La

330,2 DESCRIPTIO

- 24 figuralis

PbV2

330,2 CUM CETERIS

25 tetrachordis
P_n

330,2 HYPERBOLEON AC DIEZEUGMENON

26 cum
PtV₂

LIB. III, CAP. 10

330,11 MESES ENIM, QVAE EST O $\overline{\text{III}}$ .DCVIII SUMO TERTIAM
PARTEM

- 1 Ecce primo summatim ostendit, inter quas est tetracordum, s. inter illas, inter quas est sesquitertia proportio; post explicat qualiter.
Vrf

330,17 EA EST LICHANOS MESON DIATONOS

- 2 octava pars iuncta
Pn

330,22 RELINQUITUR IGITUR SEMITONIUM ...

- 3 CCCXII
Ei

331,1 EA

- 4 differentia
Pn

331,4 RELINQUUNTUR IGITUR DUO SEMITONIA

- 5 Quod hic dicitur, patens est ex supradictis.
Vrf
cf. e.g. 323,15-324,11.

331,13 EA IN ENARMONIO GENERE ERIT LICHANOS MESON EN-
ARMONIOS

- 6 Ita enim expone ut supra, hoc est: sicut in aliis duobus generibus erant duo toni inter mesen et parhypate meson, ita in enarmonio etiam duo toni inter mesen et lichanos meson.
Vrf
cf. III,9,17

331,22 DUAE VERO SUNT DIESIS ...

- 7 Ille due dyesis, i. due semitonii medietates, inter illas duas cordas ponantur.
Vrf
ponatur *Vrf*

**331,22 INTER LICHANON MESON ENARMONION ET PARHYPATEN
MESON ENARMONION**

8 una [subauditur medietas ponitur *inter* et c.]

La Vrf

subauditur - et c.] *add. Vrf*

**331,25 ET INTER PARHYPATEN MESON ENARMONION ET HY-
PATEN MESON**

9 altera

La Vrf

LIB. III, CAP. 11

332,7 SUMO HYPATES MESON ...

- 1 Prius generaliter ostendit in hypatis pentacordum et tetracordum,
post exequitur rationem eorum, i. quomodo sint ibi.
Vrf

332,7 HYPATES MESON

- 2 huius corde
Vrf

332,9 PROSLAMBANOMENOS AD HYPATEN MESON DIAPENTE
CONSONANTIAM SERVANS

- 3 ecce pentacordum
Vrf

332,11 HYPATES MESON

- 4 quae est ultima in tetracordo isto
PbV2

332,13 ET HAEC EST B HYPATE HYPATON

- 5 ecce tetracordum
Vrf

333,2 CHROMATICUM VERO TALI RATIONE DIVIDIMUS

- 6 Eadem prorsus est consideratio in istis et in supradictis.
Vrf

333,16 SUPERIUS

- 7 superiorum
Vrf

333,18 INSIGNITA

- 8 designata
W:2

333,19 EADEM ERIT IN GENERE ENARMONIO LICHANOS HYPATON ENARMONIOS

- 9 Eodem modo duobus tonis distabit a se, he due sibi proxime in hoc genere.

Vrf

333,27 EA EST CCCCXVI

- 10 differentia

Vrf

333,28 HUIUS

- 11 differentie

Vrf

333,28 DIMIDIAM

- 12 partem

Vrf

334,5 TONUS VERO ULTIMUS INTER PROSLAMBANOMENON ET HYPATEN HYPATON

- 13 qui facit pentacordum additus praemisso tetracordo

Vrf

334,10 SUPERIORIBUS TETRACHORDIS

- 14 hypaton [tetrachordum]

MJMhMk
tetrachordum] *add. Mh*

334,10 TETRACHORDIS

- 15 his

Vrf

334,12 OMNIA

- 16 genera

Vrf

334,13 ad D18

17	perfecta divisio monochordi <i>Ei</i>		
18	Differentiae maiorum et superiorum numerorum quibus toni vel semitonia demonstrantur.		
	<diatonicum>	<chromaticum>	<enarmonicum>
	<proslambanomenos> ¹ Ī.XXIII	Ī.XXIII	Ī.XXIII
	<hypate hypaton> ² CCCXCVI	CCCXCVI	CXCVIII
	<parhypate hypaton> ³ DCCCLXIII	CCCCLXXX	CXCVIII
	<lichanos hypaton> ⁴ DCCLXIII	Ī.CLII	Ī.DCXXXII
	<hypate meson> ⁵ CCCXII	CCCXII	CLXVI
	<parhypate meson> ⁶ DCXLVIII	CCCXL	CLXVI
	<lichanos meson> ⁷ DLXXVI	DCCCLXIII	Ī.CCXXIII
	<mese> ⁸ CCXXXIII	CCXXXIII	CXVII
	<trite synemmenon> ⁹ CCCCLXXXVI	CCLXX	CXVII
	<paranete synemmenon> ¹⁰ CCCC<XXXII>	DCXLVIII	DCCCCXVIII
	<nete synemmenon>		
	<paramese> ¹¹ Hic ergo tonus est inter mesen et paramesen (<u>III</u> .)DCVIII et <u>III</u> .XCVI. Est ergo differentia eorum DXII quae est VIII ^{va} pars de <u>III</u> .XCVI.		
	¹² CCVIII	CCVIII	CIII
	<trite diezeugmenon> ¹³ CCCCXXXII	CCXL	CIII
	<paranete diezeugmenon> ¹⁴ CCCLXXXIII	DLXXVI	DCCCXVI
	<nete diezeugmenon> ¹⁵ CLVI	CLVI	LXXVIII
	<trite hyperboleon> ¹⁶ CCCXXIII	CLXXX	LXXVIII

<paranete hyperboleon>

¹⁷CCCXLXXXVIII   CCCCXXXII   DCXII

<nete hyperboleon>

E_n^*

2 CCCXCVI] CCCCXXVI E_n CCCXCVI] CCCCXXVI E_n CXCVIII]

CCVIII E_n

3 CXCVIII] CCVIII E_n

6 CCCLX] CCCCXL E_n

10 DCCCCXVIII] DCCCCXVI E_n

15 LXXVIII] LXXXVIII E_n

16 LXXVIII] LXXXVIII E_n

- 19 Bene habentur coniunctim in tetracordis superius sive inferius descriptis, sed ex collatione numerorum sparsim. In ipsis tetracordis sub nominibus cordarum consonantie iste reperimur per collationem.

Aut

LIB. III, CAP. 12

334,15 IN SUPERIORE IGITUR FORMA ...

- 1 Hic exponit superius positam descriptionem, in qua omnia tetracorda coniunguntur, quae quia in hoc libro prorsus corrupta est, idcirco obscurius est nobis. Quod hic dicitur, ut autem sint manifestiora, recurre ad tetracorda, quae sunt in fine primi libri.

Vry

cf. 212,8-22 (A16)

334,15 IN SUPERIORE IGITUR FORMA

- 2 in diatonico

Pe⁵

334,16 MESE VERO AD NETEN HYPERBOLEON

- 3a diapason

Ei

- 3b obtinet diapason

Aut

334,20 HYPATE MESON AD MESEN

- 4 servat consonantiam diatessaron

Pq

334,20 MESE AD NETEN SYNEMMENON

- 5 optinet consonantiam diatessaron

Pq

334,21 PARAMESE AD NETEN DIEZEUGMENON

- 6 optinet <consonantiam diatessaron>

Pq

334,21 NETE DIEZEUGMENON AD NETE HYPERBOLEON

- 7 optinet consonantiam diatessaron

Pq

334,22 ATQUE HOC ITA

8 fit
P₁V₂V_rf

9 servat
P_e⁵

334,25 PRIMUM ATQUE GRAVISSIMUM

10 tetracordum
P_qV_rf

334,26 PRINCEPS

11 prima
V_rf

334,27 ULTIMA

12 chorda
W_iB_wi

334,27 SECUNDUM

13 tetracordum
P_q

14 est
V_rf

335,1 TERTIUM

15 tetracordum
P_q

16 est
V_rf

335,3 QUARTUM

17 tetracordum
P_q

18 est
V_rf

335,3 PRIMA

19 corda
P_q

335,4 QUINTUM

20 tetracordum
P_q

LIB. III, CAP. 13

335,7 DE STANTIBUS

- 1 immobiliter fixis
Cg

335,8 HARUM VERO OMNIUM VOCUM ...

- 2 Ad naturas diversorum tetracordorum hec pertinet ratio, quia cum transponuntur cordae, diversitas quedam nascitur in tetracordis.
Pe⁶

335,8 HARUM VERO OMNIUM VOCUM

- 3 corde
Auf

335,9 PARTIM¹

- 4 sunt
Pe

335,10 NEC IN TOTUM INMOBILES NEC IN TOTUM MOBILES

- 5 voces
Wi²

335,11 INMOBILES

- 6 secundum tria genera
Ph^t
- 7 He sunt grossiores et laxiores corde pentacordorum et tetracordorum.
Vrf

335,14 IN OMNIBUS TRIBUS GENERIBUS EAEDEM SUNT

- 8 In omni genere ad sibi adiunctis cordas eandem consonantiam reddunt, s. diapente in pentacordo vel diatessarion in tetracordo.
Vrf

335,16 PENTACORDA QUIDEM

- 9 continent
Pg

335,16 PROSLAMBANOMENOS

- 10 a
Vrf

335,17 ET MESE

- 11 a
Vrf

335,18 TETRACHORDA VERO

- 12 continent
Pq
cf. III,13,9

335,19 MOBILES VERO SUNT

- 13 Mobiles
Mm
- 14 Mutantur corde iste non in tetracordis primi libri, sed in figuris, quae facit in hoc quarto libro, quas corruptas habemus vel mutari dicuntur propter sonum tantum (quod melius est), quia in uno genere acutius, in alio gravius sonant, quod fit extensione vel laxatione cordarum, ut supra dictum est.
Vrf

335,20 PARANETE

- 15 nominativus
Wq

335,21 LICHANOS

- 16 nominativus
Wq
- 17 hiperboleon
M4

335,25 NEC EST EADEM

- 18 non facit eundem sonum
Vrf

335,27 ET TRITE SYNEMMENON ENARMONIOS

- 19 non est eadem
CgAut

335,28 QUAE SUNT IN RELIQUIS GENERIBUS TRITE

- 20 desunt pluralitates quasi tritis
Aut

336,3 PARHYPATE

- 21 dativus
Pq
- 22 meson
Aut

336,4 AC

- 23 pro i.
Vrf

336,4 NUMEROS

- 24 proportiones et sonos
Vrf

336,6 PARHYPATIS

- 25 dativus pluralis
Pn

336,7 NON IN TOTUM VERO INMOBILES AUT MOBILES SUNT

- 26 Non in totum mobiles
Mm

336,14 DUOBUS FUIT GENERIBUS

- 27 diatonico et cromatico
PbV2

336,15 TERTIO

- 28 in enarmonio
PbV2

336,17 EAEDEM SUNT

- 29 faciunt eundem sonum
Vrf

336,18 TRITE AUTEM DIEZEUGMENON ENARMONIOS A SUPERIORIBUS DISTAT

- 30 facit maiorem sonum
Vrf

336,18 A SUPERIORIBUS

- 31 duum generum tritis
CgLz

336,19 IN SYNEMMENIS

- 32 nervis
Cg

336,21 ITEM PARHYPATE MESON DIATONOS ET PARHYPATE MESON CHROMATICA EAEDEM NOTANTUR, SED IN ENARMONIO GENERE ...

- 33 Alium enim numerum habet sibi ascriptum ypate meson in enarmonio genere, et aliam vocem efficit in eo quam in dyatonico vel cromatico, sicut descriptio declarat similia continens tetracorda.
Vrf
cf. 332,3 (D17), 334,13 (D18)

336,23 SICUT SUPERIUS TRITE

- 34 in synemmenis
Cg
cf. 336,19-21

336,24 ITA HIC PARHYPATAE

- 35 in meson tetrachordo
Cg
- 36 duo utriusque generis
Mt

336,25 VI AUTEM AC SONI ACUMINE DIVERSAE SUNT CETERIS

- 37 quia ditonus et diesin sonat cum mese in enarmonio, cum in aliis generibus nisi ditonus, vel cum in aliis generibus sonet cum ypate meson semitonium, hic nisi diesin.

Aut

336,25 VI

- 38 virtute

PnPg

- 39 potestate

Pn

336,28 QUAERITUR

- 40 consideratur

Aut

336,28 SED UT HARUM NON PLENA MUTABILITAS CLARIUS CONLIQUESCAT

- 41 Repetit, ut magis aperiat, quod obscure dixerat.

Vrf

quod] quae *Vrf*

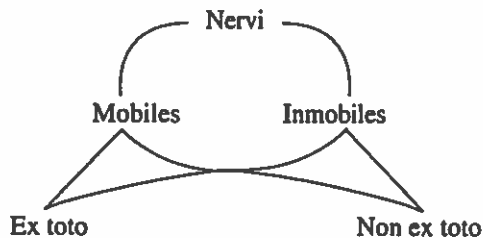
337,2 MUTATUR

- 42 in sono

Vrf

337,11 SUNT IGITUR INMOBILES ...

- 43

PbS

cf. 335,8-10

- 44 Hic iterum repetit, ut melius commendet memorie, quod dixit.

Vrf

quod] quae *Vrf*

337,14 MOBILES VERO

45 quantum ad se invicem
Pe⁶

337,15 NON IN TOTUM MOBILES AUT INMOBILES

46 sunt
Vrf

LIB. III, CAP. 14

337,20 PRIMARUM

- 1 simplicium
Vrf
- 2 principalium
Pn

**337,22 SPECIES AUTEM EST QUaedam POSITIO PROPRIAM
HABENS FORMAM SECUNDUM UNUMQUODQUE GENUS IN
UNIUSCUIUSQUE PROPORTIONIS CONSONANTIAM FACI-
ENTIS TERMINIS CONSTITUTA**

- 3 Quid sit species
Mm
- 4 dicitur hic
Vrf
- 5 Nota tria genera tantum cantandi: diatonum, chromaticum, enarmo-
nium, species vero pluribus modis posse variari secundum diversas
dispositiones cordarum. Unde sic diffinitur species: *positio habens
propriam*, i. diversam ab aliis, *formam*, i. dispositionem cordarum.
Et hoc hic vult exequi, ut cum diatessaron constat ex duobus to-
nis et semitonio, potest ita fieri, ut semitonium antecedit et toni
sequantur, vel e converso, vel ita, quod semitonium interponatur.
Et tamen sub eodem genere semper manebit, quoquomodo variata
species tamen erit alia et alia.
Lry
alia manu

337,23 POSITIO

- 6 constitutio canendi
Pc⁶
- 7 ordinatio vocum
Vrf

337,23 PROPRIAM HABENS FORMAM

- 8 quae faciat consonantiam
Vrf

337,23 FORMAM

- 9 similitudinem speciei
Pq
 spetieo *Pq*

337,24 UNIUSCUIUSQUE PROPORTIONIS

- 10 sesquialter diapente
EiEn

337,25 CONSTITUTA

- 11 ipsa positio
V2

337,25 NAM SI DIEZEUGMENON TETRACHORDUM INTER HYPERBOLEON TETRACHORDUM MESENQUE ...

- 12 relicto sinemmenon tetracordo
LaAut
- 13 Nota quia figura cordarum hic subiecta totum declarat, quod hic dicitur.
Vrf
cf. 341,3-16 (D19)

338,3 HI

- 14 nervi
Pq

338,9 HYPATE

- 15 hypaton
Aut

338,14 AC PER HOC

- 16 propter numerum cordarum
Pe⁶

338,16 SEMPERQUE UNA MINUS SPECIES ERIT, QUAM FUERINT VOCES

- 17 Sicut III^{or} sunt voces in dyatessaron et ipsa tres habet species, ita de aliis.
Vrf

338,17 VOCES

- 18 corde
W_i²

338,17 DIATESSARON CONSONANTIAE SPECIES SUNT TRES HOC MODO. ...

- 19 Species dyatessaron
P_e⁶

- 20 species diatessaron consonantiae:

Nil

sua-	dul-	
vi-	ce-	ka-
us	di-	ri-
	ne	ta-
	tis	

P_e

- 21 I^a species diatessaron

• •

II^a

P_e⁵

cf. Bernhard, Dulce ingenium p. 19, 45f.

338,18 UNA QUIDEM SPECIES

- 22 prima habens tonum et tonum et semitonium
A_{ut}

338,19 SECUNDA

- 23 habens tonum et semitonium et tonum
Aut

338,19 TERTIA

- 24 habens semitonium et tonum et tonum
Aut

338,20 ET HUC USQUE DIATESSARON SPECIES PROGREDIUNTUR

- 25 non plures habet
Aut

338,22 EIUSDEM DIATESSARON, UT GD QUIDEM EOS, QUI SUNT EF

- 26 ut *GD*, s. prime diatessaron, *quidem eos qui sunt FE* continet *FC*,
i. secunda diatessaron, et *EB*, i. tertia diatessaron, *eos* continet,
qui sunt ED
Aut

338,22 EIUSDEM DIATESSARON

- 27 unius, sive eiusdem ipsius, quae prima constituta est a G ad D, i.
a mese usque ad hypate meson
Cg

338,22 DIATESSARON, UT GD QUIDEM EOS, QUI SUNT EF

- 28 sed *EF* nunc continens, † et contentum †, quod non erit in aliis
Aut
EF lectio incerta Aut

338,22 GD

- 29 diatessaron
Vz

338,23 CD

- 30 de prima specie sunt hae duae literae
Vz

338,24 DIVERSA ERIT AB EA

- 31 alia et contraria, quia ultra III^{or} procedit
PbV2

338,24 DIVERSA

- 32 species
Aut

338,24 AB EA

- 33 specie
Aut

338,25 GDⁱ

- 34 diatesseron
PbV2

338,25 UNUM ENIM SOLUM GD CONSONANTIAE NERVUM CONTINEBIT, ID EST D SOLUM.

- 35 Quia inter G et D unus nervus, et si iterum alter nervus ab D extendatur ad A, quarta species erit, quae non potest esse in diatesseron.

Pe⁵Wq
alterum nervum *Pe* ab D] om. *Wq*

- 36 Non duos, quod oporteret, si esset diversa, ut dictum est.
Aut

338,25 UNUM ENIM SOLUM

- 37 DA [nominativus]
PnPr
nominativus] *add. Pr*

338,25 GD CONSONANTIAE

- 38 genitivus
Pr
- 39 diatessaron
Pq

338,26 CONTINEBIT

- 40 una vice tangetur
PbV2

338,26 EXCESSIT IGITUR GD CONSONANTIAM.

- 41 DA [quia non potest esse]
CgPe⁵PnWq
DA] ad A *Wq* quia non potest esse] *add. Pc* quod non potest esse *add. Wq*
cf. III,14,35
- 42 illud ab D ad A
PbV2
- 43 evasit ut redeat ad priorem modum
PcAut
rediat *Pc* modum] *corr. ex locum Aut*
- 44 Transgressa est DA, i. consonantia diatessaron, quam resonat hypate meson ad hypate hypaton. Prior est diatessaron, quae constituta fuerat inter mese et hypate meson, atque ideo species eius iam esse non potest. Non enim continet duos nervos eiusdem, ut vel tono vel semitonio eidem copuletur. Erit igitur altera prima, cui iterum species sue aptari poterunt.
Cg

338,26 GD CONSONANTIAM

- 45 diatessaron
Pq

338,27 ATQUE IDEO DIATESSARON TRES SPECIES HABERE PERHIBETUR.

- 46 ubicumque diatessaron fit
Wq

338,28 ET IN CETERIS QUIDEM CONSONANCIIS IDEM EST.

- 47 una minus est species quam voces cordarum
PbV2
voces] vox *PbV2*

338,28 IDEM EST

- 48 diatessaron
Aut

339,1 DIAPENTE AUTEM QUATTUOR SPECIES ...

49 Species dyapente
Pe⁶

50 Qui

non	fra-		
di-	trem	in-	
li-	quem	vi-	non
git	vi-	si-	a-
	det	bi-	mat
		lem	De-
			um

Pe

339,3 ALIA AB EO, QUOD EST F AD B

51 Hic non respexit B ad consonantiam, sed ad numerum V cordarum
diapente.
V²

339,5 SPECIES

52 spacia
P_n

**339,10 LIQUET IGITUR EX HIC, QUAE DICTA SUNT, DIATES-
SARON CONSONANTIAM ...**

53 De diatessaron
M_m

339,10 LIQUET

54 patet
P_n

339,11 DIATESSARON CONSONANTIAM SEMEL TANTUM INMOBILIBUS AC STATUTIS VOCIBUS CONTINERI

- 55 Si immobilibus vocibus constituta fuerit, ut ipsis claudatur, species ab ea sic constituta procedentes immobilibus vocibus claudi non poterunt.

Cg

339,12 STATUTIS

- 56 fixis

Cg

339,12 AB HYPATE HYPATON IN MESON HYPATEN

- 57 istero proteron

Pg

339,14 EA

- 58 diatessaron

Cg

- 59 species

PbV2

339,14 IN HOC ORDINE

- 60 quando diatesseron incipitur ab A et D

PbV2

339,15 CETERAE

- 61 species

PbV2

- 62 huius ordinis diatessaron consonantiae

Cg

- 63 consonantiae

Wi²

339,17 MONSTRATAE SUNT

- 64 in praecedenti sententia

PbV2

cf. 339,12-16

339,18 QUOD SI

- 65 nisi
V₂

339,19 STATUTIS

- 66 immobilibus
P_bV₂

339,20 EA

- 67 species
P_n

339,20 QUAE EST PRIMA

- 68 species in hoc ordine
C_gP_bV₂
species] *om.* C_g

339,21 RELIQUAE MINIME, UT EH

- 69 Ut si H litteram trite sinemenon ascripseris, erit ea species, quam dicit, s. mobilibus *terminata*, cum inter parhipate meson et paramese plus quam diatesseron sit, et paramese minime mobilis sit.

K_nP_c²H_wg

Ut] *om.* P_cH_wg ascripseris] assumpseris H_wg parames minime *K_n*

339,21 RELIQUAE MINIME

- 70 immobiles
M_a

339,21 RELIQUAE

- 71 species
W_i²B_wi

339,21 MINIME

- 72 non
V_rf
- 73 statutus vocibus terminantur
C_gP_bV₂
terminantur statutis vocibus C_g
cf. 339,15

339,22 TRITE DIEZEUGMENON

- 74 ¹Ista corda movetur in enarmonio. Paramese autem ideo non dicitur, quia est immobilis. ²Sed quia a mobili incipit corda, i. a partipate meson, ideo mobilis dicitur.

Pc⁵Wg

1 non movetur *Wg* non est *Wg*

gl. cancell. Wg

339,23 NON PROBANTUR INMOBILES

- 75 esse mobiles

Pd

339,26 PRIMA

- 76 species

Pn

- 77 corda

Wi²

- 78 in hoc ordine, quia similiter habebit suas species

CgLz

quia - species] *om. Lz*

339,29 ITEM DIAPENTE CONSONANTIA ...

- 79 De diapente

Mm

340,3 UNA QUIDEM

- 80 species

Cg

340,4 QUAE EST PRIMA

- 81 aliarum specierum huius ordinis

Cg

340,5 QUARTA

- 82 species

CgPbV2

340,6 RELIQUAE

- 83 species
Cg

340,8 INSTABILES

- 84 mobiles
PbV2
immobiles *V2*

340,10 CONSONANTIAE

- 85 diapente
Cg

340,11 IMMOBILIBUS

- 86 fixis
Pe

340,12 SIVE AUTEM AB HYPATE MESON

- 87 in acumine
Pe

340,13 CONSONANTIAS

- 88 dyapente
Pe

340,14 DUARUM

- 89 consonantiarum [diapente]
CgPn
diapente] *add. Cg*
- 90 specierum
PbPeV2
- 91 cordarum
Pe
- 92 vocum
Pn

340,15 DISTRICTIO

- 93 inventio
Pb

340,15 DISTINCTIO (pro DISTRICTIO)

- 94 divisio
Bc

340,15 DIAPASON VERO CONSONANTIAE, ...

- 95 De diapason
Mm

340,15 DIAPASON VERO CONSONANTIAE, SIVE AB HYPATE HYPATON IN PARAMESE, SIVE A NETE HYPERBOLEON IN MESEN ORDO SUMATUR

- 96 differentia. Nam sive duxeris species diatesseron in acutam partem contra neten hiperboleon, sive in gravem contra mesen, duas species stabiles habebunt sine ulla differentia.

PcWq
neten] *om.* *Wq*

- 97 ¹Duos ordines vocat gravitatem et acumen, quorum unus, i. gravis, incipit a mese usque ad proslambanomenos, sive a proslambanomeno ad mesen; ²alter vero, i. acutus, a mese usque ad neten hyperboleon, sive a nete hyperboleon usque ad mesen

BcPbV2
a nete hyperboleon] a nete *Bc* usque a *V2*
gl. cancell. Pb

340,19 UNA

- 98a species
Wi²Bwi

- 98b species diapason, quae immobilibus clauditur vocibus
Cg

340,21 DL

- 99 immobilis
Pc

340,21 QUAE EST QUARTA

- 100 quarta, quia quarto a priore nervo vel incipit vel finitur
Cg

340,21 QUARTA

- 101 species
PbPcV2

340,22 HAEC EST SEPTIMA

- 102 a septimo inchoans nervo
Cg
cf. III,14,100

340,23 RELIQUARUM VERO SPECIERUM VOCES EXTIMAE Nullo MODO CONSTITUTAE SUNT.

- 103 exceptis prima, quarta et septima
Cg

340,24 CONSTITUTAE

- 104 stabiles
S
- 105 statutae et firmae
PbV2
- 106 fixae
Pc
- 107 immobilibus vocibus
LaAut
- 108 immobiles
Vrf

LIB. III, CAP. 15

341,19 EX DIAPASON IGITUR CONSONANTIAE SPECIEBUS EXISTUNT, QUI APPELLANTUR MODI, ...

1a De tonis vel tropis

K_n

1b De tropis

W_i

341,19 EXISTUNT

2 soni

V_{rj}

341,21 MODI, QUOS EOSDEM TROPOS VEL TONOS NOMINANT

3 Tropi, modi et toni unum idemque significant isto in loco.

P_bV₂

341,20 QUOS

4 modos

V₂

341,20 NOMINANT

5 musici

V₂

341,21 CONSTITUTIONES

6 positiones

P_q

341,25 EST ENIM DIAPASON CONSTITUTIO ...

7 Constitutio diapason

W_i

342,2 MEDIAE

8 corde

W_i²

342,2 VOCIBUS ADNUMERATIS

- 9 diapason consonantiae
PbVz

342,2 VEL A MESE RURSUS IN NETEN HYPERBOLEON CUM VOCIBUS INTERIECTIS

- 10 est constitutio diapason
Pq
- 11 Nam in prima figura ita est, in sequenti tamen sinemenon interiacens non computatur.
Pn

342,2 VEL A MESE RURSUS IN NETEN HYPERBOLEON

- 12 sinemmenon chordis non computatis
Wq

342,2 CUM VOCIBUS INTERIECTIS

- 13 tribus sinemmenon intermissis similiter non computatis sinemenon chordis
Wq

342,3 VEL AB HYPATE MESON IN NETEN DIEZEUGMENON

- 14 est constitutio diapason
Pq

342,4 CUM HIS

- 15 vocibus
vzWi

342,5 DIAPASON VERO ET DIATESSARON (*pro SYNEMMENON*)

- 16 Sinemmenon constitutionem dicit diapason <et diatessarom>, quae in sinemenonis finitur, quae antea in praecedentibus constitutionibus fuerant exclusae, in qua constitutione diezeugmenon tetracordum excluditur.
Pq
diezeugmenon] mesarum *Pq*

342,6 A PROSLAMBANOMENO IN NETEN SYNEMMENON

- 17 diapason et diatessaron
W_n*

342,7 QUAE MEDIAE INTERIECTAE SUNT

- 18 chordis sinemmenon computatis
W_q

342,8 CUM HIS

- 19 vocibus
V₂

342,9 HAS IGITUR CONSTITUTIONES SI QUIS TOTAS FACIAT ACUTIORES, VEL IN GRAVIUS TOTAS REMITTAT SECUNDUM SUPRADICTAS DIAPASON CONSONANTIAE SPECIES

- 20 Hic Boetius determinat species, quas supra diffinivit.
Lry
Boetius] *bū corr. ex. hū Lry, lectio incerta*

342,12 MODOS

- 21 tropos
P_n

342,13 HYPODORIUS

- 22 sub
P_n

342,14 MIXOLYDIUS

- 23 ipermixolidius
W_i²
- 24 † Hoc adiuncta est Ptolomeo †
Lry

342,14 SIT IN DIATONICO GENERE VOCUM ORDO ...

- 25 sublato similiter tetracordo sinemmenon
P_q
gl. repet. P_q

342,16 HYPODORIUS

26 I
P_n

342,17 TONO

27 intenso vel aucto
P_n

342,18 ADTENUET

28a accuet
P_n

28b acuendo
L_{ry}

29 acumine
P_q

342,21 CONSTITUTIO

30 positio
P_q

342,21 HYPOPHRYGIUS

31 II
P_n

342,23 HYPOLYDII

32 III
P_n

342,23 AT SI HYPOLYDIUM QUIS SEMITONIO INTENDAT

33 et non tono, ut in superioribus, quia hic completur diatesseron
P_q

342,24 IN ALIIS

34 modis
M_a

342,26 INTELLIGENTIA

- 35 ablativus
Cg

343,4 HIS

- 36 notulis
Pq
notalis *Pq*

343,5 DISPECTIO

- 37 diligens inspectio
PbAut
- 38 consideracio
Pe5

343,6 ad D20

- 39 ¹Descriptio incipit a proslambanomeno hypermixolidii et finitur in nete hyperboleon hypodorii, ²sed consideratio vocum diatonici generis, quae in diatesseron tono et tono semitonioque partitur, a nete hyperboleon hypodorii exoritur, atque in proslambanomeno hypermixolidii completur, ³miroque modo, qua habitudine diatonica in longitudine descriptionis singulorum modorum nervi a se differunt, eadem habitudine idem nervus in ordine troporum a se distinguitur.

Pe5PqHwg

1 proslambanomenon *PeHwg*

2 quae] quod *PeHwg* partitur] pariter *Hwg* proslambanomenon *PeHwg*

3 a se nervi differunt *PeHwg* idem - a se] nervi troporum in ordine a se *Pe*

nervi troporum in ordine *Hwg* distinguntur *Pe* distinguuntur *Hwg*

3 miroque modo cf. III,3,21

- 40 ¹Notandum est in hac figura, quia octo modi, i. octo variationes cordarum, designantur per ista VII nomina, quae sunt ypolidius, ypofrigius et c. ²Nam prolambanomenos, quae est prima omnium cordarum, habet duas notulas istas ϑδ sub ypodorio primo modo, et alias duas sub ypofrigio, et sub aliis modis reliquas duplices. ³Similiter hypate hipaton habet duas istas 3Ε sub eodem primo modo ypodorio, et alias duas ϚΗ sub ypofrigio secundo, et sic de reliquis per omnes modos.

Phι

2 prolambanomenos *Phι*

LIB. III, CAP. 16

343,9 NOTULAS

- 1 tonorum
Pq
lectio incerta

343,9 IUXTA POSITAS

- 2 superius descripta
Wi²Bwi
superio Wi²

343,9 QUAE

- 3 nota vel corda
Pq

343,12 IN SPECIEBUS DIAPASON CONSONANTIAE

- 4 quae continet in se diatesseron et diapente
PbV²

343,15 HYPERMIXOLYDIUS (*D21*)

- 5 I
Bc
- 6 VIII
PbV²AutVrf

343,15 <PROSLAMBANOMENOS> HYPERMIXOLYDIUS (*D21*)

- 7 IIII.DCVIII
Pe

343,15 <MESE> HYPERMIXOLYDIUS (*D21*)

- 8 II.CCCIII
Pe

343,15 <NETE HYPERBOLEON> HYPERMIXOLYDIUS (*D21*)

- 9 I.CLII
Pe

343,15 HYPERMIXOLYDIUS - MIXOLYDIUS (D21)

- 10 tono
LzPnWbLlz

343,15 MIXOLYDIUS (D21)

- 11 II
Bc
- 12 VII
PbV2AutVrf
VIII Vrf

343,15 MIXOLYDIUS - LYDIUS (D21)

- 13 semitonium
LzPnWbLlz

343,15 LYDIUS (D21)

- 14 III
Bc
- 15 V
PbV2AutVrf
VIII Vrf

343,15 LYDIUS - PHRYGIUS (D21)

- 16 tono
LzPnWbLlz

343,15 PHRYGIUS (D21)

- 17 IIII
Bc
- 18 tercius
PbV2AutVrf
I Vrf

343,15 PHRYGIUS - DORIUS (D21)

- 19 tono
LzPnWbLlz

343,15 DORIUS (D21)

- 20 V
Bc
- 21 primus
PbV2Aut
- 22 protus
Vrf

343,15 DORIUS - HYPOLYDIUS (D21)

- 23 semitonium
PnWbLlz

343,15 HYPOLYDIUS (D21)

- 24 VI
Bc
- 25 VI
PbV2Aut
- 26 plagis triti
Vrf

343,15 HYPOLYDIUS - HYPOPHRYGIUS (D21)

- 27 tono
PnWbLlz

343,15 HYPOPHRYGIUS (D21)

- 28 VII
Bc
- 29 quartus
PbV2Aut
- 30 plagis deuteri
Vrf

343,15 HYPOPHRYGIUS - HYPODORIUS (D21)

- 31 tono
PnWbLlz

343,15 HYPODORIUS (D21)

- 32 VIII
Bc
- 33 secundus
PbV2Aut
- 34 plagis proti
Vrf

343,15 <PROSLAMBANOMENOS> HYPODORIUS (D21)

- 35 VIII. CCXVI
Pe

343,15 HYPERMIXOLYDIUS ... (D21)

- 36 ¹Omnis autenticus tropus decem continetur chordis, plagi vero octo. ²Et autentici quidem descensus habent in secunda a propria finali chorda, plagi vero in quarta a propria finali chorda. ³Finales autem sunt primi quidem et secundi tropi lichanos ypaton. ⁴Tercii vero et quarti ypate meson. ⁵Quinti quoque et sexti parhypate meson. ⁶Septimi vero et octavi lichanos meson. ⁷Forma vero primi et II ducitur ab O in E; III^{ti} et IIII ab X in H; V^{ti} et VI^{ti} ab Y in I; VII^{mi} et VIII^{vi} ab CC in M. ⁸Exordia cantus cuiusque tropi sumuntur in sex chordis consideratis ab ultimo gradu suae descensionis.

LzMf²

7 vero] om. Lz

8 cuiusque] omisque Lz

- 37 ¹Octo sunt lineae in superiori figura, VII principales sed octava est superaddita. ²His autem singulis ascribit singulares modos, III scilicet superius et IIII inferius. ³Hipermixolidium enim, mixolidium, lidium et phrigium superius ascribit, quatuor reliquos deorsum. ⁴Predictarum autem octo linearum unaquaeque cum contineat notas XV cordarum neumatium et c., ⁵prima (i. proslambanomenos) ad mediam (i. mese) facit diapason, ad ultimam vero cordam (i. nete hyperboleon) in singulis lineis facit similiter diapason. ⁶Notatur autem mese in singulis lineis per M et e, quod designat mese.

Aut

- 38 ¹Notandum quia isti octo ordines <mo>dorum ponunt unusquisque XV cordas; et ita <po>ssent in unoquoque istorum inveniri

VIII <bi>sdiapason sicut in alia figura <...> cordarum. ²Sed hic non curat <v>ariare nisi per octo modo, nam unusquisque <or>do ponit suam diapason usque <a>d suam mese et ulterius non <c>urat. ³Sciendum enim quia <...> iste prime dicuntur <pros>lanbanomenos quae usque <...> suas meses faciunt <dia>pason et unaquaeque <...> magis discedit a sua <...> proslanb<anomenos> ascenden<...> de primo ordine <...>piori usque <...> numeri octa<...> tanto minus <...>

Phl

- 39 ¹Sciendum, quia sicut omnes ille prime, quae sunt ex altera parte, dicuntur proslanbanomenos, i. graves, sed alie plus, alie minus. ²Ita omnes iste, quae sunt ex hac parte, ultime dicuntur yperboleon, i. acute, sed alie plus, alie minus. ³Nam omnes superiores ultime sunt acutiores suis inferioribus. ⁴Nam sicut ex hac parte sunt inferiores longitudine, ita vincunt acumine.

Phl

LIB. III, CAP. 17

343,20 PAGINULAE

- 1 Paginulas vocat, ubi nulla nota scripta est, ut in superiori figura, et ut est in hypermixolidio modo. In eo enim inter primam et II cordam, i. proslambanomenos et hypate hypaton, nichil est scriptum, sic in ceteris.

Aut

344,1 RECTUS

- 2 stans

PcPq

344,1 DISTINGUIT

- 3 dividit

Cg

344,2 ALIAE VERO MINIME

- 4 habent notulas

PbV2

344,2 VELUTI IN EO MODO

- 5 potest videri

Aut

344,5 VACAT

- 6 non habet

W;2

344,5 IN HAC IGITUR INTERCAPEDINE

- 7 in illo spatio vacuo inter duas lineas

BcCgPbV2

- 8 intervallo

AutLry

344,6 TERTIAE

- 9 paginae

PbV2Aut

344,7 VERSUS

- 10 linea
BcPbV2Lry
 linea ciñ] *Lry*
- 11 riga
Cg

344,8 DEDUCTUS

- 12 tractus
PbV2

344,10 NECESSE EST INTER PROSLAMBANOMENON ... ET INTER HYPATEN HYPATON ... TONI ESSE DISTANTIAM

- 13a quod in tetrachordis per ipsas chordas probari potest
Cg
- 13b In numeris tetracordorum per ipsas cordas hoc potest probari.
PbV2

344,16 INTEGRA PAGINA

- 14 vacua a notulis
Lry

344,17 SIN

- 15 linea [illa, quae dividit notulas]
PbV2Lry
 illa - notulas] *add. Lry*

344,17 PAGINA

- 16 vacua
PbV2

344,19 SI DUO ORDINES IN BIS DIAPASON CONSONANTIA CONSTITUTI SIBI INVICEM COMPARENTUR

- 17 gravis et acutus in proslambanomenos usque mese, alter a mese incipiens acutus
PbV2
gl. cancell. Pb

344,19 DUO ORDINES

- 18 duo tropi, ut hipodorius, hipofrigius, reliqui
Pc
 hipofrigio *Pe*

344,19 ORDINES

- 19 dispositiones
Cg
- 20 tropi
Pn

344,19 BIS DIAPASON CONSONANTIA

- 21 extremorum modorum
PePq
- 22 a proslambanomeno in nete hyperboleon
Pn

344,21 SI PROSLAMBANOMENOS PROSLAMBANOMENO FUERIT GRAVIOR

- 23a vox proslambenomeni
Pe
- 23b proslambanomenos vox
Pq

344,22 VEL QUaelIBET ALIA VOX

- 24 ut hypate hypaton
PePn

344,22 EIUSDEM LOCI

- 25 eiusdem ordinis
Cg
- 26 a proslambanomeno usque ad mesen
PbV2
gl. cancell. Pb
- 27 set in altero tropo, vel quem tenet in ordine cordarum
Pe

344,23 IN EODEM SCILICET GENERE

- 28 in quo est proslambanomenos, vel in diatonico aut chromatico vel enarmonico

PbV2
gl. cancell. Pb

- 29 ut in diatono

Pc

344,23 GENERE

- 30 pro modo, ut in ypodorio

Cg

- 31 tropo

Pq

344,25 ID

- 32 ius

Pn

344,25 DUORUM ENIM ORDINUM BIS DIAPASON CONSONANTIUM

- 33 ut ypodorii et ypophrygii

Cg

- 34 ac ceteris

Pq

344,28 CETERAE SINGULAE

- 35 voces

Cg

- 36 chorde

CgWi²Bwi

344,29 MEDIA¹

- 37 mese

Pq
messet *Pq*

344,29 MEDIA AB ALIA MEDIA

- 38 cuiuscumque toni mesae
PcPq

344,39 MEDIA²

- 39 mese
Pq

345,4 MEDIIS

- 40 mesys
Pc

345,9 ITEM A. A B. DISTET TONO

- 41 praepositum
K π Lz

345,13 ET SI QUINQUE SINT MEDIAE, EODEM MODO.

- 42 Erit consonantia diapente, ut prius erat diatessaron.
Pq

345,13 MEDIAE

- 43 mesae cuiuscumque <...> mese
PcPq
cuiuscumque - mese] *add. Pq*

345,14 DESTITERIT

- 44 distabit
Pc

345,17 ITEM QUAECUNQUE MEDIAE ALIORUM MODORUM

- 45 ¹Aspice in figura proposita, quemadmodum mese infima transit ascendendo per alios modos in graviore sonos, usque dum venerit ad ultimum in proslambanomenon. ²E contrario adtende, quemadmodum in altera parte suprema mese descendendo per acuciores sonos pervenit usque ad neten. ³Et si subtiliter discussis, hanc regulam in aliis cordis invenies.

PcWq

1 mesae *Pc* infima mese *Wq* proslambanomenos *Wq*

2 mesae *Pc*

3 pervenit] perve *Pc*

345,17 MEDIAE

- 46 mesae
Pe

345,18 PROSLAMBANOMENIS

- 47 ad proslambanomenos
PbV2
a V2
- 48 vertuntur in proslambanomenum
Pe

345,19 QUAECUNQUE NETIS

- 49 accedunt
PbV2Wi²Lry

345,19 QUAECUNQUE

- 50 mese
Pq

345,19 ACUTIORES

- 51 modos
Lry

345,20 IN SUPERIORE PAGINA

- 52 ubi sunt notulae et modi
BcPbV2

345,20 PARTEM SINISTRAM

- 53 quae sinistram tendit et inferior est
BcPbV2
in sinistram tenditur *Bc* inferior *BcPb*

345,21 PROSLAMBANOMENI

- 54 graviores nervi
PbV2

345,22 NETIS

- 55 acutioribus
PbV2

345,24 QUI HYPODORIO MODO (*pro* QUI HYPODORIUS)

- 56 inscribitur
V₂

346,17 VERSICULUS

- 57 linea
PbV₂

346,21 QUOVIS

- 58 verbum
Wi²

346,21 GENERE

- 59 ut in diatono
P_e

347,19 HINC

- 60 ex hoc, quod sequitur
C_g
- 61 ex hoc, quod ostendemus
PbV₂

347,21 SERVAT A AD ID, QUOD EST H

- 62 dum simul tanguntur
PbV₂

348,1 QUAE

- 63 P
V₂
- 64 species
Wi²

LIB. III, CAP. 18

348,4 QUEMADMODUM INDUBITANTER MUSICAE CONSONANTIAE AURE DIJUDICARI POSSINT.

- 1 et de inveniendis sinphoniis in divisione monochordi
Pts

348,7 TALI

- 2 † Ripossunt †
Aut

348,8 SIT REGULA DILIGENTER EXTENSA AD. CUI DUO SEMISPHERIA ...

- 3 ¹Geometricam disciplinam tangit in hoc loco, sicut dicit Euclides in tercio: ²quando recta linea super rectam lineam stans circum se angulos equos sibi invicem fecerit, rectus est uterque equalium angulorum, et quae superstat, linea perpendicularis vocatur, hoc modo:

- ³Idem in quarto: Si circulum linea recta contingat, et a centro ad contactum linea recta dirigatur, perpendicularis erit ea, quae ducitur super eam, quae circulum tangit, hoc modo:

- ⁴In forma itaque monocordi recta linea circulum tangit, quia circulus magade iungitur directe lineae, quae determinat superficiem regule. ⁵Si ergo a centro magade recta linea dirigatur ad punctum, quo iungitur circulus ipsius magade ad lineam supradictam, perpendicularis vocabitur, et stans super lineam rectam, quae superficiem terminat, facit altrinsecus angulos rectos.

Pc*AutLry

1 sicut] sic enim *Aut*

2 figuram om. *Pc*

3 contactum] contatum *Lry* figuram om. *PcAut*

5 quae] om. *Aut* linea recta *PcAutLry*

2 cf. *Euclides, Elementa, lib. I, def. 10*

3 cf. *Euclides, Elementa, lib. III, 18*

348,8 CUI

- 4 regule
W_i²

348,12 PUNCTUM

- 5 signum
BcPbV2

348,14 HAE

- 6 magadae
PbV2

348,14 ET AD EOSDEM USUS SINT EISDEM ALIAE AEQUALES PARATAE

- 7 ut super eos extendi possit corda
BcPbV2
ut super] in super *Bc* i. super *V2* eas *Pb* extendi extendatur possit *Bc*

348,15 ALIAE AEQUALES PARATAE

- 8 magadae, set non dicit numerum earum propter diapente et diapason et triplam
PcWq
magadae, set] magadae sunt *Wq*

348,19 QUO

- 9 puncto
W_i²

348,21 SEPTIMARUM

- 10 genitivus
W_i²
- 11 partium
BcPbV2

348,23 AEQUUM

- 12 semisperium, i. magadam
PbPcPqPrV2LryPts
emisperium *PqLry* hemisperium *Pts* i. magadam] om. *PcPqPrLryPts*
- 13 aequaliter
Pn

348,24 ALTERUTRA

- 14 ex utraque parte semisperii
P_q

348,25 PELLANTUR

- 15 feriantur
P_bV₂

348,26 UTRASQUE

- 16 partes, i. EK et KF
LzLtz
FK Ltz

349,2 TOTAM

- 17 cordam, i. spatium ab E ad F
LaPbRlV2
a B ad F V2

349,4 CONSONANTIAS

- 18 si simul percussero
P_bV₂

349,4 DISSONANTIASQUE

- 19 si per se unamquamque
P_bV₂

349,4 PERPENDO

- 20 cogito
W_i²

349,6 TOTAM

- 21 regulam
W_i²B_{wi}

349,6 UNAM

- 22 partem
P_r

349,9 PERMIXTIS

- 23 ex diapente et diapason
P_nP_q
ex] om. *P_q* diapason et diapente *P_q*

LIB. V, CAP. 1**351,15 POST MONOCHORDI REGULARIS DIVISIONEM**

- 1 in qua non unus tantummodo nervus assumitur, qui positus proportionibus dividitur

OI
dividictur *OI*

351,22 VERUM

- 2 etiam

M4

- 3 sed

Pc

351,22 OCTO

- 4 assumuntur nervi

Aut

351,22 HUIUSMODI FIAT CITHARA

- 5 Qualiter cythara

Wn*Ewn

- 6 habens VIII nervos

Aut

351,22 UT IN PLURIBUS

- 7 non in monocorda tantum nervis sit

Pc

LIB. V, CAP. 2

352,1 VIS

- 1 virtus
Pc

352,2 NATURAM

- 2 essenciam
Aut

352,2 VIMQUE

- 3 Nota vim
Cg
- 4 potenciam
Aut

352,4 ARMONICA EST FACULTAS DIFFERENTIAS ACUTORUM ET GRAVIUM SONORUM SENSU AC RATIONE PERPENDENS.

- 5 Nota: Diffinitio armonicae
CgLry
Nota] *om. Lry*
- 6 Facultas
Kn

352,4 DIFFERENTIAS

- 7 partes
Lry

352,5 PERPENDENS

- 8 diiudicans
Pn

352,7 SENSUS NAMQUE ...

- 9 Sensus
Kn

352,5 SENSUS

- 10 aurium
M4PbV2
 aurum *V2*

352,9 IMAS

- 11 subtiles
Cg
- 12 differentias
M4
- 13 extremas; ultra quas non est divisio, quia simplices
Lry

352,10 ACCIPIT

- 14 sensus
CgWi2
- 15 perpendit
LzLtz

352,11 RATIO VERO ...

- 16 Ratio
Kn
- 17 duo esse intelligibile s. et sensile. Sensile vero, hoc est actus, imago est quodammodo ipsius intelligibilis, ideo quod s. intelligibile. In actu suo ipse actus reperitur. Ipsum etiam intelligibilem sui actus intellectus et similitudo dicitur; ac intelligibile etiam a philosophis veritas, actus *proximus veritati*, quia eius s. imago est.
Lry
 esse] *suprascr.* sunt *Lry*

352,12 ACCIPIT

- 18 ratio a sensu
CgLzMk
 ratio] *om.* *LzMk*

352,12 CONFUSAM

- 19 a sensibus
M4Pb3

352,14 AD PROXIMAM (pro AD PROXIMUM)

- 20 veritatem
Pb3

352,15 SI QUIS MANU CIRCULUM SCRIBAT

- 21 non tamen cum circinno
BcPtV2
cum] *om. Bc* circinno *V2*

352,16 ARBITRETUR

- 22 visus s.
Lry

352,16 ID

- 23 intellegibile
Lry

352,17 QUOD SIMULATUR

- 24 verum circulum
PbV2
- 25 cuius est actus s.
Lry

352,17 SIMULATUR

- 26 fingitur
Pc

352,18 SENSUS

- 27 corporeus
M4PbV2

352,18 MATERIAM

- 28 corporalem
M4PbPn

352,18 VERTITUR

- 29 versatur
Aut

352,18 SPECIESQUE

- 30 formas intelligibiles
Lry

352,18 COMPREHENDIT

- 31 ut actu sunt s., non aliter
Lry

352,19 FLUVIDAE

- 32 caducae
Pn
- 33 <in tempore>, quia modo in hoc actu, modo in alio
Lry
<in tempore>] *lectio incerta Lry*

352,19 IMPERFECTAE

- 34 quia omnis actus aliquid <...>
Lry
<...>] de $\bar{h}\bar{t}$ *Lry*

352,20 UNGUEM

- 35 purum
EiEnKnPnWnEwn

352,20 SICUT

- 36 quia
Lry

352,20 SICUT EST IPSA MATERIA

- 37 unde construitur
Pn
- 38 non est quod dicit
Lry

352,21 CONFUSIO

- 39 quae est hi<c> materia
Pe

352,22 MATERIA

- 40 retinet
C_g
- 41 non retardat ad pernoscendum
P₁V₂
- 42 sensile
L_{ry}
- 43 quia in eo non operatur
L_{ry}

352,23 QUAS PERVIDIT

- 44 intelligibile
L_{ry}

352,23 SUBIECTI

- 45 sensus
P_n

352,23 INTUETUR

- 46 ratio
EiEnKnWiWnEwn

352,24 EAM

- 47 rationem
W_i

352,25 IN SENSU

- 48 in circinno aut in sono aut in aliquo huiusmodi
BcP₁V₂

352,25 PECCATUR

- 49 racio
W_i²

352,25 MINUS EST

- 50 quia non ad plenum res sentit
L_{ry}

352,26 EMENDAT

- 51 ratio
Lry

352,26 ID

- 52 nominativus
Pe

352,27 A VERITATE MINUS

- 53 non vere
Lry

352,28 INCALLIDUS

- 54 non <callidus>
Pn

352,28 AESTIMATOR AGNOSCIT

- 55 videt
Lry

352,28 IN SINGULIS MINUS HABEAT ERRATI, COLLECTA VERO MULTIPLICANTUR IN SUMMAM ATQUE IDCIRCO MAXIMAM FACIUNT DIFFERENTIAM.

- 56 Nam sicut quando augetur dies vel minuitur, non statim sentitur, nisi per multos dies. Sic etiam in musica, quando augetur vel minuitur per semitonium vel per diesin, non continuo percipitur, donec ille partes supercrescunt.

Cg
cf. I, 1, 355

352,28 IN SINGULIS

- 57 scilicet
PiTpi
- 589 duobus
Pn

352,29 ERRATI

59 peccati

Pn

60 erroris

*Lry***352,29 COLLECTA**

61 si

*Lry***353,3 AB UNA**

62 si

*Lry***353,3 NEQUE SIT**

63 et non distet, quod dicit

*Lry***353,5 ATQUE IN EADEM QUOQUE ERRET**

64 ideo s. quia non

*Lry***353,7 NEQUE VERE ATQUE INTEGRE AESTIMET**

65 sed fallatur iterum

*Lry***353,14 QUOD IGITUR IN SINGULIS TONIS MINUS PERVIDEBATUR,
ID COLLECTUM IN CONSONANTIA EVIDENTER APPARUIT.**66 Cum *in singulis* non aparet deceptio, in toto *evidenter aparet*.*Lry***353,18 DATAE**

67 cum sint

*CgMmLry*cum] *om. Lry*

353,21 SENSUS

- 68 genitivus
Wi²B_{wi}

353,23 DIMIDIAM

- 69 vel mediam
K_n

353,24 PAULO DIFFICILIUS

- 70 sit
P_e

353,24 QUAM

- 71 quamvis
P_n

353,24 CONFUSE

- 72 sit vel fuerit, qui nescitur, quanto maior vel minor sit
P_e

353,29 HOC IDEO, QUIA PER PROCESSUS QUIDEM RATIONI LOCUS ADCRESCIT, DEFICIT SENSUS.

- 73 Cum enim sensus in minimis deficiat, in eis concipiendis ratio viget.
L_{ry}

353,30 PER PROCESSUS

- 74 per gradus
C_g
- 75 per processum
M₄

353,30 PROCESSUS

- 76 accusativus
Wi²
- 77 incrementa
P_e
- 78 di<visi>onum
L_{ry}
lectio incerta L_{ry}

354,1 SI ENIM OCTAVAM PARTEM PROPOSITAE LINEAE AUFERRE ALIQUIS IMPERETUR, VEL EIUSDEM OCTUPLAM DARE COGATUR, ...

79 ¹Ut si queras octavam de XCVI, divide medio, sunt XLVIII; hanc rursus medio, fiunt XXIII; hanc item medio, sunt XII, haec est octava.

²Item octuplum duodenarii: duplica XII, sunt XXIII; hoc item duplica, XLVIII; hoc item, XCVI, qui est octuplus XII.

Ei*EnLz*Mf²MhMkWb

1 divide medium *En* sunt XLVIII] fiunt XLVIII *MfMhMk* hoc est octava *Wb* sunt XII] fiunt XII *MfMhMk*

2 hunc item XCVI *MhMk* octuplus XII] octuplus *LzWb*

80 Primum dividenda est tota linea in duas medietates aequas, deinde unaquaeque medietas in IIII^{or} partes, et tunc octava facile potest agnosci.

PbVz

354,3 TOTIUS

81 lineae
M₄PbVz

354,7 CUIUS

82 quia
Lry

354,8 SUBITUM

83 indiscretum
Lry

354,8 IN SUPERFICIE

84 circa exteriora
Lry

354,8 INTEGRITATEM

85 quae est in solis naturis inter
Lry

354,9 IDCIRCO

86 quia errat sensus
Lry

354,11 RATIO

- 87 monochordum
P_n

354,14 ACISCULUM

- 88 Nota acisculum
BcEiKnMf²MhMkPb³Rl
Nota] *om. EiKnMfMhMkRl*
- 89 bipennem [ab acuo]
BiEiMf²MkPc⁵
ab acuo] *add. Pc*
- 90 ab ascia bipenne
LzWbLlzPht
asciabilem pone *Llz bipenne] om. Pht bipennem Wb*
- 91 ab ascia diminutivum
Pc
- 92 ab acuendo
Wq
- 93 Acisculum est ferramentum, quod rustice vocatur plana.
Cg
- 94 illud, unde pictor priorem colorem deducit quasi in superficiem, et
est compositum ex setis alligatis fusticulo.
Aut
- 95 Ab acia diminuitur instrumentum illud, quod bisacuta dicitur.
Lry
- 96 graphycem
Pn
- 97 graphium ab acumine
Pr

354,15 CIRCINUM

- 98 compassum
Pn
- 99 compas
AutLry
cumpas *Aut*
- 100 a circo
Wq

354,19 MODUM MENSURAMQUE

- 101 proportiones et differentias gravium acutarumque vocum
BcPbV2
acutarum *Bc*

LIB. V, CAP. 3

354,23 HUIUSMODI IGITUR INSTRUMENTUM, ...

1 De armonica regula

Mm

354,28 SENSUM ENIM

2 dicebant

Wi

355,3 COMITEM

3 sensus

Mi

355,3 SECUNDARIAM

4 secutricem

Cg

355,4 SENSUS

5 genitivus

*Wi²Bwi*355,6 ARMONICI (*pro* ARMONICAE)

6 musici

*Pn*355,7 ID ENIM SECUNDUM PTOLOMAEUM ARMONICUS VIDE-
TUR INTENDERE, ...

7 Nota intentionem armonicae

Cg

355,10 RECLAMET

8 adversetur

Lry

355,11 CONCORDIA

9 ablativus

Wi²Bwi

LIB. V, CAP. 4

355,19 QUONIAM VERO SONUM ESSE OMNES CONSENTIUNT AERIS PERCUSSIONEM, GRAVITATIS ATQUE ACUMINIS DIFFERENTIAM DIVERSA RATIONE PONEBANT ARISTOXENUM SECUTI ET PYTHAGORICI.

- 1 quod dicit: quia in hac diffinitione non discordant, non hic de eo dicendum, sed differentia gravis vel acuti et c.

Lry

355,21 ARISTOXENUM SECUTI

- 2 Aristoxenici

CgPn

- 3 sectatores Aristoxenii

LaBwi

- 4 illi, qui secuti fuerunt Aristoxenum et Phythagoram

Wq

- 5 discipuli

Lry

355,21 ET

- 6 etiam

BcPbVz

355,23 QUALITATE

- 7 utrum gravis an acuta

CgPn

355,24 QUANTITATE

- 8 utrum magna an parva

CgPn

355,25 PROPRIOR

- 9 vicinior

Pn

355,27 SPISSIORA

- 10 coniunctiora
LzWb
- 11 solidiora
MmPc
- 12 acuciora
Wi²
- 13 inserta ut in c<...>
Lry
lectio incerta Lry

355,28 RARIORA

- 14 quae non tam multiplicem reddant motum putat
LzWb
- 15 quasi perforata
Lry

355,28 EDERE

- 16 reddere
BcPbV2
- 17 putat
Lz

356,2 RARIUS

- 18 in quantitate
Pn

LIB. V, CAP. 5

356,7 UNISONAE

- 1 voces
W_i²

356,8 UNISONAE VERO

- 2 voces
P_q

356,9 HARUM

- 3 vocum
P_n

356,13 SILENTIO

- 4 in hoc, quia minus sonat
C_gP_bV₂
gl. cancell. P_b

LIB. V, CAP. 6

357,4 VISITUR

- 1 videtur
Wi²Aut

357,6 DISSIMILES

- 2 continuae
PbV²

357,9 IN QUIBUS

- 3 nervis
Mm

357,10 EMMEAIEIC

- 4 modulati
EiEnKnPnWiBwi
cf. I,8,13

- 5 in modulis
LzWbLlz

- 6 inmodulati
BzPcPrWnEwnWvc

- 7 valde modulati
Pn

- 8 graecum est
Aut

357,10 EKMEAIEIC

- 9 extra modulati
BzEiEnKnPcPnPrWiWnBwiEwn

- 10 extra modum
LzWbLlz

LIB. V, CAP. 7**357,16 A CETERIS**

- 1 vocibus
Mm

357,17 DESTITERIT

- 2 distantiam habuerit
Cg
- 3 discordaverit
LzWb
- 4 Tolomeus
Pg

357,19 ESSE ETIAM DIAPENTE AC DIAPASON ET BISDIAPASON

- 5 estimant consonantiam
Cg
- 6 unam compositam
Phl

LIB. V, CAP. 8

358,13 REPREHENDIT AUTEM

- 1 primo vel etiam
Wb

358,15 TOTUM ILLUD

- 2 reprehendit Ptolomeus
CgLzPqWiBwiPhl
Ptolomeus] om. *CgLzBwiPhl*

358,15 QUOD DIATESSARON AC DIAPENTE SESQUALTERO ET
SESQUITERTIO CONIUNGUNT

- 3 reprehendit
WiBwiPhl
- 4 Pitagorici
Pq

358,17 RELIQUIS VERO SUPERPARTICULARIBUS, CUM EIUSDEM
SINT GENERIS, NULLAS OMNINO APPLICENT CONSONAN-
TIAS

- 5 Hic tamen reprehendit eas.
Pe
- 6 et illud reprehendit
WiBwi

LIB. V, CAP. 9

358,21 PROBAT

- 1 Ptolomeus
Pq

358,23 CONIUNCTIONEM

- 2 vel simphoniam
M4

358,26 ITA ENIM DIAPASON

- 3 quae additur
Pq

358,26 DIAPASON CONSONANTIAE ADDITUR

- 4 diatessaron
EiEnPnWbWiLry
- 5 quaelibet consonantia
Lz
- 6 alia consonancia
Pc
- 7 illa consonantia diatessaron ac diapente
Pq

359,5 PELLAT

- 8 conmovetur, cietur
Pq

359,6 SERVATUR INTEGRAS

- 9 ipsa, quae iungitur
Lz
ips *Lz*

359,8 HYPATE MESON ET NETE DIEZEUGMENON

- 10 diatessaron
Pq

359,9 IUNGITUR

- 11 scilicet
Aut

359,9 NETE QUIDEM DIEZEUGMENON

- 12 dativus
Bc
- 13 cum sonabit
Mh
- 14 clarius
Pr
- 15 cui
Aut

359,12 CONSONABIT

- 16 diatesseron
Wi

359,12 MESE AD NETEN DIEZEUGMENON ET EADEM MESE AD HYPATEN MESON, ITEM NETE HYPERBOLEON AD NETEN DIEZEUGMENON ET AD HYPATEN MESON

- 17 ¹Acute hic inspiciendum, quod mesen non ideo dicit consonare ad neten diezeugmenon, quod ad illam tenet intervallum diapente simphoniae, ²sed quia per diapason consonanciam hypate meson idem sonat, quod nete diezeugmenon. ³Mese quoque per diapason idem sonat, quod nete hiperboleon. ⁴Nete hiperboleon autem resonat ad neten diezeugmenon diatesseron simphoniam. ⁵Mese quoque, que per diapason idem sonat, quod nete hyperboleon, ad nete diezeugmenon diatesseron consonat. ⁶Idem argumentandum, ubi dicit *ad graviolem partem* paramesen consonare ad hypate meson. ⁷Non enim propter diapente hoc dicit, sed quia per diapason paramese idem sonat, quod hypate hypaton. ⁸Consonat eadem paramese ad hipaten meson diatesseron sicut hypate hipaton.

PcHwg

1 meson *Pc*

5 que] quod *Hwg* ad] at *Pc* consonat] *om. Pc*

6 ad hypate] at hypate *Pc*

6 *cf. 340,12-14*

359,12 MESE AD NETEN DIEZEUGMENON

- 18 [subauditur] diapente
EiEnKnLzMkWbWnEwn
 subauditur] *add. Mk*

359,13 MESE AD HYPATEN MESON

- 19 [subauditur] diatessaron
EiEnKnLzMkWbWnEwn
 subauditur] *add. Mk*

359,13 NETE HYPERBOLEON AD NETEN DIEZEUGMENON ET AD HYPATEN MESON

- 20 subauditur diatesseron s. diapason
Mk
- 21 diatesseron et diapason resonat
WiWnBwi
 resonat] consonabit *Wn (cf. V,9,25)*
- 22 et diapason et diatessaron hic iungit
Pn
- 23 eam, quam vult Ptolomeus
Pq

359,13 NETE HYPERBOLEON AD NETEN DIEZEUGMENON

- 24 diatessaron
EiEnKnLzPqWbEwn

359,14 ET AD HYPATEN MESON

- 25 diapason consonabit
EiEnKnLzWbEwn
 consonabit] *om. En*

359,15 UTRISQUE (*pro* UTRISQUE)

- 26 symphoniis [i. diapason et diatessaron]
EiMkKnPnWbWnEwn
 i. diapason et diatessaron] *add. Pn*
- 27 nervis, i. hypate meson et nete diezeugmenon
CgLz
 i. hypate meson et nete diezeugmenon] *om. Lz*
- 28 consonantiis
Pr

359,17 HYPATE HYPATON

- 29 nominativus
Pr

359,17 AD NETEN AUTEM DIEZEUGMENON

- 30 ad ypatemeson
Wb

359,18 PARAMESE

- 31 diatesseron resonat
PrWiBwi
resonat] *om. Pr*

359,20 AD HYPATEN MESON

- 32 diapason
Pr

359,22 AD ULTERIOREM

- 33 nete diezeugmenon
Pq

360,1 DIATESSARON

- 34 consonantiam retinet
Pq

360,1 AD NETEN DIEZEUGMENON DIATESSARON AC DIAPASON

- 35 consonantiam retinet
Pq

360,3 CONSONANTIAM

- 36 retinet
Pq
- 37 habeat
Lry

360,4 DIATESSARON AC DIAPASON

- 38 consonantiam retinet
Pq

LIB. V, CAP. 10

360,6 CONTENDIT

- 1 Ptolomeus
Pq

360,8 SICUT DENARIO NUMERO QUI FUERIT ADDITUS INTRA
EUM POSITUS INTEGER INVIOLETUSQUE SERVATUR

- 2 Intra denarium positi sunt unum, duo, III, IIII, V, VI, VII, VIII,
VIII, qui dum adiunguntur denario, eius vicinitate integrantur.
PbPqV2

360,9 QUI

- 3 numerus vero duo
Phl

360,9 EUM

- 4 denarium
Cg

360,13 EOSDEM

- 5 duos
V2

LIB. V, CAP. 11

361,1 IPSE

- 1 Ptolomeus

Pq

361,6 QUAE UNUM ATQUE EUNDEM SINGILLATIM PULSAE REDDUNT SONUM

- 2 Unaquaqueque vox uniuscuiusque chordae per se sonat sine commixtione alterius.

PeWq

se] om. *Pe*

361,8 AEQUISONAE VERO, QUAE SIMUL PULSAE UNUM EX DUOBUS ATQUE SIMPLICEM QUODAMMODO EFFICIUNT SONUM

- 3 quia duplum aequaliter sonat suo subduplo, i. quia subduplum pars totius est

PeWq

361,10 CONSONAE

- 4 quae ex duabus dissimilibus vocibus fiunt

Wq

361,11 SUAVEM TAMEN, EFFICIUNT SONUM

- 5 et in simplicitate et in compositione

PbPqV2

361,13 QUaecunqUE CONSONAE QUIDEM NON SUNT

- 6 ut tonus, semitonium

Pq

semitonium] semite *Pq*

361,14 MELOS

- 7 melodiam

Cg

361,14 UT SUNT HAE

- 8 ut tonus
Pc⁶Pr
 ut] *om. Pc*
- 9 tonus, semper diesis
Pq

361,14 QUAE CONSONANTIAS IUNGUNT

- 10 in medio ponuntur extremarum, ut toni et semitonia
Pc⁶

361,16 QUAE NON RECIPIUNTUR IN CONSONANTIARUM CONIUNCTIONE

- 11 ut dyeseos vel dyascismatum
Pc⁶

361,17 DE QUIBUS PAULO POSTERIUS IN DIVISIONE TETRACHORDORUM DICEMUS.

- 12 Nota: hoc deest ex hoc libro.
Pc⁶PrWq
 Nota] *om. PcPr* hoc] quod *Pc* ex] in *Pr*

361,19 UNIVOCIS

- 13 unisonis
Pc⁶Aut

361,20 AEQUIVOCAE

- 14 equisone
Pc⁶Aut
 equisonis *Pc*

361,20 NUMERIS

- 15 musicis
PcPr

361,21 PROXIME (pro PROXIMA)

- 16 adverbium
Pn

361,22 EA

- 17 prima species multiplex
PbV₂

361,24 CUM MINOREM SUPERVENIT

- 18 in duplicitate
Cg

361,24 AEQUO

- 19 numero
Wi²

361,27 BIS DIAPASON

- 20 octonarius ad binarium, XII ad III
Pn

361,28 QUAE AUTEM PROPORTIONES DIVIDUNT DUPLICEM PROPORTIONEM PRIMAE AC MAXIMAE

- 21 ut IIII et II. Ecce duplex ternarius ponitur inter IIII et II, qui est sesquialter ad II, sesquitertius ad IIII.
PcWq
- 22 sesquialtera et sexquitertia
Pq
sexquitertia] sexquita *Pq*

361,29 PRIMAE AC MAXIMAE

- 23 *Primae*, quia primis dicuntur numeris duobus et tribus; *maximae*, quia in simplicitate partium medietas et tertia pars maximae sunt.
Pq

361,30 MAXIMAE

- 24 vel in superparticulari genere
Aut

362,2 IUNCTAE

- 25 diatessaron ac diapente
Pn

362,2 AEQUISONIS

- 26 diapason vel bisdiapason
P_n

362,3 DIAPENTE AC DIAPASON IN TRIPLO

- 27 ubi fuerint novem ad tres
P_n
- 28 III VI VIII
P_rW_q

362,4 DIATESSARON AC DIAPASON IN EA PROPORZIONE

- 29 in duplici superbipartienti
P_t

362,6 CETERAEQUE PROPORCIONES

- 30 ut semitonium et diesis
P_cP_qP_rW_q
ut] *om. P_qP_r* et] *om. P_r* diesis] diatesseron *W_q*

LIB. V, CAP. 12

362,15 DIAPASON AC DIATESSARON

- 1 secundum Ptolomeum
Pq

362,17 EMMELIS

- 2 tonos et emitonia dico
Pq

362,17 RELIQUI

- 3 soni
BcPbPqV2Wi2Bwi

362,18 TONOS (*pro* TONUS)

- 4 nominativus graecus
Bwi

362,19 CONSONANTIBUS

- 5 ex
CgPbPe6R1V2
instar textus Pb
- 6 cum; ablativus et non dativus
Pq

362,21 EX HIS

- 7 sonis
PbV2

362,22 UT EADEM DIAPENTE ET DIATESSARON TONIS CETE-
RISQUE

- 8 iunguntur
PbPe6V2WiBwi

363,1 AC BIS DIAPASON

- 9 deprehenditur
Pq
deprehentur *Pq*
cf. 362,26

LIB. V, CAP. 13

363,10 MEDIO

1 communi

Lz

LIB. V, CAP. 14

363,22 INTRA SEX TONOS CADERE

- 1 non pervenire ad sex tonos
Lry

363,23 A. B. C. D. E. F. G. H.

- 2 ponit primam cordam prius in AK
Pe

364,2 ERIT IGITUR AK DUPLA AB EO, QUOD EST HR.

- 3 ¹Ab AK duximus VI tonos usque ad GP, et transcendimus diapason. ²Ideo ante GP ponamus HR chordam, quae erit gravior ex GP chorda. ³Nam diapason facit, cum dimidiam partem ipsius chordae, quae est AK, habet.

PePqWq

1 diximus *Pe*

2 ante GB *PePq* ex GB *PeWq* ex CB *Pq*

3 partem] *om. Wq* est] *om. Wq* AK, habet] *om. Pq* habet] H esset *Pe*

364,5 ACUTIOR

- 4 quod brevior
Pe

364,7 DIAPASON

- 5 consonantiam
Pq

364,8 HIS

- 6 AK et GP
Pa

364,9 ET HR ACUTIOR ESSET QUAM GP

- 7 quod tamen non est
Wi

364,10 DIAPASON CONSONANTIA SEX TONOS EXCEDERET

- 8 quod non potest esse
PePq

364,12 NON POTEST

9 dubitari

Cg

10 excedere

Pe

364,17-18 ad E1

11

A	B	C	D	E	F	G	H
CCLXII. CXLIIII	CCXCIII. DCCCCXII	CCCXXXI. DCCLXXVI	CCCLXXIII. CCXLVIII	CCCCXVIII. DCCCCIII	CCCCLXXII. CCCXCII	DXXI. CCCCXLI	
K	L	M	N	X	O	P	R

Wi

CCCCLXXII.CCCXCII DXXI.CCCCXLI] *inverso ordine Wi*
cf. 266,9-10; 307,27-308,15

12 Nota: KL sesqui<octava>, LM sesqui<octava>, MN sesqui<octava>, NX sesqui<octava>, XO sesqui<octava>, OP sesqui<octava>, RP coma, KR dupla.

Lry

LIB. V, CAP. 15

365,2 DIATESSARON

- 1 ex quattuor
PbV2

365,5 EXTREMOS

- 2 nervos
V2

365,5 TRES PROPORTIONES

- 3 tonus, tonus, semitonium
EiKnMhMkPqPrWnWqEwn
ac semitonium *Kn* et semitonium *WnEwn* semitonium] emitonium *Pq* enim
Wq
- 4 duos tonos et diesin, quibus constat diatesseron
Pq

365,6 EFFICIENT

- 5 † equam sesquam quadrupla †
Wq

LIB. V, CAP. 16

365,9 HOC

- 1 tetracordum
Pq

365,9 PER GENERA

- 2 enarmonium et alia
PbV2
- 3 diatonum, chromaticum, enarmonium
Aut

365,10 DIVIDIT ENIM TONUM IN DUAS PARTES

- 4 hoc ad diatonicum
PbV2
- 5 semitonium
LzWb

365,11 DIVIDIT IN TRES

- 6 hoc ad cromaticum
PbV2

365,11 TERTIAM

- 7 partem
Aut
parte *Aut*

365,13 CUM OCTAVA TOTIUS TONI APPELLAT DIESIN CHROMATIS HEMIOLII

- 8 diesis chromatis emiolii
LzWb
- 9 Nam octava pars XII unitatum unitas et media pars unitatis est, quae particula est non integer numerus.
Pq
media par *Pq*

365,14 HEMIOLII

- 10 Emiolium semis [et] totum, i. quarta [pars] integra et dimidia pars quartae.

EiEnLz*²MhMkMmPePqShWbWqLlz

semis totum] i. totum semis *Mm* semis] sonis *MfSh* somis *Mk* et] *add. PePqWq* quarta pars] pars *add. MfMhMkSh* dimidia pars] dimidia *MfMhMkSh* dimidiam pars *Pq*

- 11 extensi

Ml

365,15 SECUNDUM EUM

- 12 Aristoxenum

PqVzWi²

365,16 UNUM QUIDEM GENUS EST MOLLIS, ALIUD VERO INCITATIUS

- 13 Suavius et mollius [est], quod minoribus partitur spatiis; incitatus, quod maioribus.

EiEnLz*²MhMkPqShWbLlz

est] *add. Pq* quod maioribus] *om. Mk*

365,16 INCITATIUS

- 14 asperius

Pq

265,18 CONSISTIT

- 15 ponit

Pq

365,20 DIFFERENTIAE PERMIXTORUM GENERUM SEX

- 16 quia illis tribus generibus antiquis permiscetur ab Aristoxeno inventa, qui chromaticum in tria distinguit, diatonicum in duo.

EiEnLz*²MhMkPqShWbLlz

antiquis *Pq* permiscetur] *Pq*

365,22 TONIAEI

17 genitivus grecus

*Wi²Bwi**cf. V,16,65*

18a semper ay

*P_n**cf. V,16,66*

18b toni semper

P_q

18c semper

P_r

19 Nota: aeus tonus

P_n

20 de tonis

*L_{ry}***365,23 RELIQUAE**

21 species

*M_m***365,23 DIATONICI**

22 divisi

*P_e⁶***365,26 ARISTOXENUS NON VOCES IPSAS INTER SE COMPARAT**

23 negligis proportiones

*P_q***365,28 EST SECUNDUM EUM TONUS XII UNITATUM**

24 quia hic primus numerus potest in duo et tria et IIII partiri, in quae dividit [Aristoxenus] tonum.

*EiEn*Lz*Mf²MhMkPqShHwgLlz**quia] quoniam Hwg quod Llz in duo] duo Pq partiri] dividi Hwg Aristoxenus] add. Hwg***365,28 SECUNDUM EUM**

25 Aristoxenum

P_q

365,28 TONUS

- 26 est
Pq

365,28 XII UNITATUM

- 27 propter subsequentes partitiones
PtV2
- 28 constat
PnBwi

365,28 HUIUS

- 29 toni
CgPqWi²Bwi

365,29 III

- 30 unitates
CgPr
- 31 numerus
Pq
- 32 et est
Wi²

366,2 BIS XII AC VI UNITATIBUS

- 33 XXX
La

366,4 VELIMUS DEDUCERE

- 34 tonum
Mh

366,4 PARTES

- 35 toni constituti in XII
Aut

366,4 NON IN INTEGROS NUMEROS SED IN ALIQUAS PARTICULAS INCURRAMUS

- 36 Nam octava pars XII unitatum unitas et dimidia pars unitatis est, quae particula est, non integer numerus.

EiEnLzMf²MhMkPcShWbWqLlz

octava] septima *EiEnLzMfMhMkShWbLlz* dimidia] quarta *EiEnLzMfMhMkPcShWbWqLlz* est particula *EiEnLzMfMhMkShWbLlz*

366,5 IDCIRCO FACIENDA QUIDEM EST TOTA DIATESSARON LX

...

- 37 ut octava pars in integris numeris inveniatur

PcPqWq

in] ut *Pq*

366,6 LX

- 38 unitatum

Lz*Llz

366,6 TONUS

- 39 est

V2

366,8 IUNCTA VERO OCTAVA

- 40 tres

V2

366,12 VIDENTUR HABERE

- 41 tria genera

Wi²

366,12 EORUM

- 42 generum

V2

366,12 SPISSA

- 43 similia

EiKnMhPnPgPrWnWqEwn

366,13 ALIA MINIME

- 44a dissimilia
EiKnMhPrWnEwn
 et dissimilia *Mh* (cf. V,16,43)
- 44b dissimilia spissa
Pn
 dissimila corr. ex dissimiles *Pn*
- 44c subspissa, i. dissimilia
PqWq
 s. pissa *Pq*

366,13 SPISSA SUNT

- 45 ipsi sunt minores proportiones <...>
Rt
 minos *R*

366,15 DUAE PROPORTIONES

- 46 similiter graviore
PbV2

366,17 DIATONICUM

- 47 genus
V2

366,20 GRAVEM

- 48 nervum
V2

366,20 QUARTA PARS TONI

- 49 VI
Mh
- 50 quarta pars toni est diesis enarmonies
V2

366,23 EADEM QUARTA PARS TONI VI

- 51 addita aliis sex
PbV2
 alii *V2*

366,23 RELIQUI VERO, QUI RESTANT EX LX

52 XLVIII
V₂

366,25 A GRAVI NERVO

53 positivum pro superlativo
P₆V₂

366,25 QUARTUM

54 nervum
V₂

366,26 AD GRAVEM

55 nervum
V₂

366,27 UNAM RELIQUAM

56 proportionem, i. XLVIII
V₂

366,27 ACUTUM

57 nervum
V₂

366,27 LOCATAM

58 positam
V₂

366,29 UT VIII ATQUE VIII SINT TERTIAE PARTES TONORUM

59 Octo tertia pars toni est.
V₂

367,1 EST ENIM DIESIS CHROMATIS HEMIOLII PARS OCTAVA TONI CUM QUARTA

60 Quarta pars XXIII sunt VI, octava III sunt.
V₂

367,1 HEMIOLII

- 61 sesqualteri
V₂

367,2 QUARTA

- 62 parte
V₂

367,2 VI

- 63 sunt
V₂

367,3 ITEM CHROMATIS TONIAEI TALIS SECUNDUM ARISTOXENUM PARTITIO EST.

- 64 Toniei
K_n

367,3 TONIAEI

- 65 genitivus grecus
Wi²Bwi
grecus] om. Bwi
cf. V,16,17

- 66 semper
CgP_n
cf. V,16,18a

- 67 toni
PbV₂

- 68 tonai
WnEwn

- 69a Aegie est ,semper' latine.
MhMm
latine] latus Mh
cf. V,16,70,1

- 69b Aegi grece, latine ,semper'; inde toniei, i. tonus semper.
Mm
latini Mm

- 70 ¹Aei graece est ,semper' latine. ²Si enim XII unitates habuerit tonus secundum Aristoxenum, V toni erunt. ³Duo toni in gravioribus, i. XII et XII, tres toni in acutioribus, i. XXXVI. ⁴Ideo ,semper' toni, quia non intersunt aliae differentiae.

EiEnLz*Mf²MhMkPcPqSkWlWq

1] *om. MfMhMkSh* est] *om. PcPqWq* id est *Lz* latine] *latus EiEn*

3 XII et XII XII *Sh* in acutioribus tres toni *PcPqWq* tres toni] tres *En*

4 toni semper *En* quia] quod *EiEn* non] *om. Wb* intersunt] inter *Pq*

367,5 QUOD EST RELIQUUM

- 71 XXXVI

CgPn

367,6 IN ULTIMO

- 72 intervallo

Vz

367,7 RELIQUAM

- 73 proportionem

Vz

367,8 AD ACUTUM

- 74 nervum

Vz

367,8 SUNT ENIM

- 75 iste proportiones

Wi²Bwi

367,9 SPISSORUM GENERUM

- 76 proportiones

Vz

367,13 QUARTA PARS TONI

- 77 VI

Vz

367,14 VERO

- 78 sit

Vz

367,14 QUORUM

- 79 ex quibus
Cg

367,15 AB EA PARTE

- 80 a XXX
Vz

367,16 DIATONICI

- 81 generis
Vz

367,17 XII

- 82 semitonium
Pn

367,18 XXIII XXIII

- 83 tonus tonus
Pn

367,19 A RELIQUA PARTE

- 84 a XXIII^{or}
KnVzEwn

368,5 ad E2

- 85 Scito divisionem mensurae fallacem, numerorum autem iuxta omnia genera verissimam.
Wg

368,5 DIAT. INCIT. (E2)

- 86 Spatium inter IIII cordas divisum
Pe

LIB. V, CAP. 17

368,10 OBSERVARE NEGLEXIT

- 1 in sono s.
PbV2

368,12 QUAM QUAEREBAT

- 2 rationem
Pn

368,13 EFFICACITER

- 3 perfecte
Pq
perfecter Pq

368,15 IN QUIBUS EOSDEM ...

- 4 ¹In quibus eosdem ... ²Medios vero duos facit differre in omnibus generibus primum et extimum ponens aequales. ³Inter hos terminos LXXII in differentia sunt, et sunt vigesima septima pars minoris.
EiEnLzMf²MhMkPqShWbLlz
1-2] om. Pq
3 in differentia] differentia En sunt, et sunt] om. Sh sunt et est MjMhMk habentur et sunt Pq

368,15 IN QUIBUS

- 5 generibus
V2

368,17 FACIENS II.XVI, ACUTISSIMOS VERO MDXII

- 6 Inter hos terminos sesquitertia proportio est.
Pq

368,19 GRAVISSIMO

- 7 sono
Wi²

368,20 $\bar{\text{I.DCCCCXLIII}}$, UT AD EUM $\bar{\text{II.XVI}}$ SESQUIVICESIMAM
SEPTIMAM OBTINEANT PROPORTIONEM

8 vicesima VII^a pars est LXXII
Pc
vicesimam III^a pars est LXXIII *Pc*

9 differentia LXXII
PrWq
LXCIII *Pr* LXXIII *Wq*

368,22 INFRA ACUTUM NERVUM

10 collocat
Pb

368,23 $\bar{\text{I.DCCCXC}}$, AD QUEM $\bar{\text{I.DCCCCXLIII}}$ SESQUITRICE-
SIMA QUINTA PROPORTIONE IUNGANTUR

11 quae est LIII
Pq

12 differentia LIII
PrWq

368,25 $\bar{\text{I.DCCCXC}}$ AD ACUTISSIMUM, ID EST $\bar{\text{I.DXII}}$ IN SESQUI-
QUARTA PROPORTIONE

13 quae est CCCLXXVIII
MkPbV2
qui *Mk*

14 differentia CCCLXXVIII
PrWq

369,3 SECUNDUM

15 ordine s.
PbV2

369,6 SESQUIOCTAVA

16 iungitur
V2

369,7 TERTIUM

17 collocat
Pq

369,8 SECUNDUS (vel TERTIUS) A GRAVISSIMO (pro SECUNDUS)

- 18 sibi v. comparato

BcPbV2

369,9 EAM OBTINEAT PROPORTIONEM, QUAM OBTINENT CCLVI AD CCXLIII

- 19
- ¹
- Supertredecimpartientem ducentesimas <quadragesimas> tertias,
- ²
- i., siquidem
- $\bar{I}.DCCI$
- ducentesima quadragesima tertia pars sunt VII,
- ³
- qui tredecies ducti XCI reddunt differentiam, s.
- $\bar{I}.DCCI$
- et
- $\bar{I}.DCCXCII$
- .

*Ei*LzMj²MhMkShWb*Llz*1 est ducentesimas *MjMhMkSh* quadragesimas] *om. EiLzMjMhMkShWbLlz*
2 i.] *om. MjMhMk i LzWbLlz XCI] ex se LzWbLlz I.DCCI et] om. MjSh*

- 20
- ¹
- CC
- ^{ti}
- XLIII septies ducti
- $\bar{I}.DCC^{os}I$
- numerum efficiunt.
- ²
- CC
- ^{ti}
- LVI vero septies numerati
- $\bar{I}.DCC^{os}XCII$
- complent.
- ³
- Similiter XIII
- ^{cim}
- , que est differentia CC
- ^{orum}
- LVI et CC
- ^{orum}
- XLIII septuplicata efficit XCI differentiam
- $\bar{I}.DCC^{orum}XCII^{orum}$
- et
- $\bar{I}.DCC^{orum}Inius$
- .

*PeHwg*3 Smiliter *Hwg* $\bar{I}.DCC^{orum}Inius]$ 1702 et c. *Hwg*369,11 HABETQUE PROPORTIONEM SECUNDUS AB ACUTISSIMO IN DIATONICO GENERE, ID EST $\bar{I}.DCCI$ AD SECUNDUM AB ACUTISSIMO IN CHROMATICO GENERE, ID EST $\bar{I}.DCCXCII$ EAM, QUAM HABENT CCLXIII AD CCLVI.

- 21
- ¹
- Inter
- $\bar{I}.DXII$
- et
- $\bar{I}.DCCI$
- CLXXXVIII sunt differentia.
- ²
- Item inter
- $\bar{I}.DCCI$
- et
- $\bar{I}.DCCXCII$
- XCI sunt differentia,
- ³
- quae differentiae iunctae faciunt CCLXXX,
- ⁴
- qui additi minimo termino i.
- $\bar{I}.DXII$
- reddunt maximum i.
- $\bar{I}.DCCXCII$
- .
- ⁵
- Est vero inter eundem maximum et minimum proportio superquinquepartiens XX
- ^{mas}
- VII
- ^{mas}
- .

*EiEnLz*Mj²MhMkPqShWb**1] Inter $\bar{I}.DCCI$ et $\bar{I}.DCCXCII$ XCI sunt differentia *repet. LzLlz*1 et $\bar{I}.DCC]$ *om. LzLlz et] om. Mk CLXXXVIII] CLXXX *MjSh*
CLXXXVIII *LzLlz**2] *om. MjMhMkSh*2 Item] *om. LzPqLlz XCI] XC En*3 quae] quia *MjMhMkSh*4 minimo] minori *Pq* $\bar{I}.DXII]$ $\bar{I}.DXX$ *MjSh* $\bar{I}.DXC$ *MhMk* maximum] et
maximam *MjSh* maximam *MhMk* i.] *om. Llz* $\bar{I}.DCCXCII]$ $\bar{I}.DCCXCI$ *MjSh*
superquinquepartiens] superpartiens *Llz* sunt *add. Pq*

369,14 QUAM HABENT CCXLIII AD CCLVI

- 22 In diatonico et chromatico genere superpone acutissimis nervis CCXLIII et CCLVI; numeri constituti significant eam habere ad se proportionem eorundem nervorum numero, quo ipsi conferuntur sibi.

EiLz*Mj²MhMkSkWbLz

In diatonico quidem genere et chromatico *MjMhMkSk* superpone *EiLzWb* habere ad se *Ei* erundem *Mk* numeru *Lz* numeri *Lz*

LIB. V, CAP. 18

370,2 **Ī.DCCXCII ITA EST COLLOCATUS, UT NEC AD ACUTISSIMUM Ī.DXII NEC AD PROXIMUM GRAVIORI Ī.DCCCCXLIII ULLAM SUPERPARTICULAREM EFFICIAT PROPORTIONEM**

- 1 ¹Inter Ī.DCCXCII et Ī.DCCCCXLIII est proportio superdecinopartiens ducentasimas vigesimas quartas. ²Ducenties enim vices quater octoni Ī.DCCXCII reddunt, ³et <VIII> decies novies ducti CLII faciunt, ⁴qui sunt differentia maioris termini et minoris.

EiEnLzMf²MhMkShWbLlz

1 Ī.DCCCCXLIII] in DCCCCXLIII *Sh* superdecimpartiens *LzLlz* superdecipartiens *Wb* ducensimas *Ei* vicesimas *MhMk*

2 vices] viges *LzLlz* vigies *Wb*

3 VIII] VIII *EiEnLzMfMhMkShWb* III *Llz* decies ducti novies *En* CLII] CLIII *Sh*

370,6 **EAS**

- 2 proportiones
W²

370,6 **SUSCEPERIT**

- 3 sed reprehendit
MhMk

370,8 **SENSUS**

- 4 auditus
MhMk

370,8 **DEPREHENDAT**

- 5 Tholomeus
CgPn

370,13 **ITEM ENARMONII GENERIS EA PROPORTIO, QUAM PRIMA A GRAVISSIMO SECUNDUM ARCHYTAE RETINET DIVISIONEM, TALIS EST**

- 6 Ordo est: *Item eam proportionem, quam primam a gravissimo secundum Archytae divisionem, enarmonium genus talis est.*

EiEnLzMhLlz

eam] tam Llz talis est] tale est Llz s. eius add. LzLlz

370,17 GRAVI

- 7 nervo
M4Pb

370,22 SENSUS

- 8 vel sensu suo
EiEn

370,26 SECUNDUM POSITIONEM

- 9 *Positionem* dicit superius a se factam terminorum dispositionem, ubi totum diatesseron in LX constituit, tonum in XXIII, semitonium in XII, diesin in VI.

Ei* Lz Mj² Mh Mk Sh Wb Ll z*

constituti *Lz Wb* tonum in XXIII] eorum in XCIII *lectio incerta Ei XXIII]*
XXIII *Mk XII] VII Sh*

371,2 IDEM

- 10 Tholomeus
W_i²

LIB. V, CAP. 19

371,9 DIVERSA RATIONE

- 1 multis modis

Ma

371,10 IN PRINCIPIO

- 2 in prima fronte vel in prima narratione tetrachordi

Ma

371,12 QUONIAM SUPERPARTICULARIS PROPORITIO NON POTEST IN AEQUA DIVIDI

- 3 statuit

LzMaLlz

371,14 OMNIS COMPARATIO, QUAE FIT AD EUM NERVUM, QUI EST GRAVISSIMUS IN TRIBUS MINOR SIT CETERIS

- 4 Tres enim comparationes in tetrachorda sunt tria intervalla, de quibus ea est maiorum, quae fit ad eum nervum, qui est gravissimus.

*EiLzMj²MhMk*WbLlz**in tetrachorda] intra tetrachordo LzLlz intra tetrachorda Wb in detrachorda Mj sunt tria] tria sunt MjMhMk*

371,15 TRIBUS

- 5 generibus

CgLzPn

- 6 nervis

MaPiPr³Tpi

- 7 proportionibus

MaPiPnTpi

371,16 IN HIS

- 8 generibus, i. enarmonio, chromatico

Ma

371,20 NUSQUAM UNA

- 9 subauditur: acuta proportio maior est duabus gravibus
CgMa
 subauditur] *om. Ma*
- 10 proportio
CgPn
- 11 Numquam una acuta vincit duas graves in diatonico, ut XXX non vincit XVIII et XII, quia equalis est, nec XXIII et XII, quia minor est. Quod patet in figuris Aristoxeni praemissis.
Aut
- 12 Hec desunt de libro V armonice institutionis: Quomodo Ptolomeus dividat diatesseron in duas partes. Que sint genera spissa, que minime, et his quomodo sint proportionales aptandae et enarmonii divisio et Ptolomei. Chromatis mollis divisio et Ptolomei. Chromatis incitati divisio et Ptolomei. Dispositio spissiorum generum Ptolomei cum numeris et proportionibus. Diatonici mollis divisio et Ptolomei. Diatonici incitati Ptolomei divisio. Diatonici toniei et Ptolomei divisio. Dispositio divisorum generum cum numeris et proportionibus. Diatonici equalis Ptolomei divisio.
Mm¹
cf. 350,26-351,13
- 13 ¹Quoniam hanc artem sumus perlecturi, que musica vocatur, quae sit ethimologia illius partis, i. musica, et unde sic vocaretur, congruum videtur, ut exsolvatur.
²Ecce musica, i. musarum cantus. ³Quare sic vocatur dicit. ⁴Sunt enim musee celestes, ut legitur, Urania, Calliope et c., quae praesident celestibus speris, i. spere Lunae et spere Solis et spere Veneris et aliarum. ⁵Concentu quarum fit simphonia, mire et vix explicabile, cantus, ad quarum simphonie modum hec nostra musica reperta est ingenio favente sibi viam, ut ait Macrobius.
⁶Et sciendum est, quod tria sunt genera musicae. ⁷Unum inest celestibus speris, aliud in hominum vocibus, tertium in instrumentis, ut in tibiis, timpanis, organis, lituis, tubis et c. ⁸Dicitur autem musica per cataantifrasin, i. per contrarium, s. musica quasi muta, i. non, quod taciturna sit, sed quod semper concinno sono simphonie agitur, et in celo et in terra subauditur.
⁹Quantum ad nostram musicam, materia est consonantie vocum, i. qualiter diapente et diatesseron et diapason et toni et semitoniam et c. huiusmodi concordiam pace ligantur.

¹⁰Intencio vero est tractare de consonanciis vocum, ¹¹cui supponitur phisice: tractat enim de naturis vocum, i. quomodo rate et distincte colligantur et intelligantur ostendens certum quid earum per metallorum experimenta, ut in sequenti monstrabitur. ¹²Et etiam ethice: musica enim moralitati nostrae coniuncta est. ¹³Per musice enim cantus quidam a pravis ad bonos trahuntur mores, ut liber testatur.

¹⁴Utilitas est summum bonum. ¹⁵Quia, si quis in hac sciencia quadruviali studuerit, mundi contemptum noverit, et quid ipsemet homo sit, i. quam vilis res sit, similiter noverit, et sic ad summum bonum, si voluerit, eum invitaverit.

¹⁶Quis est musicus. ¹⁷Is enim est musicus, cui adest facultas secundum speculationem rationemve propositam ac musice convenientem de modis ac rithmis deque generibus cantilenarum ac de permixtionibus ac de omnibus, de quibus posterius explicandum est <ac de> poetarum carminibus iudicandi.

¹⁸Proporcio est duorum terminorum ad se quaedam comparacio.

¹⁹Terminos voco numerorum summas.

²⁰Proporcionalitas est equarum proporcionum collectio.

²¹Tonus est quando vocula voculam tota sui quantitate superaverit <et insuper eius octava parte>.

²²Semitonium est quando tonus in duas non equas sed inequales partes secatur.

²³Diesis est semitonium minus in duas partes divisum, quem minorem semitonium diesin et diesin dixerunt musici.

²⁴Apotome est maius semitonium.

²⁵Coma est spacium, quo spacio maior est sesquioctava proporcio duabus diesibus, i. duobus semitoniis minoribus.

²⁶Scisma est dimidium comatis.

²⁷Diascisma vero dimidium dieseos, i. semitonii minoris.

Aut

23 divisum] divisus *Aut*

5 cf. *Macrobius, Comm. 2,3,1-7*

12 cf. 179,29

17 cf. 225,11-15

18-20 cf. 241,16-19

21-23 cf. *Appendix IV*

21 cf. *Remig. Aut. Comm. 11,05 (cf. Comm. 45,5)*

25-27 cf. 278,13-17

APPENDICES

115

Appendix I
Glossa ex codice Monacensi Latino 14523

Lib. I, 1

- 1 178,25 VIVENTIBUS: hominibus s.
- 2 178,25 SINE HIS: sensibus
cf. I,1,38
- 3 179,1 EORUNDEM: sensuum
cf. I,1,41
- 4 179,2 INLABORATUM: pro valde a sapientibus
- 5 179,4 QUAE: proprietates
- 6 179,5 NATURA: per naturam
- 7 179,9 QUI: visus
cf. I,1,81
- 8 179,14 PETAT: ut
- 9 179,17 DIFFERENTIASQUE COGNOSCAT: utrum sit bonus an malus
- 10 180,1 AFFECTU: voluntate
cf. I,1,171 (voluptate)
- 11 180,5 EO: in ea ratione, vel ideo vel in eo i. in ea ratione
- 12 184,5 APUD EOS: Spartiatas
cf. I,1,448
- 13 184,8 QUAM MULTA: vulgatum est
- 14 185,5 UT MOS (*pro* UT EI MOS): ei erat
cf. I,1,480
- 15 185,6 INTELLEXIT: de cursu stellarum
- 16 185,7 NOLUISSE: et
- 17 185,8 MODUM: spondeum
s. scilicet spondeum ms.
- 18 185,17 CONSEDISSE: dicitur
- 19 185,19 LYBIOS (*pro* LESBIOS): populi
cf. I,1,539
- 20 185,19 IONES: populi
cf. I,1,542
- 21 185,20 ISMENIAS: musicus

- 22 185,21 ISCHIADICI DOLORIS: ypocondrapum doloris i. intestinorum
 23 185,25 INFLEXISSE: mutasse
 24 186,7 EUM: Democritum
cf. I,1,590
 25 186,7 ID OPINANTIBUS: Democritum esse insanum
cf. I,1,595
 26 186,27 AFFICIAT: pro moveat
 27 187,3 QUID?: dicam
cf. I,1,653
 28 187,5 NON SPONTE: naturaliter
cf. I,1,657
 29 187,6 ET QUOD: ob quod: subauditur non sponte ad illud convertitur sed naturaliter
 30 187,7 AUDITUM: prius
 31 187,11 NATURA: per

Lib. I, 2

- 32 187,22 INSTRUMENTIS: praeter alia instrumenta, ut sunt fabrilia et rel.
 33 187,26 QUI: pro quod vel quomodo
cf. I,2,95
 34 188,30 EFFICIENS TEMPERATIO: nisi musica
cf. I,2,137
 35 189,2 RATIONABILI: ut homo
 36 189,3 QUID VERO: est
 37 189,4 RATA COAPTATIONE CONTINEAT: nisi musica
 38 189,8 HIS, QUAE AD AQUAM MOVENTUR: ut in ydraulis
cf. I,2,167b
 39 189,8 QUAE: aliter ubi
cf. I,2,171
 40 189,9 IN HIS, QUE IN CONCAVA QUAEDAM AEREA FERIUNTUR: ut in tympanis

Lib. I, 3

- 41 189,16 REGIT: aliter gerit
 42 190,9 EDI: formari

Lib. I, 4

- 43 191,7 MOMENTA: varietates vel velocitates
 44 192,17 TRIPLEX SUPERBIPARTIENS (*pro* TRIPLEX SUPERBIPARTIENS, UT
 SUNT TRES ET XI): ut sunt XI ad III
cf. I,4,83

Lib. I, 6

- 45 193,6 SIMPLICIA: quae non sunt composita
 46 193,8 CONCINENTIAE: simphoniae
cf. I,6,26
 47 193,26 NAM SEMPER PARS A MAIORE NUMERO DENOMINATA IPSA DE-
 CRESCIT: Nam tres maior numerus est quam duo, sed in quantitate minor
 est sesquiquartus quam sesquitertius.
 48 194,15 PTOLEMAEUS: Ptholomea i. civitas dominorum

Lib. I, 8

- 49 195,1 INTERVALLUM: omissio vocis
 50 195,5 ΦΘΕΓΓΕCΘAI: ΦΘΕΓΓΕCΘAI: ΦΘΕΓΓO i. loquor vel sono
cf. I,8,28b

Lib. I, 9

- 51 195,20 QUASI ADMONITIONIS VICEM: dum audimus
 52 195,25 AEQUALIS EST: auditus vel visus
visus] lectio incerta
 53 195,26 VARIO IUDICIO: sensui
cf. I,9,31
 54 196,8 MOMENTA: inquisitiones vel considerationes
 55 196,8 OCCASIONE: iudicio
 56 196,9 NULLUM TAMEN IN HIS IUDICIUM CERTUM: pro nulla certitudo
cf. I,9,82

Lib. I, 10

- 57 196,20 QUAE: aures
cf. I,10,14
 58 196,23 QUAE: instrumenta
cf. I,10,28
 59 196,25 EXCITARET: acueret

60 197,3 MOMENTA: rationes

61 197,24 QUAE: diatesseron

62 198,3 VIII: ponderum

cf. I,10,144

Lib. I, 11

63 198,15 CALAMORUM: fistularum

cf. I,11,16

64 198,15 DUPLICITATEM: ut dupla

65 198,15 MEDIETATEMQUE: sesquialter

66 198,18 ACETABULIS: vasis

67 198,24 NON QUOD REGULA SIT LIGNEA: ideo sumpsit

Lib. I,12

68 199,3 CYNEXHC: sinekes febris i. continua

cf. I,12,5d

Lib. I,14

69 200,8 QUALE: fit

cf. I,14,3

Lib. I, 16

70 201,4 NAM SI VOX VOCE DUPLO SIT ACUTA VEL GRAVIS, DIAPASON CONSONANTIA FIET, SI VOX VOCE SESQUALTERA PROPORZIONE SIT VEL SESQUITERTIA VEL SESQUIOCTAVA ACUTIOR GRAVIORQUE, DIAPENTE VEL DIATESSARON VEL TONUM CONSONANTIAM REDDET: Omnes ergo superparticulares numeri, ut Boetius in primo libro de arithmetica XXVI capitulo narrat, una semper minore quam ipsi sunt intermissione succrescunt, sive sit sesquialter sive sesquitertius sive qualiscumque his sequens, ut est sesquioctavus, excepto primo loco. Nam primi numeri sine ullo in medio posito transeunt secundi interponunt I, tertii duo, quarti III et deinceps. Primum naturalis numeri series investigatione superparticularium ponendus est. Deinde enim triplus, si sesquialter quaeritur. Tunc ad quem sesquialtera proportio mensuratur. Si vero sesquitertius ponitur post naturalem numerum, quadruplus eius scribatur, deinde sesquitertius. Si autem sesquioctavus primum post naturalem numerum, novemcuplus eius ponatur, deinde sesquioctavus. Secundum hunc modum horum pingatur descriptio.

sesquialter

I II III IIII V VI VII VIII VIII X
 III VI VIII XII XV XVIII XXI XXIII XXVII XXX
 II IIII VI VIII X XII XIII XVI XVIII XX

sesquitercius

I II III IIII V VI VII VIII VIII X
 IIII VIII XII XVI XX XXIII XXVIII XXXII XXXVI XL
 III VI VIII XII XV XVIII XXI XXIII XXVII XXX

<sesquioctavus>

I II III IIII V VI VII VIII VIII X
 VIII XVIII XXVII XXXVI XLV LIII LXIII LXXII LXXXI XC
 VIII XVI XXIII XXXII XL XLVIII LVI LXIII LXXII LXXX

Tonus enim comparatio maioris numeri ad minorem novemcupli ad octuplum, ut secundum Philolaum numerus est XXVII ad XXIII ternario qui ipsum supergreditur III enim octava pars est in XXIII. Ex hoc igitur, i. XXIII, duas Philolaus Pythagoricus efficit partes; unam, quae dimidio sit maior eamque apotomen vocat, reliquam, quae dimidio sit minor, eamque rursus diesin dicit. Quam posteri semitonium minus appellavere. Harum vero differentia comma, ac primum diesin in XIII unitatibus constare arbitratur. Reliquam XXVII numeri partem, quae XIII unitatibus continetur apotomen esse constituit. Sed quoniam inter XIII et XIII unitas differentiam facit, unitatem loco commatis censet esse ponendam, totum vero tonum in XXVII unitatibus locat.

naturalis] naturalis XVI] XV

Boetius] *cf. Boeth. arithm. I, 26 (p. 23,5-21)* Philolaus] *cf. 276,15-277,18*

- 71 202,13 SESQUITERTIA DIATESSARON: creat

Lib. I, 17

- 72 203,24 SESQUIOCTAVA PROPORTIO: tonus

- 73 204,2 QUI OCTIES: tredecim

Lib. I, 18

- 74 205,2 EST HIC TONUS: XXXII

cf. I,18,22

Lib. I, 20

- 75 205,28 NICOMACHUS: victoria pugnae interpretatur

cf. I,20,5a

- 76 206,2 ORPHEUM: orea i. pulchritudo, fone vox

cf. I,20,8

- 77 206,16 PARHYPATE: iuxta
cf. I, 20, 43a
- 78 206,17 QUASI IUXTA HYPATEN: quia par iuxta
cf. I, 20, 43a
- 79 206,19 A LINGENDO: parem tangendo
cf. I, 20, 51
- 80 206,25 NETE: nova quia omnium novissime reperta est
cf. I, 20, 60
- 81 206,28 EODEM QUOQUE VOCABULO: quia iuxta mese
- 82 207,8 LYCAON: lupinus proprie
cf. I, 20, 78
- 83 208,7 MESES: cuius
- 84 208,10 PROPHRASTUS: praefatus
cf. I, 20, 126
- 85 208,10 PERIOTES: amplius
cf. I, 20, 129
- 86 208,13 HYPERHYPATE: super
- 87 208,29 COLOPHONIUS: ex Colophonia civitate
cf. I, 20, 149
- 88 209,23 LICHANOS MESON: medianus
- 89 210,13 DIEZEUGMENON: disiunctum
cf. I, 20, 186
- 90 211,2 PROPRIUM: distantiae
- 91 211,23 PROSLAMBANOMENOS: adquisitus
cf. I, 20, 237
- 92 211,24 PROSMELODOS: adcantilenatus
cf. I, 20, 243
- Lib. I, 21**
- 93 212,24 DICENDUM: est
- 94 213,4 DIATONUM: genus
cf. I, 21, 28
- 95 213,6 IN ALIO: tetrachordo
cf. I, 21, 32
- Lib. I, 22**
- 96 214,3 IN CONSTANTI: pro valde

- 97 214,8 SI VERO IN CHROMATE: aptetur
cf. I, 22, 26

Lib. I, 24

- 98 217,22 UT EADEM (*pro* EADEM): ceu

Lib. I, 28

- 99 220,6 QUASI CONIUNCTAE COALESCUNT: simul coniuncte crescunt
cf. I, 28, 6b

- 100 220,6 EA: vox

Lib. I, 29

- 101 220,18 METITUR: mensurat

- 102 220,18 QUAE: differentia
cf. I, 29, 18

- 103 220,28 SEMEL TERNARIO COMPARATUS: binarius
cf. I, 29, 27

- 104 220,29 BIS QUINARIO COMPARATUS: binarius
cf. I, 29, 34

- 105 221,1 TERTIO: pro ter

- 106 221,2 HOC PRIMUM INAEQUALITATIS GENUS: superpartiens
cf. I, 29, 41

- 107 221,3 AMPLIUS: dicam
cf. I, 29, 44

- 108 221,6 TERTIO: pro ter

Lib. I, 30

- 109 221,20 UT AIT: ipse Plato
cf. I, 30, 24

Lib. I, 31

- 110 221,25 GRAVEM VERO GRAVI: arbitratur
cf. I, 31, 8

- 111 221,25 NULLAM FACERE CONSONANTIAM: arbitratur
cf. I, 31, 8

Lib. I, 32

- 112 222,15 UT: quemadmodum

- 113 222,17 AFFICITUR: corrumpitur
 114 222,17 VEL: ceu
 115 222,17 OCULUS ASPECTU: afficitur
 116 222,17 QUO: modo
cf. I,32,14
 117 222,18 ANIMI IUDICIUM: afficitur
cf. I,32,15
 118 222,26 NON VERO EODEM MODO HOC PTOLOMAEUS: diiudicat
cf. I,32,46

Lib. I, 33

- 119 223,2 FACIANT (*pro* ASSUEFACIANT): doceant vel docibilem reddant
 120 223,5 HINC: a Pytagora
 121 223,8 IPSE: animus
cf. I,33,17

Lib. I, 34

- 122 224,7 TANTUM SCILICET: maior

Lib. II, 2

- 123 227,21 QUAM: philosophiam
cf. II,2,6

Lib. II, 3

- 124 228,14 QUOMINUS: pro ut non
cf. II,3,29

Lib. II, 5

- 125 231,7 AXIOMATA: pronunciata

Lib. II, 6

- 126 231,12 QUI GEMINA DIMENSIONE: ea est gemina dimensio per nomen et
 verbum
 127 231,18 LATUS: pleuris

Lib. II, 7

- 128 232,24 AEQUALITAS: principium
cf. II,7,2

- 129 233,24 ATQUE ID SI DE TRIPLIS FIAT, ...:
 I III VIII
 VIII III I
 VIII XII XVI
cf. II,7,65
- 130 234,8 EX SESQUITERTIIS CONVERSIS SUPERTRIPARTIENTEM PRODUCIT:
 VIII XII XVI
 XVI XII VIII
 XVI XXVIII XLVIII
cf. II,7,85

Lib. II, 8

- 131 234,27 IN CONTRARIAM PARTEM DENOMINATIONIS: ut sesquialter, sequitertius, sesquiartus
- 132 237,1 SUMO: tollo
- 133 237,20 SI SESQUITERTIAS PROPORTIONES VELIS EXTENDERE:
 III IIII
 ter III fiunt VIII et ter quater fiunt XII
cf. II,8,178
- 134 237,23 MULTIPLICES: verbum est
cf. II,8,184

Lib. II, 9

- 135 237,29 EORUM: duorum numerorum
cf. II,9,8
- 136 238,3 SECUNDUM QUOS: per decies
- 137 238,25 IDEM: quinarius
gl. repet. m.s.
cf. II,9,66
- 138 239,2 SIN VERO ...: Omnis enim summa quanto numerosiores partes in divisione suscipiet, tanto minorem in quantitate partium divisarum. Verbi gratia: dimidia pars maior est quam III^a, tertia maior est quam IIII^a. Quarta vero pars maior est quam V, ac deinceps eodem modo.

<diagramma deest>

Decies ergo V metiuntur L, quam si tres super L fuerunt aliam mensionem quaerunt, hoc est tantum unitatem et quinquagesimam III^{am} partem habent in unitate.

139 239,6 QUAM UTROSQUE METIENS (*pro* QUA UTROQUE METIENS): additionem summam
cf. II,9,92

140 239,11 IDEM: quinarium
cf. II,9,93

Lib. II, 11

141 240,24 DUO PRIMI (*pro* DUOS PRIMOS): sesquialter et sesquitercius

142 241,8 QUI: senarium

Lib. II, 12

143 241,16 PROPORATIO ENIM EST ...: Nota: Proportio
cf. II,12,9

144 241,18 PROPORTIONALITAS EST ...: Nota: Proportionalitas
cf. II,12,7

Lib. II, 15

145 246,10 PERQUAM: pro valde
cf. II,15,50

146 246,17 DUOBUS SECUNDIS: IIII

Lib. II, 20

147 252,25 UNDE FIT, UT SESQUITERTIA PROPORATIO, QUAE EST DIATESARON, QUADRUPLAE PROPORATIONI, QUAE EST BIS DIAPASON, IN CONTRARIUM DIVIDATUR:

I III IIII
II I

cf. II,20,84

Lib. III, 12

148 288,9 IDEM ALITER EXPLICANDUM ...: Haec igitur speculatio in istis capitulis, i. XI XII, hoc demonstrare contendit, quod in maioribus numeris minor quantitas est proportionis. In VI et IIII numeros, si eorum differentia, i. binarius, utrisque apponatur, fiet VIII et VI. Sed IIII et VI sesquialteram optinent proportionem, VIII vero et VI sesquiterciam. Idem fit, si eorum differentia auferatur; minorati in proportionibus crescunt. Hoc quoque observare debes et in maioribus numeris inter se comparatis, et hoc est, quod dicit maiorem proportionem esse inter LXXIII et LXXIIII quam inter LXXV et LXXIIII, quia licet unitas sit utrorumque differentia.

Sed si dici potest, maior est unitas, quae LXXIII^a pars est quam quae LXXIII^a numeratur. Decies novies XIII fiunt CCXLVII; semis vero si addatur, i. XIII dimidius, quod sunt VI et semis unitatis, fiunt CCLIII et unum dimidium.

cf. III, 12, 83

Lib. III, 6

149 322,5-20 *D14*:

	nete diezeugmenon DD	trite hyperboleon FF	paranete hyperboleon NN	nete hyperboleon LL
diat.	differentia CLVI III.LXXII S	differentia CCCXXIII II.DCCCCXVI T	differentia CCLXXXVIII II.DXCII T	II.CCCIII
chro.	differentia CLVI III.LXXII <S>	differentia CLXXX II.DCCCCXVI S	differentia CCCCXXXII II.DCCCCXVI S S S CXLIII CCLXXXVIII	II.CCCIII
enarm.	differentia LXXVIII III.LXXII D	differentia LXXVIII II.DCCCCXIII D	differentia DCXII II.DCCCCXVI T T	II.CCCIII

Demonstratio diatessaron per tria genera in tetrachordo hyperboleon

Inter paranete diatonica et paranete chromatica CXLIII. Differentiae CCLXXXVIII, CCCCXXXII. Eadem differentia est inter differentiam paranetis hyperboleon et netis hyperboleon diatonici generis et differentia paranetis et netis chromatici generis, i. CXLIII.

S] Tⁱ *passim ms.*

Lib. III, 16

150 343,15 HYPERMIXOLYDIUS ... (*D21*): Autenti proti primitus incipit in parhypate meson genere diatoni diapente proportionem. Deinde in hypate meson descendit transito semitonio. Deinde in lychanos hypaton tono transit, post hoc iterum redit tono in hypate meson. Deinde remigrat iterum in lychanos hypaton per tonum et inde se deflectit in proslambanomenos

duobus tonis et dimidio. Plagis protii incipit ubi autentici desinit, i. in proslambanomenos, et inde cadit tono inferius. Ex hinc iterum surgit in proslambanomenos et vadit inde in lychanos hypaton chromatico genere. Post hoc transit in proximum hemitonium ad hypate meson a lychanos hypaton eiusdem generis, i. chromatici, tono distans, et exinde redit iterum ad lychanos hypaton chromatische, et inde flectens in proslambanomenos desinit.

i. in proslambanomenos] inde in proslambanomenos a lychanos hypaton] ad lychanos hypaton

cf. III, 16, 36

Lib. I, 17

- 9 203,14 PRIMIS NUMERIS: In minutiis integrum, i. verum, semitonium inveniri potest, si XII XVI (dyatessaron) comparentur. Nam sunt XII, XIII semis <(tonus)>, XV sextans sicilicus (tonus), et XVI <(semitonium)>. i. verum] *suprascr.* dyatessaron] *suprascr.* tonus] *suprascr.*

Lib. I, 29

- 10 221,5 NAMQUE DUPLUM NIHIL EST ALIUD NISI BIS SIMPLUM, TRIPLUM NIHIL ALIUD NISI TERTIO SIMPLUM ...: Comites multiplicati vel divisi proportionales creant, ut sint ipsi principium quoddam. Est quoque hic simile, quod superparticulares de multiplicibus consimilibus vocabulis nascuntur, ut sesquialteri de duplis, sesquitercii de triplis.

Lib. II, 4

- 11 230,13-15 *ad B9*: Si a duobus naturalem numerum ponas has species, invenies nunc II, nunc III, nunc IIII intermissis.

Lib. II, 7

- 12 232,23 QUEMADMODUM UNITAS PLURALITATIS NUMERIQUE PRINCIPIUM, ITA AEQUALITAS PROPORCIONUM: in hoc ipso ad idem

Lib. II, 8

- 13 237,20 ATQUE HIC MODUS ERIT IN CETERIS: Radices sese et se invicem multiplicent, tum primus sequentium ordinem omnis multiplicet, novissimus vero primi novissimos aliorum. Quod si hec ratio mutetur, primus sequentis versus aliorum versus omnis multiplicet. Secundus autem et tercius, et quotlibet fuerint, ultimum multiplicent.

Lib. II, 9

- 14 239,20 DIMIDIO PARS MAIOR EST QUAM TERTIA, TERTIA PARS MAIOR EST QUAM QUARTA ...: Dimidia maior est quam tertia dimidia tertiae, et tertia dimidia, sexta totius. Tercia pars maior est quam quarta tertiae quartae, <et> quarta tertiae, XII^{ma} totius, et sic deinceps. Quarta superat V^{am} quarta V^{ae}, <et> quinta quartae, vicesima totius, quae pars totius conficitur a duabus partibus, quae sibi comparantur.

Lib. II, 11

- 15 240,24 HIS ILLUM ADDENDUM EST: De proportionibus propter consonantias, in quibus consistunt, tractat.
in quibus consistunt] *suprascr.*

Lib. II, 12

- 16 241,18 PROPORTIONALITAS EST ... : Arithmetica, geometrica, et armonica ad diatonicum, arithmetica ad cromaticum et enarmonium. Ille III ad tetrachordum vel dyatessaron, quod est tetrachordum Mercurii, haec ad tetrachordum sui generis.
dyatessaron] dyapason

Lib. II, 16

- 17 247,5 DE ARMONICA MEDIETATE: *Armonica*, quoniam preterquam quod dyapason iungit omnes in sua, et natura proportiones musicas continet.
quoniam] quia *suprascr.*

Lib. II, 18

- 18 249,24 QUALE EST ENIM UNUMQUODQUE PER SEMET IPSUM, TALE ETIAM DEPREHENDITUR SENSU: *Deprehendi unumquodque* potest, quia nihil ad rem si imbecillior est sensus, sicut cum videtur remus in undis fractus, quamvis neque illic fallatur, quia umbra tantum moto corpore, quo recipitur, movetur re vera.

Lib. II, 20

- 19 251,20 POSSE: *Posse* dicit, quod corrigendum iudicat.
20 251,22 UNITAS, DUAQUE AB EA ...: *Ea* excepta, quia ipsa nec dividi nec multiplex esse potest.
cf. 2,20,15
21 251,24 *ad B28*: Falluntur plerique in hac figura tercias, quartas, vel quintas unitatis esse, putantes nec advertunt ipsum Eubolidis et Hypassi sententiam assumpsisse, qui non unitatem sed duplos triplosque dividunt.
cf. 2,20,20

Lib. II, 21

- 22 254,4 AB OMNI SUPERPARTICULARI ...: ¹VIII ad VI sesquialter est, de quo sesquialtero si sustuleris sesquitercium, qui continetur in ipso, ²s. VIII ad VI, quae remanet unitas nonne medietatem binarii, ³qui inter VIII et VI differentiam facit, sublata potest coequare. ⁴Quodsi ad ipsum VI referas terciam tantum partem complet ipsa unitas.
⁵Idem quod in numero nunc vides in spacio diligens mensor invenias. ⁶Sed neque numerum neque spacium consideres: attende proporcionem tantum, quae est sesquioctava; hec medietas dyatessaron non est, quia constat dyatessaron ex duobus sesquioctavis et semitonio.
2 VIII] VIII *ms.* vel VIII *suprascr.*   3 VIII] VIII *ms.* vel VIII *suprascr.*

Lib. II, 23

- 23 255,29 SED DUAЕ SESQUALTERAE PROPORCIONES DUPLICEM VINCUNT: VI et VIII; VIII, qui est ad IIII duplus
- 24 256,8 QUADRUPLUM IGITUR SECUNDUM HANC RATIONEM CONSTABIT EX TRIPLO AC DUPLO: Ex triplo et sesquitercio constat quadruplum.
- 25 256,15 SED TRES SESQUITERTII UNO TRIPLICI FIUNT MINORES:
tripli

XXVII

LXXXI

III sesquitercii ad XXVII: XXXVI XLVIII LXIII

Lib. II, 24

- 26 257,18 ITA DIAPENTE AC DIATESSARON UNUM DIAPASON NULLA RATIONE CONCLUDENT: ¹Omnis dyapason duplex, omnis duplex sesquialtero sesquitercioque coniungitur. ²Omnes igitur dyapason sesquialtero et sesquitercio copulatur. ³Omnis dyapason dyapente et dyatessaron copulatur. ⁴Omnis dyapason sesquialtero et sesquitercio coniungitur. ⁵Dyapente igitur et dyatessaron in sesquialtero sesquitercioque consistunt.
- 3 dyapason] *corr. ex. dyapente*
cf. 2,24,14

Lib. II, 29

- 27 262,25 IN EADEM IGITUR PROPORCIONE ...: Ita esse in IIII et VI, s. minoribus numeris, proba.
cf. 2,29,91
- 28 262,29 QUODSI PRIMI AD SECUNDUM PROPORTIO ...: hec probatio a partibus, i. ipsis II proportionibus.
cf. 2,29,98
- 29 263,12 OCTAVA PARS L̄VIII.XLVIII: quae est VII.CCCLXXXI ̄
cf. 2,29,128a
- 30 263,13 QUAE QUONIAM IN INTEGRIS NUMERIS NON CONSISTIT: Fiunt LXVI.CCCCXXX ̄
cf. 2,29,137

Lib. II, 30

- 31 264,3 SI IGITUR CCXLIII PARTEM RECIPERE OCTAVAM POSSENT: XXX ⅄ ⅄
cf. 2,30,19a

- 32 264,17 ATQUE IN EISDEM PRIMIS APOTOMES VIDETUR CONSTARE PROPORTIO: quae est CXXXVIII

cf. 2,30,60b

Lib. III, 1

- 33 268,25 DEMONSTRANDUMQUE PRIUS NULLAM SUPERPARTICULAREM HABITUDINEM NOTO NUMERO POSSE DIVIDI INTEGRA MEDIETATE: Geometrica s., nam arithmetica potest, ut IIII, V et VI, <vel harmonica> ut X, XII et XV

cf. 3,1,27; 3,1,55; 3,1,57

- 34 270,12 SEPTIMA DECIMA VERO PARS MINOR EST SEXTA DECIMA NATURALITER, MAIOR EST IGITUR PROPORTIO, QUAE SUB XVI AC XVII NUMERIS CONTINETUR, QUAM EA, QUAE SUB XVII AC XVIII: Scilicet septima X^{ma} sexte X^{e} , i. $\zeta c \div Z Q$ et septima decima $\zeta\zeta \div Z Q$. Hoc evenit, cum eiusdem rei nunc sexta decima, nunc septima decima finitur.

cf. 3,1,171

- 35 271,6 PARS XVI^{ma}: VI^{ta} X^{ma} unitatis: ζc

- 36 271,23 QUOD SI AD XVII TERMINUM IN SESQUIOCTAVA PROPORTIONE POSITUM NUMERUM COMPAREMUS ...: Superior bis aucta transcendit, hec proportio bis aucta infra subsistit. Neque hec ergo neque illa totius dimidium.

- 37 272,5 DUAE IGITUR SESQUISEPTIMAE DECIMAE: Non turbet te numerus mutatus, cum ratio constet.

Lib. III, 2

- 38 272,26 QUONIAM IGITUR DEMONSTRATUM EST, TONI DIMIDIUM INTER SESQUISEXTAMDECIMAM ET SESQUISEPTIMAMDECIMAM PROPORTIONEM LOCARI: Quia geminatae haec minor; hec est maior

- 39 273,7 QUOD SI DIMIDIUS TONUS MINOR QUIDEM EST SESQUISEXTADECIMA, MAIOR VERO SESQUISEPTIMADECIMA PROPORTIONE, SESQUIOCTAVADECIMA VERO MINOR EST SESQUISEPTIMADECIMA HABITUDINE: Si sesquiseptima decima medietas non est, cum maior sit, multo minus sesquioctava decima.

Lib. III, 3

- 40 274,9 IDEM INTER UTRAMQUE INTENTIONEM REMISSIONEMVE NUMERUS INVENIRETUR: Cum intendis terciam addis, cum remittis quartam tollis.

- 41 274,18-21 IIII.DCCLXVIII $\zeta\zeta$ (C β): sine $\zeta\zeta$

gl. canc.?

- 42 276,2 QUINQUE TONI - BIS DIATESSARON (*C4*): Differentia inter VI tonos et dyapason eadem, quae est inter II dyatesseron et V tonos.

Lib. III, 5

- 43 276,18 NAM CUM TERNARIUS NUMERUS PRIMUS SIT INPAR, TRES TERTIO ATQUE ID TER SI DUXERIS XXVII NECESSARIO EXSURGENT, QUI AD XXIII NUMERUM TONO DISTAT ...: Argumentatur auctoritate Phylolai non posse tonum in equa dividi. Primum et legitimum tonum XXVII dicit.

Lib. III, 11

- 44 286,5 *ad C15*:

a   b   d
XV X III I II
gl. canc.

Lib. III, 12

- 45 287,26 EIUS IGITUR, QUOD EST C, PROPORTIO AD ID, QUOD EST B, MAIOR QUIDEM EST QUAM LXXV AD LXXIII MINOR VERO QUAM LXXIII AD LXXIII: Quod in illis non invenitur, ut sit differentia vel septuagesima tertia vel septuagesima quarta, sed hac maior, illa minor, et ideo proportio his non concordat.
- 46 288,9 ILLO PRIUS PRAESUMPTO: per adiectionem vel abstractionem differentie

Lib. III, 15

- 47 296,17 IURE IGITUR DICTUM EST APOTOMEN MINOREM QUIDEM ESSE QUAM QUINQUE COMMATA, MAIOREM VERO QUAM QUATTUOR: Cave. Fortasse verum semitonium, verum apotome, et verum comma continentem numerum talis sententia requirit.

apotome] apotome

- 48 296,19 EX HOC IGITUR CONPROBATUR TONUM MAIOREM QUIDEM ESSE, QUAM SUNT VIII COMMATA, MINOREM VERO QUAM VIII. NAM SI MINUS SEMITONIUM MAIUS QUIDEM EST QUAM TRIA COMMATA, MINUS VERO QUAM IIII, APOTOME AUTEM MAIOR QUIDEM EST QUAM IIII COMMATA, MINOR VERO QUAM V, IUNCTUM SEMITONIUM MINUS SEMITONIO MAIORI, QUOD EST APOTOME, ERIT OMNE MAIUS QUIDEM VIII COMMATIBUS, MINUS VERO VIII:

semitonium comma apotome <tonus>
XV   IIII   XVIII   XXXIII

ex his iunctis tonus XXXII commata VIII, XXXVI commata VIII

aliter: semitonium comma apotome tonus
XIIII III XVIII XXXII

XXXII ex octo, XXXVI ex VIII commatibus

aliter: semitonium comma apotome tonus
XIII III XVII XXX

XXXII ex VIII, XXXVI ex VIII comma<tibus>

Numerus prior Boetio consentire, posteriores II videntur dissentire.

- 49 299,24 *ad C25*: $\overline{\text{CCCCXCIIII.CCCXXX}}$ $\S\S$. Numerus iste a dyatesseron, ille, qui in serie est, a dyapente venit.

Lib. III, 5

- 50 318,1 *ad D12*: Nota parhypatas et tritas non appositas.
- 51 318,1 *ad D12*: Cum transponantur corde, diversitas quedam nascitur in tetracordis.
tetracordis] vel nothus *suprascr.*

Lib. III, 6

- 52 319,16 SI IGITUR EX $\overline{\text{II.CCIIII}}$ ....: CXCH duodecies multiplicati $\overline{\text{II.CCIIII}}$ faciunt.

Lib. III, 13

- 53 335,19 MOBILES VERO SUNT, QUAE SECUNDUM SINGULA GENERA PERMUTANTUR HOC MODO, UT PARANETE ET LICHANOS DIATONICI ET CHROMATICI, TRITE ET PARHYPATE ENARMONII: Loco moventur omnes hae, i. paranete, lichanos, trite, parhypate; et loco et numero distant et a se et ab aliis.
- 54 336,7 NON IN TOTUM VERO IMMOBILES AUT MOBILES SUNT, QUAE IN DUOBUS QUIDEM GENERIBUS MANENT, ID EST CHROMATICO ET DIATONICO, SED IN ENARMONIO PERMUTANTUR: Quia eadem corda transit per tria genera, sed non retinet idem nomen, quare movetur et non movetur.

Lib. III, 14

- 55 337,25 NAM SI DIEZEUGMENON TETRACHORDUM INTER HYPERBOLEON TETRACHORDUM MESENQUE PONAMUS, SUBTRACTO SCILICET SYNEMMENON TETRACHORDO, ERUNT XV NERVI. AT SI AB HIS PROSLAMBANOMENOS DETRAHATUR, ERUNT XIIII: Nota, quod cum exemplum de propositis generibus sumi deberet, non symplex dyapason accipit; nec mirum, cum aliter species dyapason ostendi non possent.

- 56 337,25 NAM SI DIEZEUGMENON TETRACHORDUM INTER HYPERBOLEON TETRACHORDUM MESENQUE PONAMUS, SUBTRACTO SCILICET SYNEMMENON TETRACHORDO: s. ut bis, ibi sit dyezeugmenon
- 57 338,3 AT SI AB HIS PROSLAMBANOMENOS DETRAHATUR: ut tamen sit adhuc dyezeugmenon semel
- 58 339,9 SEPTIMA AB EO, QUOD EST H AD A: Quia species eius tertium nervum non excedunt, ut ad secundum tetracordum pertingant.
- 59 339,14 QUAE EST IN HOC ORDINE PRIMA: Quia est alius, ut dixit supra descendendo; sed hic melior, quia rectae secuntur species dyapente, ut mox subiunget.

Lib. V, 11

- 60 361,13 QUaecunqUE CONSONAE QUIDEM NON SUNT: Consonae vel dissonae ad comparationem, cum simul sonant duae cordae.

Lib. V, 16

- 61 366,24 INTER TERTIUM A GRAVI NERVO ATQUE ACUTISSIMUM QUARTUM: Respicit ad nervos, quia Aristoxenus spacia tantum considerat.
- 62 367,23 *ad E2*: Hec tria designata accedunt ad Boetii tetracorda, quamvis non omnino propter diversa tonorum vel semitoniorum divisionem.

Lib. V, 17

- 63 369,8 QUI AD Ī.DCCI, QUI EST SECUNDUS IN DIATONICO GENERE EAM OBTINEAT PROPORTIONEM, QUAM OBTINENT CCLVI AD CCXLIII: Hi duo numeri, i. Ī.DCCI et Ī.DCCXCII an habeant talem proportionem, sic probabitur. Sumes differentiam eorum, hanc octies decies multiplica. Numero, qui huic accreverit, adde vicesimam septimam minoris. Qui si summam minoris fecerit, talis re vera proportio erit. Haec ratio sumpta est a secundo volumine, ubi tractatur de semitonio, quod est inter CCXLIII et CCLVI.

fecerit] *lectio incerta*
Cf. 262,3-15.

Lib. V, 18

- 64 370,11 CUM SECUNDUM CONSUEtam CHROMATICI GENERIS MODULATIONEM SESQUIVICESIMA PRIMA ESSE DEBUERIT: Sicut solebat vel ipse vel alii, quia ratio videtur aliud afferre.

Lib. V, 19

- 65 371,14 DEHINC UT OMNIS COMPARATIO, QVAE FIT AD EUM NERVUM, QUI
EST GRAVISSIMUS IN TRIBUS MINOR SIT CETERIS, QVAE ACUTIS VOCIBUS
CONIUNGUNTUR: XXXII XVI XII

lemma incertum

Appendix III

Decretum Lacedaemoniorum

<i>Aut</i>	Autun, Bibliothèque municipale 46
<i>Av</i>	Avranches, Bibliothèque municipale 237
<i>Bi</i>	Brugge, Stadsbibliotheek 531
<i>Br</i>	Bruxelles, Bibliothèque Royale 5444/6
<i>Bx</i>	Bruxelles, Bibliothèque Royale 10114-6
<i>Bls</i>	Bruxelles, Bibliothèque Royale 18397
<i>Bre</i>	Lugano, Bredford Libri Rari S.A.
<i>Bwi</i>	Bruxelles, Bibliothèque Royale II-6188
<i>Cg</i>	Chicago, Newberry Library F. 9
<i>Cht</i>	Chartres, Bibliothèque municipale 498
<i>Chv</i>	Charleville, Bibliothèque municipale 46 (184)
<i>Cna</i>	Cesena, Biblioteca Malatestiana S.XXVI.1
<i>Ctr</i>	Cambridge, Trinity College R.15.22
<i>Cul</i>	Cambridge, University Library li.3.12
<i>Ei</i>	Einsiedeln, Stiftsbibliothek 358
<i>En</i>	Einsiedeln, Stiftsbibliothek 298
<i>Evn</i>	Erlangen Universitätsbibliothek 66
<i>Fla</i>	Firenze, Biblioteca Laurenziana 1051
<i>Fpi</i>	Firenze, Biblioteca Nazionale Centrale II.I.406
<i>Iv</i>	Ivrea, Biblioteca capitolare 52
<i>Kn</i>	Köln, Historisches Archiv W. 331
<i>Krk</i>	Krakow, Biblioteka Jagiellonska 1849
<i>La</i>	London, British Library, Arundel 77
<i>Lam</i>	Laon, Bibliothèque municipale 38 bis
<i>Lbr</i>	London, British Library, Burney 275
<i>Lha</i>	London, British Library, Harley 2688
<i>Llb</i>	London, British Library, Lansdowne 842b
<i>Lry</i>	London, British Library, Royal 15.B.IX
<i>M</i>	Paris, Bibliothèque nationale, lat. 7200
<i>Mb</i>	Melbourne, State Library 091/B.63
<i>Mc</i>	Milano, Biblioteca Ambrosiana C 128 inf.
<i>Mf</i>	München, Bayer. Staatsbibliothek clm 18480
<i>Mh</i>	München, Bayer. Staatsbibliothek clm 6361
<i>Mk</i>	München, Bayer. Staatsbibliothek clm 18478
<i>Mm</i>	München, Bayer. Staatsbibliothek clm 14272
<i>Mgp</i>	München, Bayer. Staatsbibliothek clm 13021
<i>Mqu</i>	Milano, Biblioteca Ambrosiana Q 9 inf.
<i>Ml</i>	München, Bayer. Staatsbibliothek clm 14601
<i>Mgp</i>	München, Bayer. Staatsbibliothek clm 13021

- Mtz* Milano, Biblioteca Trivulziana N.646
Nbg Napoli, Biblioteca Oratoriana dei Girolamini 166.XV.IV
O Orléans, Bibliothèque de la ville 293-B
Oba Oxford, Bodleian Library, Ashmole 1524
Obf Oxford, Bodleian Library, Auct. F.3.13
Obs Oxford, Bodleian Library, Seld. supra 25
Oby Oxford, Balliol College 306
Obz Oxford, Balliol College 317
Oce Oxford, Corpus Christi College 118
Omc Oxford, Magdalen College 19
Pb Paris, Bibliothèque nationale, lat. 7292
Pe Paris, Bibliothèque nationale, lat. 10275
Pi Paris, Bibliothèque nationale, lat. 7202
Pn Paris, Bibliothèque nationale, Nouv. acq. lat. 1618
Pq Paris, Bibliothèque nationale, Nouv. acq. lat. 2664
Pr Prag, Národní knihovna IX.C.6 (1717)
Pns Paris, Bibliothèque nationale, lat. 16201
Pse Paris, Bibliothèque nationale, lat. 7185
Psi Paris, Bibliothèque nationale, lat. 7203
Pso Paris, Bibliothèque nationale, lat. 7361
Q Paris, Bibliothèque nationale, lat. 13908
R1 Paris, Bibliothèque nationale, lat. 13955
S Paris, Bibliothèque nationale, lat. 14080
Sh Schaffhausen, Stadtbibliothek 108
T Paris, Bibliothèque nationale, lat. 13020
V2 Leiden, Bibliotheek de Rijksuniversiteit, Voss. Misc. 38
Vc Vercelli, Archivio Capitolare CCXIV (206)
Vp Vaticano (Citta del), Pal. lat. 1342
Vr Vaticano (Citta del), Reg. lat. 1283
Vos Vaticano (Citta del), Ottob. 2069
Vrh Vaticano (Citta del), Reg. lat. 1315
Vri Vaticano (Citta del), Reg. lat. 1840
Vva Vaticano (Citta del), Vat. lat. 5904
Vza Venezia, Biblioteca Marciana lat. Z. 333
Wb Wolfenbüttel, Herzog-August-Bibliothek 72 Gud. lat. 2°
Wi Wien, Österreichische Nationalbibliothek cod. 50
Wn Wien, Österreichische Nationalbibliothek cod. 55
Wq Wien, Österreichische Nationalbibliothek cod. 2269
Wll Wellington, Turnbull Library 16
Wsb Wien, Österreichische Nationalbibliothek cod. 299
Wsg Wien, Österreichische Nationalbibliothek cod. 15470
Wue Wien, Österreichische Nationalbibliothek cod. 51

¹Quoniam Timotheus (art.) Milesius veniens in
¹ΕΠΕΙΔΗ ΤΙΜΟΘΕΟΡ Ο ΜΙΑΗCΙΟΡ ΠΑΡΑΓΙΝΟΜΕΝΟΡ ΕΝ

(art.) nostram civitatem, ²(art.) antiquam (proprium)
 TAN ΑΜΕΤΕΡΑΝ ΠΟΛΙΝ, ²TAN ΠΑΛΑΙΑΝ ΜΩΑΝ

spernens, autem eam propter (art.) septem chordarum
 ΑΤΙΜΑCΔΕ, ΚΑΙ ΤΑΝ ΔΙΑ ΤΑΝ ΕΠΤΑ ΧΟΡΔΑΝ

subvertens, ³multivocam
 subvertit, ³modulationem multisonantiam
 citharam subvertit ³modulationem, multas voces
 ΚΙΘΑΡΙΖΙΝ ΑΠΟCΤΡΕΦΟΜΕΝΟΡ, ³ΠΟΛΥΦΩΝΙΑΝ

*translationem rep. PiWve instar textus ChvCnaFpiTpiVri difficiles sunt lectu
 ORIObr*

1 Quoniam - nostram] *om. Occ* Quoniam] *am Av* quod *KnWbWve(1)Wve(2)* Timotheus] *om. STRIOmc* thimotheos *Oby* tymotheo *Wve(1)* Ptolomeus *Krk* art.1] *add. EiEnIvKnMfMhMkSkWiBwiChkNbgVvaWve(2)* Milesius] *om. RlLhaOmc* milesior *PbV2* o milesius *BiMmPcPi(1)Pi(2)VrFpiLryTpiWsb* o meleus *Mgp* adveniens *IvMfShChkObzWve(1)Wve(2)* in - civitatem] *om. Mtz* in] *om. Lam* hanc *add. Ml* art.2] *add. IvMfShChkWve(2)* civitatem nostram *Nbg* civitatem] *sivitatem Vva* megeram *add. Wll*

2 art.1] *add. CgIvMbMfPnShChkFlaVrhWve(2)* antiquam] *om. AutMtz* tanquam *Bz* rel. *om. Wll* proprium] *om. MlPcMtzVza* pro *OAvBiLaMcMmPbPi(1)Pi(2)PqVcVrBreFlaFpiKrkLbrLhaLryObfObyObzOccPnsPslPsoTpiVosVrhWsb* vel pro *add. Oba* proi *Pts* propria *Vri* propriam *IvMfShChkCnaCtrCulMqnObs* propriam civitatem *Mb* proprium nomen civitatis *EiVp* nomen civitatis *EnWiBwi* pro civitatis *Wsg* pronomen civitatis *MhMkNbg* serpentis *Vva* moan *Pn* moan *add. Cg* moan proprium nomen est civitatis antike Lacedemonice *add. Cg* in *mary.* spernens] *supernens Sh* serpens *Obz* espernens *Vva* autem] *om. V2* aut *EnPns* artem *CtrCulMqnObsVri* eam] *om. OMlLlb* et eam *CgMbPnRlCnaCtrCulFlaMqnMtzObaOmcPaeVrh* et et eam *Obs* et ea *Vri* et art. *IvMfShChkWve(2)* propter] *om. BiSh* preter *CtrCulMqnVri* art.2] *add. IvMfChkWve(2)* chordarum] *cordam Pi(2)* citharam] *rel. om. Vc* subvertens] *Q* subvertit] *subvertat Wn* subvertat *Ewn* convertit *STRIOmc* convertit aliter subvertit *Cg* subierat *KnWbWve(1)* rel. *om. BzIv*

3 multivocam] *Q* modulationem multisonantiam] *STPqRlBreOmc* modulationem *M* modulationem in multisonantiam *Bi* et modulationem multisonam *ObaPse* modulationem multisonantis aliter multas voces *Cg* modulationem multas voces] *OBREiEnKnLaMbMcMhMkMlMmPcPi(1)Pi(2)PnPrV2VpVrWbWiWnWqAutBlsBwiChvEwnFlaFpiLamLhaLlbLryMgpMtzNbgObfObzOccPnsPslPtsTpiVosVrhVvaVzaWsbWsgWve(1)* modulationem multis vocis *AvLbr* modulationem multarum vocum *MfShChk* i. modulationem multas voces *Pb* et modulationem multas voces *CnaCtrCul* modulatione multas voces *KrkObyPso* et modulatione multas voces *MqnObsVri* modulationem i. multas voces *Wve(2)*

introducens demolivit (art.) auditus (art.) iuvenum per
ΕΙCΑΓΩΝ ΑΥΜΑΙΝΕΤΑΙ ΤΑΡ ΑΚΟΑΡ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΔΙΑ ΤΕ

(art.) multas chordas, ⁴etenim (art.) novam (art.)
ΤΑΡ ΠΟΛΥΧΟΡΔΙΑΡ, ⁴ΚΑΙ ΤΑΡ ΚΕΝΟΤΑΤΟΡ ΤΩ

modulationem genuit et variam pro simpla et
ΜΕΛΕΟΡ ΑΓΕΝΝΗ ΚΑΙ ΠΟΙΚΙΛΑΝ ΑΝΤΙ ΑΠΛΟΑΡ ΚΑΙ

ordinata.

ΤΕΤΑΓΜΕΝΑΡ.

⁵Circumvenit (art.) (proprium) in chromaticum (genus)
⁵ΑΜΦΙΕΝΝΥΤΑΙ ΤΑΝ ΜΩΑΝ ΕΠΙ ΧΡΩΜΑΤΟΡ

constituens quod est mollius divisionem pro
ΟΤΝΕΙCΤΑΜΕΝΟΡ ΤΑΝ ΤΩ ΜΕΛΙΟΡ ΔΙΑCΚΕΤΑΝ ΑΝΤΙ

(art.) enarmonio (genere), ⁶faciens conversionem mutuum.
ΤΑΡ ΕΝΑΡΜΟΝΙΩ, ⁶ΠΟΤ ΤΑΝ ΑΝΤΙCΤΡΟΦΟΝ ΑΜΟΙΒΑΝ.

introducens] *repet.* *M om.* *KrkPsc* inducens *Cht* introducens *Mgp* introduces
Wsb demolivit introducens *ObaPsc* demolivit] vel vastavit *add.* *Q* emollivit
STBiPqRlBreOmc demoluit *LaLha* art.1] *add.* *MCgMfPnShChtLlbWvc(2)* art.2]
add. *MCgMbMfPnPrWqBlcChtChvLlbWvc(1)Wvc(2)* iuvenem *Pi(1)Pi(2)FpiTpi*
per] *om.* *QWnEwn Wvc(1)* i. *KnWbWvc(2)* pro *Mtz* propter *Oce* art.3] *add.* *CgMf-*
PnShChtLlb i. art. *Wvc(2)* multiis cordis *Pi(1)* multis cordis *Mtz* multis chordas *Wq*
4 etenim] et *SMbPbV2Aut* et *rel. om.* *Pi(1)* art.1] *add.* *EiEnMhMkNbg* aster *Wi-*
Bwi arce *Wsg* novam] nova *Wi VIII Mknbg* nonam *Llb* armonicam *Pb* armonicam
corr. ex. enim novam *V2* art.2] *add.* *CgPnLlb* et] *om.* *Oby* varia *Av* varias *Obf*
mariam WbWnEwn pro simpla et] *om.* *Wvc(1)* pro] propriam *MfSh* proprium
Wvc(2) et] *om.* *KnWnEwnMgpObyOceWsg* ordinatam *EiEnMhMkVpWiWsg* or-
nata *ObaOmcPsc*

⁵ circumvenit] *rel om.* *Mqn* art.1] *add.* *CgMfShChtLlbWvc(1)Wvc(2)* proprium]
om. *MbMlShKrkObf* pro *OTAvLaMcMfPbPePqRlV2BreChtLbrLhaLryObaOceOmc-*
PnsPscPsiPtsVzaWsb pr *Vr* provide *PiFpiTpi* pronomen autem *Nbg* pronomen civi-
tatis *EnMhMkWiBwiWsg* proprii *Oby* propri *Obz* quia priori *Vva* moan *Cg* nomen
add. *CnaCtrCulFlaMtzObsVosVrhVri* nomen civitatis *add.* *EiVp* pro *add.* *MmMgp* in]
om. *BrMlPbPi(2)FpiTpi* vi *Mf* et in *Sh* autem in *Nbg* cromaticon *Pso* genus] *om.*
Q quod est mollius] *om.* *Nbg* quidem mellior *Fla* quidem mollior *Vrh* est] *om.*
MlPi(2)FpiLamObaPsc mollior *Lha* millius *Wvc(2)* divisionem] i. divisionem *Pb* di-
visione *CtrOmcVza* divisum *MlWsb* pro enarmonio] *om.* *Ml* pro] per *Mgp* pronomen
Wsg art.2] *add.* *Llb* enarmonio] *om.* *Wsb* enarmonico *CgMbMfMkPnShChtLamOce*
enarmonio *Wi* enarmanico *FlaVrh* enarmonica *Oby* anarmonico *Vos* genere enarmonio
MBiBrKnPePrV2WqAutBlcChv genere enarmonico *Cna* genere enarmonico *CtrCul-*
ObsVri tenore enarmonio *WbMgpWvc(1)Wvc(2)* genera] *add.* *VpWnEwnKrkLam-*
ObyObzPsoPtsVva i. genere *add.* in *marq.* *Q*

⁶ faciens] per *add.* *Wq* facens *Wvc(2)* conversionem] *rel. om.* *Pi(2)FpiTpi* conversa-
tionem *Wb* mutuum] multam *S* multiplicem *PbV2* mutatam *RlObaObfOmcPsc*

⁷Vocatus autem et in (art.) agonem (art.)
⁷ΠΑΡΑΚΛΗΘΕΙΣ ΔΕ ΚΑΙ ΕΝ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΤΑΡ

Eleusine Matris, turpitudinem devulgavit
 ΕΛΕΥΣΙΝΙΑΡ ΔΑΜΑΤΡΟΡ, ΑΠΡΕΠΗ ΔΙΕΚΕΤΑΤΟ

(art.) fabulosa dispersione, ⁸enim (art.)
 ΤΑΝ ΤΩ ΜΥΘΩ ΔΙΑΚΕΤΑΝ, ⁸ΤΑΝ ΤΑΡ

Semelae (Liberi mater fuit) partus non undecies, (art.)
 ΣΕΜΕΛΑΡ ΟΔΙΝΑΡ ΟΥΚ ΕΝΔΙΚΑ, ΤΩΡ

novos doctrina
 novelis doctrinam
 novis doctrina
 novas doctrina
 nova doctrina
 novus doctrinam
 novus doctrinae
 novus doctrina edocuit.
 ΝΕΩΡ ΔΙΔΑΚΚΗ ΔΕΔΟΧΘΑΙ.

⁷ autem] *om.* AvLaMIVrLhaMgpVzaWsb aut BrObs enim Mc et in] *om.* PbV2 et] *om.* BslamOby in] *om.* Br art.1] *add.* MOAvCgLaMcMfMmShVrChtFlaLhaLlbLryNbgVosVrhVzaWve(2) art. in MhMk autem Wsb agonem] enim M magonem Nbg agnitione Vva art.2] *add.* CgMbMfPnShChtFlaLlbVosVrhWve(2) eleusinae EiEnMhMkWiNbgOce elusinae QPeWnEwn elusine AvLaMIMmVrLhaLryWsb euleusine CnaFlaVrh matris] a matris Aut matris enim lectio incerta Cht mitos Vva turpitudinem] *om.* Ml art. turpitudinem MfShChtWve(2) dei vulgavit Oby dimulgavit Nbg devulgato vit Pts art.3] *add.* MfShChtLlbWve(2) fabulosa] fabuloso Sh fabula Bre famblusa Vrh dispersione] *om.* Obj dispersionem Pq dispensacione Krk enim dispensacione Oby dissensionem Llb enim dispertionem Oby dispensitione Pso et dispa Vvo *rel. om.* LbrPnsPsi

⁸ enim] et n. Cns etenim CtrCulObsVri *rel. om.* Pb art. enim Llb art.1] *add.* MfSh Semelae] Semile Cg Semeles MbMfShNbg Seme V2 Semela WbWve(1) Semeli Wsb emelos i. sonus CtrCulObsVri emelos i. sonus Cna Liberi mater fuit] *add.* LaV2VrAutLhaLryMgpWsb liberi interfuit AvMcVza liberi matris interfuit Mm liberi matris fuit PcWsb fuit Ml partus] *om.* MlOby priartus tus Llb partis Pse non] *om.* Llb non undecies] novem undecies CnaCtrCulObsVri non decies Omc non unde nos Vza non non undecies Wve(1) undecies] non decies Omc art.2] *add.* CgPnLlb novos doctrina] S novelis doctrinam] Obj novis doctrina] EnWiBui novas doctrina] MhMkNbg nova doctrina] CnaCtrCulObsVri novus doctrinam] AutObsObjObyOmcPscVva novus doctrinae] AvLaMcMfFlaLhaMgpVosVrhVzaWsb novus doctrina] MOQTABiBrCgEiKnMbMfMmPcPnPqPrR1ShV2VpVrWbWnWqBlsBreChtChuEwnKrkLamLlbLryMtzObaObjObyOcePsoPtsWsgWve(1)Wve(2) edocuit] edocut En edocui MhMk docuit Vva

⁹ De talibus (art.) reges et rhetores
⁹ΦΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥΤΟΙΝ ΤΩΡ ΒΑΣΙΛΕΑΡ ΚΑΙ ΤΩΡ ΕΦΟΡΩΡ

accusabant Timotheum: ¹⁰addidit autem et (art.)
 ΜΕΜΨΑΤΤΑΙ ΤΙΜΟΘΕΟΝ: ¹⁰ΕΠΑΝΑΓΚΑΖΑΙ ΔΕ ΚΑΙ ΤΑΝ

undecimam chordam, extendens enim (art.) superfluas
 ΕΝΔΕΚΑ ΧΟΡΔΑΝ, ΕΚΤΑΜΩΝ ΓΑΡ ΤΑΡ ΠΕΡΙΤΤΑΡ,

relicta (art.) septem (chordarum cithara).
 ΤΠΟΛΙΠΟΜΕΝΩΡ ΤΑΡ ΕΠΤΑ.

¹¹Hoc ut singularis civis gravis videns,
¹¹ΟΠΩΡ ΕΚΑΣΤΟΡ ΤΟ ΤΑΡ ΠΟΛΙΟΡ ΒΑΡΟΡ ΟΡΩΝ,

timuit in (art.) Spartam inducere aliquid
 ΕΤΛΑΒΗΤΑΙ ΕΝ ΤΑΝ ΣΠΑΡΤΑΝ ΕΠΙΦΕΡΕΝ ΤΙ ΤΩΝ

9 de talibus] de art. talibus *CgPnFlaLibVosVrh* enim *add.* *Obz* tabulis enim *add.* *Oba* autem *add.* *Vos* art.¹] *add.* *ME* *FlaVrh* aster *WiBwi* reges] et reges *Vp* regis *LaLhaObfWsb* et] *om.* *QKnObyPse* rhetores] rectores *AvCnaVza* doctores seu rethores *Vos* accusabant] nominabant *Vza* art.²] *add.* *MfShChIWvc(2)* timotheon *Pq* thimetheum *Lry*
 10 addidit] *om.* *Omc* addit *LaLha* addiditque *Wvc(1)* autentice autem et *add.* *Oba* autem] *om.* *Wsg* aut *WqObaPsc* art. et *FlaVrh* et autem *Obf* et] *om.* *QSTNbgObyPseVri* de *add.* *Lib* art.¹] *add.* *CgEnMfPnShWiBwiChIFlaLibVosVrhWvc(2)* undecim *MIWsb* VII decimam *Mtz* undecimas *Vva* cordas *MIVva* chordarum *Sh* extendens] *om.* *ObyVva* extendes *Br* excedens *Vza* enim] *om.* *MOTAvBiBrEiEnKnLaMcMhMkMIMmPePqPrR1V2VpVrWbWiWnWqAutBlBrcBwiChvCnaCtrCulEwnFlaKrkLamLhaLryMgpMtzNbgObaObfObsObzOccOmcPscPsoPtsVosVrhVriVzaWsbWsgWvc(1)Wvc(2)* art.²] *add.* *CgMbPnChILibWvc(2)* superfluas] superfluam *Obf* refluas *Pts* relicta] *om.* *Omc* art.³] *add.* *MfShChIFlaLibWvc(2)* artem *VosVrh* septem chordarum cithara] *om.* *Wvc(1)* chordarum] *om.* *Ewn* chordam *VpWvc(2)* cytharam *VvaWvc(2)* *rel.* *om.* *Wsg*

11 hoc ut singularis civis gravis] *om.* *Wvc(1)* unus hoc videns singularis civis graviter *Cna* unus hoc videns singularis civis graviter *CtrCulObsVri* hoc] *om.* *MhMkMILryNbg* huc *Oby* ut] *ni Fla* nisi *Vrh* in *Vos* videns singularis civis *V2* civis singularis *Oba* cuius singularis *Obz* cuius singularis *Psc* singularisissimus *KrkPso* singularis *Lry* gloriaris *Vrh* civis] *om.* *EnWiBwiKrkPso* uvis *Aut* civis gravis] cuius generis *Oby* cuius generis *Vva* gravis] *om.* *McPqV2LamObaObfObsPscVza* graviter *Av* graviter *Omc* videns] *om.* *NbgObf* vides *Vva* *rel.* *om.* *Wvc(1)* timuit in] *om.* *Omc* ti timuit *Kn* ne in *CnaCtrCulObsVri* art.¹] *add.* *MfShChIFlaVosVrhWvc(2)* spartiarum civitatem *CnaCtr* spartiarum civitatem *CulObsVri* aliquid induceretur *Cna* aliquid induceret *CtrCulObsVri* indicare *BrEiEnKnMbMfMhMkPnPrShVpWbWiWnWqBlBwiChIChvEwnLamMgpNbg* indicare *Bi* in *margin.* indicare *PtsWvc(1)* indicare *corr.* *ex* inducere *Mm* introducere aliter indicare *Cg* aliquid] *om.* *MIWsb* aliquid *Vos*

inconvenientium ultimarum (extentarum), ne forte perturbaretur
 MH KAAΩN EONTΩN, ME ΠOTE TAPAPPETAI

gloria certantium.
 KAEOP AΓΩNΩN.

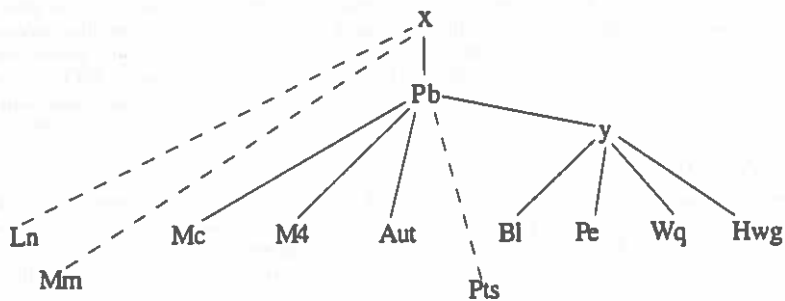
inconvenientium] inconvenientia Av inconvenientiam BrEiEnLaMcMmVpWiBwi
 LhaVzaWsb inconve Mi inconvenientiarum Pn convenientium Pq inconvantum Wg in-
 convenientium ChvNbg art. add. MfSh ultimarum] add. in marg. Wi om. Bwi ultima
 Pq ultimum Vos intimarum Cg victimarum MfPnShChtCnaCtrCulFlaObsVrhVri ex-
 tentarum vel ultimarum Bre extentarum] add. MOAvCgLaMbMcMfMIPePrShVr-
 WbAutChtKrkLamLhaLlbLryMgpObfObyOccPsoPtaVvaVzaWsbWve(2) et extentarum
 add. in marg. Pn extantarum EiEnKnMhMkWiWnBwiEwnNbg extantarum corr. ex.
 extantarum Mm extensarum Vp insimul add. VrhFla ne forte] om. McV2Vza ni forte
 Mtz nisi forte Vos et sic forte CnaCtrCulObsVri perturbaretur] om. Omc pertur-
 barentur Av perturbaret CgKnMbMfPnShChtLlb turbaretur BlsObaPse turbaret V2
 perturparetur Vp conturbaretur Nbg gloria] gloriam CgMbMfPnShChtLlb art. add.
 MfShChtWve(2) certantium] certaminum EiEnMhMkVpWiBreBwi certaminum corr.
 ex certantium Mm art. add. MfSh

Appendix IV

Tractatus de intervallis

- Aut* Autun, Bibliothèque municipale 46, fol. 6r
Bl Brussels, Bibliothèque Royale 10078-95, fol. 83v-84r
Hwg Johannes Hervagius, Opera Bedae Venerabilis presbyteri, Basel 1563
Ln Leiden, Voss. Lat. fol. 70 II, fol. 78v
M4 Paris, Bibliothèque nationale, lat. 7200, fol. 8v-9r
Mc Milano, Biblioteca Ambrosiana C 128 inf., fol. 50v
Mm Munich, Bayer. Staatsbibliothek clm 14272, fol. 6rv
Pb Paris, Bibliothèque nationale, lat. 7297, fol. 92a
Pe Paris, Bibliothèque nationale, lat. 10275, fol. 10rv
Pts Prague, Národní knihovna XIX.C.26, fol. 51v-52r
Wq Wien, Österreichische Nationalbibliothek cod. 2269, fol. 155v

¹ Quid sit tonus. ² Tonus est, quando vocula voculam tota sui quantitate superaverit insuper et ipsius superatae voculae octava parte, vel in intensione acuminis vel in remissione gravitatis. ³ Semitonium est, quando tonus in duas non aequas sed inaequales partes secatur, alteram semitonium maius, alteram semitonium minus dici voluerunt. ⁴ Diesis est semitonium minus in duas partes divisum, quod minus semitonium diesin et diesin dixerunt musici.

⁵ Melodia [diatonica] dicitur, quae et antiquior quamvis subasperior, quando consonantia ex duobus tonis et semitono vel semitono et duobus tonis completur. ⁶ Cromatica est, quae et posterior et ad delectationem aurium sua varietate permulcet animos et nimiis minuciis tinnule fertur; constatque ex tono et tribus semitoniis vel tribus semitoniis et tono. ⁷ Enarmonica totam possidet armoniam et sui dignitate alias praecellit, et constat ex duobus diesis et duobus tonis, vel duobus tonis et duobus diesis.

⁸ Consonantia diatesseron est, quando vocula intensione sui acuminis voculam in remissione gravitatis totam possidet, insuper et terciam partem

1-19] *om. Mm* 1 *om. LnPts; in marg. Bl*

2 quando] quod *Ln* vocula voculam *corr. ex* vocabula vocabulam *Ln* totam *Pts* et insuper *Hwg* ipsius] ipsa *Ln* octavam partem *M4McPbAut* octavae parte *PePts* vel intensione *BlWqAut*

3 est] *om. Aut* quando se tonus *Pts* in duas non aequas] in duas non in aequas *PeHwg* sed inaequales *om. Pts* in inaequales *BlPeWq* secatur] et ideo propter inaequalem sectionem *add. Wq* alteram - voluerunt *om. Pts* alteram semitonium maius] alteram semitonium maiorem *McPbAut* alterum semitonium maius *BlPe* alterum semitonium minus *WqHwg* et alteram semitonium minorem *Ln* alteram semitonium minus] alteram semitonium minorem *McPbAut* alterum semitonium minus *BlPe* alterum semitonium maius *WqHwg* alteram vero semitonium maiorem *Ln* voluerunt] maluerunt *BlM4McPbPeWqAutHwg*

4 Diesis est] Quid sit diesis *Ln* semitonius *Mc* semitonium minus] semitonium minor *McPbAut* semitonium itaque minorem *Ln* divisum] divisus *M4McPbAut* quod] quem *M4McPbAut* id est *BlHwg* quod - musici] diesin et diesin dixerunt *Ln om. Pts* semitonium minus] semitonium minorem *PbAut* minorem semitonium *Mc* et diesin] *om. BlPeWqHwg*

5 diatonica] *add. Ln* dicitur] est *LnPts* quae et antiquior] quae antiquior (*superscr. es*) dixerunt *M4* quae et antiquior dixerunt *McAut* subasperior] sub *superscr. M4* ex] et *Ln* vel] *om. BlM4McPbAut* vel semitono et duobus tonis] *om. Pts* vel emitono *Wq* vel hemitono *Hwg*

6-10] *om. Pts* 6 et ad] quae ad *Ln* delectationem] *corr. ex* delectionem *Bl* delectionem *Aut* sua varietate] suavitate *Ln* permulcet] permulo et *Ln* permulcens *Wq* nimis *McWq* minuciis] *om. Wq* minoris *M4* minoris *Aut* tinnulae *LnM4Pb* ex tono] ex noto *Ln* vel tribus semitoniis et tono] *om. Wq*

7 enarmonico *M4McAut* enarmonium *BlPeWqHwg* armonicam *Mc* sua *Wq* et constat] constans *Ln* praecellit] impellit *Aut* duobus diesibus *Bl* diesibus *Wq* vel duobus tonis et duobus diesis] *om. PeWq* vel duobus tonis] vel duobus *M4* duabus diesibus *Bl*

8 et insuper *Pe* insuper et eius *Ln*

superatae vocalae. ⁹ Diapente consonantia est, quando vocula vocalam tota sui quantitate superat, videlicet superatae vocis, insuper et eius medietate, vel in intensione acuminis vel in remissione gravitatis. ¹⁰ Diapason non consonantia sed aequisonantia est, quociens vocula vocalam sui acumine, si fuerit in intensione, aut sui gravitate, si fuerit in remissione, tota sui quantitate, <videlicet> superatae vocis, bis occupat.

¹¹ Et ut aperte advertas, quid sit intensio, quid remissio, quae in omnibus consonantiis videnda est, ita noveris, ¹² quando primam vocem ex ore vel ex corda aut ex aliqua materia organi emiseric, fige metam, ¹³ et quicquid super illam primam vocem in altum subierit, aut tonus aut diapason aut diapente aut diatessaron, noveris illas omnes consonantias in intensione acuminis esse factas. ¹⁴ Quicquid vero post illam primam vocem, ubi terminum diximus figendum esse, deorsum remittendo fluxerit, sive tonus sive diatessaron sive cetera, scito illas omnes consonantias in remissione gravitatis fieri.

¹⁵ Si autem sonum toni vel diatessaron ac reliquarum consonantiarum nosse cupis, talem cape coniecturam. ¹⁶ Accipe regulam ligneam manibus magistri formatam, et praeparatis tribus arculis ex omni parte aequilibratis et cavatis, ¹⁷ extende nervum super regulam in duobus capitibus suppositis arculis, et, non incidendo sed meciendo, totam cordam in tres partes aequales divide, ¹⁸ et ubi tertia pars fuerit, pone arculum et tange tertiam

9 vocalam vocula *Wq* tota sui quantitate] quantitate tota *Bl* et insuper *Pe* medietatem *BIM4McPbPeWqAut* in intensione] intensione *PeWq*

10 aequisonantia *Ln* vocalam] *om. LnM4McPbAut* sui quantitate] sue quantitate *Ln* superatae] *om. Ln* vocis bis] vocis quantitatem bis *BIPeWqHwg*

11 Et ut aperte advertas] Si nosse cupis *Pts* apertae *Pb* avertas *Aut* quid sit remissio *PeWq* videnda] videndo *M4McPbAut*

12 vel corda emiseric aut ex aliqua materia organi *Pts* corde *Hwg* emiseric *McPb* metam] mentem *Aut*

13 super] per *Hwg* subierit] sui gerit *BIM4McPbPeWqPtsHwg* surgerit *Aut* omnes illas *BLnPts* in intensione] intensione *Ln*

14 vocem] *om. Bl* ubi - esse] *om. Pts* dixi in figendum *Mc* figendum diximus esse *Aut* remittendo] *om. Pts* remittendum *BIPeHwg* omnes illas *BLnWqAutHwg* illas] *om. Pts* consonantias] *om. Pts* remissionem *Ln*

15-24] *om. Pts* 15 Monocordum *add. in marg. Bl* sonus *Ln* tonum soni *M4* toni sonum *Hwg* ac] vel *Ln* cupis] *om. Pe* coniuncturam *Mc*

16 Accipe] sume *Ln* ligneam] lineam *Mc* manibus artificis magistri *Wq* praeparatis] praeparis *Mc* arculis] *corr. ex. articulis Pb* articulis *LnM4McAut* articulis vel arculis *PeHwg* arcubus *superscr. vel lis Wq* aequilibratis] aequae libratis *Pe* aequae libratis *BlHwg* aequa libratis *Ln*

17 superpositis *Ln* arculis] *corr. ex articulis Pb* articulis *M4McPeAut* incidendo] inciando *M4McPe* in addendo *Wq* incien *Aut* meciendo] mensurando *Ln* aequales partes *Wq* parte *Pb*

18 et] tunc *Ln* fuerit] fit *Ln* arculum] *corr. ex articulum Pb* articulum *BIM4McAut* terminum *Ln* consonantia *M4McPb*

partem ipsius cordae; tange et alteram partem et videbis consonantiam diapason. ¹⁹ Tercia enim pars bis erit acucior duarum parcium, et duae partes bis erunt graviore in sono.

²⁰ Ad consonantiam vero diapente divide totum nervum in quinque aequales partes, et ubi tres finitae fuerint partes, pone arculum et tange utrasque, et erit altera pars tota quantitate minoris gravior insuper et eius medietatis. ²¹ Altera vero pars acutior tota quantitate maioris † insuper et eius medietatis. †

²² Consonantia diatessaron erit, si dividas totam cordam in septem partes, et ubi quattuor finitae fuerint partes, pone arculum et tange utrasque partes.

²³ Item divide ipsam cordam in XVII partes; ubi nona pars finierit, pone arculum et tange utrasque partes, et invenies minorem partem acutiorem uno tono, maiorem vero graviorem uno tono.

²⁴ In rota lucidius noscere poteris, ubi semper unam cordam altera corda uno tono vel tribus semitoniis invenies brevior.

---

19 erit] *om. Hwg et duae partes] et iterum duae Ln graviores Pc erunt] om. BIM4McPbPeWqAutHwg*

20 Ad consonantiam diapente inveniendam *Mm* divide] deinde *Hwg* totum nervum] cordam *Ln* totam cordam armonice regule *Mm* ubi finierent tres partes *Ln* et] id est *Hwg* fuerint finitae *BIPeWqHwg* arculum] articulum *BIM4McHwg* *corr. ex ariculum Aut* magadam *Mm* utrasque] partes *add. BIHwg et erit] erit LnMc* pars gravior tota quantitate minoris *Ln* minoris] maioris *M4McMmPbAut* et eius insuper medietate *Wq*

21] *om. PcHwg* Altera vero] et altera *Ln* altera *Wq* quantitate minoris (*corr. in maioris*) et insuper eius medietate *Wq* medietis *Mm*

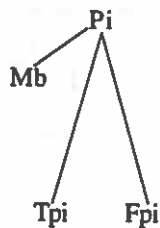
22 Consonantia diatessaron erit si dividas totam cordam] ad consonantiam diatessaron divide ipsam cordam *Ln* et ubi quattuor finitae fuerint partes *om. BIPeWqHwg* arculum] articulum *BIM4Mc* magadam *Mm* circulum *Pe* et tange utrasque partes] tange et erit eius consonantia *Ln*

23 Item divide ipsam cordam in XVII partes] vel ipsum numerum divide in XVII *Ln* XVII] septem et decem *BIPe* decem et septem *Wq* septem id est decem *Hwg* et ubi *LnWq* VIII^{em} partes finierint *Ln* nonas *M4* finierit] fuerit *WqHwg* articulum *BIM4Mc* magadam *Mm* et tange] tange *Ln* et invenies - graviorem uno tono] *om. Ln* partem] *om. M4* acutiorem tono uno *Mm* acutiorem ut tono *Aut* graviorem uno tono] graviorem uno toin *Aut*

24] *om. LnMmAut* In rota] *rel. om. BIM4McPe* in tota *Hwg* in ta *Wq*

Appendix V
Tonarius
additus in Boethii institutionem musicam

- Mb* Melbourne, State Library 091/B.63
Pi Paris, Bibliothèque Nationale, lat. 7202
Fpi Firenze, Biblioteca Nazionale II.I.406
Tpi Torino, Biblioteca Nazionale G.IV.31

¹ Si quis cantus formulas procurat addiscere, non ad introitum sed ad finem quantotius currat. ² Sunt enim quattuor in regulari monochordo finales cordae, et cuiuscumque toni cantum invenerit, in sono ipsius psalmum incipiat et ex hoc quisque cantus studeat esse. ³ Quia sunt pleraeque cantus formulae a desidiosis primo tono abstractae et secundo deputatae, sed falluntur. ⁴ Quamquam unam finalem possideant cordam, tamen in ascensione differunt, quia hic ad octavam, iste ad quintam ascendit cordam. ⁵ Inde primus decem, secundus unam retinet differentiam, et ab hac figura primi toni ratio incipit.

Of. Gaudete in Domino

Co. Viderunt omnes fines terre

<p>⁶I. </p> <hr/> <p></p> <p>Pa-ter in</p>	<p>II. </p> <hr/> <p></p> <p>Fi-li-o,</p>
<p>III. </p> <hr/> <p></p> <p>Fi-li-us</p>	<p>III. </p> <hr/> <p></p> <p>in Pa-tre;</p>
<p>V. </p> <hr/> <p></p> <p>Spi-rit-us</p>	<p>VI. </p> <hr/> <p></p> <p>San-ctus ex</p>
<p>VII. </p> <hr/> <p></p> <p>ut-ro-que</p>	<p>VIII. </p> <hr/> <p></p> <p>pro-ce-dens.</p>

1 adissere *Fpi* adiscere *Tpi* formulis *Tpi* quantotius] quanto citius *Tpi*

4 hinc *Fpi*

6] *add. manu post. Pi om. Mb numeros om. Fpi IIII] om. Pi VIII] om. Tpi*

7 TONUS I

. / /

Pa-ter in

<Intr.> Sapientiam

<Intr.> Rorate

<Intr.> Gaudete in

<Intr.> Etenim sederunt

<Comm.> Potum meum

<Comm.> Data est mihi

<Comm.> Notas michi feci

<Resp.> Descendit de caelis

8 Hic est prima differentia primi toni:

<Ant.> Ecce veniet Deus et homo

9 Hic est secunda differentia:

<Ant.> Dabit ei Dominus

10 Tertia:

<Ant.> Caecus magis

7 Pater in] *add. manu post. Pi om. Mb* Pater in manus Tpi Gaudete in] *domino add. Tpi* Notus mihi sed Tpi

8 Hec Tpi Ecce veniet Deus et homo] *om. Mb*

9] *om. Mb*

10 Hic tertia Tpi Tertia] *om. Mb*

11 Hic est quarta differentia primi toni:

<Ant.> Antequam convenirent

12 Quinta:

<Ant.> Apertis thesauris

13 Hic est sexta differentia primi toni:

<Ant.> Volo pater

14 Septima:

<Ant.> Dominus iudicabit

15 Octava:

<Ant.> Speciosus

16 Nona:

<Ant.> Euge serve

17 Decima:

<Ant.> O quantus luctus

18 TONUS II

Fi-li-o

<Intr.> Ecce advenit

11 Hec *Tpi*

12 Hec est quinta *Tpi*

15 Octava] *om. Mb* thesauris *Tpi*

16 Nona] *om. Mb*

17 Decima] *om. Mb* quantu *Tpi*

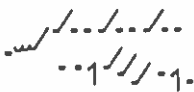
18 Filio] *add. manu post. Pi om. MbTpi* Lectentur *Tpi*

<Intr.> Vultum tuum

<Comm.> Hierusalem surge

<Comm.> Dominus Hiesus

<Resp.> Laetentur caeli

¹⁹ Hic est prima differentia secundi toni:

<Ant.> O sapientia

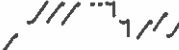
²⁰ TONUS III

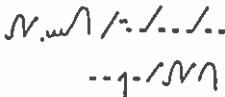
Fi-li-us

<Intr.> In nomine Domini

<Intr.> Omnia quae fecisti nobis

<Comm.> Gustate et videte

<Comm.> Tu Domine servabis

<Resp.> Audite verbum

²¹ Hic est prima differentia tercii toni:

<Ant.> Qui de terra est

²² Secunda:

<Ant.> Ego sum pastor

²³ Hic est tercia differentia tercii toni:

<Ant.> Quaerentes eum

¹⁹ O] *om. Fpi*

²⁰ Filius] *add. manu post. Pi om. Mb* Tu domine servabis] *nos add. Fpi*

²¹ terti *Tpi*

²³ Hec *Tpi*

24 Quarta:

<Ant.> Malos male perdet

25 Quinta:

<Ant.> Domine probasti

26 TONUS QUARTUS

in pa-tre

<Intr.> Reminiscere

<Intr.> De necessitatibus

<Comm.> Benedicimus Deum

<Comm.> Exulta filia

<Resp.> Rex noster adveniet

27 Hic est prima differentia quarti toni:

<Ant.> Benedicta tu

28 Hic est secunda differentia quarti toni:

<Ant.> Quaerite Dominum

24 Quarta] *om. Mb differentia add. Tpi*

25 Quinta differentia tertii toni *Tpi*

26 Tonus quartus] Tonus tercius *Fpi in patre] add. manu post. Pi om. Mb Tpi* Benedicimus *Tpi* Exulta *Tpi* adveniet] *om. Fpi*

27 Benedicta tu] *om. Mb*

28 Quirite *Fpi*

29 Tertia:

<Ant.> Ex Aegypto vocavi // // // // // // // $\int$

30 Hic est quarta differentia quarti toni:

<Ant.> O mors ero mors // // // // // // //

31 Quinta:

<Ant.> Odor tuus // // // // // $\int$ $\int$

32 Sexta:

<Ant.> Tria sunt munera // // // // // $\int$ $\int$

33 Septima:

<Ant.> Ne reminiscaris

34 Octava:

<Ant.> Rubum quem viderat // // // // // $\int$ $\int$

35 Nona:

<Ant.> In prole mater // // // // // //

36 TONUS QUINTUS

. // //
Spi-ri-tus

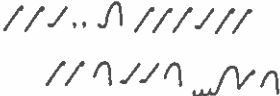
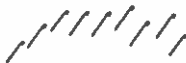
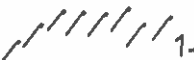
<Intr.> Circumdederunt me // // // // // // // $\int$ $\int$

<Intr.> Me expectaverunt

29 egito *Tpi* vocavi] *om. Fpi*

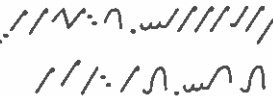

35 Improle *Tpi*

36 Spiritus] *add. manu post. Pi om. Mb* Circumdederent *Fpi* mitte] *om Tpi*

- <Intr.> Domine refugium
- <Comm.> Non vos relinquam
- <Comm.> Dum venerit paraclitus
- <Resp.> Obsecro Domine mitte
- 37 Hic est prima differentia quinti toni:
- <Ant.> Sanguis sanctorum martirum
- 38 Secunda:
- <Ant.> Omnes angeli

39 TONUS SEXTUS

San-ctus ex

- <Intr.> Os iusti
- <Intr.> Hodie scietis
- <Intr.> In medio aecclesiae
- <Comm.> Diffusa est gratia
- <Comm.> Simile est regnum
- <Resp.> Qui venturus est
- 40 Hic est prima differentia sexti toni:
- <Ant.> Nesciens mater virgo

39-41 om. Mb 39 Tonus sextus] om. Mb Fpi Sanctus ex] Sanctus es add manu post. Pi
 Sanctus Fpi om. Mb Tpi Simile est regnum colorum Tpi
 40 Hic est prima differentia sexti toni] om. Fpi

41 Secunda:

<Ant.> Benedictus

42 TONUS SEPTIMUS

u-tro-que

<Intr.> Populus Sion

<Intr.> Oculi mei semper

<Intr.> Expecta Dominum

<Comm.> Dicite pusillaminis

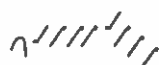
<Comm.> Tolle puerum

<Resp.> Missus est Gabrihel

43 Hic est prima differentia septimi toni:

<Ant.> Sicut laetantium

44 Secunda:

<Ant.> Hierusalem gaude

45 Tertia:

<Ant.> Angelus ad pastores

46 Quarta:

<Ant.> Misit Dominus

42 utroque] *add. manu post. Pi om. MbTpi* Expecta fominum *Tpi* Discite *Tpi* pusillaminis *Fpi*

43 lectantium *Tpi*

45 Angulus *Tpi*

46 Missit *Tpi*

47 Quinta:

<Ant.> Prae timore autem

48 Sexta:

<Ant.> Confortatus est

49 Septima:

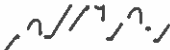
<Ant.> Helena Constantini mater

50 TONUS OCTAVUS

pro-ce-dens

<Intr.> Ad te levavi

<Intr.> Iubilate Deo

<Comm.> Pater si non

<Comm.> Modicum

51 Hic est prima differentia octavi toni:

<Ant.> Beatam me dicent

52 Secunda:

<Ant.> Parvulus filius

47 autem] *om. Tpi*

48 est] *om. Tpi*

49 Constantini mater *om. Tpi mater om. MbFpi*

50 procedens] *add. manu post. Pi om. Mb Pater si non] potest add. Fpi*

51 Hic est] *om. Tpi Beata PiMbTpi*

53 Tertia:

<Ant.> Emitte spiritum tuum

54 Quarta:

<Ant.> Ecce nunc tempus

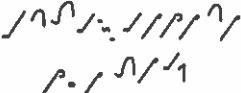
55 Quinta:

<Ant.> Deus Deorum

56 Sexta:

<Ant.> Dixit Dominus mulieri

57 <Septima:>

<Ant.> Hoc est preceptum meum 58 <Resp.> Dixit Ruben patribus suis

58 suis] om. Tpi Ecce nunc tempus acceptabile] add. Pi manu post. cum neumis
FpiTpi

Appendix VI

Regula semitonii inveniendi

Br Bruxelles, Bibliothèque Royale 5444-6 fol. 98v

Wg Wien, Österreichische Nationalbibliothek cpv 2269 fol. 163v

¹ Regula semitonii inveniendi in omni ab omni termino epogdoica ratione constituto, i. vel a quinto (per diapente) vel a quarto (per diatessaron) vel a tertio vel a sibi proximo. ² Sepe enim necesse est, ut dato quolibet numero vel mensura uno scilicet vel duobus mox necesse sit semitonium metiri non praecedentibus duobus tonis, ut sit diatessaron per tertiam primae vel praecedentibus tribus tonis, ut sit diapente per medium primae. ³ Disponantur igitur termini vel diatessaron vel diapente ostendentes cum differentiis vel differentiarum differentiis idem monstrantibus:

	Termini.	Differentiae	Differentiae differentiarum
	II.XLVIII		
T	II.CCCIII	CCLVI	
T	II.DXCII	CCLXXXVIII	XXXII
T	II.DCCCCXVI	CCCXXIII	XXXVI
S	III.LXXII	CLVI	

⁴ Itaque per primum invenire quintum vel per secundum invenire a se quartum constat in ratione sesquialtera vel sesquitercia. ⁵ Per proximum autem a se, i. per quartum invenire quintum talis est ratio: ⁶ Sumo nonam quarti (II.DCCCCXVI), i. octavam tertii (II.DXCII), quae est differentia eorum (i. CCCXXIII) ipsiusque differentiae medium (CLXII), cui aufero XXVII^a (i. VI). ⁷ Quod remanet, differentia est inter quartum et quintum, i. semitonium. ⁸ Per tertium (II.DXCII) vero a se sic facio: Sumo nonam ipsius tertii (II.DXCII), i. octavam secundi (II.CCCIII), quae est differentia (i. CCLXXXVIII) eorum ipsiusque differentiae medium (CXLIII), cui addo ipsius medietatis XII^{am}. ⁹ Quod remanet, est iterum differentia

1 per diapente] *superscr. Br om. Wg* per diatessaron] *superscr. Br om. Wg*

4 sesquitercia] *sesquitia Br*

6 II.DCCCCXVI] II.DCCCCIII *Wg* II.DXCII] II.DXXII *Wg* CLXII] CLVII *Wg*

8 CXLIII] CXLIII *Br*

inter quartum et quintum, i. semitonium (CLVI).¹⁰ Quae tamen iungatur termino, qui proximus est semitonio.¹¹ Sic faciendum de omni termino, cui subiungere velis semitonium, si tamen idem terminus per novem recipiat divisionem.¹² Invenio autem semitonio minore facile est maius semitonium, id est apotome, videre.¹³ Tantundem enim habet et apotome adiecto commate, id est IIII^{or} duodecimis semitonii minoris, quod est tertia ipsius semitonii minoris.

---

10 unatur *Br*

12 semitonium] *superscr. Br*

13 habet] *om. Wq*

Appendix VII
Tabulae minutiarum

- M* Paris, Bibliothèque Nationale, lat. 7200, fol. 43v
Bc Barcelona, Archivo de la Corona de Aragon, Ripoll 42, fol. 21v
Ma Madrid, Biblioteca Nacional 9088, fol. 64v
Mc Milano, Biblioteca Ambrosiana C 128 inf., fol. 72r
Mm München, Bayer. Staatsbibliothek clm 14272, fol. 30v
Pb Paris, Bibliothèque Nationale, lat. 7297, fol. 72v
Pi Paris, Bibliothèque nationale lat. 7202, fol. 24r
Wb Wolfenbüttel, Herzog-August-Bibliothek 72 Gud. lat. 2°, fol. 22v
Aut Autun, Bibliothèque municipale 46 (olim 40 B), fol. 31r
Fpi Firenze, Biblioteca Nazionale Centrale, II.I.406, fol. 20r
Krk Krakow, Biblioteka Jagiellonska 1849, fol. 20r
Lry London, British Library, Royal 15.B.IX, fol. 23r
Oby Oxford, Balliol College 306, fol. 66r
Ocf Oxford, Bodleian Library, Auct. F.3.13, fol. 89r
Pad Padova, Biblioteca Antoniana, 414, fol. 56r
Pns Paris, Bibliothèque Nationale, lat. 16201, fol. 103r
Tpi Torino, Biblioteca Nazionale G.IV.31, fol. 66r
Vza Venezia, Biblioteca Marciana lat. Z. 333, fol. 112r

I.

x	assis	XII
SSS	deunx	XI
SSS	decunx	X
SS	dodrans	VIII
SS	bessis vel bisse	VIII
S	septunx	VII
S	semis	VI
SS	quincunx	V
SS	triens	III
S	quadrans	III
S	sextans	II
-	uncia	I

MBcPb^SWbAutKrkLryOcfPadPns*

assis] as Pns XII] om. BcPns deunx] deuns Ocf XI] om. Bc X Pns decunx] dextans Krk decuns Ocf dexcant Pns X] om. BcPns IX] om. BcPns bessis] bes Bc bisset Wb bisse AutKrkPadPns vel bisse] om. BcPb^SWbAutKrkLryOcfPadPns VIII] om. Bc VI Pns VII] om. Bc V Pns VI] om. BcPns quincunx] quincuns Ocf Pns quicuns Pad signum corruptum Lry V] om. BcPns III] om. BcPns III] om. BcPns sextans] sexcans Pad sextanx Pns II] om. BcPns uncia] om. Bc, sed add. sescunx I] om. BcPns tabulam cancell. Bc; signa corrupta BcKrkOcfPadPns

II.

x	libra vel as sive assis	XII unciae
SSS	deunx sive iabus	XI unciae
SSS	decunx vel dextans	X unciae
SS	dodrans sive doras	VIII unciae
SS	bes sive bisse	VIII unciae
S	septunx sive septus	VII unciae
S	semis	i. VI unciae
SS	quincunx sive cingus	V unciae
SS	triens sive treas	III ^{or} unciae
S	quadrans sive quadras	III unciae
S	sextans sive sestas	II unciae
xi	secuns sive rescuncia	una untia <et> dimidia
f	uncia	est duodecima pars assis

[Unaqueque uncia vel minutia, in se vel in alias ducta, tota parte sui vel eius, in quam ducitur, resolvetur, quota utralibet assis existit. Ut semis, quia est assis medietas, quadrans in se ductus, in trientem sextans, qui est sui tertia et trientis altera.]

MaPiFpiObyTpi

decunx] deunx *PiMaFpiTpi* bes sive bisse] tantum singule bisse quantum due tertie partes alicuius ci *add. Oby* septunx] septunex *Ma* quincunx] quincuns *Ma* treas] trias *Ma* quadras] quadrus *Oby* sextans] sestans *Ma* sestis] sextas *Oby* corr. *ez* sextas *Fpi* rescuns] rescunx *Oby* uncia] suncia *Fpi* Una - altera] *add. Ma* quia est assis medietas est *Ma*
signa corrupta TpiOby

III.

McVza: Mm:

+	×	assis	XII
SSS		deunx	XI
SSS		decunx	X
SS		dodrans	VIII
SS		bessis	VIII
5		septunx	VII
5		semis	VI
SS		quincunx	V
SS		triens	III
5		quadrans	III
5		sextans	II
£		sexcuncia	I et 5
Γ	-	uncia	I
5		semuncia	5
£	∩	duella	VIII SS
6		sicilicus	VI SS
c	∩	sextula	III SS
*		dragma	III SS
Υ		dimidia sextula	II SS
SS		scripulus	I SS
+		obulus	VIII §
Z		cerates	III §
Q		calcus	II §
§	∩	siliqua	

McMmVza

numerorum series om. Mm signa om. excepto signum siliquae Vza VIII calcus Mc decunx] dextans Mm bisis Mm septunx] om. Mm, sed in marg. add. signum; inter sextans et sexcuncia add. septunx Mm sexquinta Mm dimidia sextula] sextula suprascr. dimidia vel semis Mm